

652

8(082)

4-79

063 - 107⁷₁₀ 78

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Գ. ԳԱՆՏԵԱՆԻ № 60

8-2(082)

4-79

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԵՏԵԱՆ

ԹԱՏՐԱՆԱԿԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

I հատր

1. Սիւսի հանգուկ է
2. Վերջի գաղտնիք
3. Ինչպէս բոլին նրանք ծխելը
4. Առաջարկութիւն
5. Էս էլ վեց 200000
6. Կանգի ցանցառութիւն

800
287-ԱԻ

Տ Փ Խ Ի Ս

Էլիբար. սպ. Օր. Ն. Աղանկանի. Պոլից, 7.

1911

Արշէլեան Ա. Էքսպրոպրիացիա. կատակ. մի գործ. երեք պատկերով	20
» Գրեղի վարժապետ. պիէս երկու գործ.	30
» Անկոչ հիւր, պէս մի գործ	25
» Խելագար Մինաս, պիէս մի գործ	20
» Մկիճի հարսանիքը, պիէս մի գործ	20
» Պօտի երազը, պիէս մի գործ.	20
Արաքսեան Պ. Ժողովրդական թատրոն ժող. Ա. 1 »	
Եւս Նոյնի ժողովածու Բ. հատոր	1 »
Բիւրնսօն, Նորասպակներ, կատակ. երկու գործ. թարգմ. Յովհ. Տէր-Մարտիրոսեանց	60
Բողրի Սգիւստ Վաքըրի, կոմիդիա. դրամա չորս գործողութեամբ	50
Գօլուբին, Փակուած դրան մօտ, պատ. մե- նախօսութիւն, թարգմ. Վ. Տէր-Գրիգորեանց Գրիգորեան Ռ. Մուխոմ-ամի, դրամ երեք արարուածով (պատահել է Ն. քաղաքում)	25
Դը-Կիւրել Ֆ. Նոր կուռք, թատերգ երեք արարուածով, թարգմ. Տ. Վ.	30
Երիցեան Ա. Սխալ հաշիւ, կոմիդ. 4 գործ.	50
Դադեան Բարի է Սուրիկը. մանկական պիէս 2 գործ	15
Եսայեան Յ. Սօնային շանագրէքը կամ Մօցի- քուլի վրէժը. վողելի մէկ գործողութեամբ	15
Եակովլէ, Կանացի հետաքրքրութիւն կամ Ա- դամ ու Եւա, կատակ. 2 գործ., թարգմ. Վրոյր Էմմասէոս Էմանուէլ, ռդրերգ 5 արար	30
Թառայեան Ս. Թագնուած կայծեր, դրամա հինգ գործողութեամբ	1 25
Իբսէն, Հասարակութեան նեցուկները, դրա- մա չորս գործ. թարգ. Լ. Բաքայեան	50
Լուազօն Արիւնի Աւետարանը, դրամատ. մի անցք, 1 գործող. թարգմ. Տ. Զաւէնի	25
Լիսինկօ-Կօնիչ Ի Կ. «Ընդունելութեան օրը» վող. մէկ. գործ. թարգմ. Գ. Մելիքեան Լէնինի. Նիօրէ կամ Մարմարեայ վար- ժուհին, Փարս երեք արարուածով	10
Հաուպաման, Զուհակներ, դրամա 4 գործ. թարգմ. Տիկ. Ս. Արտեմեան	20
Հաղարեան Յակ. Եադ'Աստ, վողելի մէկ արարուածով և երկու պատկերով	40
Մանուէլեան Մ. Դրամատիկական էտիւդ- ներ, գիրք առաջին (6 պիես)	25
» Դօկտ. Երևանի Բօշայեան, կոմ. չորս գործ.	35
» Վեռածնուածը. դրամա երեք արարուած.	50
	35

800
287-ԱԻ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌԵՏԵԱՆ

193

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ

8 (082)
Ս-79

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Այս

1. Սիրտ հանելուկ է
2. Վերջի գաղտնիք
3. Ինչպէս բողիք ցրանք ձխելը
4. Առաջարկութիւն
5. Էս էլ լեզ 200000
6. Կանացի ցանցառութիւն

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Էլեբեր. այ. Օր. Ն. Աղանեանի. Պօլից., 7.
1911

111111 111111

111-111

111111 111111

111111 111111

ՄԻՐՏԸ ՀԱՆԵԼՈՒԿ Է

Կոմեդ. 3 արար. Լեո Իվանովի

Թարգ. Գ. Ս. Ի. Ե. Ե. Ե.

Настоящая пьеса подъ названіемъ „Сердце-Загадка“ разрѣшена Намѣстникомъ Е. И. В. на Кавказѣ для представленія на сценахъ края.

Октября 26 дня, 1905 г. гор. Тифлисъ

Предсѣдатель Комитета Гакель

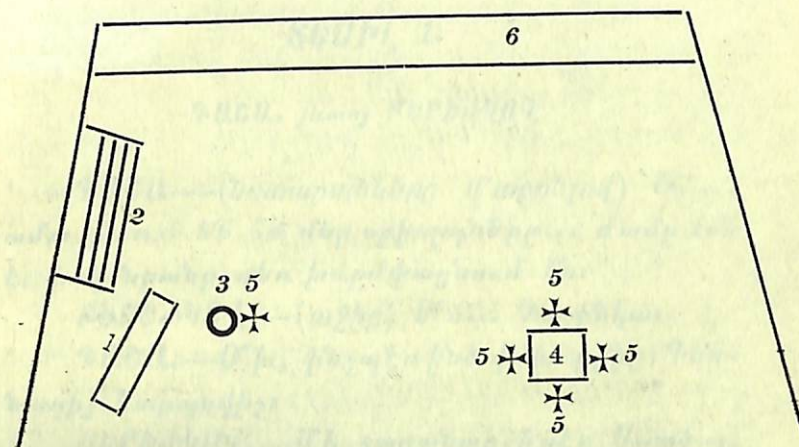
Секретарь Н. Меликъ Нубаровъ

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ԻՎԱՆ ՍԵՐԳԵՆԻԻԶ ՉՈՒԳՐԵՆԵՈՎ
 ՄԱՐԻԱ ԴՄԻՏՐԻԵԻՆԱ, նրա կինը
 ՕԼԳԱ ԻՎԱՆՈՎՆԱ, (Լեօլեա) նրանց աղջիկը, 19
 տարեկան
 ԼԻԻԴԻԱ ԱՆԴՐԵՅԻՆԱ (Միլօչկա) ՎԱՍԻԼԿՈՎԱ,
 20 տարեկան
 ԳԵՆՆԱԴԻՅ ԿԱՐՊՈՎԻԶ ԲԵՐԵՃԿՈՎ, Չուգրի-
 նեովների հարևանը
 ԻՊՊՕԼԻՏ ՎԻՏԱԼԻԵԻԻԶ ՊԱԼԻՑԿԻ, փաստաբան
 ԴԱՇԱ, աղախին
 ՇԱՊՏՕԼԵՆԿՕ, այգեպան, պաշտօնաթող զինուոր-
 ներից:

Գործողութիւնը կատարւում է Մօսկւային մօտ
 ամառանոցներից մէկում:

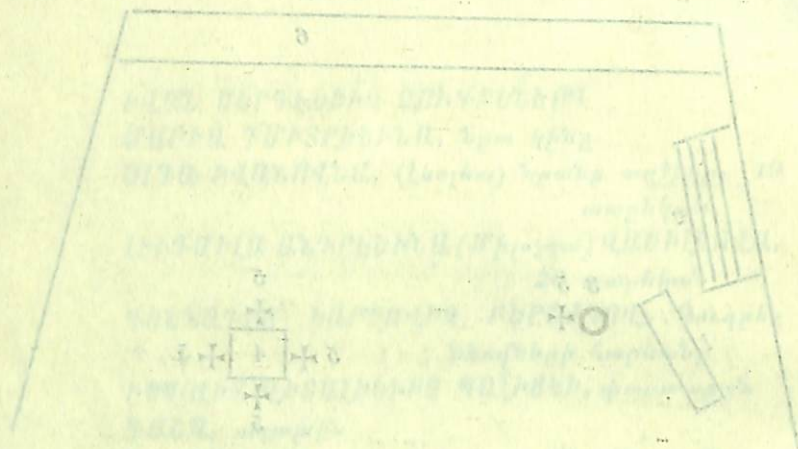
I և II արարւածները կատարւում են մի օրում,
 իսկ III-ը երկու շաբաթ յետոյ:

I, II և III արարւածների բեմը. այգի է:

Աջ և ձախ հասարակութիւնից:

1 նստարան, 2 մուտքի դուռը, 3 կլոր սե-
 ղան, 4 սեղան սփռոցով, 5 աթոռներ, 6 ցան-
 կապատ:

Ա. Ա Ր Ա Ր Ի Ա Տ

ՏԵՍԻԼ 1.

ԴԱՇԱ, յետոյ ԲԵՐԵԺԿՈՎ

ԴԱՇԱ.—(նստարանները մաքրելով) Օհ...
ամա քնում են հա մեր օրիորդները... ժամը 1-ն
է, իսկ նրանք դեռ խորժկացնում են:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—(աջից) Մա... Դաշինկա:

ԴԱՇԱ.—Օ՛խ, ինչպէս ինձ վախեցրիք, Գեն-
նադիյ Կարպովիչ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Մի չարանաք, իսէր Աստծոյ,
ես անգիտակցաբար: Ձերոնք ամեն են:

ԴԱՇԱ.—Պարոնը միայն տանը չէ. կայա-
րան է գնացել, իսկ մեզ մօտ նոր հիւր է եկել,
պարոնի ազգականն է, մի ուրախ օրիորդ, չա-
րաճճի... չէինք էլ սպասում, յանկարծ լոյս ըն-
կաւ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Իրաւ:

ԴԱՇԱ.—Ի՞նչ է, չէք հաւատում, սուտ խօ-
չեմ խօսում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այսինքն ես այդ չէի ուզում
ասել:

ԴԱՇԱ.—Եւ միշտ դուք այն չէք ասում, ին-
չի մասին որ մտածում էք. գոնէ ամուսնանա-

յիք, գուցէ ձեր կինը ձեզ խելքի բերէր:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Պսակելու հակառակ չեմ, բայց սարսափելի է:

ԴԱՇԱ.—Ամենքն էլ պսակում են, գուք առաջինը չէք. կինը գայլ չէ, ձեզ չի ուտի, ինչից էք վախենում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ապա ի՞նչպէս... չէ՞ որ այդ փրաւ ուտել չէ, չի կարելի յանկարծ... Ուզում ես, չես ուզում՝ առաջարկութիւն արա:

ԴԱՇԱ.—Յայտնի բան է, առաջ տղան պիտի առաջարկութիւն անի:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ես էլ ի՞նչ այդ եմ ասում է... Թէկուզ ի՞նչ այս ըոպէին, ուրախութեամբ կը պսակեմ, թէկուզ հարիւր անգամ, միայն թէ առանց առաջարկութիւնների գլուխ գայ այդ ամենը: Բայց ի՞նչ որ միտքս է ընկնում, թէ պէտք է օրիորդի հետ խօսեմ, նրան սէր յայտնեմ, յետոյ առաջարկութիւն անեմ, յետոյ հարսնատեսութեան պիտի լինի, նշանտուք... մարմնովս սառնում եմ անցնում: Կառքի անիւների տակ ընկնելը աւելի հեշտ է: Ամեն տեղ էլ խօսել է հարկաւոր, բայց իմ բառարանը շատ աղքատ է: Ա՛յ, Օլգա Իվանովնան էլ է բարկանում, ինչոր խօսում, ասում եմ, բոլորը նա անտեղի է համարում:

ԴԱՇԱ.—Լաւ, եթէ վախենում էք, էլ ինչո՞ւ էք ամբողջ ամառը խեղճ օրիորդին յուզում ի

դուր տեղը, այդպիսով միայն փեսացուներին էք փախցնում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ի՞նչ էք ասում, Դաշինկա, ես գիշեր-ցերեկ միայն նրա մասին եմ մտածում: Մեր տանը Սօդօմ-Գոմոր է, մայրիկս հառաչում է, հայրիկս բարկանում. «Երբեք, վաղուց դու պէտք է պսակած լինէիր, ասում է, իսկ դու շարունակ միայն գիտար ես ածում»:

ԴԱՇԱ.—Դուք էլ ինչո՞ւ էք լռում. խնդրեցէք օրիորդի ձեռքը և պրծաւ-գնաց:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Լաւ էք ասում, յանկարծ եթէ մերժեն, որովհետեւ ես ինքս էլ եմ հասկանում, որ այդպիսինը ինձ համար չէ նշանակւած: Եթէ շէմքը ցոյց տան՝ այնժամանակ: Ես կը մեռնեմ ամօթից:

ԴԱՇԱ.—Ոչինչ, չէք մեռնի: Մէկ էլ որ չեն մերժի: Ձեզ ընդունում են լաւ, նամանաւանդ հիմայ, հիւր է եկել, ուրախ են տրամադրւած:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Լաւ ես խօսում, ի՞նչ ասեմ:

ԴԱՇԱ.—Կը տնաւորւէք, գտակներդ ծուռ կը դնէք, կինդ կռանդ տակ... Էլ ի՞նչ լաւ բան կարող է լինել: Եթէ վախենում էք Օլգա Իվանովնայից, խօսեցէք հօր հետ, նա օրիորդին կը համոզի:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ձը փորձեմ արդեօք... Ձէ, գը-նամ նախ մօրս հետ խորհրդակցելու, նա այդ բանը լաւ գիտէ, 24 տարւայ ամուսնացած կին է:

Բայց տես, Դաշա, եթէ գործս գլուխ եկաւ, հա-
րիւր արշին շորացու եմ նւիրելու քեզ, հագիր,
քէֆ արա: Ես այս ըոպէին... (վազում է աջ):

ԴԱՇԱ.—(միայնակ)—Լաւ տղայ է, խօսք չը
կայ, բայց ի՞նքզնիքս գնաս այդպիսի թրջւած հա-
ւին: Ասած է՝ մարդը տան գլուխն է, բայց սա
ինչ գլուխ է: Ամբողջ մի տարի է օրիորդի
յետևից է ընկել, բայց վախենում է նրա առաջ
սիրտը բացել:

ՏԵՍԻԼ 2.

ԴԱՇԱ, ՉՈՒԳՐԵՆԵՈՎ, յետոյ ՄԱՐԻԱ ԴՄԻՏՐԻԵՒՆԱ

ՉՈՒԳՐ.—(քսմի ետեւ)—Այդ հար, Գեհնա-
դիյ Կարպովիչ... ի՞նչ... Տես, տես, ինչպէս է վա-
զում... (Դաշային) նախաճաշը պատրաստ է:

ԴԱՇԱ.—Պատրաստ լինելը—պատրաստ է,
միայն թէ օրիորդները դեռ քնած են:

ՉՈՒԳՐ.—Արթնացրու նրանց, մինչև երե-
կոյ հօ չէն քնելու:

ԴԱՇԱ.—Լաւ (զնում է):

ՉՈՒԳՐ.—(միայնակ) Ա՛յ թէ շոգ է հա...

ՄԱՐ. ԴՄ.—(տնից) Ա՛, Իվան Սերգէեևիչ,
վերադարձա՞ր արդէն:

ՉՈՒԳՐ.—Վերադարձայ, կնիկ, վերադարձայ
և քաղցած եմ 40000 զայլի նման: Զարմանալի
կարգ ու կանոն է տիրում մեր պօստատանը. մի

շաբաթ է նամակս ընկած է և մինչև այժմ չեն
ուղարկել ըստ հասցէին: Բերեժկովին տեսա՞ր:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ո՛չ, նա միթէ այստեղ էր:

ՉՈՒԳՐ.—Այս ըոպէին փողոցի դռանը հան-
դիպեցի: Շատ լաւ երիտասարդ է, մեր մայրա-
քաղաքի երիտասարդների նման չէ բոլորովին.
սիրալիր, համեստ, չէ խմում, չէ ծխում, կար-
ծես օրիորդ լինի: Թուղթ չէ խաղում, պարտք
չի վերցնում, աւելորդ բաներ չի խօսում:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Նա, ասենք, առանց այն էլ քիչ
է խօսում:

ՉՈՒԳՐ.—Եւ շատ լաւ էլ անում է, այդ բա-
նի համար նրան միայն յարգել կարելի է և այն-
պիսի էլ խոնարհ որդի է:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ինչ ասեմ, Գեհնադիյ Կար-
պովիչը շատ պատւական տղայ է:

ՉՈՒԳՐ.—Տաղանդաւոր տղայ է, նրանից լաւ
փեսացու դժւար է գտնել:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Աւելի լաւ: Բայց դու այնու-
ամենայնիւ չասացիր ինձ, ումից է նամակը:

ՉՈՒԳՐ.—Ճիշտ, ես էլ մոռացայ: (Բացելով)
«Բաստովցե» Պաւել Միխայլովիչն է գրում, նա-
յիր ինչպէս է գրել, կարծես կատու է չանգըռ-
տել թուղթը: Տեսնենք ինչ է գրում: (Կարդում է)
«Թանկագին բարեկամ, Իվան Սերգէեևիչ, այս քա-
նի օրը Ուրալից վերադարձաւ որդիս: Յիշում
ես, քեզ հետ միասին մտածում էինք բարեկա-

մանալ, այժմ ամենայամար ժամանակն է իրագործելու մեր մտադրութիւնը: Դու ապրանք ունիս, ես՝ վաճառական: Գուցէ երիտասարդները իրանց մանկութիւնը յիշելով՝ հաւանեն մէկ մէկու: Միւս շաբաթ ես Վասեան կուղարկեմ քեզ մօտ, իբր գործի համար, դու նրան ոչինչ միասի, գուցէ ճակատագիրն ինքն որոշի: Յոյս ունիմ, դրա համար անբաւական չես լինի ինձանից: Քո Պաւել Բաստովցեւ»:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Պաւել Միխայլովիչը տարօրինակ ֆանտազիաներ ունի:

ՉՈՒԳՐ.—Գիտե՞ս, ինձ դուր են գալիս այդ ֆանտազիաները. Բաստովցեւները շատ հարուստ են, ինչ կալւածք ունին, Պետերբուրգում մի հրաշալի տուն, իսկ փողը 200000-ից էլ անց է և բացի այդ, Վասեան էլ նրանց միակ որդին է:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ի՞նչ անենք որ, այժմ արդէն ուշ է:

ՉՈՒԳՐ.—Ձեռ կարող չը հակաճառել, ամենին էլ ուշ չէ:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ես գիտեմ, քեզ համոզելը դժուար է. միայն նայիր, որ վերջը վատ չը լինի:

ՉՈՒԳՐ.—Այդ արդէն իմ գործն է: «Հարկաւոր է միշտ լսել կնոջը, բայց երբէք նրա խորհրդներին չը յետևել», ասում են չինացիները և ես լիովին համաձայն եմ նրանց հետ:

ԴԱՇԱ.—(մտնելով)—Օրիորդները խնդրում

են իրանց չը սպասել, նրանք չեն նախաճաշելու:

ՉՈՒԳՐ.—Աւելի լաւ, մեզ շատ կը մնայ, մեր պարտքն էր միայն նրանց իմաց տալ: Հրամայիր Շապտոլենկօին գնալ ջերմանոցը, ես իսկոյն կը նախաճաշեմ և կը գամ այնտեղ:

ԴԱՇԱ.—Իսկոյն: (Գնում է):

ՄԱՐ. ԴՄ.—Դէ, չինացի, գնանք նախաճաշելու:

ՉՈՒԳՐ.—Այնուամենայնիւ Լեօլեան Բոստովցեւին կը գնայ: (Գնում են տուն):

ՏԵՍԻԼ 3.

ՄԻԼՈԶԿԱ և ԼԵՕԼԵԱ (մտնում են տնից)

ՄԻԼ.—Աննաման է, հրաշալի է, ձեզ մօտ այստեղ այնքան տխուր է, որ եթէ ես քո տեղը լինէի, վաղուց արդէն փախած կը լինէի:

ԼԵ.—Լաւ, ի՞նչ անեմ:

ՄԻԼ.—Ի՞նչպէս թէ ինչ, ապրել մարդու նման: Ասենք, ես զարմանալի եմ, կարծես թէ չը գիտեմ ում հետ եմ խօսում. դուք մարդիք հօ չէք, ձկներ էք: Միայն ձուկն է կարող ապրել ձուկ, կանգնած ջրում, նրանք այնտեղ իրանց շատ բաղդաւոր են զգում: Ասենք, միփոքրիկ զանազանութիւն կայ, նրանց եթէ տապալկեն իւրի մէջ, շատ համեղ կը լինեն, իսկ ձեզ

եթէ շաքարով էլ տապակեն, միևնոյն է բան չի դուրս գալ:

ԼԵ.—Ես ինքս էլ եմ ուզում զւարճանալ, պարել, բայց ո՞ր տեղ, ո՞ւմ հետ, կարծես անպատում ենք ապրում:

ՄԻԼ.—Օրինակ մի յետ ընկած հարեան-բան չը կա՞յ ձեզ մօտ, թէ տղամարդկանց համար մուտքը ձեր տուն խստիւ արգելւած է:

ԼԵ.—Մեզանից ոչ հեռու ապրում են Բե-րեժկոֆները:

ՄԻԼ.—Լինում ես նրանց մօտ:

ԼԵ.—Շատ քիչ, հետաքրքիր մարդիկ չեն: Բացի այդ հայրիկը չէ սիրում հիւր գնալ և հիւր ընդունել:

ՄԻԼ.—Ապա ինչո՞վ է նա զբաղւում:

ԼԵ.—Ծաղիկներով, հաւերով:

ՄԻԼ.—Ձէ, դուք բոլորովին վանականներ էք դառել: Եւ դու ու մայրիկդ սառնասիրտ տանում էք այդ ամենը, հաշտւել էք ամեն բանի հետ:

ԼԵ.—Հաշտւելը՝ չենք հաշտւել, բայց ի՞նչ անենք:

ՄԻԼ.—Դարձեալ այդ յիմար պատասխանը. ի՞նչ անենք: Հասկացնել քեռուն, որ անկարելի է այսպէս ապրել:

ԼԵ.—Նա իսկոյն կը համաձայնուի, բայց տասն ըոպէից կը սկսի քեզ էլ համոզել հակառակը:

ՄԻԼ.—Ասենք քո ծնողները պառաւներ են, իսկ դու ինքդ, դո՛ւ ի՞նչ էիր շինում այստեղ:

ԼԵ.—Միլօշկա, անկեղծ, ես մեղաւոր չեմ:

ՄԻԼ.—Միթէ ամբողջ ամառը չես կարողացել մի բօման ստեղծել: Կարելի է դու թըթ-ւեղէնի և մուրաբաների մասին էիր մտածում: Մտածիր, դու միայն 19 տարեկան ես, ո՞ւր է քո երիտասարդութիւնը: Միթէ՞ դու երբէք չես հրճւել լուսնի լուսով, սոխակի դայլայլիկով... Միթէ՞ ոչ ոքի պատկերը քեզ չէ հետամուտ եղել ամարային երեկոյի տաք լուսթեան մէջ:

ԼԵ.—Այդ ինձ համար շատ պօտիքական է: Ճիշտ է, ինձ հաւանում է մի երիտասարդ պարոն, այդ Բերեժկոֆների որդին և հետամուտ է լինում, բայց...

ՄԻԼ.—Օ՛հ, վերջապէս... ներում եմ մեղքերիդ կէսը, որ այդպէս է: Ի՞նչպէս պատահեց այդ, պատմիր հոգիս, չափազանց սիրում եմ: Նա ի հարկէ քեզ բացեց իրա սիրտը երեկոյեան, սկզբում դողալով... դու ի հարկէ այնպէս ցոյց տւիր, իբր զլուսդ է ցաւում, աչքերդ խոնարհեցիր... ի հարկէ այդպէս... չէ...

ԼԵ.—Ոչ մի այդպիսի բան:

ՄԻԼ.—Ի հարկէ խօսած կը լինէք յաւիտեանական սիրոյ մասին, մինչև մահ չը դաւաճանել մէկ մէկու, երգած կը լինէք մեռնել միասին, անյաջողութեան ըոպէին փափչել մի որևէ

անմարդաբնակ կղզի, ուր կը բաւականանաք խոտէ ապուրով միայն...

ԼԵ.—Ամենևին ոչ:

ՄԻԼ.—Լաւ, այդ ի՞նչ համբերի ու խուլերի սիրահարութիւն է, թոյլ տուր հարցնել: Նամակագրութիւն եղե՞լ է, գոնէ համբուրւել էք:

ԼԵ.—Ի՞նչ ես ասում, ի՞նչպէս կարելի է այդպէս յանկարծ:

ՄԻԼ.—Շատ տարօրինակ է: Ի հարկէ նա չէ հասկացել, դու էլ անյարմար ես գտել: Իսկ ի՞նչպէս են վերաբերում այդ ամենին ձերոնք, մի գուցէ սովորական աչքերով չի նկատում, պէտք է խոշորացոյցով նայել:

ԼԵ.—Ընդհակառակը մերոնք հիացած են: Հայրիկը բաւական պարզ ակնարկում է, որ վատ չի լինիլ, եթէ ես գնամ Բերեթկովին, որովհետեւ նա հօր մահւանից յետոյ ինչոր 100000 պիտի ստանայ, իսկ մայրիկս արտասւախառն աչքերով նայում է, նայում ինձ և հառաչում:

ՄԻԼ.—Լաւ, էլ ի՞նչ ես քնել: Արթնացիր և ամուսնացիր նրա հետ:

ԼԵ.—Ես թէկուզ հէնց այս րոպէին, բայց հօո ես ինքս չեմ կարող առաջարկութիւն անել: Այդ ընդունած չէ, իսկ նա ինքը բաւականին ամաչկոտ է: Քանի անգամ եմ նրան ակնարկել, որ շատ եմ սիրում ծաղիկներ, իսկ նա գոնէ հասկանար և մի փունջ ընծայէր:

ՄԻԼ.—Լաւ, էլ ի՞նչ է քեզ դէպի նրան քաշում:

ԼԵ.—Ծնողներիս խնամակալութիւնից եմ ազատւել ուզում: Վերջապէս ընտրութիւն անել էլ դժուար է, որովհետեւ փեսացուներ չը կան:

ՄԻԼ.—Լսիր, ուզում ես, ես խօսեմ քեռու հետ և ամեն բան գլուխ բերեմ: Ափսոս որ դու այստեղ վայրենացել ես և ինքդ չես կարող գլուխ բերել, թէ չէ դրանից հեշտ ի՞նչ կարող է լինել: Այնպէս կը գժացնէի նրան, որ... Այ օրինակ այստեղ գալիս, գնացքի մէջ հանդիպեցի մի պարոնի, որի հետ Զինա քեռակնոջս մօտ եմ ծանօթացել: Նա փաստաբան է, Պալիցկի, ոչինչ, վատ չէ... Նա էլ այստեղ էր գալիս մի ինչ որ ընկերոջ մօտ: Այնքան ես նրան խօսքատակ տւի, որ սկսեց ոտանաւորներ կարգաւ ինձ: Եթէ մէկ էլ ընկնէր ձեռքս, կենդանի չէր դուրս պրծնի: Եւ շատ բնական է, բայց բո և այդ Բերեթկովի սէրը ինձ շատ տարօրինակ է թւում: Ամենայն դէպս մի տխրի, յայտնեցիր ինձ վրայ: Բայց ահա և քեռին: Ողջութեամբ ինչ...

ՏԵՄԻԼ

4

7/31-1922

ՇՐԱՆԲ և ՉՈՒԳՐԵՆԵՐՈՒ

ՉՈՒԳՐ.—Ա՛, բարեհաճեցի՞ք վերջապէս վեր կենալու անկողնից, անամթներ, ժամը մինչև

2-ը քնում էք:

ՄԻԼ.—Այս քեռի, այնպէս չէի ուզում վեր կենալ, հրաշալի երազներ էի տեսնում: (Համարում է նրա ծնոքը) բօն ժուր:

ՉՈՒԳՐ.—Երևի ամբողջ գիշեր կշկշում էիք, ի հարկէ ամեն մի ցանցառութիւն էլ կը մտնէր ձեր գլուխը:

ՄԻԼ.—Քեռի, ես ձեզ տեսայ երազումս, իսկ միթէ դուք ցանցառութիւն էք:

ՉՈՒԳՐ.—Դու դարձեալ նոյնն ես, առանց յիմարութիւնների և ոչ մի քայլ չես կարող անել:

ՄԻԼ.—Ինչո՞ւ փոխել:

ՉՈՒԳՐ.—Դէ, չարածճի, թոյլ առւը նայեմ վրադ:

ՄԻԼ.—Դէ, նայեցէք և հիացէք:

ՉՈՒԳՐ.—Ոչինչ, լաւ մեծացել ես:

ՄԻԼ.—Եւ ոչ օրերով, այլ ժամերով, երևի անգործութիւնից: Մայրիկս էլ չարանում է, ո՞ւր ես այդպէս ծագում, ասում է, կարծես ես մեղաւոր եմ:

ՉՈՒԳՐ.—Հա՛, հա՛, հա՛, ճիշտ է, ճիշտ է... Էհ, ի՞նչպէս, հաւանում ես մեր կալածքը:

ՄԻԼ.—Ոչինչ, մի քիչ հեռու է: Այստեղ հասնելու համար ես օգտւել եմ ամեն բանից, թէ երկաթուղով, թէ շոգենաւով և թէ ձիաներով, միայն թէ օդապարիկ չեմ նստել: Իմ կարծիքով լաւ անապատ էք քաշել:

ՉՈՒԳՐ.—Բայց ի՞նչ օդ է, հիացք: Այնու-

ամենայնիւ շատ լաւ ես արել, որ եկել ես, գոնէ Լեօնիչկան կը բացւի մի քիչ:

ՄԻԼ.—Քեռի, կարծես, խօսք մէկ ենք արել, մի փոքր առաջ ես դրա համար էի հայհոյում նրան: Թոյլ տւէք սեղմել ձեր ձեռքը:

ՉՈՒԳՐ.—Մէկ նայիր Միլօշկին, մարդու քէֆն է գալիս, երիտասարդութիւնը կաթկթում է նրանից: Կրակ է, կրակ...

ԼԵ.—Հօ չեմ կարող ես միայնակ պարել, թռչկոտալ, ուրախանալ:

ՉՈՒԳՐ.—Քեզ հետ խօսել չի կարելի: Գընանք Միլօշկա, քեզ ցոյց տամ իմ ջերմանոցը:

ՄԻԼ.—Մի բոպէ, քեռի, ես ցանկանում եմ ձեզ հետ մի բանի մասին լուրջ խօսել: Քեռի, համեցէք դուք այստեղ, Լեօնեա, դու նրստիր այդտեղ, իսկ ես այստեղ: Ահա այդպէս: Ժողովը բացւած է և ես ինքս էլ ինձ նախագահ եմ ընտրում: Ի՞նչ կասէիք, քեռի, եթէ ես գտնեմ Լեօնեայի կեանքի ընկերոջը, այսինքն մի խօսքով նրա համար մի փեսացու:

ՉՈՒԳՐ.—Հա՛, հա՛, հա՛...

ԼԵ.—Չէ որ դու ինքդ էիր իմ վզին փաթաթում նրան:

ՉՈՒԳՐ.—Ես:

ԼԵ.—Այո, և հասար նպատակիդ. Բերեժկովը ինձ արդէն դուր է գալիս, ես կարծում եմ դու ինքդ էլ նկատել ես այդ:

ՉՈՒԳՐ.—Ամեններն էլ չէ գուր գալիս քեզ։
 Լե.—Բայց թոյլ տուր...

ՉՈՒԳՐ.—Դու ինքդ քեզ երևակայել ես. «ախ, ահա իմ իդէալը» ասա խնդրեմ, ինչ լաւ բան կայ նրա մէջ, թրջած հաւ է նա, ուրիշ ոչինչ։ Այդպիսի տղամարդիկ երբեք կանանց գուր չեն գալիս։

ՄԻԼ.—Դուք քեռի, դատում էք տղամարդու պէս, բայց չէ՞ որ կանանց ճաշակը բոլորովին տարօրինակ է։

ՉՈՒԳՐ.—Բանն էլ դրանումն է, որ եօթից վեց անգամ կանայք իրանք էլ չեն իմանում, թէ ինչ են ուզում։ Ես ուրիշ փեսացու ունիմ և ես հաւատացած եմ, որ իմ ընտրութիւնը նրան աւելի գուր կը գայ։

ՄԻԼ.—Այդ դեռ հարց է։

Լե.—Ես ուրիշին չեմ գնալ. կարող ես հաւատացած լինել։

ՄԻԼ.—Լսում էք, քեռի։

ՉՈՒԳՐ.—Լսում եմ, բայց ինձ չէք համոզիլ։ Դու նախ իմ փեսացուին տես։

Լե.—Եւ չեմ էլ նայի։ Այս բոլորը ինչո՞վ պէտք է վերջանայ։ Այսօր գնա սրան, վաղը նրան, միւս օրը երրորդին... ձանձրացայ, կարծես ես երեխայ լինիմ... Դու չես հօ մարդու գնում, կարծեմ ես եմ գնում, ուրեմն թոյլ տուր ինձ էլ կարգադրել իմ ուզածի նման։ Դու այս-

պէս էլ իմացած եղիր, որ ես Բերեթկովից դատուրիշին չեմ գնայ, չեմ գնայ։ (Դուրս է գնում տուն)։

ՏԵՍԻԼ 5

ՉՈՒԳՐԵՆԵՈՎ և ՄԻԼՕՉԿՍ.

ՄԻԼ.—(նրա յետևից) Եւ լաւ էլ կանես։

ՉՈՒԳՐ.—Այ հէնց այդպէս էլ գիտէի, որ դու իմ Լեօլիշկին փշացնում ես։

ՄԻԼ.—Այ քեզ տրաքոց։ Այժմ էլ ուրիշ օպերայից սկսեցիք երգել։

ՉՈՒԳՐ.—Եւ ի՞նչ ես քիթդ խօթում։ Դեռ նոր ես եկել, Լեօլեան արդէն սատանան գիտէ թէ ինչ է դառել։

ՄԻԼ.—Լաւ, վերջապէս ո՞վ է այդ գաղտնի «նա»-ն։

ՉՈՒԳՐ.—Անտեղի հետաքրքրութիւն. կը գայ և կը տեսնես։

ՄԻԼ.—Ա՛, հասկանում եմ։ Երևի ես նրան ձանաչում եմ և դուք վախենում էք իմ կրիտիկայից։ Մի վախենաք, ես խստապահանջ չեմ լինի։

ՉՈՒԳՐ.—Խօսք չունիմ, գործի համար է եկել։ Յարգելի պաշտօն է ստանձնել, լարել աղջկան հօր դէմ։

ՄԻԼ.—Ինչո՞ւ է հայրը ի չարը գործ գնում

մի պատերազմական ժողով կազմենք. (կանչելով)
գեղեցկուհիս, համեցէք այստեղ: (Մտնում է
Լեօնան լալով) ես այդպէս էլ գիտէի: Լալիս ես
թանկագինս, լաց, լաց, այդ ոչինչ, արտասու-
քը թեթևացնում է մարդու սիրտը:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Լեօնիչկա, հոգիս, ի՞նչ է պա-
տահել քեզ:

ԼԵ.—Ախ, Մայրիկ:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Խղճուկս, անբաղդ աղջիկ...
(Երկուսով լալիս են):

ՄԻԼ.—Այդ ի՞նչ է, չը լինի ցանկանում էք
դուէտով լալ: Տիկին, լալով ոչինչ օգուտ չէք
բերի: Դէ, բաւական է: Քեռին,—այդ թող յայտ-
նի լինի ձեզ,—Լեօլայի համար փեսացու է գը-
տել: Դէ, դադարիր դու և լսիր ինձ: ես չը կա-
րողացայ իմանալ, թէ ով է նա, քեռին ինձ չա-
սաց ոչ նրա անունը և ոչ էլ ազգանունը:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Պաւել Միխայլովիչի տղան է:

ՄԻԼ.—Այդ ի՞նչ Պաւել Միխայլովիչ է:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Բաստովցե, նրանք հին ըն-
կերներ են: Երբ դեռ Լեօնեան փոքր էր և սե-
ղանի տակն էր մտնում, այն ժամանակ Վասին-
կան էլ փոքր էր և նրանք միասին խաղում էին:

ԼԵ.—Ես, մայրիկ չեմ յիշում նրան:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Իսկ դու կարծում ես, քո հայ-
րիկը շատ է յիշում նրան, նա 25 տարի է չէ
տեսել նրան: Դէմքն էլ չէ յիշում:

ՄԻԼ.—Լաւ, ինչո՞ւ յանկարծ յիշեց նրան:

ՄԱՐ.—ԴՄ.—Ծերուկից նամակ է ստացել.
«ցանկանում եմ ազգական դառնալ» գրում է
նա: Դէ սա էլ իսկոյն վճռեց, երկար մտածելու
գլուխ չունի ամենեին: Մէկ մէկու երես ան-
գամ չեն տեսել, յանկարծ, առանց դէսուդէնի,
համեցէք, պսակեցէք: Այդ մօդա է այժմ, չի-
նացին երը այդպէս են անում: Ամեն մի բոլե
նրան է սպասում, այդ փեսացուին:

ՄԻԼ.—Ո՞ւր էր մինչև հիմայ այդ ձեր Վա-
սինկան, ինչո՞ւ նրա մասին ոչինչ չեմ լսել:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Այնտեղ, Ուրալի մօտերքն էր
ծառայում: Սուր դանակ է ինձ համար այդ ու-
րալցին, սիրտս ինչ որ չի քաշում նրան:

ՄԻԼ.—Քեռուկին, ուրեմն դուք չէք համակ-
րում այդ պսակը:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ո՞վ կը համակրի:

ՄԻԼ.—Իսկ դու, Լեօնեա:

ԼԵ.—Ի հարկէ ոչ:

ՄԻԼ.—Ուրեմն լաւ, վաղը Լեօնեան կը յայ-
տարարի Իերեժկովի հարսնացուն, այդ ես խօսք
եմ տալիս:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ա՛խ, քնած ժամանակս էլ այդ
մասին եմ մտածում միայն:

ԼԵ.—Նրա հետ գոնէ հանդիստ շունչ կը քաշեմ:

ՄԻԼ.—Հիանալի, ոչ մի խօսք ոչ դի: Մի-
այն ահա ինչ, քեռուկին դուք ձայն ունիք:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Երիտասարդ ժամանակս հրաշալի էր, սօսը անօ. Ի վա՛ն Սերգէի չը, ձայնիս համար սիրահարւեց ինձ վրայ:

ՄԻԼ.—Ախ, ես այդ մասին չեմ հարցնում, դուք ձեր տանը ձայն չճշիք միթէ:

ՄԱՐ.—ԴՄ.—Ես բոլորովին խելքս կորցրել եմ, չը գիտեմ, թէ ինչ պատասխանեմ, աբա, ինչ ուզում ես, բոլոր յոյսս քեզ վրայ է: Ես գնամ, թէ չէ պատերազմողս կը գայ և կը սկսի բղաւել, ճղաւել:

ՄԻԼ.—Դու էլ գնա, Լեօնեա, և ինձ առանձին թող, որ մի լաւ մտածեմ անելիքիս մասին: Ես յաջող ելք եմ խոստանում:

ԼԵ.—Փորձիր, բայց դժւար թէ: (Գնում է):

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ցանկանում եմ քեզ յաջողութիւն, բայց այնուամենայնիւ առանց աղմուկի չի անցնի:

ՏԵՍԻԼ 7

ՄԻԼՕԶԿԱ, փոքր յետոյ ՊԱԼԻՑԿԻՅ

ՄԻԼ.—Աղմուկ կը լինի, լաւ, տեսնենք: Ի՞նչ չից սկսեմ: Այս օվ է, ով որ վազեց, այստեղ է գալիս, ինչ որ տղամարդ, արդեօք կուտանձորը — Վասիլկան խօ չէ: Ինչ որ բան է ասում կառապանին, պայուսակն է վերցնում, դէ լաւ, շուռ աբի, ախ այդ նա է, Պալիցկին, որի հետ հան-

դիպեցի գնացքում: Գտաւ աւազակը այնուամենայնիւ ինձ: Չէի սպասում, որ այդքան յանգուգն է: Լաւ, ես էլ այնպէս դիմաւոր եմ, որ...

ՊԱԼ.—(ընմի ետեւ) Ոչ ոք, երեւի այս կողմ: (Մտնում է):

ՄԻԼ.—Ապա որ կողմ, ի հարկէ այս:

ՊԱԼ.—Ախ, այդ դձեք էք, ինչ սիւրպրիզ ինձ համար:

ՄԻԼ.—(տնազելով) Ասացէք, խնդրեմ, դուք մինչև անգամ զարմանալ էլ էք կարողանում... իբր չէիք սպասում ինձ այստեղ հանդիպել:

ՊԱԼ.—Խոստովանում եմ:

ՄԻԼ.—Դուք չը գիտէիք, որ ես այստեղ եմ և այնուամենայնիւ յետևիցս էք ընկել և եկել ուղղակի այստեղ: Պարոն Պալիցկիյ, դուք ամենևին կեղծել չը գիտէք:

ՊԱԼ.—Այդ Էս եմ կեղծում:

ՄԻԼ.—Բաւական է, յարգելի պարոն, հասկացէք, որ ես օտար մարդու տանն եմ, այդ յանդգնութիւն է, ոյժով մտնել ուրիշի տուն, իմ գլուխն առանց այդ էլ պտտւում է, պակասն էլ դուք լրացրիք:

ՊԱԼ.—Թոյլ տւէք ասել...

ՄԻԼ.—Ես կայարանում դիտմամբ փախայ ձեզանից աննկատելի կերպով, որ վերջ դնեմ բոլոր յիմարութիւններին, իսկ դուք վեր էք կենում և յետևում ինձ: Այդ վատ է, տգեղ է, հաս-

կանոնում էք, տգեղ է: Կարգին մարդիկ այդպէս
չեն վարւում:

ՊԱԼ.—Այ քեզ և ընդունելութիւն:

ՄԻԼ.—Իսկ դուք կարծում էիք, որ ես կը
փաթաթւեմ ձեր վզին հա:

ՊԱԼ.—Ասենք, ես այդ չէի մտածում: Ճիշտ
է, ես շատ բաղդաւոր եմ ձեզ տեսնելով, բայց
երդուում եմ, որ եկել եմ բոլորովին ոչ ձեր պատ-
ճառով: Այս պատահմունք է, ուրիշ ոչինչ:

ՄԻԼ.—Ձէ, այդ ինձ շատ դուր է գալիս,
ո՛ւմ մօտ էք ուրեմն եկել:

ՊԱԼ.—Իմ հին բարեկամի մօտ:

ՄԻԼ.—Դուք ի՞նչ է, ծանօթ էք քեռու հետ:

ՊԱԼ.—Ի՞նչ քեռու:

ՄԻԼ.—Ի՞նչ քեռու. ի՞նչ յիմար հարց էք
տալիս: Ի հարկէ իմ քեռու, Իվան Սերգէեւիչ
Չուգրենեովի հետ:

ՊԱԼ.—Առաջին անգամ եմ լսում այդ ազ-
գանունը:

ՄԻԼ.—Ուրեմն այդ ի՞նչ հին բարեկամ էք
փնտռում այստեղ: Դուք սուտ խօսել էլ չէք կա-
րողանում, դեռ փաստաբան էք:

ՊԱԼ.—Իմ բարեկամը, այս կալաճքի տէ-
րը, պաշտօնաթող սպայ Նիկօլայ Նիկօլաւիչ Սու-
խօօլսկին է:

ՄԻԼ.—Ի՞նչ պատահեց ձեզ, չը լինի կառ-
քի հարելուց հարւել է և ձեր ուղեղը, հա... ի՞նչ

յիմարութիւններ էք դուրս տալիս:

ՊԱԼ.—Այդ ի՞նչու:

ՄԻԼ.—Որովհետեւ ձեր բարեկամը դեռ անց-
եալ տարի է տւել իւր կալաճքը քեռուս վար-
ձով և ինքն էլ տեղափոխւել արտասահման:

ՊԱԼ.—Այ քեզ տրաքոց: Երկու տարի է մենք
նամակագրութիւն չունէինք, այնպէս որ ես այդ
չը գիտէի: Այժմ տեսաք, որ ես բոլորովին ան-
մեղ եմ և ի դուր էք վրաս բարկանում:

ՄԻԼ.—Դուք երկաթ էիք մտադիր ֆիալ ձեր
բարեկամի մօտ:

ՊԱԼ.—Երկու-երեք շաբաթ:

ՄԻԼ.—Կը նշանակի ինքը ճակատագիրն է
ձեզ ուղարկել. այժմ ես մինչեւ անգամ շնորհա-
կալ եմ, որ եկել էք այստեղ:

ՊԱԼ.—Շնորհակալութիւն, չէի սպասում:

ՄԻԼ.—Եւ ահա իբրեւ պատիժ, դուք կօգ-
նէք ինձ մի բանում, որ ես հնարել եմ: Եւ այդ-
պէս դուք ֆնում էք:

ՊԱԼ.—Ընդհակառակը, ես իսկոյն վերա-
դառնում եմ:

ՄԻԼ.—Պօք չունիմ ասելու, շատ քաղա-
քավարի էք: Լսեցէք, ինչ եմ ասում, դուք մո-
ռացէք, որ փաստաբան էք: Ես մի հօրեղբօր աղ-
ջիկ ունիմ, կոտորաւող, փալաս, ճիշտ է, ոչ այն-
քան գեղեցիկ, որ նրա պատճառով Տրօյացոց պա-
տերազմ սկսւի, այնուամենայնիւ... նա ցան-

կանում է ամուսնանալ, քեռակինս համաձայն է նրա հետ, հայրը ոչ, ուստի մենք մի երրորդու-թիւն ենք կազմել հօրը դիմադրելու համար:

ՊԱԼ.—Երրորդութիւն... յուսալի չէ:

ՄԻԼ.—Սատանան ձեզ տանի: Քեռիս մտածում է նրա կամքի հակառակ ամուսնացնել նրան ոչ նրա հետ, ում նա է ուզում, այլ մի ուրիշի, որին սպասում է ժամ առ ժամ: Բայց ես երգւել եմ նրան հակառակել և այդ պատճառով խոնարհաբար խնդրում եմ ձեզանից...

ՉՈՒԳՐ.—(ընմի յետելից) Սատանան գիտէ թէ ինչ է... Երբէք ոչ մի բանի համար հոգս չեն անում:

ՄԻԼ.—Ախ, քեռին...

ՏԵՍԻԼ 8

Նրանք և ՉՈՒԳՐԵՆԵՆՈՎ

ՉՈՒԳՐ.—(մտնելով) Այ թէ մարդիկ են հա... մարդու հոգին կը հանեն նրանք, հոգին... (Տեսնելով Պալիցկուն) Այս էլ ռի է... ռիմ հետ պատիւ ունիմ...

ՄԻԼ.—Ա՞յդ... բայց միթէ դուք չէք ձանաչում, այդ նա է...

ՉՈՒԳՐ.—Ո՞վ նա, ի՞նչ նա, դարձեալ քո բաներն են:

ՄԻԼ.—Ախ ոչ... և ինչո՞ւ էք իզուր ինձ

կշտամբում, քեռի... (Պալիցկուն կամաց) ես յոյսս դնում եմ ձեզ վրայ... (քոռուն) Այդ վաղուց սպասող և ցանկալի հիւրն է... Դէ, ինչո՞ւ էք աչքներդ չռել:

ՉՈՒԳՐ.—Վասինկան...

ՄԻԼ.—Ի հարկէ: (Պալիցկուն) Ես մեղաւոր չեմ, քեռին ինքը:

ՉՈՒԳՐ.—Ինքն է, ինքը... Իսկոյն ճանաչեցի, բոլորովին հայրը...

ՄԻԼ.—Կարծեմ, ուրախ էք:

ՉՈՒԳՐ.—Դու ամեն տեղ հասնում ես: Սիրելիս, թոյլ տուր համբուրեմ... Երևակայիր, նստած եմ ջերմանոցում, լսում եմ ինչ որ կառք կանգնեց, իսկոյն սիրտս զգաց, կարծես նախազգում էի:

ՄԻԼ.—Այո, քեռի, այո, նախազգացումը շատ, շատ մեծ բան է:

ՉՈՒԳՐ.—(Պալիցկուն) Այդ ինչպէս յանկարծ վճռեցիք:

ՊԱԼ.—Գիտէք... Ես... այսինքն... (նայելով Միլօզկին):

ՄԻԼ.—Քեռի, նա վաղուց էր պատրաստում ձեզ մօտ գալու, դեռ երբ Ուրալումն էր գտնւում. այսպէս նստած է սարերի վրայ, մտածում է, մտածում և յանկարծ վճռում ու գալիս է: Յետոյ նրա հայրն էլ շարունակ ասում էր նրան. դու, Վասեա, զնա, անպատճառ զնա

Չուգրենեոյներին տես, նրանք շատ սիրալիր մարդիկ են:

ՉՈՒԳՐ.—Դու ռոտեղից գիտես:

ՄԻԼ.—Այս ընկերին ինքը պատմեց:

ՉՈՒԳՐ.—Ճաճանակ, թոյլ տուր իրան մի խօսք ասելու գոնէ:

ՄԻԼ.—(Պալիցկուն) Գոնէ պաշտպանեցէք ինձ:

ՊԱԼ.—Ընդհակառակը, ես շատ շնորհակալ եմ օրիորդից, առանց նրան ես բոլորովին կորած կը լինէի... Ես անշափ գգացած եմ... նա ինձ այնպէս սիրալիր դիմաւորեց:

ՄԻԼ.—Ահա տեսաք, քեռի... իսկ դուք ինձ մեղադրում էք... Նա խոր գգացած է, նայեցէք, մինչև անգամ արտասուում է ուրախութիւնից:

ՊԱԼ.—(Թաշկինակով սրբելով աչքերը) Այո, այո, դուք ճիշտ էք ասում, ես արտասուում եմ, ես չէի սպասում... Թոյլ տւէք ձեզ համբուրել:

ՉՈՒԳՐ.—Այստեղ, այստեղ, կրծքիս վրայ, Վասինկա: Բայց այս ինչու վերարկուդ չես հանում, հանի՛ր, Վասինկա, հոգիս, հանի՛ր... (հանում է տանում միւս վողմ):

ՄԻԼ.—Երևակայեցէք քեռի, նա մինչև անգամ յիշում է Լեօկային էլ:

ՉՈՒԳՐ.—Ինչպէս, Լեօկին էլ ես յիշում:

ՊԱԼ.—Այո, ինչպէս չէ, մի չարաճճի փոք-

րիկ տղայ էր, շարունակ ծառն էր բարձրանում: ՄԻԼ.—Ի՞նչ էք ասում, ի՞նչ էք ասում, Լեօկան քեռուս աղջիկն է:

ՉՈՒԳՐ.—Երևակայի՛ր, Վասինկա, եթէ ես քեզ մի ուրիշ տեղ տեսնէի, չէի ճանաչիլ, բոլորովին մեծացել ու փոխւել ես:

ՄԻԼ.—Միթէ՞ այդպէս փոխւել է, քեռի:

ՉՈՒԳՐ.—Ի հարկէ... այն ժամանակ միայն այս դիտէր. բայ—բայ, նեւմ—նեւմ, տպրո՛ւ... ուա...

ՄԻԼ.—Այո, այժմ նա կարգին խօսում է:

ՉՈՒԳՐ.—Այ, սիւրպրիզ, Վասինկա, որ սիւրպրիզ...

ՄԻԼ.—Այո, քեռի, ում համար չէ, բայց ձեզ համար մեծ սիւրպրիզ է:

ՉՈՒԳՐ.—Ճիշտ է, Միօշկա, ճիշտ է... Թոյլ տուր մէկ էլ համբուրել, Վասինկա:

ՊԱԼ.—Անճարը կերել է բանջարը... Ուրախութեամբ:

ՉՈՒԳՐ.—(համբուրում է Պալիցկուն եւ ասում Լեօկին) Այժմ տեսնենք ո՞վ ում կը յաղթի:

ՄԻԼ.—Կը տեսնենք, ասաց կոյրը:

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Բ. Ա. Ր. Ա. Ր. Ի. Ա. Ծ

ՏԵՍԻԼ 1.

ԲԵՐԵԺԿՈՎ, յետոյ ՄԻԼՕՉԿԱ

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—(Փրակով, ձեռքին ցիլինդր, ման է գալիս յուզւած եւ ժամանակ ժամանակ նայում է կամ դռանը կամ ժամացոյցին) Ուղիղ մի ժամ և մի քառորդ է... նրանք դեռ սեղան են նստած, ինչպէս չեն ձանձրանում: (Հազում է) Կ՛ը, Կ՛ը, Կ՛ը... չեն լսում... Ո՛վ է այդ պարոնը, առաջին անգամն եմ նրան տեսնում... Գիթս բարձր չը սրբեմ արդեօք, գուցէ ուշքի գան: (Սրբում է) Ո՛չ, այնպէս են զբաղւած հիւրով, որ եթէ թնդանօթ էլ արձակես, նրանք ուշքի չեն գալ: Մէկը Լեօլիշկի հօրեղբօր աղջիկն է, իսկ այն մէկն ո՞վ է... Ահա, վեր են կենում վերջապէս, ո՛չ, էլի նստեցին, հոգիս դուրս կը գայ սպասելով: Մայրիկս ասում է. «դու, Նադեա, մի վախի՛ր, հաւաքի՛ր ոյժդ և միանգամից սկսի՛ր»: (Ոտը գետնին քսելով եւ գլուխ տալով շարունակ դէպի դուռը) Ամենայարգելի Իվան Սերգէեիչ, այսպէս թէ այնպէս... էլ չեմ կարող... սիրտս, այսպէս ասած, չարչարւում եմ... (Միջոցկան դուռն ապրով, կանգնում է դռան մէջ եւ

զարմացած նայում նրան)... իմ սէրը... իմ զգացմունքը... իմ յարգանքը... (գլուխը քարձրացնում է, տեսնում է Միլօշկին, ապշում, իրան կորցնում է եւ գլուխ տալիս) Յարգանքներս:

ՄԻԼ.—Բարեաւ ձեզ, բարեաւ... երեւի պատիւ ունիմ տեսնելու պարոն Բերեժկովին:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այո... բայց... բայց այդ ի՞նչպէս յանկարծ կարողացաք ձանաչել:

ՄԻԼ.—Ես այնքան շատ եմ լսել ձեր մասին:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այդ դէպքում... ը՛ր՛... Խորհարար շնորհակալ եմ ձեզանից:

ՄԻԼ.—Դուք շատ ժամանակ է, ինչ այստեղ էք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Բաւականին:

ՄԻԼ.—Ուրեմն ինչո՞ւ ներս չեկա՞ք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ամաչում էի:

ՄԻԼ.—Ախ, ես մոռացայ բոլորովին, որ դուք օրիորդ էք... Իէ, ծանօթանանք... Ես Լեօլիայի քոյրն եմ, Լիւդմիլա Անդրէևնա Վասիլիւովա:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Շատ ուրախ եմ:

ՄԻԼ.—Այժմ նստենք և խօսենք ձեզ հետ... (նստում են) Նախ և առաջ ասացէ՛ք ի՞նչ է նշանակում այս զգեստը:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այնպէս...

ՄԻԼ.—Այնպէս բառը գոյութիւն չունի աշխարհիս երեսին... Այնպէս միայն կաշաղակներն

հն թռչում... Դէ...

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Հ՛ըմ... Գիտէք... այնպիսի հարց է այդ, որ դժւարանում եմ պատասխանել:

ՄԻԼ.— Ուրեմն ես կը սկսեմ. ֆրակով գիւղում վիզիտներ չեն անում, այսօր ոչ մի տեղ բալ չը կայ, անւանակոչութիւն, ծնունդ նոյնպէս... Տանը կայ մի երիտասարդ աղջիկ, ուրեմն եկել էք նրան առաջարկելու ձեր սիրտն ու ձեռքը: Տեսնում էք, այդ ինչպէս պարզ է:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Այո:

ՄԻԼ.— Դմբադտաբար ես պէտք է ձեզ ասեմ, որ ամենաանյարմար ժամանակ դուք չէիք կարող և մտածել... Այս րոպէին մեր տանը այնպիսի մի արըղըմփոց է որ... Բայց դուք մի տըխրէք, մենք երեքովս էլ ձեր կողմն ենք, այսինքն ես, քեռակինս և Լեօլիչկան:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Ափսոս, ինչ վատ է:

ՄԻԼ.— Շնորհակալութիւն, դուք շատ բաղաւաղարի էք: Ձեզ ասում են, որ մենք երեքովս ձեր կողմն ենք, իսկ դուք... երեւի ամիդ չէիք ուզում ասել:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Այո, իսկապէս: Ներեցէք, խընդրեմ... Ես, ընդհանրապէս, քաջութեամբ օրիորդների հետ խօսելուց, իսկ ձեր մասին ինձ այնպիսի բաներ են պատմել, որ իբր թէ դուք ամենքին ձեռք էք առնում, ծիծաղում վրաները:

շատ խելօք էք...

ՄԻԼ.— Դէ, անցնենք գործին, հարկաւոր չէ ոսկի ժամանակը կորցնել: Դուք շատ էք սիրում Լեօլեային, դուք մի քաջէք, ես բոլորը գիտեմ: Լեօլեան ինքն է խնդրել ինձ խօսել ձեզ հետ, դուք նրան շատ էք սիրում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Շնորհ:

ՄԻԼ.— Ապա ինչո՞ւ ոչ մի անգամ դուք նրան չէք ասել ձեր սիրոյ մասին: Ես կարծում եմ ասել. «ձեզ սիրում եմ»— այնքան էլ դժւար և երկար մտածելու մի բան չէ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Դժւարը բառերը չեն, այլ նրանց ասելը, այ մայրիկս էլ է ասում «կարող ես վախեցնել նրան, պէտք է ասելու ձևն իմանալ»:

ՄԻԼ.— Դուք երբեքիցէ առաջ չէք եղել սիրահարած:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Ո՛չ. չէ որ ես շարունակ տանը հօրս ու մօրս մօտն եմ գտնւել, իսկ մեր տանը ուրիշ կին էլ չը կար, բացի մեր խոհարարուհի Աւգոստեայից, նրա վրայ խօ չէի սիրահարւելու, արդէն 50-ից անց է, չեչոտ է և դեռ մի աչքն էլ չլդիկ:

ՄԻԼ.— Այո, սիրահարւելու համար շատ անպէտք է: Ուրեմն Լեօլեան ձեր առաջինս սէրն է:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Իսկական առաջինս: Մայրիկը շարունակ այն է ասում. «Նադեա, ըր ի՞նչ սի-

րահարւելու ժամանակն է, դու դեռ անչափահաս մանուկ ես»:

Միլ.—Այդ շատ լաւ է, որ ձեզ Նադեա են կոչում, ձեզ շատ է սաղում այդ անունը... Ուրեմն դուք, դեռ անչափահաս մանուկ, սիրահարւել էք Լեօլեայի վրայ միայն նրա համար, որ ուրիշ ոչ մի կին չէք տեսել բացի ձեր խոհարարուհին:

Բերեթկով.—Պէտք է որ այդպէս լինի, միշտ միայնակ էինք, իսկ յանկարծ գալիս է մի գեղեցիկ, երիտասարդ օրիորդ և յայանի բան է...

Միլ.—Հասկանում եմ ձեզ: Թէկուզ ամսուսում եմ, բայց և այնպէս պէտք է ձեզ յայտնեմ, որ ձեր դէմ մեքենաներ են լարում:

Բերեթկով.—Ո՞վ:

Միլ.—Իմ քեռին:

Բերեթկով.—Ի՞նչու, նա միշտ ինձ յարգում էր, գովում էր, որ ես լաւ գիտար եմ նւագում, լաւ լողում եմ...

Միլ.—Քիչ բան կարող էր պատահել առաջ, այժմ նա ուզում է Լեօլին տալ մի ուրիշին:

Բերեթկով.—Նա խօս է, որ ձեզ հետ ճաշում էր:

Միլ.—Նա ինքը:

Բերեթկով.—Ա՛խ... ի դուր չէ մայրիկս այսօր երագում գայլ տեսել: (Վեր կենալով) Յար-

գանքներս, մնաք բարով:

Միլ.—Այդ հէր:

Բերեթկով.—Տու՛ն, այլ ևս ինձ համար այստեղ բան չը կայ շինելու, և ինչո՞ւ փրակ էլ հագայ:

Միլ.—Կընշանակի դուք չէիք ուզենալ կորցնել Լեօլին:

Բերեթկով.—Եթէ միայն նրան կորցնէի, դեռ ոչինչ, բայց ցաւն այն է, որ բոլոր յոյսերս և իղձերս օդը ցնդեցին: Վերջ:

Միլ.—Այ տարօրինակ մարդ: Յոյսերն ու իղձերը կորցնելուն ամսոսում է, իսկ Լեօլին ոչ:

Բերեթկով.—Դուք ինքներդ դատեցէք, ես այնպէս լաւ դասաւորել, կարգաւորել էի մըտքովս... քանի, քանի գիշերներ չեմ քնել, միշտ դրա մասին էի մտածում, մայրիկի հետ էլ խորհրդակցել եմ...

Միլ.—Լաւ, ի՞նչ էիք դասաւորում և կարգաւորում ձեր մտքում:

Բերեթկով.—Ա՛յ, մտածում էի, կ'ամուսնանամ, տուն կը դանք, գիւղում կամ քաղաքում—այդ միևոյն է, փոքրիկ սիրուն բնակարան, լոյս, մաքուր... ամեն մի առարկայ իրա տեղը, սենեակում զրադարանս է, հիւրասենեակում դաշնամուրը, Պետերբուրգից, Շրէ-դերից բերել կը տայի, որովհետեւ ես թէկուզ նւագել չը գիտեմ, բայց երաժշտութիւն շատ եմ

սիրում, նամանաւանդ երգեցողութիւնը: Գալիս են ձմեռային երկար-ձիգ երեկոները, դուրսը ցուրտ է, սառնամանիք, քամին փչում է, իսկ սեղանատանը վառարանն է վառած, փայտերը չրթչրթում են, ինքնաեռը սեղանի վրայ դրած՝ փշփշում է, և նստած կնոջս հետ միասին, ես խալաթով, իսկ նա կապոտով, թէյ ենք խմում մութ մութ քաղցով, իսկ իմ մայրիկը հրաշալի մութ քաղցներ է եփում... Յետոյ անցնում ենք հիւրասենեակ, այնտեղ էլ կիսախաւար է, ես լրագիր եմ սկսում կարդալ, կամ գիրք, կինս նստում է դաշնամուրի մօտ և սկսում է երգել... հայրիկն ու մայրիկը հիւր կը գան մեզ մօտ, մեզ նայելով կուրախանան: Այնպէս լաւ, այնպէս հանգիստ էր թւում ինձ... հոգիս փառաւորւում էր...

ՄԻԼ.—(հրան կորցրած) Այո, այո...

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Եւ յանկարծ այդ բոլորը շուռ եկաւ, այ ինչն է ցաւալի:

ՄԻԼ.—Որքան դուք լաւն էք և ինչքան լաւ էք պատմում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Դուք ներեցէք, որ ես այսօր քան պարզ խօսեցի ձեզ հետ: Պատիւ ունիմ...

ՄԻԼ.—Այնուամենայնիւ ես չեմ հասկանում, ուր էք փախչում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ապա ինչ, կը հրամայէք մընամ, որ տանջւեմ և յետոյ միթէ ես կարող եմ մրցել նոր եկածի հետ, նա ինձ իրա լեզուով և

ամեն բանով կը ջախջախի:

ՄԻԼ.—Եւ դուք այդպէս առանց կուր ու գում էք զիջել ձեր սիրած աղջկան:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ձէ որ ինձնից, միևնոյն է չեն հարցնի, կը վերցնեն և կը տան նրան: Ինչո՞ւ կուել, միևնոյն է, գլխովդ պատը չես ծակի: Է՛հ, գնամ և այնպէս շարտեմ ֆրակս, որ երբէք ոչ ոք նրան չը կարողանայ գտնել:

ՄԻԼ.—Ֆրակը հանեցէք, միայն հեռու չը շարտէք, դեռ գուցէ պէտք գայ և դուք էլ մի կորչէք, դարձեալ եկէք: Սպասեցէք, գուցէ մեր տանն էլ տօն լինի, ով գիտէ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Է՛հ, եթէ բերանումս ինքն իրան կարողանար վարունգ բռնել... գնամ մի քիչ անցնեմ, խելքս գլուխս հաւաքեմ: Ա՛խ, դու կեանք, կեանք: (Գնում է):

ՏԵՍԻԼ 2

ՄԻԼՈՉԿԱ, յետոյ ԶՈՒԳՐԵՆՆՈՎ և ՊԱԼԻՑԿԻՅ

ՄԻԼ.—(նայելով Բերեժկովի յետուից) Որքան նա լաւն է, խեղճ, ափսոսում եմ նրան: Ձէ, ինչ ուզում է լինի, ես գլուխ կը բերեմ, յետոյ ինքը—Լեօլեան շնորհակալութիւն կանի:

ԶՈՒԳՐ.—(Դուքս զաւրով տանից Պալիցկու հետ միասին) Ուրեմն այդպէս, հայրիկիդ հետ չը կարողացաք հաշտել, Վասինկա, նա միշտ կամա-

կոր էր, առաջ էլ...

ՄԻԼ.—(կողմ)—Ես բոլորովին մոռացայ դրան, յանկարծ մի բան չը թոցնի բերանից: (Նըրանց) Այդ ի՞նչ է, զբօսնելու էք զնում:

ՉՈՒԳՐ.—Այո, Լեօլեային ենք սպասում, զնաց շորը փոխելու: Ուզում եմ թանկագին հիւրին ցոյց տալ մեր ծաղիկները... Տեսէք, տեսէք... դարձեալ հաւերը ազատ ման են դալիս պարտիզում, ան այդ Շապտօլէնկօն, մինչև նըրան ցոյց չը տաս, ոչ մի բանի չի նայիլ, ք՛շ... ք՛շ... (դուրս է գնում աջ):

ՊԱԼ.—Օգնեցէք, Լիւդմիլա Անդրէնա, թառամում եմ, մեռնում եմ դեռ ծաղիկ հասակումս... Ներկայ ըռպէին ես պատրաստ եմ ինքնասպանութիւն գործել, հոգիս հանեց, շարունակ հարց ու փորձ է անում ինչ որ Պաւել Միխայլովիչի մասին, ես էլ այնքան ստեր փշեցի, փշեցի, իրար խառնեցի, որ այժմ ինքս ինձանից ամաչում եմ. իսկ նա կպել է, պոկ չէ դալիս, ոյժով դուրս քաշեցի սենեակից: Թոյլ տէք ինձ հեռանալ այստեղից, չէ որ այժմ ամեն բան կարգին է:

ՄԻԼ.—Ընդհակառակը շատ լուրջ դժւարութիւններ են առաջ եկել: Միանգամ որ սկսել էք, խմեցէք մինչև վերջը դառնութեան բաժակը: Եթէ ուզում էք, որ քեռին ձեզ հանգիստ թողնի, ընկէք Լեօլեայի յետևից, խորհուրդ տէք, որ նա

զնայ Բերեթկովին, ասացէք որ դուք սիրահարւած էք մի ուրիշի վրայ...

ՊԱԼ.—Օրինակ ձեզ...

ՄԻԼ.—Միայն ոչ ինձ, ապա թէ ոչ դուք բոլորը կը փշացնէք: Քեռին կը կարծի, որ դուք հաւանում էք Լեօլեային և հանգիստ կը թողնի ձեզ, նա էլ հէնց այդ է միայն ուզում:

ՉՈՒԳՐ.—(մ'անելով)—Դէ, այժմ ամեն ինչ արդէն կարգին է: Իսկ, ասացէք խնդրեմ, Պաւել Միխայլովիչը ծաղիկներ շատ ունի:

ՊԱԼ.—Դարձեալ:

ՄԻԼ.—Անչափ շատ, զանազան տեսակի: Վասիլիյ Պաւլովիչը այս ըռպէին պատմում էր, որ նա նրանց հետ այնպէս է վարւում, ինչպէս երեխաների, ինքն է նրանց ջրում, կտրտում, ուրիշ ոչ ոքի չէ հաւատում, մինչև այնտեղ է բանը հասցրել, որ այդ ծաղիկները տարեկան երեք անգամ են ծաղկում:

ՉՈՒԳՐ.—Ինչ հրաշք ան... նա միաժամանակ աչքով աչք չունէր ծաղիկ տեսնելու: Ինչ փոփոխութիւն: Իսկ ի՞նչ տեսակ ծաղիկներ ունի նա աւելի:

ՊԱԼ.—(կողմ) Ես այդպեան եմ, ի՞նչ է:

ՄԻԼ.—Ամենից շատ միխակ և վարդ... հա, մոռացայ ձեզ ասելու, քեռի, որ Բերեթկովին էր եկել:

ՉՈՒԳՐ.—Այդ ինչո՞ւ, ի՞նչ է կորցրել այս-

տեղ: Վասինկա, թոյլ տւէք ձեզ ասել, մի մարդ, խօսալ չը գիտէ, շարունակ լուռ է, կարծես ախոռում կապած լինի, թէկուզ տաւ-մորթի, այդ պիսի գազաններ Պետերբուրգում դժւար թէ լինեն:

Միւլ.—Դուք արդէն չափազանց շատ էք ներան վիրաւորում, ես նրա հետ այստեղ կէս ժամ խօսեցի:

ՉՈՒԳՐ.—Ժամանակ գտա՛ր:

Միւլ.—Եւ շատ խելօք խօսում էր:

ՉՈՒԳՐ.—Նա էլ յիմար է, ով նրան խելօք կանւանի: Բայց աւելի լաւ կանի, որ ոտքը կտրի մեր տանից, նա մեր ընկերը չէ:

Միւլ.—Վասիլիյ Պաւլովիչ, դուք գիտէ՞ք ինչու է քեռին նրա դէմ...

ՉՈՒԳՐ.—Նայեցէք, կարծեմ, Վասինկա, ուղում է անձրև գալ:

Միւլ.—Ամբողջ ամառը ընդունում էին, հիւրասիրում և խեղճի մեղքն այն է, որ մտածել է սիրահարւել Լեօլիչկի վրայ:

ՉՈՒԳՐ.—Ը... Ը... Գիտէ՞ք Վասինկա...

Միւլ.—Ինչքան քաղաքավարի է ընդհատել... Նայեցէք, չը լինի թէ դուք էլ սիրահարւէք Լեօլի վրայ, քեռին կը սպանի ձեզ:

ՉՈՒԳՐ.—Ա՛խ ահա և մերոնք վերջապէս... Ես կարծում էի մինչև վաղը պիտի սպասենք ձեզ: (Միլօշկին) Ես քեզ կը յիշեցնեմ այդ ամենը:

ՏԵՍԻԼ 3.

Նրանք, ՄԱՐԻԱ ԴՄԻՏՐԻԵՒՆԱ և ԼԵՕԼԵԱ

ՄԱՐ.—ԴՄ.—Եթէ ցանկանում էք զբօսնելու գնալ, գնացէք հիմայ, որովհետև պատուիրել եմ ինքնաեռը պցել:

ՊԱԼ.—Շատ անխիղճ էք դուք ճշմարիտ, կարծես ինձ մորթելու համար էք ուտեցնում, որ գերանամ, սեղանից վեր ենք կենում թէ չէ, ուրիշ սեղան էք բացում:

ՉՈՒԳՐ.—Մուրաբա էլ հանիր: Վասինկա, ի՞նչ տեսակի մուրաբա ես աւելի սիրում, մենք ամեն տեսակի ունենք:

ՊԱԼ.—Ճշմարիտ ինձ համար միկնոյն է:

ՉՈՒԳՐ.—Դէ, եթէ միկնոյն է, ա կնիկ, դու էլ հանիր մի քանի տեսակի, ինչ որ աչքիդ ընկաւ, յետոյ դու այ ինչ. (կամ'աց) հեռացրու նրանից Միլօշկին, չի թողնում խեղճին մի խօսք ասել, նա քաղաքավարութիւնից ստիպւած լըռում է, իսկ ես շատ լաւ նկատում եմ, որ նա Վասինկի զահւան տարել է: Իսկ դու, (Լեօլին) նստիր նրա հետ և խօսիր, կը տեսնես թէ որքան նա խելօք և հետաքրքիր է քո այդ ապուշ Բերեժկովից: Ես իսկոյն կը վերադառնամ, միայն գնամ, հայհոյեմ Շապտոլենկոյին, հաւերին բաց է թողել ազատ ման են գալիս այգում, քչ,

քշ... (զնում է):

ՄԻԼ.—Այս ուր փախաւ քեռին, զբօսնելու էիք զնում ապա:

ԼԵ.—Հայրիկը միշտը այդպէս է, կը շշկլեցնի ամենքին և ինքը կը փախչի:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Նա իսկոյն կը գայ: Իսկ ինչպէս, Վասիլիյ Պաւլովիչ, ձեր հայրիկը մտադրութիւն չունի մեզ հիւր գալու:

ՊԱԼ.—(Միջոցին) Դէ, այժմ էլ սա:

ՄԻԼ.—(նրան) Ոչինչ, սրան կարող էք ասել ամեն ինչ, ինչ որ խելքներդ փչի, մի քաշէք և քէֆներդ տաճի չափ դուրս տէք:

ՊԱԼ.—(Միջոցին) Երանի այս չարչարանքներին երբ պետք է վերջ լինի: Ես չեմ համբերի և կը փախչեմ:

ՄԻԼ.—(նրան) Միայն համարձակեցէք:

ՊԱԼ.—(Մարիա Դմիտ.)—Ներողութիւն, ձեր խոնարհ ծառան եմ: (Այս տեսարանի ժամանակ Պալիցկին տաք տաք ինչ որ պատմում է Մարիա Դմիտ.):

ՄԻԼ.—(Լեօլին) Իսկ դու գեղեցկուհիս, արի այստեղ, դու երեխայ ես և քեզ չի կարելի լըսել մեծերի խօսակցութիւնը. նստիր, ես քեզ ուղղում եմ մի քիչ կշտամբել:

ԼԵ.—Մեղքս ինչու՞ն է:

ՄԻԼ.—Վերջապէս ժպտացիր, թէ չէ արտասուքներդ ձանձրացայ և ո՞վ է նրան հնա-

րէլ, նախ որ տգեղ բան է և երկրորդ-առողջապահական կանոններից դուրս է: Հա, Բերեժկովդ այստեղ է:

ԼԵ.—Ո՞ւր է:

ՄԻԼ.—Գնաց անցնելու, ես նրան տխրեցրի: Եկել էր քեզ առաջարկութիւն անելու:

ԼԵ.—Յետո՞յ:

ՄԻԼ.—Ես նրան ասացի, որ ժամանակը չէ:

ԼԵ.—Ես այդպէս էլ գիտէի, խոստացար ինձ օգնելու, իսկ անում ես հակառակը:

ՄԻԼ.—Ե՞ս, գժւել ես ինչ է:

ԼԵ.—Ի հարկէ... բացի դուրս անելուց մի խելօք բան չէ՞ր կարող հնարել... Նա, ի՞նչ է, խանգարում էր քեզ, թողէիր առաջարկութիւն անէր:

ՄԻԼ.—Բայց քեռին նրան կը մերժէր:

ԼԵ.—Այդ դարձեալ քո գործը չէ:

ՄԻԼ.—Այդ շնորհակալութեան փոխարէն է: Հօրդ իսկական պատճէն ես:

ԼԵ.—Ձէ, շատ խելօք բան ես մտածել... աւելի լաւ է մի խառնելի: Դուք ամենքդ էլ կարծես խօսք էք կապել ինձ փաստել: Հանգիստ թողէք ինձ, խնդրում եմ: Վասիլիյ Պաւլովիչ, Վասիլիյ Պաւլովիչ:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Լեօլիչկան, կարծեմ, ձեզ է կանչում:

ՊԱԼ. Ներողութիւն, ի՞նչ կը հրամայէք:

Լե.—Ես ցանկանում եմ մի քիչ անցնել,
գնանք միասին լճի մօտ:

ՊԱՆ.—Մեծ ուրախութեամբ: (Առաջարկում
է թնւը եւ գնում են):

ՄԻԼ.—(պառուկայից յետոյ) Քեռակին:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Միլօշկա:

ՄԻԼ.—Տեսա՞ք:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Տեսայ:

ՄԻԼ.—Այդ ի՞նչ կը նշանակի:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Խելքս ջուր չէ խմում, այդ ի՞նչից
յանկարծ...

ՄԻԼ.—Ոչնչից, ասացի որ Բերեթկոֆը այս-
տեղ չէ, բղաւեց, կամակորուրդիւն արաւ, ճղա-
ւեց, բռնեց Ռաստովցիին և...

ՄԱՐ. ԴՄ.—Եւ ի՞նչ է գտել նրանում Լեօ-
լեան, ոչ մի լաւ բան: Ճաշին այնպիսի բաներ էր
պատմում, որ սկսել էի ապուրը պատառաքա-
ղով խալշտել, այժմ էլ ինչ որ հանքերի մասին
էր պատմում, կարծես շատ բան եմ հասկանում
այդ հանքերից: Էհ, գնամ, տեսնեմ ինչ եղաւ
ինքնաեռը, թէ չէ պարոն չինացիս կը գայ, կը
սկսի պատերազմել: (Գնում է):

ՏԵՍԻԼ 4

ՄԻԼՉԿԱ, ԲԵՐԵԺԿՈՎ, յետոյ ԼԵՕԼԵԱ

ՄԻԼ.—Խօսք չունիմ, մարդիկ են հա՛ այս-

տեղ, ամեն ինչ դրանց մօտ թարս է... (մտնում
է Բերեթկոֆը պիղծակով): Հը, զբօսեցի՞ք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այո:

ՄԻԼ.—Հողը ես պատրաստել եմ: Նախ և
առաջ դուք պիտի բացադրէք Լեօլիչկի հետ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Լաւ, ի՞նչ բացադրեմ:

ՄԻԼ.—Որ ինչպէս տանջւում էք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ես այժմ չեմ տանջւում այլ
ևս, ամեն ինչ բթացել է իմ մէջ: Եկայ տուն,
տեսնեմ մայրիկս մուրաբա է եփում, այնպիսի
փրփուր է կանգնել երեսին, մի մատ հաստու-
թեամբ, մայրիկը գիտէ որ ես սիրում եմ, քսեց
սեւ հացի վրայ և ասաց. «Կեր, Նադինկա, դու սի-
րում ես, գիտեմ»: Իսկ ես, ի՞նչ փրփուր ուտե-
լու տրամադրութիւն ունիմ, մի միտք է գլխումս
միայն նստած. յիմար եմ, յիմար, որ ոչինչ կար-
գին բան բռնել չեմ կարողանում:

ՄԻԼ.—Բաւական է, ի՞նչ հարկաւորութիւն
կայ ինքն իրան այդքան տանջելու: Երբ Լեօլեան
գայ, ընկէք ծնկաչոք նրա առաջ և ասացէք ա-
մենը, ինչ ծանրացած է ձեր սրտին, կրկնեցէք
այն ամենը, ինչ որ փոքր առաջ ինձ ասացիք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Չի դուրս գալ:

ՄԻԼ.—Ի՞նչը չի դուրս գալ: Այնժամանակ
այնպէս լաւ պատմում էիք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այն քաջութիւնը չը կայ, ան-
ցաւ գնաց արդէն:

ՄԻԼ.—Ի՞նչ հետ հօ խօսուում էիք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այ ձեզ հետ ինչ սարսափելի
չէ բոլորովին:

ՄԻԼ.—Լաւ, Լեօնեան գայլ հօ չէ: (Մտնում
է Լեօնեան) Ահա և նա. ուր մնաց Վասիլիյ Պաւ-
լովիչը:

ԼԵ.—Հայրիկը բռնեց նրան:

ՄԻԼ.—Գեհնադիյ կարպովիչի հետ մենք այս-
տեղ խօսուում էինք. (կամաց Լեօնին) նա ուզում
է քեզ հետ մի քիչ խօսել: Գոնէ խղճա նրան,
ճշմարիտ նա այնպէս պարզ սիրտ ունի, այն
աստիճան ընկճւել է խեղճը, որ իրա սիրած մու-
րաբայի փրփուրը չէ կարողացել մինչև անգամ
ուռել:

ԼԵ.—(կամաց) Թող սկսի:

ՄԻԼ.—(կամաց) Այստեղ էլ ես կոտորուում
և ինչպէս չես ամաչում: (Բերեժկովին) Սկսեցէք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—(կամաց) Օլգա Իվանովնան
կարծեմ տրամադրւած չէ և գուցէ բարկանայ:

ՄԻԼ.—(կամաց) Ձի համարձակւի: (Լեօնին
կամաց) Դէ, մի նստիւր այդպէս, կարծես արշին ես
կուլ տւել, ես ձեզ կը թողնեմ: (Բերեժկովին կա-
մաց) Համարձակ: (Երգելով զնում է):

(Մեծ պառլաւ: Բերեժկովը հագում է, նստում է
նստարանի ծայրին, խնչում է, ուղղում է, ուզում
է մի քան ասել: Լեօնեան նստած է նստարանի
միւս ծայրին եւ նայում է իրա շորերին, երբեմն

հայեացք ձգելով Բերեժկովի վրայ: Տեսնելով որ
նա լուռ է, կամաց կամաց վրդովում է, ճիւղ-
ւում է թաշկինակը, խփում է ոտով գետնին, թոթ-
ւում է ուսերը, վերջապէս վեր է թռչում եւ արագ
զնում տուն):

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—(ապշած)—Բացադուեցինք:

ՄԻԼ.—(մտնելով) Հ՛ը, ի՞նչ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ոչինչ:

ՄԻԼ.—Ի՞նչ ասացիք նրան:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ոչինչ:

ՄԻԼ.—Նա ձեզ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Դարձեալ ոչինչ:

ՄԻԼ.—Իսկապէս որ ոչինչ,

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Բայց չէ որ Օլգա Իվանով-
նայի հետ չի կարելի այնպէս խօսել, ինչպէս ձեզ
հետ... պէտք է մտածել, խօսքեր փնտրել, իսկ
ես միանգամից չեմ կարող:

ՄԻԼ.—Երևի երկար ժամանակ էիք փնտ-
րում և մտածում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Լսեցէք, Լիւդմիլա Անդրե-
ևնա, թքեցէք ինչ վրայ և թողէք, ճշմարիտ, ին-
ձանից լաւ բան չի դուրս գալ:

ՄԻԼ.—Ձէ, այժմ ես ինքս էլ եմ զգում որ
դէպքը բաց թողի, բայց ոչինչ, ես կարգի կը
գցեմ: Գնանք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ո՛ւր:

ՄԻԼ. — Ձեր գործը չէ: Գնանք: (Վերցնում է նրա թերը եւ գնում են պարտէզ):

ՏԵՍԻԼ 5

ՄԱՐԻԱ. ԴՄԻՏ., ԼԵՕԼԵԱ. տնից և ԴԱՇԱ., որ սեղանը պատրաստում է թէյի համար, յետոյ ՄԻԼՕԶԿԱ.

ՄԱՐ. ԴՄ. — Ո՛հ, ինչ ուզում ես ասա, սակայն այդ լաւ չէ, տգեղ է, և չը գիտեմ, նրա մէջ ինչ ես գտել, աչքդ չես հեռացնում նրանից:

ԼԵ. — Դու, մայրիկ, նրան ամենևին չես ճանաչում, բայց խօսում ես ի դուր:

ՄԱՐ. ԴՄ. — Դէ, տեսէք, տեսէք ինչեր է խօսում, խելագար ես դու, ուրիշ ոչինչ:

ԼԵ. — Ես գիտեմ, դու ինչ ես մտածում, բայց հաւատա, մայրիկ, որ չարաչար սխալւում ես, նրան ես երբէք չեմ գնալ, երբէք:

ՄԻԼ. — (մտնելով) — Դէ, տղամարդկանց բաժնում ամեն ինչ կարգին է:

ՄԱՐ. ԴՄ. — Թիւ, թիւ... աչքով չը տանք:

ՄԻԼ. — Ծանօթացրի Բերեժկովին Ռաստովցիի հետ և մինչև անգամ քեռին, այնքան քաղաքավարի գտնւեց, որ հարցրեց նրա առողջութիւնը: Ահա ինչ. իմ սարքածները քանդոււմ են, գործը միայն այնժամանակ գլուխ կը գայ, երբ նա գնայ:

ԼԵ. — Ո՞վ:

ՄԻԼ. — Պալիցկին:

ԼԵ. — Ի՞նչ Պալիցկի:

ՄԻԼ. — Ուրախացիր, բերանիցս դուրս թռուաւ:

ԼԵ. — Այդ ասին Պալիցկին է, որ քեզ հետ գնացքում գալիս է եղել հա:

ՄԻԼ. — Այո, այո, միայն քեռու մօտ չասէք, թէ չէ կը սպանի, առանց այն էլ պատրաստ է ինձ մի գտալ ջրում խեղդել:

ՄԱՐ. ԴՄ. — Սպասիր, սպասիր, ես ինչ որ բան չեմ հասկանում, մի՞թէ նա Ռաստովցի է, Պալիցկի Միխայիլիչի որդին:

ՄԻԼ. — Բանն էլ նրանուհին է, որ ոչ: Ասենք այդ ամենը այնքան պարզ է որ...

ՄԱՐ. ԴՄ. — Քեզ համար գուցէ, բայց ինձ համար ամենևին:

ՄԻԼ. — Այն պարոնը, որին ամենքը Ռաստովցիի տեղ են գնում, ամենևին Ռաստովցի է:

ՄԱՐ. ԴՄ. — Սպասիր, սպասիր, սխալւած հօ չեմ, չէ որ մարդս ինքն էլ նրան ճանաչեց:

ՄԻԼ. — Թէ ինչպէս քեռին ճանաչեց նրան, իրանից էլ հարցրէք: Նա փաստաբան է, Պալիցկիյ, եկել է Սուխադոլսկու մօտ, չիմանալով որ նա արտասահման է գնացել, ես նրա հետ ծանօթ եմ վաղուց և միայն Լեօլիչի երջանկու-

թեան համար պահեցի նրան և անւանեցի Ռաս-տովցն:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ահա այժմ մի բան հասկանում եմ:

ՄԻԼ.—Ես ենթադրում էի, որ նա մի քանի օր կը մնայ, կասի քեռուն, որ Լեօնեան նըրան դուր չէ գալիս և քեռին նրա ջգրուկը վերցնի ու Լեօնիչիկին կը տայ Բերեժկովին, բայց այժմ բանն այնպէս դառաւ, որ պէտք է շուտով նըրան հեռացնել:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ուրիշ ճար էլ չը կայ:

ԼԵ.—Հարկաւոր էր դրա մասին առաջ ասել և աւելորդ չէր լինի, նախ բան մի բան հնարելը մի լաւ մտածել:

ՄԻԼ.—Ամենքի գլուխն էլ քո և քո հօր գլխներին նման չէ շինւած:

ԼԵ.—Եւ շատ ափսոս, այնժամանակ դու այդպիսի յիմարութիւն չէիր էլ անի:

ՄԻԼ.—Իմ արած յիմարութիւնը յամենայն դէպս քոնից փոքր է, չեմ կախել նրա վրից, նրա հետ աչքերով չեմ խաղացել և օրական քսան անգամ շորերս փոխել, ինչպէս դու:

ԼԵ.—Ճարս ինչ, քեզ նման չեմ կարող մարդու միանգամից գժլացնել, սիրահարցնել վրաս, վերցրու, քեզ լինի:

ՄԻԼ.—Շնորհակալ եմ, ես նրանով այնպէս չեմ գրաււած, ինչպէս դու կարծում ես: Ես

գիտեմ ինչու վրայ ես հարանում, հարութիւնդ գալիս է, որ ոստայնդ դեռ չես վերջացրել, բայց ճանճը արդէն փախչում է:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ինչ յիմար էք երկուսդ էլ, այդպիսի բանի մասին պէտք է սառնարիւն դատել:

ԼԵ.—Արէք, ինչ ուզում էք:

ՄԻԼ.—Ասացէք, քեռակին, արժէ՞ր որ ես սրա համար կուէի քեռու հետ:

ԼԵ.—Քեզ ոչ ոք չէր խնդրում:

ՄԱՐ.—ԴՄ. Սպասիր: Լաւ, ասենք որ սըրան հեռացրինք, յետոյ, չէ որ եթէ ոչ այսօր, վաղը անպատճառ իսկականը կը գայ:

ՄԻԼ.—Առայժմ նա չէ եկել, իսկ եթէ գայ, այնժամանակ մի բան կը հնարեմ: Գնանք քեռակին: (Գնում են սլարտեզ)

ՏԵՄԻԼ 6

ԼԵՕԼԵԱ միայնակ, յետոյ ԶՈՒԳՐԵՆԵՈՎ

ԼԵ.—Ուրեմն նա Բաստովցեր չէ, շատ լաւ որ ասացին: Եթէ չասէին՝ գուցէ նրա գնալու դէմ ոչինչ չունենայի, բայց խոստովանք լինի, նա ինձ դուր է գալիս և Միլօչկի ջգրու նրա հետ ես երկու, երեք անգամ աւելի սիրալիր կը լինիմ, թող տրաքւի, չը կարծի որ ես Բերեժկովի նման յիմար եմ և կարող է վարւել

ինձ հետ իր ուղածի նման, ոչ:

ՉՈՒԳՐ.—(մտնելով)—Հէնց այդպէս էլ կարծում էր, որ դու այստեղ միայնակ կը լինես: Չարմանալի ուրախ է:

ԼԵ.—Ի՞նչ կը հրամայէք ինձ անել:

ՉՈՒԳՐ.—Թողնել կամակորուժիւնը և խելքի գալ: Հիւր է եկել, իսկ դու նրանից փախչում ես այնպէս, ինչպէս ժանդախտից: Ինչքան սիրալիր վարմունք է, իսկ նա շարունակ քո մասին է հարցնում:

ԼԵ.—Այդ նրա գործն է:

ՉՈՒԳՐ.—Գիտար նւագողդ էլ է այստեղ:

ԼԵ.—Ո՞վ:

ՉՈՒԳՐ.—Այդ քո Բերեթկովը և մի հարցնող լինի, ի՞նչ կայ, ո՞ւր է եկել: Ուրախութեամբ ես նրան սատանային կը նւիրէի, միայն անծանօթ սատանայի, որ նրան երբէք յետ չը բերէր: Այդ անպիտանը, Միլօշկան, այն տեղը հասցրեց, որ ստիպւած էի նրանից նրա առողջութեան մասին էլ հարցնել: Վասինկան այնտեղ այնպիսի բաներ է պատմում, և ճրտեղ չէ եղել նա, ի՞նչեր չէ տեսել նա:

ԼԵ.—Երանի նրան:

ՉՈՒԳՐ.—Այդ ուղղակի էջի կամակորուժիւն է... Այդ երևի դարձեալ քո Միլօշկան է բեզ դասախօսութիւն կարդացել:

ԼԵ.—Դուք շատ էք նշանակութիւն տալիս

նրան:

ՉՈՒԳՐ.—Սուտ ես ասում, սուտ: Գլուխս կը կտրեմ, եթէ դու և նա միասին չը լինէք խաղեր սարքում: Ո՞ր սատանան բերաւ նրան այստեղ մեր չար բաղդին: Ի՞նչ է, քո Բերեթկովը նրանից լաւ է հա:

ԼԵ.—Ամեն մարդ իր ճաշակն ունի:

ՉՈՒԳՐ.—Լռում է, փսսացնում դարբնոցի փուլքսի նման, երբ Վասեան խօսում էր, նա այնպէս էր լսում բերանը բաց, որ ահա, ահա, մտածում էի, կաշաղակները ներս կը թափւին:

ԼԵ.—Երկաթ կը ֆայ ձեր Վասինկան:

ՉՈՒԳՐ.—Այդ մասին ես գիտեմ:

ԼԵ.—Ես լսել եմ, որ ուզում է գնալ:

ՉՈՒԳՐ.—Եւ դու ի հարկէ ուրախ ես:

ԼԵ.—Ի հարկէ, և շատ լաւ կանի, ոչ ոքի նա այստեղ հարկաւոր չէ:

ՉՈՒԳՐ.—Ի՞նչ է նա հարկաւոր, ես նրան բաց չեմ թողնի: Մի շաբաթ, երկու շաբաթ, երեք... մի տարի, երկու, երեք տարի չեմ թողնի և իմ ասածը կանեմ: (զնում է տուն):

ԼԵ.—Այժմ տեսնենք Միլօշկայ: (զնում է տուն)

ՏԵՍԻԼ 7

ՄԻԼՕԶԿԱ և ՊԱԼԻՅԿԻՅ (այգուց)

ՄԻԼ.—Ուրեմն քաղեցէք զլիարկդ զլուխդ
և հեռացէք:

ՊԱԼ.—Ես, Լիւդմիլա Անդրէկնա, բոլորովին
համաձայն եմ ձեզ հետ, իմ դրութիւնն այստեղ
բաւականին երկդիմի է:

ՄԻԼ.—Ահա ձեզ իմ վերջին խօսքը. գնա-
ցէք, ամեն ինչ կարգադրեցէք աւելի խելօք:

ՏԵՍԻԼ 8

Նրանք, ՉՈՒԳՐԵՆԵՆՈՎ և ԼԵՕԼԵԱ (տնից) ԲԵՐԵԺԿՈՎ
և ՄԱՐԻԱ ԴՄԻՏ. պարտեղից: Վերջը ԴԱՇԱ, ինքնաեռով:

ՉՈՒԳՐ.—Դարձեալ նրա հետ, (Միլօզկին)
Ո՞ւր է քեռակինդ:

ՄԻԼ.—Ահա նա, Բերեժկովի հետ գալիս է:

ՉՈՒԳՐ.—Նա էլ նրա հետ և ինչպէս են
դրանք այդպէս յարմարեցնում: Ոչինչ, ըս-
պասեցէք, ես շուտով ձեզ ամենքիդ ցոյց կը տամ:
Չէ, խօսք չունիմ, լաւ տանտիկին է, թէյ չէ
խմացրել մինչև այժմ: Մարիա Դմիտրիէնա,
ժամը վեցը լրացաւ, բայց դեռ ինքնաեռը չե-
կաւ... տեսէք ի՞նչ էք սպրօմտ ա...:

ՄԱՐԻԱ ԴՄ. Իսկոյն, իսկոյն... Վաղուց

եմ պատւիրել... Դաշա, բեր ինքնաեռը...

ՉՈՒԳՐ.—(Միլօզկին) Մի ասա խնդրեմ,
ի՞նչ ես կպել Վասիլիկին, չեմ թոյլ տալիս նրան
մեզ հետ խօսելու, ի՞նչ գաղտնիքներ ունէք
դուք:

ՄԻԼ.—Ոչ մի:

ՉՈՒԳՐ.—(Պալիցկուն) Ափսոս, զբօսնել չը
կարողացանք, ոչինչ, թողնենք վաղաւն, բոլորը
միասին չի կարելի:

ՊԱԼ.—Բայց ես Իվան Սերգէեիչ, ցանկա-
նում եմ ձեզանից բաժանուել:

ՉՈՒԳՐ.—Ես հէնց այդպէս էլ գիտէի, թէ
ուր պիտի տանեն ձեր այդ փափսոցները, ես
հաւատացած էի, որ դու և Լեօլեան ինձ մի
սիւրպրիզ էք պատրաստում:

ՄԻԼ.—Դարձեալ ե՞ս եմ մեղաւորը:

ՉՈՒԳՐ.—Եւ ի՞նչու համար այդպէս յան-
կարժ վճռեցիք գնալ, ընդունեցինք մենք ձեզ
կարծեմ լաւ, այս ցանցառների վրայ դուք ու-
շագրութիւն մի դարձնէք, դուք ի՞նձ մօտ էք ե-
կել: Չեզ թողնե՛լ, ոչ մի կերպ, յետոյ ի՞նչ կա-
սի իմ մասին Պաւել Միխայլովիչը, ո՛չ, ո՛չ, մեր
տանը մի բան ձեզ չէ՞ դուր գալիս:

ՊԱԼ.—Օ, ի՞նչ էք ասում:

ՉՈՒԳՐ.—Ուրեմն խօսելու էլ հարկ չը կայ,
իսկոյն ինքնաեռը կը բերեն, կը նստենք հրա-
շալի թէյ խմելու և քաղցր մուրաբա ուտելու:

ի՞նչ է այս, այսօր ես շարունակ ոտանաւորով եմ խօսում:

ՊԱՆ.—Ճիշտ ինձ անկարելի է մնալ:

ՉՈՒԳՐ.—Մարիա Դմիտրիենա, խնդրիր թանկագին հիւրին մնալ, գլուխ տուր, աղաչիր:

ՄԱՐ.—ԴՄ.—Իսկ եթէ անհրաժեշտ պիտի գնայ նա:

ՉՈՒԳՐ.—ԴճԼ էլ իմ դէմ, այդ ինչ է, կանացի ապստամբութիւն է, ի՞նչ է, իսկ զիտես արդեօք որ... (Դաշան քերում է ինքնանոր) Ահա և ինքնաեղ: Նստիր Վասիկա, ահա այստեղ, իսկ դու, Լեօկա, այդտեղ: Դէ, ածիր, Մարիա Դմիտրիենա, ածիր, ժամանակ մի կորցնիր:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Առանց քո ասելու էլ ես շտապում եմ: (Թէյ է ածում եւ քաժանում):

ՄԻԼ.—(Բերեժկովին) Իսկ մեզ, Նադինկա, մոռացել են:

ԲԵՐԵՅԿՈՎ.—Այո:

ՄԻԼ.—Է՛հ, եկ, մենք էլ, խեղճերս, նստենք այստեղ հանգարտ, խելօք, գուցէ լաւ վարքի համար մեզ էլ թէյ տան: (Նստում են նստարանի վրայ):

ՄԱՐ. ԴՄ.—Միօշկա, իսկ դճԼ. մօտեցէք սեղանին:

ՄԻԼ.—Ո՛չ, քեռակին, մենք վիրաւորւած ենք, մեզ մոռացաք: Մեզ համար այստեղ էլ լաւ է:

ՄԻԼ.—Նադինկա, գոնէ այսօր դուք եղէք

իմ կաւալերը, բերէք թէյը:

ԲԵՐԵՅԿՈՎ.—Ուրախութեամբ: (Վերցնում է թէյը եւ տանում, Չուգրենեովը նրան ծուռ ծուռ նայում է):

ՄԱՐ. ԴՄ.—Իսկ ի՞նչի մուրաբա կուզես, ահա կեռասի, ես այդ պատրաստել եմ Գեննադիյ կարպովիչի մօր սովորացրած ձևով:

ՄԻԼ.—Լաւ, տէք դրանից, շատ եմ նրա մասին լսել: (Բերեժկովը քերում է) Փորձենք ձեր մուրաբան: (Կամաց Բերեժկովին) Խօսեցէք ինձ հետ, Լեօկան նայում է այս կողմ:

ԲԵՐԵՅԿՈՎ.—Մեզ ի՞նչ:

ՄԻԼ.—Ես ուզում եմ նրա նախանձր գողութիւն:

ԲԵՐԵՅԿՈՎ.—Ո՛չ, չարժէ, մենք աւելի լաւ է կը խօսենք ձեզ հետ պարզ, առանց կեղծիքների, թէ չէ առանց այդ էլ զգուշիւ է:

ՉՈՒԳՐ.—(Պալիցկոն) Բոլորովին ճիշտ է Վասիկա, աշխարհը գոյութիւն ունի միմիայն ընտանիքների շնորհիւ, ընտանիքը շատ մեծ բան է: Ես միայն այն ժամանակ տեսայ լոյս աշխարհը, երբ ամուսնացայ. ազնիւ խօսք:

ՄԻԼ.—Առաջ այդ շատ հեշտ էր, այժմ նախ քան ամուսնանալը պէտք է լաւ մտածել:

ՉՈՒԳՐ.—Միթէ, ասացէք խնդրեմ, ա՛յ, ինչ փիլիսոփայութիւն:

ՄԻԼ.—Առաջ մեզ ծնողներն էին պատկում,

այժմ այդ հարցում մենք էլ ենք ուզում մասնակցել:

ԶՈՒԳՐ.—Շատ ձեր կամքի էք դառել:

ՄԻԼ.—Ոչ, միայն շատ դատել ենք սկզբից, օրինակ այժմ չի կարելի հրամայել աղջկան ամուսնանալ:

ԶՈՒԳՐ.—Ոչ, կարելի է:

ՄԻԼ.—Հրամայել ի հարկէ կարելի է, բայց արդեօք կը կատարեն թէ ոչ՝ հարց է. նախ աղջիկը մի լաւ կը մտածի:

ԶՈՒԳՐ.—Ծնողները որ խորհուրդ են տալիս, աղջիկը մտածելու իրաւունք չունի:

ՄԻԼ.—Այդ ինչպէս կը հրամայէք նրան չը մտածել:

ԶՈՒԳՐ.—Ահա, ներկայացնում եմ ձեզ, օրիորդ նոր տեսակի, փառաբանւած դարիս վերջին պտուղներից, և որ յիմարը կը համաձայնւի սրա վրայ պսակւել:

ՄԻԼ.—Ես, ասենք, յիմարին չեմ էլ գնալ:

ԶՈՒԳՐ.—Շատ իրաւունք են տւել ձեզ, մենք երիտազարդ ժամանակներս նրա կէսը չէինք իմանում, ինչ որ սրանց օրօրօցից է յայտնի:

ՄԻԼ.—Մի մոռանաք, քեռի, որ ես և Լեօնիան միասին ենք մեծացել և ուսում ստացել:

ԼԵ.—Ոչ շատ երկար:

ՄԻԼ.—Ա՛, գառնուկս, դձու էլ խօսեցիր:

ԶՈՒԳՐ.—Է՛հ, սատանան նրա հետ, շարու-

նակենք, Վասինկա:

ՊԱԼ.—Լսում եմ ուրախութեամբ:

ԶՈՒԳՐ.—Օրինակ, դուք հանդիպեցիք մի օրիորդի...

ՄԻԼ.—Քեռի, ոչ այդքան պարզ, այդ նկատելի է:

ԶՈՒԳՐ.—Հանդիպեցիք մի օրիորդի, սիրեցիք նրան...

ՄԻԼ.—Նայած թէ ով ինչպէս է հասկանում սէրը: Մեզ մի ծեր պարտիզպան ունինք, հարցնում եմ նրան մի անգամ, ի՞նչ է, Սաւելիյ, սիրում ես դու ինձ: Իսկ նա պատասխանեց, ինչ սէր է մեր սէրը, օրիորդ, այ եթէ մի բաժակ գլի տաս, գուցէ...

ԶՈՒԳՐ.—Այ քո բանը հէնց այդ է որ կայ, նստել Սաւելիի հետ խելք-խելքի տալ. Եւ ի՞նչ ես խօսակցութեան մէջ խառնւում, կարծեմ քեզ հետ չեն խօսում:

ՄԻԼ.—Ի՞նչ կը հրամայէք, գուցէ բերանս ջուր առնեմ, փակեմ լոբս:

ԶՈՒԳՐ.—Շատ լաւ կը լինէր: (Պալիցկոն) Ես այնուամենայնիւ իմի եմ պնդում... սիրեցիք դուք մի օրիորդի, պսակւեցիք հետը...

ՄԻԼ.—Իսկ միւս օրը նա ձեր երեսը կը չանկռտի:

ԶՈՒԳՐ.—Տէր Աստուծ, ինչ պատիժ է այս, մի բառ չի թողնում արտասանելու:

ՄԻԼ.—Թոյլ տւէք մի փոքրիկ օրինակ բերեմ, յետոյ անպատճառ կը լռեմ:

ՉՈՒԳՐ.—Աստ, աստ...

ՄԻԼ.—Դուք, Վասիլիյ Պաւլովիչ, երբ և իցէ գնէ՞լ էք ժամացոյց:

ՊԱՎ.—Ի հարկէ

ՉՈՒԳՐ.—Եւ ի՞նչ կապ ունի ժամացոյցը մեր խօսակցութեան հետ:

ՄԱՐ.—ԴՄ.—Դու, Իվան Սերգէեւիչ, սպասիր, թոյլ տուր նրան ասել:

ՄԻԼ.—Մի լաւ ժամացոյց ձեռք բերելու համար դուք մտնում էք խանութը և այնտեղ հարիւրից ընտրում էք մի հատ, այնպիսինը, որ ձեզ գրաւում է իւր արտաքին տեսքով, յետոյ դուք բացում էք միւս խուփը, նայում էք, շուռ ու մուռ էք տալիս և նայում էք նրա ներսը, այսպէս ասած հոգին, նրա ներքին բովանդակութիւնը...

ՉՈՒԳՐ.—Փիլիսոփայ է, փիլիսոփայ...

ՄԻԼ.—Գործարանի կնիքը և քարերի քանակութիւնը ձեզ համոզում են որ լաւն է, բացի այդ խանութպանը ձեզ տալիս է ժամացոյցը երկու տարւայ ապահովութեամբ...

ՉՈՒԳՐ.—Կարծեմ դու էլ մտադիր ես երկու տարի գլուխներս ցաւացնել:

ՄԻԼ.—Եթէ ուզում էք ժամացոյցը բանի, նրան, լարում էք, չէք ուզում, նրան միշտ կա-

րող էք կանգնացնել: Բայց տալով ձեր աղջկան մի մարդու, քեռի, միթէ դուք կարող էք նրան ապահովել, որ նա էլ կը հպատակւի մարդուն այնպէս, ինչպէս ժամացոյցը:

ՄԱՐ.—ԴՄ.—Կեցցէս, Միլօշկա:

ՄԻԼ.—Կնիք չունի նա վրան, լարել չի կարելի, ուղղելու չես կարող տալ, ո՞ւր պիտի գանգատուիս:

ՉՈՒԳՐ.—Հօրը և մօրը:

ՄԻԼ.—Դէ, ես այնպիսի հայրեր եմ ճանաչում, որոնք քնում են և մտածում, թէ ինչպէս անեն որ իրանց աղջկան տան մի հարուստ մարդու: Իսկ եթէ պատահի, որ ամուսինը գանգատուի կնոջ վրայ, ծնողները իսկոյն կը պատասխանեն. «Նա մեզ մօտ այդպէս չէր, մեղաւորը դուք էք:»—Ես վերջացրի:

ՉՈՒԳՐ.—Եւ շատ լաւ արիր: Դու... դու յիմար ես. կարելի է սրա հետ սառնասիրտ խօսել:

ԼԵ.—Բան չունեմ, հայրիկ, ուշադրութիւն ես դարձնում:

ՉՈՒԳՐ.—Այդ էլ ճիշտ է: Մարիա Դմիտրիենա, մի բաժակ էլ ածիր:

ՄԻԼ.—(Բերեժկովին) Ինչո՞ւ թէյը չէք խմում, կը սառչի:

ԲԵՐԵՅԻՆՈՎ.—Ոչինչ, ուշքս ձեզ վրայ էր, ես կորցրի ինձ բոլորովին: Ինչպէս դուք կար-

մրել էք: Ահա տեսէք ինչպէս դուք լաւ էք խօսում, այնպէս լաւ դասաւորում էք բառերը, իսկական գերմանական գործ լինի կարծես, առաջին տեսակի, մաքուր շինած:

ԶՈՒԳՐ.—(Պալիցկուն) Բայց միայն անպատճառ Մօսկւայում, ոչ այնքան մեծ մի տուն, երկու յարկանի, յետոյ իբրեւ օժիտ կը տամ Լեօլիշկին:

ՄԻԼ.—Միթէ նա ամուսնանում է:

ԼԵ.—Մի անհանգստանալ, քեզանից չեմ օրինակ վերցնիլ:

ԶՈՒԳՐ.—(Պալիցկուն) Այս օրերս մենք ներա հետ միասին մտածում էինք այդ բանի մասին. Լեօլեա, աւելի լաւ է դու ինքդ պատմիր: Եւ ինչեք ասես, որ նա չասեց, կարծես մի ապարանք էր նկարագրում:

ՊԱԼ.—Այդ շատ հետաքրքիր է:

(Միաժամանակ)

ԼԵ.—Ես շատ սովորական բան եմ ուզում, մարման ինձ այս բոլոր աղմուկը, ես բեայ սանդուխտներ:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Կը սայթաքէս դուք մի քիչ առաջ, ոտներս կը կոտրւի:

ԶՈՒԳՐ.—Գորդ կը փրկուեալ, լոյս, մաքուր... իմարութիւններ մի կ'իսախաւար սենեակ, դաշնամուրի տխուր մեղեդին...

ԼԵ.—Դահլիճը ի հարկէ փառարանում փայտը ճրթ-ճրթում է, կրակը կամ բո-

ՄԱՐ. ԴՄ. Զէ, չէ... մի... ցավաւում է, կամ մա-

երեք լուսով:

ԼԵ.—Ամեն կողմ արձան-նը լսում է հանդարտ, մերթներ... կահ կարասիքը թան-ուժեղ և արձագանք է տա-կանոց և փափուկ, ես տե-լիս հեռո՛ւ, հեռո՛ւ... սայ արտասահմանի յայ-տարարութիւնների մէջ: Սեղաններ, աթոռներ ոսկե-զոծ...

ՊԱՐԱԳՈՅՐ

Ք. Ա. Ր. Ա. Ր. Ի. Ա. Ծ

Երկու շաբաթ յետոյ

ՏԵՍԻԼ 1

ՇԱՊՏՕԼԵՆԿՕ և ԴԱՇԱ

ՇԱՊ.—(աջից՝ ծաղկի փունջ ձեռքին) Այստեղ էլ ոչ ոք չը կայ, ուր են մտել ամենքն էլ... (մտնում է Դաշան)—Դարեա փետրուրովային խոնարհագոյնս... նեղութիւն քաշեցէք ստանալ հոտաւէտ աւել:

ԴԱՇԱ.—(վերցնելով փունջը) Թոյլ տւիք շատ ճիշտ նկատելու. իսկական աւել... և չեն էլ ափսոսում, փշացնում են ծաղիկները: Ի՞նչ լաւ բան կայ սրա մէջ. մէկ, երկու, երեք օր՝ ոչինչ, լաւ հոտ ունին, բայց հէնց որ չորացան՝ դէն ձգիր:

ՇԱՊ.—Մի խօսքով աղբ:

ԴԱՇԱ.—Ուրիշ բան են կօնֆետները, գոնէ քաղցր են և կարելի է թէյ խմել նրանցով, իսկ սա ի՞նչ է:

ՇԱՊ.—Ընծայ... Այսինքն տալիս եմ նրան, ով ինձ սիրելի է... դրա համար էլ աղաներ են,

ՏԵՍԻԼ 2

Նրանք և ՄԻԼՕԶԿԱ

ՄԻԼ.—(տնից) Այդ ում համար է այդ սիրուն փունջը:

ԴԱՇԱ.—Ձեզանից զատ ում համար կը լինի:

ՇԱՊ.—Պարոն Բերեժկովը պատւիրեց բերել ձեզ, բարեւում են և շնորհակալութիւն յայտնում:

ՄԻԼ.—Ա՛, Շապտուկենկօ, բարեաւ...

ՇԱՊ.—Բարի առողջութիւն, ձերդ գերազանցութիւն:

ՄԻԼ.—Դու ի՞նքդ տեսար նրան:

ՇԱՊ.—Ոչ, նրանց այգեպանը բերեց:

ՄԻԼ.—Լաւ, ապա ով է բարեւում և շնորհակալութիւն յայտնում:

ՇԱՊ.—Այդպէս միշտ ընդունւած է:

ՄԻԼ.—Դէ շնորհակալ եմ: (Հանում է փունջից մի ծաղիկ): Դաշա, տա՛ր այս իմ սենեակը: (Փունջը տալիս է):

ԴԱՇԱ.—Աչքիս վրայ: (Գնում է):

ՄԻԼ.—Մերոնք վերադարձան:

ՇԱՊ.—Ո՛չ, դեռ զբօսնում են: Ով որ գալիս է, բարեաւ ֆաթ, ձերդ գերազանցութիւն: (Գրնում է):

ՏԵՍԻՒՆ 3.

ՄԻՆՈՋԿԱՆ, յետոյ ԲԵՐԵԺԿՈՎ.

ՄԻՆ.— Բայց նա ճշմարիտ է ասում, մարդիկ նոյն ծաղիկներն են, պէտք է նրանց լաւ պահպանել. իմ Նադեան իսկոյն բարձրացաւ, տակի հողը պարարտացրին... կտրեցին վատ խոտերը, թէ չէ նա բոլորովին թառամել էր... ոսկու գինը ոսկերիչը գիտէ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— (ընտրի յետեւից) Դու լսիր, ջուր չը խմացնես նրան:

ՇԱՊ.— Հանգիստ եղէք, ձերդ գերազանցութիւն: Տարո՛ւ...

ՄԻՆ.— Ահա գալիս է աշակերտս:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— (երկար կօշիկներով, կարմիր շապիկով եւ անթել վենգերկայով, կառապանի հագուստով)— Բարի երեկոյ, Լիւդմիլա Անդրէանա:

ՄԻՆ.— Բարեաւ: (Բերեժկովը համբուրում է նրա ձեռքը) Օհօ, ինչ սիրուն զգեստով էք այսօր, թոյլ տէք հրճել:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Միայն չը ծիծաղէք վրաս:

ՄԻՆ.— Ո՞րտեղից էք գալիս:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Կայարան էի գնացել հօրս ճանապարհելու, Մօսկւա գնաց, գործով... Մտածեցի, մի գուցէ ցանկանաք կառքով զբօսնել, հըրաշալի երեկոյ է:

ՄԻՆ.— Ո՛չ, այսօր տրամադրւած չեմ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Ինչպէս կամենաք, հայրիկա ու մայրիկա բարեւում են ձեզ, մեր տանը այժմ միայն ձեր մասին են խօսում, ամենքին գրաւել էք:

ՄԻՆ.— Իբր թէ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Հաւատացնում եմ ձեզ, մայրիկա ինչ ասի— չասի, շարունակ ձեր անունն է տալիս.

ՄԻՆ.— Բոլորովին չէի կարող երևակայել, որ այդպիսի տպաւորութիւն կը գործեմ: Ապա ի՞նչ էք մտածում Լեօնիչիկի մասին:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Ոչինչ, վերջ ամենին: Ի հարկէ մայրիկը տխրեց, որ այդպէս եղաւ, բայց հայրիկն ասում է. «Եւ լաւ եղաւ, որ ոչինչ դուրս չեկաւ, որովհետեւ այդպիսի կին չէ հարկաւոր Նադինիկին»,— այսինքն ինձ... ասում է «Օլգա Իվանովնան շատ քնքոյշ է, պաքսիմաթի նըման, մատով կպչես՝ կը փշրւի», ասում է...

ՄԻՆ.— Ուրեմն ի՞նչ տեսակ կին է ուզում ձեզ համար:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Նրա ուղածը շատ լաւն է, բայց ես վախենում եմ, որ նա ինձ չի գայ, որովհետեւ ես ի՞նչ եմ որ...

ՄԻՆ.— Լաւ մարդ, որի նմանը այժմ քիչ կը գտնուի: Եթէ գաղտնիք չէ, ո՞վ է այդ օրիորդը:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.— Մի օրիորդ, որին չի կարե-

լի նկարագրել ոչ գրչով, և ոչ լեզուով:

ՄԻԼ.—Այստեղացի է:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ո՛հ, եկուր է... Մի խօսքով գեղեցկուհի: Կարելի է խելագարւել:

ՄԻԼ.—Միայն դուք մի խելագարւէք, ես վախենում եմ նրանցից:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ինչպէս ասեմ ձեզ, այ եթէ նա համաձայնի, ես եթէ ոչ մշտապէս, գոնէ ժամանակով կը խելագարւեմ:

ՄԻԼ.—Իսկ դուք նրա հետ խօսել էք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ցաւն էլ այդ է, որ ոչ. ընդամենը երկու շաբաթ է ճանաչում եմ նրան և մայրիկն էլ է ասում,—«նայիր, դրան էլ չը կորցնես», իսկ հայրիկն ասում է.—«ժառանգութիւնից կը զրկեմ, եթէ նա էլ մերժի քեզ»:

ՄԻԼ.—Ձեր դրութիւնը իսկապէս նախանձելի չէ: Իսկ օրիորդ^ը...

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Շարունակ կատակներ է անում և ծիծաղում:

ՄԻԼ.—Այդ լաւ չէ նրա կողմից: Եթէ ես նրան ճանաչէի, կասէի նրան:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—(Փրթկացնելով) Դուք նրան ճանաչում էք:

ՄԻԼ.—Աւելի լաւ, երեւակայեցէք, որ նրա հետ էք խօսում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Թո՛ղ էք տալիս:

ՄԻԼ.—Երկու ձեռքով:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Լիւդմիլա Անդրէենա, այժմ դուք ինձ այնպէս թեւաւորեցիք, որ սատանան էլ ինձ մօտ ոչինչ:

ՄԻԼ.—Դէ, ես սպասում եմ ձեզ: (Բերեժկովը փրթկացնում է) չ՛ը, ի՞նչ պատահեց:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ո՛չինչ, շատ հետաքրքիր է:

ՄԻԼ.—Բայց և ուրախալի:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այդ էլ ճիշտ է:

ՄԻԼ.—Դէ, հաստատեցէք, որ ես ի դուր չեմ չարչարւել այս երկու շաբաթը, չէ՞ որ ես ձեր ուսուցիչն եմ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այսինքն այս մի քննութիւն է, հա՛:

ՄԻԼ.—Ասացէք, դէ ասացէք, ի՞նչ յայտնեմ նրան:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Միանգամից շատ բան եմ ուզում ասել:

ՄԻԼ.—Դուք էլ սկսեցէք կարգով, զգացմունքով և շեշտով:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—(Հազելով) Ապրում էի ես, Լիւդմիլա Անդրէենա, այստեղ, ինչպէս անապատում և ամենքն էլ ինձ վրայ նայում էին, ինչպէս մի երեխայի. Նադեա և Նադեա, ուրիշ ոչինչ: Տարի ու կէս սրանից առաջ Չուգրենեովները տեղափոխւեցին այստեղ, ծանօթացանք. ապրելով հայրիկիս ու մայրիկիս հետ շարունակ, ի հարկէ, ես ազատ ձեռքից զուրկ

Տնացի, որովհետև ոչ մենք էինք հիւր գնում և ոչ էլ մեզ մօտ էին գալիս, իսկ սրանք սկսեցին գալ: Դէ, ես երիտասարդ տղայ, զգացել գիտեմ, սիրտ ունիմ, սկսեցի գալ սրանց մօտ, սկզբից ինքս էլ չը գիտէի ինչու, իսկ յետոյ զգացի որ սիրտս ինչ որ մի բան է ուզում, ընկեր է փնտրում, այստեղ էլ համարեա թէ ձեռքերի վրայ էին ման ածում, ինչ կասեմ, ինչ չեմ անիլ՝ հիանում են... Այ, երբ դուք լսեցիք, իմ գիտար նւագելը, ասացիք, որ շատ վատ է, իսկ նրանք հիանում էին և վերջի վերջոյ ես գլխի ընկայ, որ սրանց իմ փողերն են հարկաւոր և ոչ ես, մտածում էին բոլորը իրանց ձեռքը ձգել, բայց չը տրաքեց:

ՄԻԼ.—Ահա թէ ինչ, և դուք միայնակ եկաք այդ եզրակացութեան:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Մենակ ինքս: Երբ սրանց մօտ հիւր եկաւ, իմացան, որ ինձանից շատ ունի, իսկոյն ինձ մի կողմ թողին: (Փոքրիկ սլաուզա):

ՄԻԼ.—Ինչո՞ւ լռեցիք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Յետոյ դուք եկաք, կարծես արեգակ փայլեց ինձ համար, երբ տեսայ ձեզ, խօսեցի ձեզ հետ... Օլգայ Իվանովնայի հետ ստիպւած էի լինում խօսելիս խօսքեր փնտռել, որ լաւ դուրս գայ, որովհետև նա շարունակ վերաս ծիծաղում էր, թէ ես խօսել չը գիտեմ,

շարունակ լուռ եմ... իսկ ձեզ հետ անպէս լաւ է դուրս գալիս, պարզ... առաջ ձեզանից էլ էի վախենում, բայց երբ լաւ նայեցի, հասկացայ, թէ ինչ է փնտրում իմ սիրտը:

ՄԻԼ.—Ձէ, դուք ուղղակի Դոնժուան էք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ոչ, Դոնժուան չէ, ես յիմար եմ, իսկական յիմար, առաջին տեսակի, բառի բուն նշանակութեամբ յիմար:

ՄԻԼ.—Այդ ինչո՞ւ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այո, այո, առաջին օրը, հէնց որ ձեզ տեսայ, եկայ տուն, ուշքս ու միտքս այստեղ էր, տեղ չէի գտնում հանգստանալու:

ՄԻԼ.—Եւ ի հարկէ մուրաբայի փրփուրը չը կերաք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ի՞նչ փրփուր, ի՞նչ բան...

Մայրիկս ասում է. «գոնէ վերցրու գիտարդ, մի բան նւագիր», ի՞նչ նւագեմ, երբ մատներս դողում էին. ուշքս ու միտքս այստեղ էր, գոնէ մէկ էլ տեսնէի, աչքիս թէկուզ մի կողքով... ինքս էլ եմ իմանում, որ շատ գալով զահլա կը տանեմ և ահա սկսեցի փնջեր ուղարկել, ծաղիկները կտրում էի և նրանց ասում, որ ձեզ հասկացնեն իմ վիշտը, իմ թախիծը...

ՄԻԼ.—Կը նշանակի նրանց լաւ չէք խընդրել: Երեւակայեցէք ինչ վատն են նրանք, ինձ ոչինչ չեն ասել: Ահա մէկը նրանցից:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Գուցէ դուք վատ էք հարցրել:

ՄԻԼ.—(Ժաղիկը ականջին դնելով) Իսկապէս, ահա ինչ որ փսփսում է:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—(Ուրախ) Ահա տեսնում էք:

ՄԻԼ.—(խորամանկ) Այո, այո, միայն շատ կամաց:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Իսկ ես լսում եմ:

ՄԻԼ.—Ի՞նչ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ես ձեզ սիրում եմ (ընկնելով ծնկան վրայ եւ արագ) Իսկ այժմ թէկուզ գլուխս կտրեցէք:

ՄԻԼ.—Վեր կացէք, վեր կացէք...

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Իսկ ձեր պատասխանը:

ՄԻԼ.—Հարցրեք սրան (համբուրում է ծաղիկը եւ զցելով զետնին, փախչում տուն):

ՏԵՍԻԼ 4.

ԲԵՐԵԺԿՈՎ, յետոյ ԶՈՒԳՐԵՆԵՈՎՆԵՐԸ

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—(վերցնելով ծաղիկը) Լիւդմիլա Անդրէեւնա, ի՞նչ է այս, երանգ... ոչ, ահա և ծաղիկը, ահա նա... (համբուրում է) Սպիտակ մախմուրի վրայ կը դնեմ այժմ ես սրան, ապակիի տակ կը պահեմ, ոչ ոքի վրան նայել չեմ թողի... ոչ թէ ձեռքով դիպչել... ինքս ինձ չեմ հաւատում, գլխիս կարծես մուրճով խփելիս լի-

նեն, աչքերիս չորս կողմը կարծես կարմիր օղակներ են պտտում... կեցցես, նաղիա, ո՛չ, յիմար չես դու, խելօք... խելօք... Իսկոյն հեռագիր կը տամ հայրիկին Մօսկւա, «չնորհաւորում եմ ձեզ, շամպայն ուղարկեցէք, միայն շատ», ամբողջ գաւառը պիտի հարբեցնեմ... Իսկ ինչ կը դառնայ մայրիկս, եթէ դամ և ասեմ. «օրհնեցէք ինձ յաւիտեանս յաւիտենից, ամեն»:

Այ թէ աչքերը կը չոփ, կը կարծի, որ իսկապէս ես խելագարւել եմ, ինչեր ասես, որ այժմ ես չանեմ... (երգում է եւ պարում):

ՄԱՐ. ԴՄ.—(մտնելով ամուսնու հետ միասին) Տէր Աստուած, այս ի՞նչ է, այժի՛նման թոչկոտում է, տաք ջուր խօ չեն ածել վրան, չէ՞ խելագարւել հօ... Գեննադիյ Կարպովիչ...

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ներեցէք, որովհետեւ ինձ հետ այնպիսի մի բան է պատահել, որ անկարելի է չը թոչկոտալ այժի՛ նման: Թոյլ տւէք համբուրել ձեր ձեռքը, մի վախենաք, չեմ կծի: (Համբուրում է):

ԶՈՒԳՐ.—Ի՞նչ է, գժւե՛լ էք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Այդ է որ կա... առաջ էլ շատ խելք չունէի, իսկ այժմ դաժն էլ բոլորովին կորցրի, որովհետեւ այժմ ես այնպէս բարձր եմ թռել, որ ինձ ձեռքով չէք դիպչի, չէք հասնի, բարձր քան լուռ անտառը, բարձր քան ամպը... Թոյլ տւէք ձեզ էլ համբուրել: (Համբուրում է եւ

պատեցնում նրան) եթէ դուք չը լինէիք, այսպէս չէր լինի... Ահա նա, բոլորը սրա պատճառաւ, իսկ ինչ պիտի լինի մի ժամից յետոյ, այն ոչ դուք, ոչ ես չէինք կարող երեակայել, երազում չէինք տեսնիլ... յարգանքներս... (պարելով եւ երգելով զնում է):

ՄԱՐ. ԴՄ.—(պառուկայից յետոյ) Ի վան Սերգէիչ, դու բան հասկանում ես:

ՉՈՒԳՐ.—Ոչ մի: Հասկանում եմ միայն սա, որ նրա կարկաժին կամ դրմփացրել են մի ծանրը բանով կամ չեղած խելքն է կորցրել, թէ չէ այդ թրջւած հաւը այդպիսի թոհչքներ չէր անի:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Եւ ինչ հրաշքներ են կատարւում այս քանի օրը:

ՉՈՒԳՐ.—Չը գիտեմ քեզ ինչ հրաշք է թրւում, բայց ես շատ բնական եմ գտնում այդ ամենը: Եւ ի՞նչ էր նա դուրս տալիս, ես հաւատացած եմ, որ այդ ամենի մէջ խառն է Միլօշկի մատը: Ինչ չէի տալ, միայն իմանայի թէ նա ինչեր է սարքում իմ ջգրու:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Դու էլ շատ ես յարձակում նրա վրայ, հանգիստ թող նրան, նրա գլուխը ցաւում է:

ՉՈՒԳՐ.—Ձարմանալի չէ այդ, որովհետեւ յիմարութիւններով է լցրել: Ես դարձեալ Բերեժկովի մասին եմ մտածում, ծաղիկը քիթս խոթեց, հաւատացրեց, որ եթէ մենք չը լինէինք,

այդպէս չէր լինի, չէ՞ մտածում արդեօք Միլօշկի օգնութեամբ Լեօլիչկի վրայ ամուսնանալու:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Նա վաղուց է մոռացել քո Լեօլին, կոյր չէ, տեսնում է կարծեմ, որ Լեօլեան մէջքով է նայում նրան, բայց ինչ լաւ էր հագնւած, կառապանի նման:

ՉՈՒԳՐ.—Հէնց ախոռում էլ պիտի մնայ ձիւաների մօտ: Կարգին տուն նրան անկարելի է թողնել:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Իսկ քո գոված Վասինկան լաւ է, ձկան աչքերով, երբ եկաւ՝ գոնէ մարդու նման էր, այժմ կարծես թէ պատրաստում է մէկին սպանելու:

ՉՈՒԳՐ.—Շատ բան ես հասկանում դու: Չինացիները շատ ճիշտ են ասում, որ կանանց սուրը նրանց լեզուէն է, որ երբէք չէ ժանգոտւում:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ահա հէնց այդ սրով էլ պէտք է քեզ մի լաւ հասցնել, որ յիմարութիւններ դուս չը տաս:

ՉՈՒԳՐ.—Վիճիր, վիճիր, քեզ հաց չը տան, թողնեն միայն որ վիճես:

ՏԵՍԻՒԼ 5

ՆՐԱՆՔ, ՄԻԼՕՁԿԱ, յԵՄՈՅ ՇԱՊՏՕԼԵՆԿՕ

ՄԻԼ.—(տանկից) Դուք արդէն վերադարձել էք, իսկ ռւբ Են երիտասարդները:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Լճի մօտ նստած են, ի՞նչ կայ այդպէս կարմրել ես:

ՄԻԼ.—Ձը գիտեմ, երևի շոգիցն է:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Դուք ի՞նչպէս է:

ՄԻԼ.—Ոչինչ, առայժմ տեղն է:

ՉՈՒԳՐ.—Իսկ քո աշակերտը, Բերեժկովը, խելագարւել է... Գալիս ենք, իսկ նա այստեղ մեն-մենակ այնպիսի թռիչքներ էր անում, որ սարսափեցինք:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Քեզ որ լսեն:

ՄԻԼ.—Այդ ի՞նչից կլինի, քեռի, ան:

ՉՈՒԳՐ.—Քեզ պէտք է հարցնել, այդ դու ես շարունակ նրա հետ քչփչում: Քիթս խոթեց մի ծաղիկ, — «բոլորը սա արաւ», — ասում է, համբուրեց...

ՄԻԼ.—Այ ծիծաղելի մարդ, երևակայեցէք, իսկ ես պառկած եմ սենեակումս և ոչինչ չի մացայ:

ՉՈՒԳՐ.—Պատմիր, պատմիր, ոչինչ չը գիտես, արա ինչո՞ւ ես ծիծաղում:

ՄԻԼ.—Լալու պատճառ չունիմ:

ՉՈՒԳՐ.—Դու վաղը գնում ես:

ՄԻԼ.—Պատրաստում եմ, շատ ֆուսի: Մայրիկը տխրում է, ուզում է որ գնամ:

ՉՈՒԳՐ.—Ուզում եմ նրան նամակ գրել, դու կը տանես: Գնամ մինչև թէյը մի քիչ պարապւեմ: (զնում է)

ՄԻԼ.—Երևակայում եմ քեռին ինչ կը գրի իմ մասին: Լաւ է որ մայրիկին այնպէս եմ կըթել, որ ինձ հաւատում է: Իսկ դուք, քեռա-կինս, ինձ վրայ չէք բարկանում:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ի՞նչ ես ասում, ի՞նչ ես ասում, հոգեակս, ինչո՞ւ համար, ափսոս միայն որ մեր գործը գլուխ չեկաւ: Մի բանից եմ միայն վախենում, որ յանկարծ եթէ դայ իսկական Ռասսովցեւը, ի՞նչ անեմ ես, դու գնում ես, իսկ ես միայնակ կը կորչեմ բոլորովին:

ՄԻԼ.—Մի վախենաք, քեռակին, այսօր ամեն ինչ կը վճուռի:

ՇԱՊ.—(մտնում է նամակ ձեռքին) Նամակ, ձերդ գերազանցութիւն, կայարանից բերին, ասում են մերն է, հասցէն էլ ճիշտ է, բայց այսպիսի մարդ չը կայ մեզ մօտ:

ՄԻԼ.—Տոյց տուր: Այո, մերն է. գնա:

ՇԱՊ.—Շատ տարօրինակ է (զնում է):

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ո՞ւրն է:

ՄԻԼ.—Պալիցկովը, միայն թէ ի՞նչպէս տամ նրան, լաւ է որ քեռին չիմացաւ, բայց ահա և

նա Լեօլիչկի հետ:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Գնանք, թէ չէ կը կարծեն,
իւրանց ենք ականջ դնում:

ՄԻԼ.—Ոչինչ, քեռակին, շուտով վերջ կը
լինի և վերջաբանն էլ շատ փայլուն և անսպա-
սելի: (զնում են)

ՏԵՍԻԼ 6

ԼԵՕԼԵՍ. և ՊԱՆԻՅԿԻՅ

ԼԵ.—(Թեւանցուկ Պալիցկու հետ՝ այգուց)
Այնտեղ գետինը դեռ թաց է, ես ոտերս թրջե-
ցի, աւելի լաւ է նստենք այստեղ, մինչև թէյը
դեռ ժամանակ շատ կայ:

ՊԱՆ.—Ինչպէս կը հրամայէք:

ԼԵ.—Այնուամենայնիւ այս տարի լաւ ե-
ղանակները երկար են տևում:

ՊԱՆ.—Իսկ մեզ մօտ՝ Պետերբուրգում, ես
կարծում եմ, աշունը արդէն սկսած կը լինի
ցոյց տալ իւր շնորքը... երկարատև անձրևներ,
ցեխ, թիպած երկինք...

ԼԵ.—Զը գիտեմ ձեզ վրայ ինչպէս, բայց
ինձ վրայ տաղտկալի է ազդում աշունը... չեմ
իմանում ինչ անես, ուր գնաս... աշունքից տը-
խուր բան չը կայ... ամենքն էլ ընկճում են,
ամենքը թուլանում:

ՊԱՆ.—Ինչպէս ամեն բան աշխարհում:

ԼԵ.—(Պաուզայից յետոյ) Ինչո՞ւ մտածմանց
մէջ ընկաք, ինչի՞ մասին էք մտածում:

ՊԱՆ.—Նրա մասին, թէ որքան մեծ դեր է
խաղում մեր կեանքում պատահմունքը, նա
բարձրացնում է մարդուն, կամ ցած գլորում,
հարստացնում է, կամ աղքատացնում, ստիպում
է մտածել և ինքն էլ անհետացնում է այդ մը-
տածմունքը:

ԼԵ.—Այդ որտեղից որտեղ թռաք:

ՊԱՆ.—Եթէ չը հանդիպէի ես այստեղ Լիւդ-
միլա Անդրէկնային, ամեն ինչ ուրիշ տեսակ կը
լինէր:

ԼԵ.—Դուք բաւական չէք:

ՊԱՆ.—Օ, ոչ, ամենևին, թէպետև այդ
հանդիպումը միևնույն ժամանակ ինձ թէ ուրա-
խացնում է և թէ տխրեցնում:

ԼԵ.—Ի դէպ, դուք այս վերջին օրերը շատ
փոխւել էք, ի՞նչ է պատահել ձեզ:

ՊԱՆ.—Որքան որ մօտենում է իմ գնալու
ժամանակը, ես այնքան աւելի և աւելի եմ տըխ-
րում... շատ ափսոսում եմ, որ ես այստեղ մի
չարածձի աշակերտի նման եմ ինձ պահել:

ԼԵ.—Ես գոնէ այդ չեմ նկատել:

ՊԱՆ.—Դուք շատ սիրալիր էք, բայց եթէ
իմանայիք բոլորը...

ԼԵ.—Ուրեմն ասացէք:

ՊԱՆ.—Իսկապէս այդ աւելի լաւ է, ես ին-

բըս էլ եմ ուզում բաժանելուց առաջ ձեզ ճշմարիտն ասել և ներում խնդրել:

ԼՆ.—Ես ձեզ վրայ բարկացած չեմ:

ՊԱԼ.—Ես բոլորովին հակառակ իմ կամքին, ձեր զգացմունքն արթնացրի, թէկուզ այդ ամեններն չի էլ թուլացնում իմ յանցանքը: Դուք ինձ այնպէս էիք հաւատով վերաբերւում, բոլորովին չը նկատելով իմ վարմունքի բոլոր կեղտոտութիւնը, բայց ես չեմ ուզում օգտւել նրանից, որ ուրիշի համար է նշանակւած:

ԼՆ.—Ես ձեզ չեմ հասկանում:

ՊԱԼ.—Ես այն չեմ, որի տեղ ինձ ընդունում էք:

ԼՆ.—Ես դեռ առաջին օրից գիտէի թէ դուք ուլ էք: Միլօշկան բերանից դուրս թողեց:

ՊԱԼ.—Գիտէիք, ուրեմն դուք նկատում էիք, որ ես հիացած եմ ձեզնով:

ԼՆ.—Ես բոլորը նկատում էի, լաւ տեսնում էի... կանայք ընդհանրապէս շատ շուտ են ըզդում և եթէ մի փոքր էլ դուք լուռ մնայիք...

ՊԱԼ.—Ուրեմն այն ամենը, ինչ որ ինձ ասացիք լճի մօտ՝ ինձ էին վերաբերում և ոչ ուրիշի:

ԼՆ.—Ի հարկէ ձեզ:

ՊԱԼ.—(համբուրելով նրա ձեռքը) Օլգա Իվանովնա, ես այնքան բաղդաւոր եմ... Ճիշտն ասացէք, կը գտնեմ ինձ:

ԼՆ.—Դիմեցէք հայրիկին, բայց կեղծիքը չը յայտնէք նրան:

ՊԱԼ.—Ինչո՞ւ:

ԼՆ.—Դեռ վաղ է:

ՊԱԼ.—Ուրեմն դուք կը ցանկանայիք դառնալ աւելի շուտ Ռաստովցի, քան Պալիցկոկինը:

ԼՆ.—Այդ կը տեսնենք:

ՏԵՍԻԼ 7

Նրանք, ՉՈՒԳՐԵՆԵՆՈՎ, յետոյ ՄԱՐԻԱ, ԴՄԻՏ. և ՄԻԼՈՉԿԱ, վերջը ՇԱՊՏՈՒԵՆԿՈ

ՉՈՒԳՐ.—Ա՛, ահա թէ դուք ուր էք, իսկ ես այնտեղ նամակ էի գրում: Միլօշկան վաղը գնում է, վերջապէս մի ազատ շունչ կը քաշենք, թէ չէ հոգիներս հանեց:

ՊԱԼ.—Ես էլ, Իվան Սերգէեիչ, մտադիր եմ գնալ, շատ նստեցի ձեզ մօտ:

ՉՈՒԳՐ.—Դուք ինչո՞ւ, կարծեմ ձեր վզա-կոթին ոչ որ չէ տալիս:

ՊԱԼ.—Ժամանակ է, բայց գնալուց առաջ կը ցանկանայի ձեզ հետ մի բանի մասին խօսել, յոյս ունիմ չէք բարկանալ վրաս:

ՉՈՒԳՐ.—Բանն ինչու՞մն է հոգիս, ամբողջովին լսողութիւն եմ:

ՊԱԼ.—Մնացի ձեզ մօտ ոչ այնքան շատ,

բայց և այս կարճ ժամանակամիջոցում ինձ հետ պատահեց այն, որը ես երբեք երևակայել չէի կարող:

ՁՈՒԳՐ.— Բանն ի՞նչու՞ն է:

ՊԱՆ.— Ընդունեցիք դուք ինձ ինչպէս ձեր ընտանիքի անդամ, ամենքն էլ այնքան սիրալիք էին դէպի ինձ...

ՁՈՒԳՐ.— Ասենք ոչ ամենքը, ինչո՞ւ ճիշտը չասել:

ՊԱՆ.— Դուք ինքներդ նկատած կը լինէք, թէ որքան Օլգա Իվանովնան ինձ դուր է գալիս:

ՁՈՒԳՐ.— Նկատել եմ... եթէ բանն այդպէս հասաւ, այո, նկատել եմ:

ՊԱՆ.— Տէք նրան ինձ,

ՁՈՒԳՐ.— Այսինքն դուք խնդրում էք նրա ձեռքը:

ԼՆ.— Ի հարկէ, իբր չես հասկանում:

ՁՈՒԳՐ.— Վասինկա, հոգեակա... ի՞նչ խօսակցութիւններ են կարող լինել... վաղուց էի երազում... 25 տարի է սպասում եմ այս ընկերին... Թանկագին... գրկեցէք ինձ... (լայիս է) Վասինկա, զաւակներս, բաղդաւոր եղէք, չարութեամբ չը յիշէք... Իսկ դու, դու, համաձայն եմ արդեօք...

ԼՆ.— Հայրիկ...

ՁՈՒԳՐ.— Աչքերին, աչքերին նայիր... Դէ վերցրէք, հօ չեմ հակառակելու և այդ իմ բը-

նաւորութեան մէջ չը կայ էլ: Ա՛յ, դու չէիր ուզում նրան գնալ, հայրիկին չարացնում էիր, հակառակում էիր, իսկ այժմ աես որքան ուրախ ես: Բայց այս ո՞ւր է Մարիա Դմիտրիենան, այսպիսի վե՛հ ընկէ է, աղջկայ բաղդն է վճռում, իսկ նա չը կայ... Մարիա Դմիտրիենա, մայր, շուտ արի այստեղ:

ՄԱՐ. ԴՄ.— (մտնելով) Հը, ի՞նչ է պատահել:

ՄԻԼ.— (մտնելով նրա հետ) Ի՞նչ կայ, բանն ինչո՞ւն է:

ՁՈՒԳՐ.— Շնորհաւորիր հարս ու փեսային, հը, չէիր սպասում հա... ինչպէս ասում էի, այնպէս էլ եղաւ, իմ ուղածի նման... Իսկ դու կարծում էիր քոնը կը լինի: (Միջոգին) Արի, սատանայ, արի այստեղ, վիճում էիր քեռու հետ, մեքենաներ էիր լարում, սիւրպրիզ էիր պատրաստում ինձ համար, տեսա՞ր, ինքդ էլ կերար:

ՄԻԼ.— Կը նշանակի այդ լուրջ է, նա իսկուպէս առաջարկութիւն արաւ և դուք էլ ընդունեցիք:

ՁՈՒԳՐ.— Իսկ դու կարծում ես մենք այստեղ կատակներ ենք անում: Շնորհաւորիր:

ՄԻԼ.— Շնորհաւորում եմ, ի բոլոր սրտէ չը նորհաւորում եմ:

ՄԻԼ.— Այ, այդպէս լաւ է:

ՄԻԼ.— (նամակը տալով) Իսկ այժմ, Իպպո-

լիտ Վիտալիեի, թոյլ տւէք ձեզ տալ այս նամակը, նոր բերին:

ՉԱՊ.—Ի՞նչպիսիք Վիտալիեի:

ՄԻԼ.—Պալիցկիյ. ի՞նչ էք աչքներդ չոել վերաս, սա փաստաբան Իպպոլիտ Վիտալիեի Պալիցկին է:

ՉԱՊ.—Ձի կարող լինել:

ՄԻԼ.—Իրանից հարցրէք:

ՊԱԼ.—Մի չարանաք, որ այսպէս պատահեց, բանն նրանումն է որ...

ՉԱՊ.—Խաբեցին, խելքից տարան, ծաղրածու շինեցին, շուտ գիւղապետին կանչեցէք:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ի՞նչ ես անում, ի՞նչ, խելքի եկ:

ՉԱՊ.—Դու ի՞նչ ես լռել, հը... հօրդ էիր ուզում խաբել, հա...

ԼԵ.—Այ տեսնում ես, ինչպիսին ես, հայրիկ:

ՉԱՊ.—Լռեցէք, մենք դեռ կը տեսնենք թէ որքան հեշտ է ինձ հետ այդպիսի խաղ խաղալը:

ԼԵ.—Բայց, հայրիկ, դու արդէն խօսք ես տւել:

ՉԱՊ.—Իմ խօսքն է, կուգեմ՝ կը տամ, կուգեմ՝ յետ կ'անեմ... Խաբել ուզեցիր, հարուստ աղջիկ ցանկացաք, հա, հիանալի է... Շապտօլենկօ:

ՄԱՐԻԱ. ԴՄ.—Իվան Սերգէեի, խայտառա-

կուծիւն մի սարքիլ:

ՉԱՊ.—Իսկ ինձ կարող են խայտառակել հա, չէ, ներողութիւն... Շապտօլենկօ:

ՇԱՊ.—(մտնելով) Այստեղ եմ, ձերդ գերազանցութիւն:

ՉԱՊ.—Լծել այս բոպէին կառքը և հասցնել պարոն Պալիցկուն կենդանի կամ մեռած կայարան:

ՇԱՊ.—Մինչև առաւօտ այլ ևս գնացք չի գնում:

ՉԱՊ.—Քո գործը չէ, պիտի գնայ, կատարիր, ինչ որ քեզ հրամայում են:

ՇԱՊ.—Լսում եմ, ձերդ գերազանցութիւն: (Գնում է):

ՉԱՊ.—Յարգելի պարոն, ներողութիւն քաշեցէք այս բոպէին հաւաքել ձեր եղած շեղածը:

ՊԱԼ.—Բայց թոյլ տւէք...

ՉԱՊ.—Առանց խօսելու, բաւական է:

ՊԱԼ.—Ինչպէս կամենաք: (գնում է):

ԼԵ.—Մայրիկ: (լալիս է)

ՄԱՐ. ԴՄ.—Գնա, գնա հօրդ մօտ, երկուսդ էլ շատ խելօքներն էք:

ԼԵ.—Հայրիկ:

ՉԱՊ.—Ձեմ ուզում լսել ոչինչ:

ԼԵ.—(լալով) Ի՞նչով պիտի վերջանայ այս ամենը: (գնում է)

ՉԱՊ.—Ձէ, լաւ էք մտածել: Եւ մեղա-

ւորը դու ես, դու:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Պէտք չը կայ ուրիշնե-
րի վրայ ձգելու, երբ ամեն բանում մեղաւո-
րը դու ես, մենք վաղուց գիտէինք նրա ով լի-
նելը:

ԶՈՒԳՐ.—Գիտէիք, բայց ինձ յիմարացնում
էիք:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ձէ որ դու հաւատացնում էիր,
թէ նրան ճանաչեցիր, և քիթը, և աչքերը հօրն
են:

ԶՈՒԳՐ.—Ի՞նչ ես յիմար, յիմար դուրս տա-
լիս, մարդուն կարելի է 25 տարուց յետոյ ճա-
նաչել, և ինչո՞ւ ինձ ուղղակի չասացիր:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ուղղում էինք քեզ մի դաս
տալ, քեզ մարդավարի ասում էի, որ նա Լեօլի
ընկերը չէ, իսկ դու քո չինական ձեռքն էիր
պնդում... այժմ տրաքւիր:

ԶՈՒԳՐ.—Ձէ, այդ ինձ դուր է գալիս... ես
միշտ ասում էի, որ Բերեթկովից լաւ ոչ ոք չը
կայ, իսկ դու շարունակ սրան էիր աչքս խո-
թում, ես իսկոյն նկատեցի, որ սա մեր ընկերը
չէ... յայտնի չէ թէ որտեղից եկաւ, անկոչ, ա-
ռանց հրաւերի, չը կար, չը կար և յանկարծ
սունգի նման դուրս պրծաւ, փաստաբան է,
պայուսակը ձեռքին... իրան նայեցէք, փեսա-
ցու է, թիւ...

ՄԱՐ. ԴՄ.—Դէ լաւ, մի բղաւիր:

ԶՈՒԳՐ.—Մի բղաւիր... ո՞վ է բղաւում, ես
եմ բղաւում, ինքն է բղաւում, բայց բղաւում
է, որ ես եմ բղաւում:

ՄԱՐ. ԴՄ. Գոնէ ծառերից ամաչիր սուտ
խօսալուդ համար:

ԶՈՒԳՐ.—Ափսոս Բերեթկովին չը պահեցի,
իսկոյն դուրս կը բերէի... ինքդ սկսեցիր բղա-
ւել թէ խելագարուել է, իսկ խեղճը միայն ու-
րախ տրամադրւած էր և ուրիշ ոչինչ, երգում էր,
պարում... Այ, նա իսկապէս որ լաւ փեսացու
է... կարմիր շապիկ, բարձր կօշիկներ, քո թո-
կից փախածի հատը չէ, եւ ես էլ յիմարս խե-
ցի քեզ, միանգամից պիտի տայի Բերեթկովին:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Քեզ մօտ միշտ ուրիշներն են
մեղաւոր,

ԶՈՒԳՐ.—Իսկ դուք, ի հարկէ, ուրախացաք,
որ ինձ յիմարացրիք, ես էլ ահա ձեր ջգրու իմ
ուղածը կանեմ, կը վերցնեմ և Լեօլին կը տամ
Բերեթկովին:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Իսկ եթէ յանկարծ Ռաստով-
ցիը գայ:

ԶՈՒԳՐ.—Դու սպասիր նրան... չէ, կնիկ,
այժմ էլ չես խաբի... իսկոյն կը հագնւեմ և կը
գնամ Բերեթկովի մօտ ինքս առաջարկելու:

ՄԻԼ.—Ահա նա ինքն էլ գալիս է և այն
էլ ֆրակով:

ԶՈՒԳՐ.—Ֆրակով:

ՄԻԼ.—Յայտնի բան է, մի դուցէ առաջարկուեցին անելու:

ԶՈՒԳՐ.—Ապա ի՞նչ ես կարծում:

ՄԻԼ.—Ո՞ւմ, տեսնես:

ԶՈՒԳՐ.—Ի հարկէ ոչ քեզ:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Բայց Լեօլեան չի գնալ նրան այժմ, ես կարծում եմ որ նա Պալիցկու վրայ է սիրահարւած:

ԶՈՒԳՐ.—Սիրահարւած, ես ցոյց կը տամ նրան, թէ ինչ է նշանակում իմ կամքի հակառակ սիրահարւել:

ՄԻԼ.—Այո, քեռի, խօսեցէք Բերեթկովի հետ, չէ՞ որ նա երկար ժամանակ հետամուտ էր լինում Լեօլիչկին: Իսկ ես գնամ, չը խանգարեմ ձեզ: (Գնում է):

ՄԱՐ. ԴՄ.—Վերջապէս կը հանգստանաս:

ԶՈՒԳՐ.—Իսկ դու չես կարող իմ այգին քար չը ձգել:

ՏԵՍԻԼ 8

Նրանք և Բերեթկով, քիչ յետոյ ՄԻԼՕԶԿԱ, Վերջը ՇԱՊՏՕԼԵՆԿՕ

ԲԵՐԵԹԿՈՎ.—(Ֆրակով եւ կրծքին վարդ) Կրկին անգամ, բարեաւ ձեզ:

ԶՈՒԳՐ.—Հոգեակս, Գեննադիյ Կարպովիչ, (համարելով) այս ի՞նչ է, մեզ բոլորովին մո-

ռացել էք, այսօր ամբողջ օրը ձեզ հետ տեսել, ա՛յ, ա՛յ, ի՞նչպէս չէք ամաչում այդքան երկար ժամանակ մեզ մօտ չերևալ:

ԲԵՐԵԹԿՈՎ.—Ի՞նչ էք ասում, մի ժամ չէ անցել, որ ես այստեղ էի:

ԶՈՒԳՐ.—Եւ ինչպէս գուգւած էք. ֆրակով, ձիշտ, ես չը գիտեմ, թէ որն է ձեզ աւելի սաղում. կառապանի շորը թէ ֆրակը:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ի՞նչ էք կանգնել, նստեցէք, խնդրեմ:

ԲԵՐԵԹԿՈՎ.—Պոնարհաբար շնորհակալ եմ, ես միևնոյն է մի տեղ հանգիստ նստել չեմ կարող:

ԶՈՒԳՐ.—Իսկապէս դուք այնպիսի հանդիսաւոր տեսք ունէք:

ԲԵՐԵԹԿՈՎ.—Ուրիշ տեսակ չի էլ կարելի, այդ ես եմ դեռ այդպէս, եթէ դուք տեսնէիք թէ ի՞նչ է կատարւում մեր տանը, կը զարմանայիք. կառքը դուրս են բերել, մայրիկս նոան դոյն շորն է հանել սնդուկից, պարսկական մեծ շալը...

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ի՞նչ է, հիւր էք գնում:

ԲԵՐԵԹԿՈՎ.—Իմ յետևից նա էլ է գալիս ձեզ մօտ. «չի կարելի, ասում է, պէտք է ամեն ինչ պատշաճ կարգով լինի»:

ԶՈՒԳՐ.—Ի՞նչու համար է այդ ամենը:

ԲԵՐԵԹԿՈՎ.—Մտածեցի ես, Իվան Սերգէե-

ւիչ, մտածեցի և վերջ ի վերջոյ վճռեցի պը-
սակել:

ՉՈՒԳՐ.—Եւ լաւ արիք: (Կնոջը) Գնա, կան-
չի՛ր Լեօլին, ասա թանկագին հիւր է եկել:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ոչինչ, հարկաւոր է, առայժմ
առանց նրան էլ եօլա կը տանենք:

ՉՈՒԳՐ.—Ինչպէս կամենաք: Այդպէս ու-
րեմն, դուք վճռել էք ամուսնանալ:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ձանձրացայ մենակ թափա-
ռելուց, յետոյ հայրիկս ու մայրիկս էլ խորհուրդ
են տալիս, որովհետեւ դէ նրանք միայնակ են,
վաղուց եմ ես այդ մասին մտածել, բայց վճ-
ռեցի միայն այսօր... Հէնց որ մայրիկին ասա-
ցի, թէ ամուսնանում եմ, ինչ պատահեց նրան՝
չեմ կարող ասել, ձեռները չուեց և բազմոցի
վրայ փուկեց, հազիւ հազ ջրով ուշքի բերինք:
Այնքան համբուրեց, այնքան համբուրեց ինձ...
լաց եղաւ... Ես ի հարկէ իսկոյն հագուստս դէն
շալտեցի, հագայ Փրակս և ձեզ մօտ վազեցի,
որովհետեւ առանց ձեզ ի հարկէ ոչինչ գլուխ չի
գայ, դուք նրան մօտ անձնաւորութիւն էք, ե-
րեւի կուրախանաք:

ՉՈՒԳՐ.—Ի հարկէ, ես ձեր փոխարէն այն-
քան ուրախ եմ, այնքան ուրախ եմ, բացի այդ
նա և լաւ աղջիկ է:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Մի գովէք, մենք ինքներս էլ
կոյր չենք, ուստի խնդրում եմ...

ՄԻԼ.—(քեմի յետեւից երգում է):

ՉՈՒԳՐ.—Դէ, ի՞նչ էք գուք խնդրում:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Մ... (ընթում է նրան) Այ
Աստուածային ձայն...

ՄԻԼ.—(շարունակելով երգը):

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Կորայ, բոլորովին կորայ, (Մի-
լօշկան նրեւում է դռներում, նրա մօտ է վազում
եւ ընում ձեռքը) Ձեմ կարող, չեմ կարող ար-
տայայտել, թէ որքան եմ ձեզ սիրում: (համբու-
րում է ձեռքը):

ՉՈՒԳՐ.—Ի՞նչ է, գժւել է, բայց դա Լեօ-
լեանն է:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Լիւդմիլա Անդրէկնայի մա-
սին էլ ասում էի ձեզ... Սրա համար եմ տանջ-
ւում, նրան եմ գժւած ես ուզում:

ՄԻԼ.—Իսկ դուք, քեռի, ի՞նչ կարծեցիք:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Կեցցէք, Գեհնադիյ Կարպովիչ,
կեցցէք:

ԲԵՐԵԺԿՈՎ.—Ուսուցչուհիս լաւն էր շատ:

ՉՈՒԳՐ.—Այս ի՞նչ է, դարձեալ յիմար դրու-
թեան մէջ... Այ ընկայ, այնպէս ընկայ, որ դուրս
գալու հնար չը գայ... Դու կարծում ես այդ
քեզ աժան կը նստի, սպասիր, ես կը գրեմ քո
մօրը և կը տեսնես:

ՄԻԼ.—Ձեմ վախենում, որովհետեւ մայրս
ինձ հետ միշտ համաձայն է:

ՉՈՒԳՐ.—(քաշելով Բերեժկովին մի կողմ)

Եւ ի՞նչ լաւ բան գտաք դրա մէջ:

ԲԵՐԵԾԻՆՈՎ.—Ամենը գտայ, ինչ որ փընտռում էի: Իսկ երգում էք դուք, ինչպէս սոխակ, յաւիտեան կը լսէի:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Կերամբ:

ՉՈՒԳՐ.—Ո՛հ, կատակը մի կողմ, ես այնուամենայնիւ իմ ուզածը կանեմ, մի անգամ չը յաջողեց, երկու անգամ չը յաջողեց...

ՄԻԼ.—Եւ երեք անգամ էլ չի յաջողւի:

ՉՈՒԳՐ.—Թի՛ւ... կապրենք կը տեսնենք: Ոչ այսօր, վաղը կը գայ իմ Վասինկան, երբ և իցէ հօ պիտի՞ գայ նա թէ չէ: Այ, այնժամանակ պար կածեմ ես ձեզ:

ՇԱՊ.—(մանկը) Հեռագիր, ձերդ գերազանցութիւն:

ՉՈՒԳՐ.—Ահա, այ այժմ ես ձեզ ցոյց կը տամ: Այս երեւի Պաւել Միխայլովիչն է յայտնում, որ Վասինկան ճանապարհւել է:

ՇԱՊ.—Շնորհեցէք, ձերդ գերազանցութիւն, 70 կոպէկ հեռագիր բերելու համար:

ՉՈՒԳՐ.—Առ, տուր նրան մի ռուբլի, այսպիսի ռուբլի լուրի համար ափսոս չէ մի ռուբլի տալ:

ՇԱՊ.—Ծիշտ է, ձերդ գերազանցութիւն: (Գնում է):

ՉՈՒԳՐ.—Դէ, այժմ տեսնենք ով կը յաղթի: (Կարողում է) «Մի սպասիր որդուս, Վասեան

երեկ ամուսնացաւ, ոչինչ չը գիտէի, Ռաստովցեւ»: Մորթեցին:

ՄԻԼ.—Ես ասացի որ երրորդ անգամ էլ չի յաջողւի:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Տեսա՞ր ուր հասցրեց քեզ քո կամակորուժիւնը:

ՉՈՒԳՐ.—Գոնէ դու մի գրգռիլ ինձ: Եւ մի ռուբլի տւի այս հեռագրի համար:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Աւելի լաւ է հաշուիր Պաւլիցկու հետ, թէ չէ ուրիշ ելք չը կայ:

ՉՈՒԳՐ.—Ձէ, ինչպիսին է այդ Պաւլիցկին ան... անբաղաճարի, նրան դուրս են անում և նա հանգիստ կերպով գնում է, կարծես արդարացի լինի. մինչև անգամ չը բացատրեց թէ ինչ իրաւունքով էր երկու շաբաթ հացս ուտում, ջուրս խմում: Ձէ որ այդ օր-ցերեկան գողութիւն է, ո՛չ, ես այդպէս չեմ թողնիլ:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Դու էլ կատարիր Լեօլի ուզածը:

ՄԻԼ.—Եւ դրանով էլ դուք նրանից վրէժ կառնէք. Լեօլի բնաւորութիւնը մի բան չէ, բայց Պաւլիցկին կարգին կարողութեան տէր մարդ է, ես նրան վաղուց եմ ճանաչում:

ՉՈՒԳՐ.—Կարգի՞ն, ասում ես: Եւ իսկապէս ուրիշ ելք էլ չը կայ: Ձէ, կը յիշեմ ես այս օրը, մինչև մահ չեմ մոռանայ:

ՏԵՍԻՆ 9.

Նրանք, ՊԱԼԻՑԿԻՅ, քիչ յետոյ ԼԵՕԼԵԱ, վերջը ՇԱՊՏՕ-ԼԵՆԿՕ

ՊԱԼ.—(վերարկուով եւ պայուսակով) Ներեցէք պատճառածս անբաւականութեան համար, թէպէտեւ այս բոլորի մէջ ես աւելի քիչ եմ մեղաւոր քան մի ուրիշը. թոյլ տւէք շնորհակալութիւն յայտնել ձեր աղ ու հացի համար: Կառքը երեւի արդէն պատրաստ է:

ՉՈՒԳՐ.—Ո՛չ, դեռ պատրաստ չէ: Համեցէք այստեղ... ձեր կարծիքով անդպէս է ընդունւած հա՛. դուք այդ ի՞նչ էք անում. անւանարկեցիք աղջկան, բաւական էք, բաղդաւոր եւ հեռանում էք:

ՊԱԼ. Ե՞ս:

ՉՈՒԳՐ.—Ի հարկէ դուք:

ՊԱԼ.—Բայց չէ՞ որ ես լսնդրեցի Օլգա Իվանովնայի ձեռքը, իսկ դուք մերժեցիք եւ հրաժարեցիք գնալ:

ՉՈՒԳՐ.—Շատ էլ հրաժարեցի, հօ ամեն բան չի կարելի դրի առնել:

ՊԱԼ.—Ես կարծում եմ, իրաւունք ունիմ վերաւորւած զգալու ինձ:

ՉՈՒԳՐ.—Ինքներդ էք մեղաւոր. ո՞ր սատանան խորհուրդ տւեց ձեզ կոչւել Ռասսոլցին:

Երեւակայեցէք, այդ ապուշը ամուսնացել է մի ինչ որ անյայտ աղջկայ հետ, ես ասենք նրան առաջ էլ ատում էի, իսկ ինձ վրայ գանգատուելու իրաւունք չունիք, ի՞նչ մեծ բան որ դուք Ռասսոլցին չէք, Պալիցկիները ամենևին էլ նրանցից պակաս չեն: Բայց այս ո՞ր է Լեօլեան, լաւ հարսնացու է, խօսք չունեմ: Լեօլա:

ԼԵ.—(քեմի յետուից) Ի՞նչ է:

ՉՈՒԳՐ.—Ի՞նչ է, կարծեմ ինքդ էլ լսեցիր, թէ բանն ինչու՞ն է: (Լեօլեան զայլիս է) Դէ, ահա նա, վերցրէք:

ՊԱԼ.—Փառք Աստծոյ:

ՉՈՒԳՐ.—Միայն դուք ինձ բացատրեցէք, այդ ի՞նչպէս ընկաւ դուք այստեղ, մի խօսքով ամենը, ամենը...

ՊԱԼ.—Ուրախութեամբ:

ՄԱՐ. ԴՄ.—Ահա կը նստենք թէյի, այն-ժամանակ:

ՄԻԼ.—Եւ մեզանից ո՞ր մէկը կը մտածէր, Իպպոլիտ Վիտալիւիչ, երբ մենք գալիս էինք, որ այսպէս կը դառնայ:

ՉՈՒԳՐ.—Ուրեմն այդ բոլորը դարձեալ քո բաներն են: (մտնում է Շապոյլենկով)

ՇԱՊ.—Ձին պատրաստ է:

ՉՈՒԳՐ.—Յետ լծել. ոչ որ չէ գնում, ամենքն էլ մնում են:

ՇԱՊ.—Բայց ասացիք...

ԶՈՒԳՐ.—Քո բանը չէ, շնորհաւորեր երիտասարդներին:

ՇԱՊ.—Պատիւ ունիմ շնորհաւորելու ձերդ գերազանցութեան օրինաւոր ամուսնութիւնը, սէր և միութիւն ձեզ երկար տարիներ, ուռն... իսկ թէյի փող կը հասնի ինձ թէ չէ, ձերդ գերազանցութիւն:

ԱՄԵՆՔԸ.—Կը հասնի, կը հասնի:

ՇԱՊ.—Ա՛յ և շնորհակալ եմ, ձերդ գերազանցութիւն:

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

ՎԵՐՕՉԿԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Վողրվիլ 1 արար. հեղ. Լիսենկո-Կոնիչի

թարգ. Գ Ր. Ա Ի Ե Տ Ե Ա Ն

Настоящая пьеса, подъ названіемъ „Вѣрочкинъ секретъ“ разрѣшена И. О. Главноначальствующаго для представленія на сценахъ края“.

20 Декабря, 1903 г. г. Тифлисъ

Предсѣдатель Комитета Гакель

Секретарь Н. Меликъ Нубаровъ

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ՎԱՐՎԱՐԱ ՍԵՄԵՆՈՎՆԱ ՌԻՏՈՉԿԻՆԱ

ՎԷՐԱ, նրա դուստրը

ՊԵՏՏՐ ԻՎԱՆՈՎԻՉ ՌԻՏՈՉԿԻՆ, պաշտօնաթող

գնդապետ, Վերայի քեռին

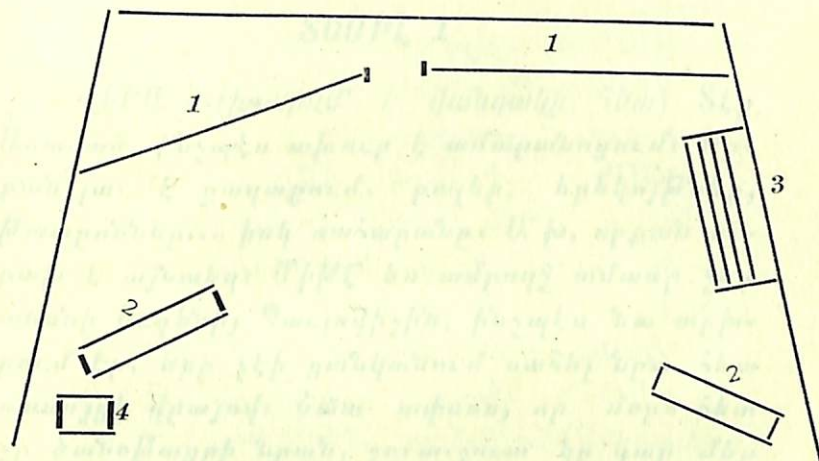
ԵԻԳԵՆԻՅ ՊԱԻՆՈՎԻՉ ՍՈՒՄԲԱՏՈՎ, երիտասարդ

պարոն, 22 տար.

ԴԱՇԱ, աղախին

ԳՐԻԳՈՐԻՅ, դռնապան, երիտասարդ տղայ

Գործողութիւնը կատարւում է ամարանոցում:

1-Ցանկապատ, 2-նստարաններ, 3 տուն պատըշ-
գամբով և սանդուխքներով, 4-սեղան: Ընդհա-
նուրը պարտէզ է:

Պարտէզ: Աջ տուն պատշգամբով, աջ եւ ձախ
նստարան: Յանկապատ, մէջտեղը դարձաս:

ՏԵՍԻԼ 1

ՎԷՐԱ.—(խաղում է վանդակի հետ) Տէր
Աստուած, ինչպէս տխուր է ամարանոցում: Որ-
քան լաւ է քաղաքում. բալեր, երեկոյթներ,
թատրոններ... իսկ սահարանը: Ա՛խ, որքան ու-
րախ է այնտեղ: Միթէ՞ ես ամբողջ ամառը չեմ
տեսնի Եւգենիյ Պալովիչին, ինչպէս նա տըխ-
րում էր, երբ չէի ցանկանում սահել նրա հետ
սառոյցի վրայով: Շատ ափսոս, որ մօրս հետ
չը ծանօթացրի նրան, շուտ-շուտ կը գար մեր
ամարանոցը, զբօսնելու կը գնայինք, նաւակ կը
նստէինք, թռչուններ կորսայինք:

ՎԱՐ. Ս.—(մտնում է) Դու էլի՞ շարունակ
այդ վանդակի հետ ես խաղում, ի՞նչպէս չես
ամաչում, զիմազիան աւարտած օրիորդ ես և
այդպիսի ցանցառ բաներով ես զբաղւում:

ՎԷՐԱ.—Հապա ի՞նչով զբաղւեմ, բոլոր ըն-
կերուհիներս քաղաքում մնացին, իսկ դուք ցան-
կացաք անպատճառ ամառը գիւղում անցկաց-
նել:

ՎԱՐ. Ս.—Նրա համար մնացին, որ գնալու
տեղ չունէին: Դու պէտք է ուրախանաս, որ քո

հանգուցեալ հայրը սև օրւայ համար մի քիչ փող է յետ ձգել և զնել այս ամարանոցը, որ այժմ քո միակ օժիտն է:

ՎԷՐԱ.—Դեռ կարելի է ես մարդու էլ չեմ գնալու:

ՎԱՐ. Ս.—Այդ ի՞նչու չես գնալու:

ՎԷՐԱ.—Առաջին՝ փեսացուներ չը կան, իսկ երկրորդ՝ չեմ ուզում:

ՎԱՐ. Ս.—Ի հարկէ, եթէ դու փեսացուներին հետ էլ սկսես խօսել թուշուներին և շներին մասին, բոլորին էլ կը փախցնես: Դու գիւղական երեխայից էլ վատ ես:

ՎԷՐԱ.—Մայրիկ, եթէ Շուրօշկան գար...

ՎԱՐ. Ս.—Նա էլ, երևի, քեզ նման թոկից փախածի մէկն է:

ՎԷՐԱ.—Ձեր ասելով, այդ Էս եմ թոկից փախածը: Ա՛յ և ճիշտ չէ. ես դեռ գիմնազիայումն էլ ամենահամեստն էի, ամենահամեստը...

ՎԱՐ. Ս.—Երևում է որ համեստն ես եղել, ապա խնդրեմ, այն ո՞վ էր սօսինձ քսել թրւաբանութեան ուսուցչի աթոռին, ո՞վ:

ՎԷՐԱ.—Հէնց տեղն էր, ի՞նչու էր ամեն օր ինձնից դաս հարցնում, և հէնց այն, ինչ որ ես չը գիտէի: Իմաստուն հօ չեմ ես, որ ամեն բան իմանամ: Տէր Աստուած, որքան զգւելի էր. ակնոցներով, կարմիր քթով, մի-վերստ հեռաւորութեան վրայ զգալի էր նրանից թամբա-

քուի հոտը: (Յանկարծ) Գիտես, մայրիկ, ի՞նչ միտքս եկաւ, ես կայարան կը գնամ:

ՎԱՐ. Ս.—Դու աւելի լաւ կանէիր, մի որևէ բանով զբաղւէիր, կամ մի գիրք կարդայիր:

ՎԷՐԱ.—Դի՞րք. խոնարհաբար շնորհակալ եմ, զահլաս է գնացել: Ամբողջ ամառը ձեռքս չեմ վերցնիլ, ո՞չ մի պայմանով:

ՏԵՍԻԼ 2

Նրանք և ԴԱՇԱ (տնից)

ԴԱՇԱ.—Օրիորդ, ձեզ նամակ:

ՎԷՐԱ.—Ի՞նչ տուր տեսնեմ: Մայրիկ Շուրօշկայիցն է: (կարդում է) Կեցցէ, հիանալի է, ա՛յ այս հետաքրքիր է: Լսեցէք, մայրիկ, ինչ է գրում Շուրօշկան. «Սիրելի և թանկագին Վէրօշկա, նախ և առաջ համբուրում եմ քեզ և յայտնում եմ շնորհակալութիւններս հրաւիրելուդ համար: Մայրիկս ուրախութեամբ թոյլ է տալիս ինձ դալ քեզ մօտ, բայց դու, քաջ գիտեսալով իմ բնաւորութիւնը, այսինքն որ առանց չարութիւնների մի քայլ անգամ չեմ կարող անել, չը զարմանաս իմ հնարածի վրայ. ես քեզ մօտ կը գամ տղամարդու հագուստով և ո՞չ ուրիշ կերպ: Այդ շատ հետաքրքիր կը լինի, նայիր, ոչ ոքի և ոչ մի խօսք: Այդ մեր գաղտ-

նիքն է, կը լինեմ ախօր, կամ վաղը: Յարգանք-
ներս և շնորհակալութիւններս քո բարի մօրը:
Ի՞նչպէս են քո գործերը, զնալուցդ առաջ տե-
սա՞ր X. ին... (Սկսում է կարդալ ցած)

ՎԱՐ. Ս.—Հը, ի՞նչ ես ծամծամում:

ՎԵՐԱ.—Այս կտորը ինչ որ պարզ է:

ՎԱՐ. Ս.—Տո՛ւր, ես կը ջոկեմ:

ՎԵՐԱ.—Ոչինչ, երկու տողից յետոյ ար-
դէն պարզ է:

ՎԱՐ. Ս.—Տո՛ւր, տո՛ւր, (մ'օտենում է նրան)
ես ձեռագիրները լաւ եմ ջոկում: (Կարդում է)
«Գնալուցդ առաջ տեսա՞ր X. ին, ես նրան տե-
սայ, նոյնն է, ինչ որ առաջ, տանջւում է քեզ
համար: Դէպի նա դու շատ խիստ ես և անար-
դար: Ամուր համբուրում եմ: Քո Շուրա:»
Յ. Գ. Քո փոխարէն ես X. ին խօսք եմ տւել,
որ դու անպատճառ նրա կիներ կը դառնաս: Նե-
րիր:» (Նրան) Այդ ո՞վ է այդ X. ը, ես նրա մա-
սին չեմ լսել:

ՎԵՐԱ.—Այդպէս են կոչում նրան:

ՎԱՐ. Ս.—Բայց ո՞վ է նա:

ՎԵՐԱ.—Այնպէս, նա ազգական է:

ՎԱՐ. Ս.—Ո՛ւմ:

ՎԵՐԱ.—Նա... այսպէս ասած, ոչ ոքի...
Բայց նա միշտ գնում-գալիս է Շուրաենց տուն...
նա Շուրայի հօրեղբայրն է, կամ հօրեղբօրոր-
դին... ես նրան մայրիկ, ընդամենը մի անգամ

եմ տեսել, ազնիւ խօսք:

ՎԱՐ. Ս.—Ա՞յդ է որ համարեա ամեն օր
նրանց տուն էիր գնում:

ՎԵՐԱ.—Այդ ես Շուրօշկի հետ սահարան
էի գնում:

ՎԱՐ. Ս.—Հասկանում եմ, հասկանում եմ...
Զգում եմ ես, որ դու և քո Շուրան մի դժբաղ-
դութիւն պիտի բերէք գլխիս:

ՎԵՐԱ.—Օ՛, ոչ մայրիկ... Այդ Շուրան
անքան գեղեցիկ է, այնքան գեղեցիկ...

ՎԱՐ. Ս.—Ի՞նչ մի հետաքրքիր բան է, չեմ
հասկանում, աղջիկ-տղամարդու հագուստով:

ՎԵՐԱ.—Նա այնքան ուրախ, ծիծաղկոտ
աղջիկ է:

ԴԱՇԱ.—Ի՞նչ կայ ծիծաղելի, օրիորդ է
տղամարդու վարդիկով:

ՎԵՐԱ.—Դու, Դաշա, չես հասկանում: Այդ
բոլորը միմիայն կատակի համար է:

ՎԱՐ. Ս.—Մեծ բան, մի խելօք բան չը
կար հնարելու:

ԴԱՇԱ.—Տիրուհի, ինչ նորութիւն իմացայ:

ՎԱՐ. Ս.—Ի՞նչ նորութիւն:

ԴԱՇԱ.—Մի խելագար է լոյս ընկել մեզ
մօտ, ինչ որ մի տարիբով պարոն: Ասում են,
բոլոր ամառանոցներն է մտնում և առաջարկու-
թիւն անում. հէնց որ մէկը նրան մերժում է,
խսկոյն նրա վրայ է ընկնում և շան նման հա-

ջուժ: Մտել է մի խանութ և այնպէս է սկսել շահն նման հաջել և ոռնալ, իսկական սատանայ: Խանութպանի տղան վախից ալիւրի քսակն է մտել, խեղճը քիչ է ֆնացել շնչասպառ լինի: Սկսել են նրան քսակից դուրս բաշել, իսկ նա բղաւոց է սկսել, կարծել է խելագարն է ձգում: Այս բոլորին ուստիկանը և ահագին ամբօխ անցան մեր մօտից, նրան են ուզում բռնել:

ՎԱՐ. Ս.—Տէր Աստուած, յանկարծ որ մեզ մօտ մտնի... Պէտք է բոլոր դռները և դարբասները լաւ փակել: Դու Գրիգորիին ասա, որ նա տանից դուրս չը գնայ:

ԴԱՇԱ.—Նա, տիրուհի, շարունակ վրաս ծրծաղում է: Հէնց որ խելագարին տեսնեմ, ասում է, քեզ վրայ կը թողնեմ: Դու, ասում է, չես ուզում ինձ հետ ամուսնանալ, ուրեմն ես էլ քեզ խելագարի հետ կամուսնացնեմ, նրանից չես ազատուիլ: Տիրուհի, ես կը գնամ, կուղարկեմ, դուք էլ հրամայեցէք նրան, որ պահպանի մեզ խելագար պարօնից: (գնում է տան յետեւ)

ՏԵՍԻԼ 3.

Նրանք և ՊԵՕՏՐ ԻՎԱՆՈՎԻԶ (տնից)

ՊԵ. ԻՎ. (դուրս գալով տանից) Ա՛յ, քնեցի այսօր:

ՎԱՐ. Ս.—Ֆե՛ւ, ինչպէս ինձ վախեցրի, կարծեցի թէ խելագարն է:

ՊԵ. ԻՎ.—Այդ ի՞նչ է, հարազատ եղբօրդ խելագարի տեղ ես դնում:

ՎԱՐ. Ս.—Վախից ինչեր չես երևակայիլ:

ՊԵ. ԻՎ.—Իսկ դու մի վախենալ և ոչինչ էլ չես երևակայիլ:

ՎԷՐԱ.—Բարի լոյս, քեռի:

ՊԵ. ԻՎ.—Բարի լոյս, բարի լոյս, գեղեցկունիս, քեֆդ ի՞նչպէս է, այծեամիկ, շարունակ թռչկոտում ես:

ՎԷՐԱ.—Շարունակ թռչկոտում եմ:

ՊԵ. ԻՎ.—Եւ լաւ ես անում: Ա՛յ, ես էլ եմ ցանկանում թռչկոտալ, բայց չէ դառնում:

ՎԷՐԱ.—Դուք էլ փորձեցէք:

ՊԵ. ԻՎ.—Ծիծաղիր: (Նստում է քրոջ մօտ) Դէ բոյրիկս, չեմ կարող ասել, որ ուրախ եմք անցկացնում մեր ժամանակը:

ՎԱՐ. Ս.—Ո՞վ է քեզ խանգարում: Դու էլ մի սիրահարական արկած փնտրիր և չես էլ տխրիլ, քո բոլոր տխրութիւնն էլ դրանից է:

ՊԵ. ԻՎ.—Կարծես թէ ես ամբողջ կեանքս արկածներով եմ անցրել:

ՎԷՐԱ.—Ա՛խ քեռի, ի՞նչ նորութիւն ունիմ:

ՊԵ. ԻՎ.—Պառմիր:

ՎԷՐԱ.—Միայն թէ այդ ոչոքի չի կարելի պատմել, գողտիք է:

ՊԵ. ԻՎ.—Ես գերեզման եմ:

ՎԷՐԱ.—Թող այդպէս լինի, միայն թէ ոչ

ոքի և ոչ մի խօսք:

ՊԵ. ԻՎ.—Ասացի, ոչ ոքի:

ՎԷՐԱ.—Այսօր կամ վաղը ինձ մօտ կը գայ իմ ընկերուհին՝ Շուրօշկան, գեղեցկուհի, գեղեցկուհի... Նա կը գայ տղամարդու հագուստով:

ՊԵ. ԻՎ.—Որ նա գեղեցիկ է, այդ հետաքրքիր է, բայց...

ՎԱՐ. Ս.—Քեզ էլ ի՞նչ է հարկաւոր, միայն թէ իւրեկա լինի:

ՊԵ. ԻՎ.—Անկարելի է, որ իմ այգին քար չը ձգես: Բայց որ քո Շուրօշկան տղամարդու շորով պիտի լինի, այդ շատ յիմար է: Դու մի չարանալ, ես սիրում եմ խօսել զինուորականի լեզուով՝ պարզ և անկեղծ:

ՎԷՐԱ.—Այստեղ ոչ մի յիմար բան չը կայ, շատ էլ սրամիտ է:

ԴԱՇԱ.—(զալով տնից) Տիրուհի, կը հրամայէք նախաճաշիկը պատրաստել:

ՎԱՐ. Ս.—Այո, ժամանակն է, գնանք: (Դնում է դէպի տուն)

ՊԵ. ԻՎ.—Դէ այծեամիկ, գնանք, օղի խումենք:

ՎԷՐԱ.—Առաջին՝ ես այծեամիկ չեմ, երկրորդ՝ օղի չեմ խմում. իսկ երրորդ՝ արդէն նախաճաշել եմ:

ՊԵ. ԻՎ.—Ի գուր: Այնուամենայնիւ քո

ընկերուհին պէտք է որ մի քիչ խելքից պակաս լինի: (Գնում է տուն)

ՏԵՍԻՒ 4

ՎԷՐԱ, յետոյ ՍՈՒՄԲԱՏՈՎ

ՎԷՐԱ.—(միայնակ) Քեռիս ոչինչ չի հասկանում: Իմ կարծիքով այդ շատ հետաքրքիր է—տղամարդու հագուստ հագնելը: Ափսոս որ մենք չունենք, թէ չէ ես էլ կը հագնէի:

ԵԻԳ. Պ.—(Դարբասից մտնելով) Ներողութիւն, ասացէք խնդրեմ, Ուտօշկինների ամառանոցը սփ է:

ՎԷՐԱ.—Այս է: Ա՛խ, Եւգենիյ Պաւլովիչ: Դճեք: Այստեղ: Ինչո՞ւ համար:

ԵԻԳ. Պ.—Վերօշկա, այդ դճեք էք... Որքան բաղդաւոր եմ: (Ուզում է զրկել նրան):

ՎԷՐԱ.—Ի՞նչ էք անում, ի՞նչ էք անում, ձեռքներդ բաշեցէք: Ի՞նչու էք եկել այստեղ, ո՞վ թոյլ տւեց, ո՞վ հրաւիրեց ձեզ:

ԵԻԳ. Պ.—Միմիայն իմ սէրը. ես այնքան եմ ձեզ սիրում, որ վճռեցի ամեն բանի դէմ ելնել և խնդրել ձեր ձեռքը:

ՎԷՐԱ.—Դուք խելագարւել էք: Ոչ ոք հասկացողութիւն, տեղեկութիւն չունի ձեր և ձեր գոյութեան մասին և յանկարծ... և չը մտածէք էլ, խնդրեմ... առաջին՝ ես չեմ ցանկանում ա-

մուսնանալ, իսկ երկրորդ... ի սէրն Աստծոյ հեռացէք շուտ, ապա թէ ոչ ինձ էլ կը հասնի, ձեզ էլ:

ԵԻԳ. Պ.—Ոչ մի տեղ չեմ գնալ և թող ինձ հետ անեն, ինչ որ ցանկանում են: Այստեղից ես կը գնամ միմիայն իբրեւ ձեզ փեսայ:

ՎԵՐԱ.—Այդ չի կարող լինել և վերջապէս այդ սահարանումն էր, իսկ այժմ մենք ամառանոցումն ենք:

ԵԻԳ. Պ.—Վերօչկա, բայց չէ որ ես ձեզ սիրում եմ:

ՎԵՐԱ.—Ես ձեզ ասում եմ գնացէք: Դուրս մասին մենք ձմեռը կը խօսենք, քաղաքում, երբ դուք խելքի կը գաք:

ԵԻԳ. Պ.—Բայց իմ մեղը ինչո՞ւն է:

ՎԵՐԱ.—Ամեն բանում էլ մեղաւորը դուք էք, ամեն բանում. չը համարձակէք վիճել: Դուք վատ էք, զգւելի... Դուք միշտ վիճում էք, միշտ, միշտ...

ԵԻԳ. Պ.—Ես պատրաստ եմ երբէք ձեզ չը հակաճառել, միայն սիրեցէք ինձ անպէս, ինչպէս ես ձեզ:

ՎԵՐԱ.—Ես պէտք չունիմ ձեր զիջումներին և յետոյ... յետոյ իմ մայրը չը գիտէ, որ ես սիրահարւած եմ ձեզ վրայ:

ԵԻԳ. Պ.—Դուք ինձ վրայ սիրահարւած էք... օհ, վերջապէս լսեցի ձեզնից այդ ուրախալի նո-

րութիւնը:

ՎԵՐԱ.—Տէր Աստուած, բռնւեցի... (անցնում է ծախ) Ո՛չ, ո՛չ, ձեզ վրայ չէ, ուրիշի, այնրա... (խորամանկ ծիծաղ)

ԵԻԳ. Պ.—(Անցնում է նրա մօտ) Դուք ծիծաղում էք. Վերօչկա, թանկագինս... Տարէք ինձ ձեր մօր մօտ, ծանօթացրէք և ես կը խնդրեմ ձեր ձեռքը, սիրտը... (համբուրում է) հրաշալիս, ոսկեաս...

ՏԵՍԻԼ 5

Նրանք, ՊԵՕՏՐ ԻՎԱՆՎԻԶ, յետոյ ՎԱՐՎԱՐԱ ՍԵՄԵՕՆՈՎՆԱ

ՊԵ. ԻՎ.—(ընդունալով տնից եւ ապշած կանգնում) Ա՛յ, շատ ճարպիկ է...

ՎԵՐԱ.—Ա՛խ, դուք, ես... այսինքն քեռի...

ՊԵ. ԻՎ.—Ոչինչ, ոչինչ, մի յուզւէք... աշխարքի բան է, համբուրւեցէք, իսկ ես կը նայեմ:

ՎԵՐԱ.—Ա՛յ, բռնւեցի:

ՊԵ. ԻՎ.—Չօչաղ աղջիկ: Լաւ է... իմ ճաշակի է:

ՎԵՐԱ.—Քեռի, ահա, ախ դուք ծանօթ չէք: Յիշում էք, ես ասում էի... (Նուրիսի) ի՞նչ արիք. դուք: (Պետր Իվանիչին) հա, ահա քեռի, դուք յիշում էք, քեռի...

ՊԵ. ԻՎ.—Քիչ ցանցառութիւններ ես պատմեի, բոլորը հօ չի կարելի յիշել:

ՎԷՐԱ.—Այո, այո, ի հարկէ, դուք մոռացել էք:

ՊԵ. ԻՎ.—Այդ մի փոքր առաջ ասածդ գաղտնիքն է:

ՎԷՐԱ.—Ի՞նչ գաղտնիք:

ՊԵ. ԻՎ.—Այ, որ խնդրում էիր ոչոքի ոչինչ չասել և նամակ էլ էիր ստացել:

ՎԷՐԱ.—Նամակ... (յիշելով) Ախ, այդ, այդ, այդ է, որ կայ: Այ տեսնո՞ւք, ես ասում էի: (Եղբունիին) Զը զարմանա՞ք, ապա թէ ոչ կորած եմ:

ՊԵ. ԻՎ.—Շատ ուրախ եմ: (Ծիծաղում է)

ՎԷՐԱ.—Դէ, դուք այստեղ խօսեցէք, իսկ ես շուտով կը գամ. (զնալով) կարծեմ դուրս պրծայ: (զնում է տուն)

ՊԵ. ԻՎ.—Դուք ինձ ներեցէք, այդ թէպէտև շատ օրիգինալ բան է, բայց շատ էլ ծիծաղելի է:

ԵԻԳ. Պ.—Ես ինքս էլ խոստովանում եմ, որ այս ամենը շատ տարօրինակ է, անյարմար է և շատ էլ տգեղ:

ՊԵ. ԻՎ.—Նամանաւանդ որ անսովոր էք: Բայց ձեզ շատ է սազում, անկեղծ, սազում է:

ԵԻԳ. Պ.—Ասացէք խնդրեմ, ո՞ւմ հետ պատիւ ունիմ խօսելու:

ՊԵ. ԻՎ.—Ես Վերօչկի քեռին եմ, այն Վերօչկի, որի հետ քիչ առաջ այնպէս ակնորժակով համբուրում էիք, որ ես մինչև անգամ նախանձեցի:

ԵԻԳ. Պ.—Քեռի:

ՊԵ. ԻՎ.—Ի՞նչու այդպէս վախեցաք: Ընդհակառակը, ես նրա կատակների և շարութիւնների առաջին օգնականն եմ:

ԵԻԳ. Պ.—Քեռի:

ՊԵ. ԻՎ.—Ի՞նչու այդպէս վախեցաք:

ԵԻԳ. Պ.—Բայց ես կատակ չեմ անում, ես նրան անկեղծ սիրում եմ:

ՊԵ. ԻՎ.—Ես բոլորը գիտեմ, դուք ինձնից մի քաշէք. նա պատմում է իր բոլոր գաղտնիքները: Ծիշտն ասած՝ ես սկզբից չը հաւանեցի, բայց այժմ այդ ամենը ինձ դուր էլ է գալիս:

ԵԻԳ. Պ.—Ուրեմն ես կարող եմ յոյս ունենալ:

ՊԵ. ԻՎ.—Հանգիստ եղէք, միայն երկար չէք կարող համբերել:

ԵԻԳ. Պ.—Երդում եմ, ամբողջ կեանքս:

ՊԵ. ԻՎ.—Ի՞նչ տարօրինակ ֆանտազի է: Լնւ, մի օր, երկու օր, ես դեռ հասկանում եմ, բայց յետոյ... Այդ արդէն, թոյլ տէք, մեծ յիմարութիւն է:

ԵԻԳ. Պ.—Ես ձեզ չեմ հասկանում:

ՊԵ. ԻՎ.— Ձէք ֆուլու հօ բոլոր ժամանակ
այդ վարտիքով:

ԵԻԳ. Պ.— Ի հարկէ, ես ուրիշներն էլ ու-
նիմ:

ՊԵ. ԻՎ.— Ինչներիդ է պէտք ուրիշները:

ԵԻԳ. Պ.— Հապա ի՞նչպէս ման գամ:

ՊԵ. ԻՎ.— Բոլորովին առանց վարտիքի, այն-
պէս, ինչպէս որ ուրիշներն են ման գալիս:

ԵԻԳ. Պ.— Բայց այդ անքաղաքավարու-
թիւն է:

ՊԵ. ԻՎ.— Աւելի քաղաքավարի է, քան այդ
յիմար վարտիքով: Լաւ, ի՞նչ մի լաւ բան կայ
դրա մէջ՝ չեմ հասկանում:

ԵԻԳ. Պ.— (կողմ) Ի՞նչ տարօրինակ պարոն է:

ՊԵ. ԻՎ.— (կողմ) Ինչ լաւ է խաղում իրա
դերը: Հետաքրքիր անձնաւորութիւն է: (Նրան)
Ձեր մասին Վէրան ինձ շատ է պատմել: Ես ձեզ
նմաններին սիրում եմ, իմ ճաշակին էք: Ձեր ձեռ-
քը... (համընդուն է) Ես ձեր բարեկամն եմ:

ԵԻԳ. Պ.— (զարմացած) Ի՞նչ էք անում, ի՞նչ
էք անում. թոյլ տւէք ուրեմն ես էլ ձեր ձեռք-
քը համբուրեմ:

ՊԵ. ԻՎ.— Ո՛հ, ներեցէք: Եթէ այդպէս է,
ուրեմն համբուրեցէք ուղղակի շրթունքներիցս:

ԵԻԳ. Պ.— Ուրախութեամբ (համընդուն է):

ՊԵ. ԻՎ.— (անցնելով աջ) Օ՛խ, սատանան
տանի, ինչպէս է համբուրում: Ծեր եմ մի քիչ:

Թէ չէ, անպատճառ յետևիցը կընկնէի: Դուրե-
կան կտոր է: (Նրան) Եւ այդպէս, մենք բարե-
կամներ ենք:

ԵԻԳ. Պ.— Աւելի քան:

ՎԱՐ. Ս.— (մտնում է տանից եւ անցնում
նրանց մէջ տեղը) Ահա թէ դուք ուր էք, իսկ ես
ձեզ փնտրում եմ սենեակներում: Վէրօչկան էլ
շատ լաւն է, ինքը գնացել է, իսկ ձեզ թողել
այստեղ: Ճանապարհից էք եկած, աւելորդ չի
լինի, կարծում եմ, եթէ նախաճաշէք: Դու եղ-
բայր, կարգադրիր, մինչև որ ես էլ ծանօթա-
նամ մեր հիւրի հետ:

ՊԵ. ԻՎ.— Ամենայն ուրախութեամբ: (Գնա-
լով) Ա՛յ, հասկանում եմ, սա կին է:

ՎԱՐ. Ս.— Դէ, բաբե ձեզ: (համընդուն է
նրան) Շատ ուրախ եմ ձեզ հետ ծանօթանա-
լով: Շատ եմ լսել ձեր մասին, Վէրօչկան ձեզ
շատ է սիրում:

ԵԻԳ. Պ.— Իսկ ինչպէս եմ ես նրան սիրում:

ՎԱՐ. Ս.— Բայց ասացէք խնդրեմ, այդ ի՞նչ
քամի է փչել ձեր գլխին, հագնել այդ հագուս-
տը: Ես կարծում եմ, բաւականին նեղացնում
է ձեզ:

ԵԻԳ. Պ.— Ամենին:

ՎԱՐ. Ս.— Դուք լաւ կանէիք հանէիք:

ԵԻԳ. Պ.— Ես ինքս էլ ցանկանում եմ, բայց
ցաւն այն է, որ ուրիշը չունիմ, ես միայն մի

քանի օրով եմ եկել ձեզ մօտ, որ ձեր դստեր հետ մի լուրջ բանի մասին խօսեմ, իսկ յետոյ... յետոյ դուք է մենք երբէք չը բաժանուենք:

ՎԱՐ. Ս.—Այդքան շուտ մենք ձեզ միևնոյն է, բաց չենք թողիլ, իսկ ձեր իրերի յետևից Գրիգորիին կուղարկենք:

ՊԵ. ԻՎ.—(մտնելով) Բոլորը պատրաստ է: (Թելը տալով Նազնիին) Այսօր, ամբողջ ժամանակ, ես ձեր կաւալերն եմ:

ՎԱՐ. Ս.—Աւելին չը պահանջէք, ինչ որ Աստուած տւել է, նրանով էլ բաւականացէք, ձեզ այսօր չէինք սպասում: (Բոլորն էլ գնում են):

ՏԵՍԻՒԼ 6

ԳՐԻԳՈՐԻ, ԴԱՇԱ, յետոյ ԵԻԳԵՆԻՅ ՊԱԽԼՈՎԻՉ

ԳՐ.—(մտնելով տան յետևից)—Այո՞ ձեր եմ խցկել գլխարկս, անպատճառ սենեակումն է մընացել երբ իրերը ներս տարայ: Դաշայից պիտի հարցնել. ձեր է նա. (նայում է դռնից ներս) կարծես այնտեղ է... ս'ս... էյ... լսեց, այստեղ է գալիս... (մի կողմ է քաշում):

ԴԱՇԱ.—(տանից)—Դու ի՞նչ ես այստեղ թրև գալիս, եկուր օրիորդի վրայ չես չուել է՞՞ աչքերդ: Քո ռեխի կտորը չէ, մեծ պարօնն է աչք դրել նրա վրայ:

ԳՐ.—Ի՞նչ օրիորդ, չեմ էլ լսել: Ես գլխարկս եմ փնտրում, չը գիտեմ ուր է կորել:

ԴԱՇԱ.—Լաւ, կը փնտրեմ: Լսիր. մեր օրիորդի ընկերուհին է եկել և, հասկանում ես, մեզ նման չէ հագնւում, այլ տղամարդու:

ԳՐ.—Ի՞նչպէս, վարտիքով է:

ԴԱՇԱ.—Իսկական վարտիքով:

ԳՐ.—Լաւ է, բայց ի՞նչու համար:

ԴԱՇԱ.—Ձը գիտեմ: Ասելն էլ արդելւած է, որ նա իգական սեռիցն է:

ՎԱՐ. Ս.—(ներսից) Դաշա, Դաշա:

ԴԱՇԱ.—Ինձ են կանչում, գնամ:

ԳՐ.—Լսիր, Դաշուտկա, ասա, երբ է մեր հարսանիքը գլուխ գալու:

ԴԱՇԱ.—Կը համբերես, սիրտդ չի ճաքի:

ԳՐ.—Ի՞նչու համբերեմ՝ չեմ հասկանում: Հալեցիր ինձ բոլորովին, ես կարծես ես չեմ, բայց մի ուրիշն էլ չեմ: Ահա քեզ ինչ կասեմ. եթէ դու գիտամբ ես այդ անում, ուրեմն լսիր. իմ բնաւորութիւնը աղայական է, ես երկար չեմ համբերիլ, վեր կառնեմ, և այնպէս կը հասցնեմ, որ հօրդ հարսանիքը միտդ կընկնի:

ԴԱՇԱ.—Հէնց այդ է որ կայ, իսկոյն և եթ բարկացար:

ԳՐ.—Բայց ի՞նչպէս չը բարկանամ, չէ՞ որ ես քեզ սիրում եմ, աղանեակս: (Գնում է եւ համբուրում):

ԴԱՇԱ.—Բայ թող, սատանա, մէկ էլ տեսար պարոնները նկատեցին:

ԳՐ.—Տես, գլխարկս գտիր:

ԴԱՇԱ.—Իսկ դու նոր օրիորդի մասին ոչ ոքի չասես: (Դէպի տունն է գնում)

ԳՐ.—Եւ ինչեր ասես, որ այդ աղաները չեն հնարում: Տես, իրանց շորերը կարծես քիչ է, մերն են սկսել հագնել: Այդ բոլորը նրա համար, որ աւելի հեշտ լինի սիւրբիւրի անել: Ով որ գալիս է: (Քաշում է դէպի ցանկապատը) Հէնց ինք է որ գալիս է: Զի էլ երևում որ կին է, իսկական տղամարդ:

ԵԻԳ. Պ.—(դուրս է եկել եւ շտապ շտապ ման է գալիս) Ոչինչ չեմ հասկանում, ի՞նչ տարօրինակ ընտանիք է: Ամենքն էլ ցանկանում են, որ ես մերկ մանգամ. հէնց սկսում եմ խօսել մի որևէ բանի մասին, իսկոյն նրանք փոխում են խօսակցութեան նիւթը և վերջացնում իմ հագուստով:

ԳՐ.—(Փրթկացնում է)

ԵԻԳ. Պ.—Դու ռմ էս, դու ի՞նչ ես ծիծաղում:

ԳՐ.—Ներեցէք, այդ այնպէս, շատ հետաքրքիր է:

ԵԻԳ. Պ.—Ի՞նչն է հետաքրքիր:

ԳՐ.—Այնպէս, ընդհանրապէս, ես կարծում եմ անյարմար է:

ԵԻԳ. Պ.—Ի՞նչն է անյարմար:

ԳՐ.—Վարտիքը:

ԵԻԳ. Պ.—Ի՞նչ, սատանան տանի, դձու էլ վարտիքի մասին ես խօսում, ոչինչ չեմ հասկանում: Այստեղ մի ինչ որ թիւրիմացութիւն կայ: Դէ, ի՞նչ ես քրքռում, ի՞նչ կայ ծիծաղելու: Դու որ վարտիքով ես, կարծեմ քեզ վրայ ոչ ոք չէ ծիծաղում:

ԳՐ.—Այն մենք ենք: (Ծիծաղում է)

ԵԻԳ. Պ.—Իսկ ինձ ի՞նչպէս կը հրամայես առանց վարտիքի մանգալ: Զարմանալի մարդիկ են այս տանը: (Նստում է)

ԳՐ.—(Մօտենում է որ մի բան ասի, բայց փրթկացնում է եւ հեռանում):

ԵԻԳ. Պ.—Թիւ, աւանակ: Ես բոլորովին կը խելագարւեմ: Քեռին կարծես սիրահարւել է ինձ վրայ, շարունակ ձեռքերս է սեղմում և կողքիս կպչում մինչև այն աստիճան, որ դահլիս գնաց: Մի դուցէ այս կատակ է, որ Վէրօշկան է հնարել, կամ թէ սատանան գիտէ, ինչ է: (Աջ է անցնում)

ՏԵՍԻԼ 7

ԵԻԳԵՆԻ ՊԱԻԼՈՎԻՉ, ՎԱՐՎԱՐԱ ՍԵՄԵՕՆՈՎՆԱ, ԵԻԳԵՆԻ ԴԱՇԱ և ԳՐԻԳՈՐԻՅ

ՎԱՐ. Ս.—(մտնում է) Այդ ի՞նչու սուրճ չը

խմեցիք:

ԵԻԳ. Պ.—Շնորհակալ եմ, ես չեմ սիրում:

ՎԱՐ. Ս.—Ի՞նչպէս էք հաւանում մեր ամառանոցը:

ԵԻԳ. Պ.—Ես ամեն ինչ հաւանում եմ, վարվարա Սեմեօնովիւս, բայց մտադիր եմ այսօր գնալ:

ԴԱՇԱ.—(դուրս գալով) Տիրուհի, Գրիգորին այստեղ է, կը հրամայէք կանչել:

ՎԱՐ. Ս.—Այո, այո, կանչիր (Դաշան զընում է) Դուք երեւակայել չէք կարող, թէ ինչպէս եմ վախենում ես խելագարներէ:

ԵԻԳ. Պ.—Ինչո՞ւ յանկարծ խելագարներին յիշեցիք:

ՎԱՐ. Ս.—Երեւակայեցէք, գիւղում մի խելագար է լոյս ընկել, որ մտնում է բոլոր ամառանոցները, ում որ տեսնում է՝ իսկոյն առաջարկութիւն է անում և ով որ չէ համաձայնում, իսկոյն վրան է ընկնում և խեղդում: Դիմացը բնակւողների դայեակին քիչ է մնացել որ սպանի, հազիւ են կարողացել ձեռքիցը խլել:

ԵԻԳ. Պ.—Նա ի՞նչ է, երիտասարդ է:

ՎԱՐ. Ս.—Ո՛չ, պառաւ է, ասում են շատ խմում էր:

ԳՐ.—(մտնում է Դաշայի հետ տան յետնւից) Ի՞նչ էք հրամայում, տիրուհի:

ՎԱՐ. Ս.—Դու լսե՛լ ես խելագարի մասին:

ԳՐ.—Լսել եմ:

ՎԱՐ. Ս.—Խնդրեմ, ոչ մի տեղ չը գնաս: Աստուած մի արասցէ, մեզ մօտ էլ մտնի:

ԳՐ.—Հանգիստ եղէք, չեմ գնալ:

ՎԱՐ. Ս.—Դարբասն էլ ամուր կողպիր:

ԳՐ.—Լսում եմ: Սառցարանի կողքով էլ չի կարող անցնել:

ՎԱՐ. Ս.—Շտկեցի՞ն:

ԳՐ.—Շտկեցին: Գնայիք-տեսնէիք՝ լաւ կը լինէր, բանւորներին էլ կ'արձակէիք:

ՎԱՐ. Ս.—Գնանք: Մի ըսպէ՛ ես ձեզ կը թողնեմ: Դաշա, Վէրօշկին փնարէիր: (Գնում է Գրիգորիի հետ միասին տան յետեւ):

ԴԱՇԱ.—Իսկոյն կը փնտրեմ: (Ուզում է զընալ):

ԵԻԳ. Պ.—Դաշա, լսեցէք, դուք վաղո՞ւց էք ծառայում Ուտոշկինների մօտ:

ԴԱՇԱ.—Վաղուց: (Ժպտում է):

ԵԻԳ. Պ.—Ինչո՞ւ էք շարունակ ծիծաղում:

ԴԱՇԱ.—Այնպէս, շատ ծիծաղելի է, ես գոնէ չէի հագնիլ...

ԵԻԳ. Պ.—Ի՞նչը չէիք հագնիլ:

ԴԱՇԱ.—Վարտիքը: (Փրթկացնելով, տուն է փախչում):

ՏԵՍԻՒԼ 8

ԵԻԳԵՆԻՅ ՊԱԻԼՈՎԻՉ և ՊԵՕՏՐ ԻՎԱՆԻՉ

ԵԻԳ. Պ.—Կարելի է մտածել, որ ես ապուշների շրջան եմ ընկել։ Մի ելք կայ միայն. փախչել որքան կարելի է շուտ, ապա թէ ոչ դրանք ինձ իսկապէս մերկանալ կը ստիպեն։ (Անցում է աջ։ Մտնում է Պետր Իվանիչը) Գեռի, ի սէր Աստծոյ, ասացէք, ի՞նչ է նշանակում այս ամենը, ես ոչինչ չեմ հասկանում. ամենքն էլ ծիծաղում են վրաս և պահանջում են որ ես Ադամի հագուստով ման գամ։

ՊԵ. ԻՎ.—Ա՛րժէ անհանգստանալ։ Ի հարկէ այդ ամենը մի քիչ տարօրինակ է, բայց յետոյ ամենքն էլ կը հաշտւեն դրա հետ։

ԵԻԳ. Պ.—Ի՞նչի հետ կը հաշտւեն։

ՊԵ. ԻՎ.—Ձեր և ձեր հագուստի հետ։

ԵԻԳ. Պ.—Ոչինչ չեմ հասկանում։

ՊԵ. ԻՎ.—Իւր ժամանակին կը հասկանաք։ Իսկ ես շատ էի ուզում խօսել ձեզ հետ և այն էլ մի շատ լուրջ բանի մասին։

ԵԻԳ. Պ.—Ես պատրաստ եմ։

ՊԵ. ԻՎ.—Քը՛խ... (կողմ) վախենում եմ խօսել... քը՛խ... սիրտս ճաքում է... (Նրան) Ձեզ ի հարկէ տարօրինակ կը թւայ այն, ինչի մասին որ ես ուզում եմ խօսել, բայց ես զինուոր

եմ, սովոր եմ ամեն ինչ անել յանկարծ, առանց երկար ու բարակ մտածելու։ Երեսուն տարեկան հասակումս ես սիրեցի մի աղքատ աղջկայ և այն է՝ մտածում էի նրա հետ միանալ Հիմէնէի կապերով, երբ յանկարծ, նրա մահւամբ, իմ բոլոր իղձերը օդը ցնդեցին։ Ես զրկւեցի իմ բաղդից և ահա քսան տարի է չը կարողացայ գտնել մի անձն, որին կարողանայի սիրել անկեղծ, կըքով, այնպէս, ինչպէս այն ժամանակ։ Բայց այժմ, այժմ ես սիրում եմ նորից, սիրում եմ աւելի քան երբեք։ Այդ կնոջը ես սիրեցի առաջին հայեացքից, առաջին անգամ հանդիպելուց։ Նրա մերժումը մահ կը լինի ինձ համար, ես չեմ կարող տանել այդ հարւածը. ո՛չ, այդ կինը սիրոյ սաստիկ կրակ վառեց սրտիս մէջ։

ԵԻԳ. Պ.—Եթէ միայն գաղտնիք չէ, ո՞վ է նա։

ՊԵ. ԻՎ.—Դուք, միմիայն դուք։

ԵԻԳ. Պ.—(Հասկանալով) Ե՛ս։

ՊԵ. ԻՎ.—Այո՛, դուք։ Դուք իմ աստուածուհին էք, իմ կեանքը, իմ երջանկութիւնը...

ԵԻԳ. Պ.—Դուք ի՞նչ է, կատակ էք անում, թէ...

ՊԵ. ԻՎ.—Ո՛չ, կատակ չեմ անում։ Ես առաջարկում եմ ձեզ իմ սիրտը և ձեռքը։ Մի դժբաղդացնէք ինձ, եղէք իմ կինը։

Եհթ. Պ.—Տէր Աստուած, հէնց սա է որ
կայ այն խելագարը: (Նրազ անցնում է ծախ):

Պե. Իվ.—Դուք զարմանում էք, և զարմա-
նալու էլ է, մենք ընդամենը երկու ժամ է, ինչ
ծանօթ ենք և արդէն ես առաջարկութիւն եմ
անում: Ի՞նչ արած, ես չեմ կարող թագցնել
զգացմունքներս:

Եհթ. Պ.—(կողմ) Եթէ յանկարծ ինձ կծո-
տել սկսի:

Պե. Իվ.—Դուք լռում էք:

Ե. Գ. Պ.—(կողմ) Բղաւեմ, դուցէ աւելի
վատ լինի:

Պե. Իվ.—Միթէ չէ՞ք տեսնում, ինչպէս եմ
տանջւում:

Եհթ. Պ.—(կողմ) Գոնէ փախչել կարելի լի-
նէր: Ձէ, խելագարից փախչելը շատ դժւար է,
ներանք շատ արագ են վազում:

Պե. Իվ.—Կարո՞ղ եմ յոյս ունենալ:

Եհթ. Պ.—(կողմ) Աւելի լաւ է համաձայնել,
թէ չէ կը սկսի կծոտել... (ներան) Այո, այո, դուք
կարող էք, միայն թէ չէ՞ կարելի դրա մասին
յետոյ խօսել:

Պե. Իվ.—Ձեր ցանկութիւնը և կամքը օ-
րէնք է ինձ համար: Միայն ասացէք, երբ կը լը-
սեմ ձեր վերջին պատասխանը:

Եհթ. Պ.—Մի ժամից:

Պե. Իվ.—Այդպէս շնորհ: Օ՛, ինչ երջան-

կութիւն. տէք ինձ ձեր ձեռքը կրծքիս սեղմեմ:
(Մօտենում է):

Եհթ. Պ.—Այս բոլէ վրաս կընկնի (քաշ-
ում է):

Պե. Իվ.—(զննում է նրա ետեւից եւ ընդունում
նրա ձեռքը, որը եւզենին մի քանի անգամ մեկ-
նելով յետ է վազում):—Տէք, տէք ինձ ձեր
ձեռքը, կեանքս, ուրախութիւնս... (համըռնում է)
Մի ժամից ես նորից կը ներկայանամ խելու
դատավճիռս: (զննում է ծախ, մի քանի անգամ
օղային համըռններ ուղարկելով):

ՏԵՍԻԼ 9

Եհթ. ԵՆԻՅ ՊԱԻԼՈՎԻՉ, յետոյ ՎԱՐՎԱՐԱ ՍԵՄԵՆՈՎ-
ՆԱ, ԴԱՇԱ, ԳՐԻԳՈՐԻՅ Ե ՎԷՐԱ:

Եհթ. Պ.—Ձգում եմ, որ վախից շուտով ես
ինքս էլ կը խելագարւեմ: Լաւ է, որ առայժմ մի-
այն այդքանով պրծայ: Ձեմ հասկանում, ինչ-
պէս կարելի է այդպիսիներին ազատ թողնել:
(մտնում է ծախով)

ՎԱՐ. Ս.—(մտնելով տանի յետեւից) Դուք
դարձեալ մենակ էք: Ո՞ւր է Վէրօչկան:

Եհթ. Պ.—Ձը գիտեմ: Դուք ինձ ներեցէք,
բայց ես անկարող եմ երկար մնալ ձեր տանը:
Բարեկեցէք, խնդրեմ, վէրօչկին. ես գնում եմ:

ՎԱՐ. Ս.—Ինչո՞ւ այդպէս շուտ:

ԵԻԳ. Պ.—Հապա ի՞նչ, դուք ցանկանում էք, որ ես այստեղից առանց քթի զնամ կամ ով գիտէ և առանց գլխի: Ես խելագարի հետ նորից հանդիպելու ցանկութիւն չունիմ, զարմանում եմ, թէ ի՞նչպէս է որ դուք չէք վախենում:

ՎԱՐ. Ս.—Մեզ մօտ չի կարող նա ներս գալ, չորս կողմը փակ է:

ԵԻԳ. Պ.—Յամենայն դէպս ներս է եկել:

ՎԱՐ. Ս.—Ի՞նչպէս:

ԵԻԳ. Պ.—Շատ պարզ. ես հազիւ ազատեցի նրա ձեռքից, նա ինձ առաջարկութիւն արաւ, համբուրեց ձեռներս և մի ժամից էլ պատասխանի է գալու:

ՎԱՐ. Ս.— Այստեղ:

ԵԻԳ. Պ.—Այո, այստեղ: Ես կը փախչեմ, վախենում եմ:

ՎԱՐ. Ս.— (նստելով աջ նստարանի վրայ) Օ՛խ, Աստուած իմ, յանկարծ ինձ էլ առաջարկութիւն չանի: Օ՛խ... Դաշա, Գրիգորիյ, հասէք, օգնեցէք...

ԴԱՇԱ.— (մտնելով) Ի՞նչ է պատահել:

ՎԱՐ. Ս.— Խելագարը այստեղ է, շուտով կանչիր Գրիգորիին, այ, մեռնում եմ:

ԴԱՇԱ.— (նստելով նրա կողքին զետնի վրայ) Խելագարը, ճյ, մահս մօտ է:

ՎԷՐԱ.— (ներս վազելով) Մայրիկ, ի՞նչ է պատահել:

ՎԱՐ. Ս.— Աղջիկս, չը գնաս, խելագարը մեր տուն է մտել:

ՎԷՐԱ.— Խելագարը... (նստում է ձախ)

ԵԻԳ. Ս.— Իսկական խելագարը: (նստում է նրա կողքին):

ՎԱՐ. Ս.— Ձը ցրէք, պարոններ, բոլորին միասին չի ուտիլ: Բայց հէր է կորել Գրիգորին:

ԲՈՂՈՐԸ.— Գրիգորիյ, Գրիշկա...

ԳՐ.— (ներս վազելով) Ի՞նչ էք հրամայում:

ՎԱՐ. Ս.— Գրիգորիյ, չը գնաք, խելագարն այստեղ է:

ԳՐ.— Ինչպէս թէ այստեղ է, նրան այս բուլէիս բռնեցին, տարան ոստիկանատուն. բազմութիւն էր հաւաքւել, ահագին բազմութիւն:

ՎԱՐ. Ս.— Ձեռ խաբում:

ԳՐ.— Ինքս տեսայ, Աստուած վկայ, փախայ անկիւնում թագնւեցի: (ըղորն էլ վեր են կենում):

ՎԱՐ. Ս.— Դէ, փառք Աստծոյ, ես կարծում էի վախից կը մեռնեմ: (անցնում է աջ, Եւգենիյ Պապովիչը եւ Վէրան ձախ):

ԵԻԳ. Պ.— Դուք կը գնաք ոստիկանատուն:

ՎԱՐ. Ս.— Ի՞նչ էք ասում, ես վախենում եմ, և ի՞նչու համար:

ԵԻԳ. Պ.— Յամենայն դէպս, ես կարծում եմ, նրան խղճում էք:

ՎԱՐ. Ս.—Շատ էլ խղճում եմ: Դէ՛ս այժմ
ձեզ հարկաւոր չէ շտապել, այնտեղից նա այլ
ևս չի փախչիլ:

ԵԻԳ. Պ.—Այո, ես էլ հանգստացայ մի քիչ:
ՎԵՐԱ.—Լաւ, ձեզ քննէ:

ԵԻԳ. Պ.—Ի՞նչ պէտք է մի քիչ առաջ նա
ինձ առաջարկութիւն արուէ:

ՎԵՐԱ.—Զեղ:

ԳՐ.—Ճարպիկ է, ես չը տեսայ ինչպէս է
մտել այստեղ, ինչպէս երևում է ցանկապատի
վրայով է անցել:

ՎԱՐ. Ս.—Գրիգորի, գնա բեր մառանից
մահճակալը:

ԳՐ.—Իսկոյն (զնում է):

ՎԱՐ. Ս.—Ես ձեզ Վէրօշկի հետ մի սենեա-
կում կը տեղաւորեմ:

ՎԵՐԱ.—Ի՞նչ պէտք է ինձ հետ:

ՎԱՐ. Ս.—Ուրախ կանցնի ձեզ համար միա-
սին:

ՎԵՐԱ.—Ո՛հ, մայրիկ, չեմ ուզում, ոչ մի
պայմանով:

ՎԱՐ. Ս.—Ինչ յիմարութիւններ են: Այդ
ի՞նչ ուզես ուղղում: (ՆԱԳՆԻՐԻՆ) Դուք ոչինչ դէմ
չունիք:

ԵԻԳ. Պ.—Ե՛ս... Է՛ս... ի հարկէ՛ս առանձին
լաւ կը լինէր, բայց ես, դեռ ժամանակ կայ,
կարող կը լինեմ գուցէ սենեակ վարձել այս-

տեղ—մօտիկ:

ՎԱՐ. Ս.—Ի՞նչ ու, դուք մեզ վերաւորում
էք: Մի երկու օր կապրէք միասին, իսկ յետոյ
ես ձեզ համար անկիւնի սենեակը, Վէրօշկից
մօտիկ, կարգի կը բերեմ:

ՎԵՐԱ.—Մայրիկ, ես ոչ մի պայմանով չեմ
համաձայնիլ:

ԵԻԳ. Պ.—(Լողմ) Զէ, մի էմ դու թեանս
նայեցէք:

ՎԵՐԱ.—Մայրիկ, աւելի լաւ է, թող նա քե-
ռու հետ միասին մի սենեակում քնի, նրանց հա-
մար ուրախ կանցնի:

ՄԱՐ. Ս.—Խեղաքարեցիք ինչ է, այնպիսի
յիմարութիւններ ես դուրս տալիս. խելքիդ զօռ
մի տալ, մի երկու օր կարող էք միասին լինել,
ոչինչ:

ՎԵՐԱ.—(համարեա լացով) Ո՛հ, ո՛հ, ո՛չ մի
պայմանով:

ՎԱՐ. Ս.—Զեռք քաշիր ի սէր Աստծոյ, զահ-
լաս տարար քո կամակորութիւններով: Գնանք,
Դաշա, կարգադրենք: (Դնում է տուն):

ՏԵՍԻԼ 10

ԵՒԳԵՆԻՅ ՊԱԻԼՈՎԻՉ և ՎԷՐԱ

ԵՒԳ. Պ. — Վէրօշկա, վերջապէս դու մօտս ես:

ՎԷՐԱ. — (համարեա լացով) Թող ինձ. (անցնում է աջ եւ նստում) գնացէք, ի սէր Աստծոյ, գնացէք այստեղից, հեռո՛ւ, որպէս զի ես ձեզ այլ ևս չը տեսնեմ:

ԵՒԳ. Պ. — (նստելով) Ես ձեզ չեմ հասկանում, ի՞նչպէս էք դուք կարողանում ձեր քեռու հետ միասին մի տան մէջ ապրել:

ՎԷՐԱ. — Հետաքրքիր է, ձեր ի՞նչ գործն է:

ԵՒԳ. Պ. — Ահաւոր է, քիչ բան է կարող խելագար մարդու խելքին փչել:

ՎԷՐԱ. — Խելագար:

ԵՒԳ. Պ. — Այո, ձեր քեռու:

ՎԷՐԱ. — Ինչպէս երևում է դուք ինքներդ էք խելագար:

ԵՒԳ. Պ. — Ներեցէք խնդրեմ, խելքը գլխին մարդը ինձ առաջարկութիւն չէր անի:

ՎԷՐԱ. — Մի քիչ առաջ ասում էիք որ խելագարն էր ձեզ առաջարկութիւն անում, որին հիւանդանոց տարան, այժմ էլ թէ քեռիս. ինչպէս երևում է ձեզ էլ է հարկաւոր հիւանդանոց ուղարկել:

ԵՒԳ. Պ. — Հաւատացնում եմ ձեզ, որ մի ժամ առաջ, հէնց նոյն իսկ այստեղ, ձեր քեռին խնդրեց իմ ձեռքը:

ՎԷՐԱ. — Քեռիս:

ԵՒԳ. Պ. — Քեռիդ:

ՎԷՐԱ. — (վեր կենալով) Գիտէ՞ք ինչ. դուք խելագար էք:

ԵՒԳ. Պ. — Ազնիւ խօսք եմ տալիս ձեզ, որ քեռիդ ինձ առաջարկութիւն արեց:

ՎԷՐԱ. — Քեռիս կատակող է, այդ ճիշտ է:

ԵՒԳ. Պ. — Ասում եմ, որ լուրջ էր, չեմ հնարում հօ այդ ամենը:

ՏԵՍԻԼ 11

Նրանք, ՎԱՐՎԱՐԱ ՍԵՄԵՕՆՈՎՆԱ, ՊԵՕՏՐ ԻՎԱՆԻՉ

ՎԱՐ. Ս. — (մտնելով) Դէ, ես բոլորը պատրաստեցի Վէրօշկի սենեակում, իսկ ձեր իրերի յետևից ճաշից յետոյ կուղարկեմ:

ՊԵ. ԻՎ. — (մտնելով) Ահա և ես:

ԵՒԳ. Պ. — (վազելով ծախ) Ահ, փախել է հիւանդանոցից:

ԲՈՂՈՐԸ. — Ի՞նչ պատահեց ձեզ. (վէրօշկան մօտենալով):

ԵՒԳ. Պ. — Ի՞նչ, ոչինչ... (շփելով ծնկները) ատամներս են ցաւում:

ՎԷՐԱ.—Լաւ, ապա ինչո՞ւ էք ծնկներդ շը-
փում: զձ. բնական լո՞ւրջ մընք, ճշտապէս

ԵԻԳ. Պ.—Ի՞նչ... հա, այդ ցաւը անցաւ
ծնկներիս, այժմ ոչինչ, մի քիչ լաւ է: յ. յ.

ՊԵ. ԻՎ.—Իսկ ես, զիտէք, գնացել էի խե-
լագարին նայելու, բոլորովին ջարդել են, ոչ ո-
քի չի ճանաչում. զարմանալի է, ինչպէս է որ
նրանց տնացիքը չեն նկատել առաջ: զձ. զձ.

ԵԻԳ. Պ.—(կամօց) Վերջէկա, այդ ձեր քե-
ռին է: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԷՐԱ.—Այո, այդ ձեզ զարմացնում է:

ՎԱՐ. Ս.—Եղբայր, ես քո սենեակից մի
բարձ վերցրի մեր ընդհանուր հիւրի համար:

ՊԵ. ԻՎ.—Թէկուզ ամբողջ անկողինս:

ՎԱՐ. Ս.—Վերջէկի հետ միասին մի սե-
նեակում կը պառկեն, այնպէս որ դու շատ էլ
չը թրխկթրխկացնես:

ՎԷՐԱ.—Ես խոհանոցում կը քնեմ Դաշայի
հետ: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԱՐ. Ս.—Լաւ, ապա փրտեղ տեղաւորէի:

ՎԷՐԱ.—Քեռու մօտ: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ԵԻԳ. Պ.—Քեռու, ոչ մի պայմանով, ես ա-
ւելի լաւ է կը գնամ: (կողմ) Գիշերը յանկարծ
կը խեղդի: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԱՐ. Ս.—Այդ ի՞նչ կամակորու թիւններ են,
այնպէս չեմ ուզում, այնպէս չեմ ուզում: Էհ,
այն ժամանակ իմ սենեակում կը պառկէք, եթէ

անբաւական մնաք, չը նեղանաք: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԷՐԱ.—Ո՛հ, մայրիկ, այդ էլ անկարե-
ւի է, ես թոյլ չեմ տալ: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԱՐ. Ս.—Այն ժամանակ ինքներդ վճռեցէք,
ու՞մ հետ էք ուզում մնալ ի՞նչ, թէ Վերջէկի հետ:

ԵԻԳ. Պ.—(մտածելով) Աւելի լաւ է ես կը
գնամ:

ՊԵ. ԻՎ.—Այդ զարմանալի է. Գիշերելու
համար այնքան էք վիճում-դատում, որ կարծէք
մի պատմական անցք լինի: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ԴԱՇԱ.—(մտնելով) Օրիորդ, կայարանից մը-
շակը ձեզ նամակ է բերել: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԷՐԱ.—Ի՞նչ: (Վերցնում է սեւ կարդում).
«Վերջէկա, ես կայարանում սպասում եմ, եկ ու

միասին թե-թեի տաճկը վերադառնանք տուն.
Ես տղամարդու հագուստով եմ. համբուրում եմ,

քո Շուրա»: Այժմ ես ի՞նչ անեմ, (Ես կորայ:
(Եստով է): զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԱՐ. Ս.—Այդ համից է նամակը:

ՎԷՐԱ.—Այդ... այդ Շուրայիցն է: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԱՐ. Ս.—Ինչպէս թէ Շուրայից, տո՛ւր
տեսնեմ: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԷՐԱ.—Ո՛հ, մայրիկ, յետոյ... (լացով) Մայ-
րիկ, ես այս բանում մեղաւոր չեմ... ներե-
ցէք ինձ: զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ. զձ.

ՎԱՐ. Ս.—Ձէ, այստեղ մի ինչ որ բան կայ,
տո՛ւր նամակը. (կարդում է) «Վերջէկա, ես կա-

յարանում սպասում եմ, եկ և միասին թեթի տաժ կը վերադառնանք տուն. ես տղամարդու հագուստով եմ. համբուրում եմ. քո Շուրա: Այս ինչ ֆանտազի է, մի ուրիշ ընկերուհի էլ տղամարդու հագուստով:

ՊԵ. ԻՎ.—Բայց քո ընկերներդ օրիժինալներ են:

ՎԷՐԱ.—Մայրիկ, ես պէտք է ձեզ ասեմ, որ այս իմ ընկերուհին... ահա սա, որ սա ընկերուհի չէ, բայց ինչպէս ձեզ ասեմ, սա... սա... ամենևին էլ կին չէ:

ԲՈՂՈՐԸ.—Ինչպէս թէ կին չէ:

ՎԷՐԱ.—Սա, սա Եւգենիյ Պալուփին է. ես բոլորովին մեղաւոր չեմ, նա ինքն է եկել:

ՊԵ. ԻՎ.—Դուք կի՞ն չէք:

ԵԻԳ. Պ.—Ի հարկէ ոչ:

ՎԱՐ. Ս.—Հապա ի՞նչու էիր ասում, որ սա քո ընկերուհին է:

ՎԷՐԱ.—Ես չեմ ասել:

ԵԻԳ. Պ.—Տէր Աստուած, այստեղ ինձ կնոջ տեղ են ընդունել:

ՎԷՐԱ.—Այդ բոլորը շատ պարզ է. Եւգենիյ Պալուփին է եկել է այստեղ, որ առաջարկութիւն անի ինձ. ամառանոցում հանդիպել նրան ես չէի սպասում և վախենում էի խոստովանել. ասացի որ այդ իմ գաղտնիքն է, այսինքն շորերը փոխած ընկերուհիս է, որին ես սպասում էի

վաղը և ոչ այսօր:

ԵԻԳ. Պ.—Վարվարա Սեմեօնովնա, ներեցէք իմ համարձակութիւնը, մենք վաղուց սիրում ենք միմեանց և ես ձեզանից խնդրում եմ նրա ձեռքը:

ՎԱՐ. Ս.—Այս ըոպէիս ես ոչինչ չեմ կարող ասել: Իսկ դու Վէրա համաձայնե՞ս:

ՎԷՐԱ.—Ե՛ս, դէ Տէրը նրա հետ, թող այդպէս լինի, ես նրան ներում եմ:

ԵԻԳ. Պ.—(համբուրելով նրան) Վերօչկա, թանկագինս:

ՊԵ. ԻՎ.—(Վերօչկին հեռացնելով եւ ժամանալով Եւգենիին) Ո՛չ, թոյլ տէ՛ք, ես բացատրութիւն եմ պահանջում. դուք ինձ, պաշտօնաթող գնդապետիս, ստիպեցիք համբուրել ձեր ձեռքերը: Այդ յանդգնութիւն է:

ԵԻԳ. Պ.—Ես կարծում էի այդ ձեզ դուր է գալիս:

ՊԵ. ԻՎ.—Եւ ձեր մէջ ի՞նչ լաւ բան գտայ. սատանան գիտէ, թէ ինչ է: (Քաշելով մի կողմ եւ ոտից գլուխ նայելով) Դուք իսկապէս տղամարդ էք:

ԵԻԳ. Պ.—Ի հարկէ տղամարդ եմ:

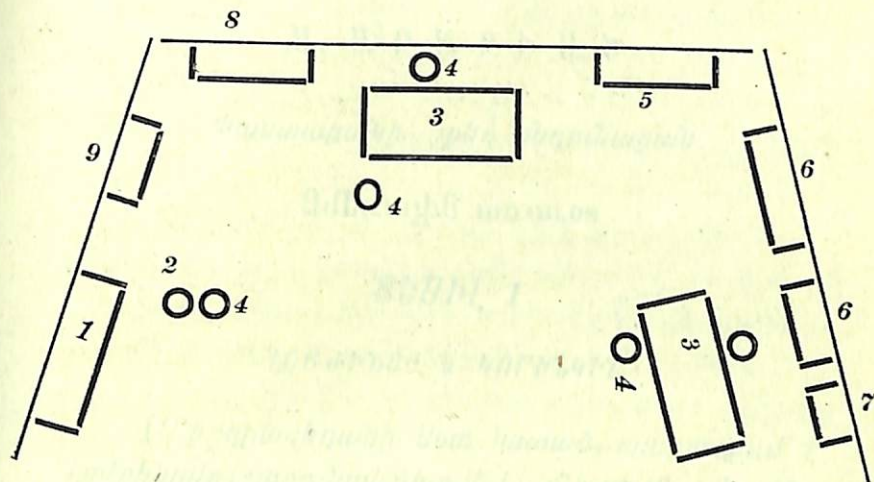
ՊԵ. ԻՎ.—Ազնիւ խօսք:

ԵԻԳ. Պ.—Ազնիւ:

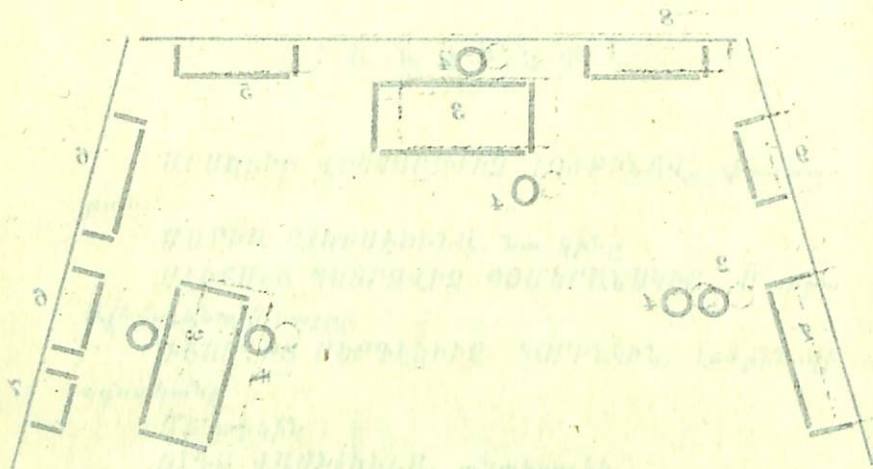
ՊԵ. ԻՎ.—Ես համաձայն եմ Վերօչկին ձեզ տալու, բայց եթէ դուրս եկաւ, որ դուք կին էք...

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ԱՐՄԵՆԻՅ ՎԻԿՏՐՈՐՈՎԻՉ ԼՕԺԲԻՆՈՎ, փաստա-
բան
ՄԱՐԻԱ ԱԼԵԳՍԵԵՒՆԱ, հա կինը
ԱԼԵԳՍԵՅ ՊԵՏՐՈՎԻՉ ՊՕՄԵՐԱՆՍԿԻՅ, Մարիա
Ալեքսեևայի հայրը
ԳԵՈՐԳԻՅ ՍԵՐԳԵԵՒԻՉ ԿՕՐԻՆԿԻՆ, ԼՕԺԲԻՆՈՎի
օգնականը
Մի տիկին
ՕԼԳԱ ՎԱՍԻԼԵՒՆԱ, տնտեսուհի
ԿԱՏԵԱ, աղախին

1 թախտ, 2 սեղանիկ ծխելու պարագանե-
րով, 3 գրասեղաններ, 4 բազկաթոռներ, 5 գը-
քերի պահարան, 6 պատուհաններ, 7 հեռախո-
սի մեքենայ, 8 մուտքի դուռը, 9 դուռ դեպի
հերոսի սենեակները:

- Ժամադարան Եւրոպայի իմպերիա Եւրոպայի
 - Գործ Եւրոպայի իմպերիա Եւրոպայի
 - Եւրոպայի իմպերիա Եւրոպայի իմպերիա Եւրոպայի
 իմպերիա Եւրոպայի իմպերիա Եւրոպայի իմպերիա Եւրոպայի

Ա. Ա. ՐԱՐԻԱԾ

Փաստաբանի շքեղ ընդունարան

Զմեռային առաւօտ

ՏԵՍԻՆ 1

ԼՕԲԺՆՈՎ և ԿՈՐԻՆԿԻՆ

(Մի գրասեղանի մօտ նստած, պարապում է Լօժքինովը (շարունակ ծխում է), միայն մ'օտ Կորին-կինը (շարունակ քնի տակ երգ է մոմոում)։ միջոց։

ԿՕՐ.— (յանկարծ ըարձր ձայնով երգելով)
 «Մենք բոլորս կը գնանք, կը գանք»...

ԼՕԺ.— Ի՞նչ, ո՞ր կը գնանք։

ԿՕՐ.— Ներեցէք, երէկ երեկոյեանից ի վեր
 այս ցանցառ երգը զլիւիցս չի դուրս գալիս։

ԼՕԺ.— Պատահում է, Պսկովում իմ ներ-
 կայութեամբ դատական պրիստաւը փոխանակ
 ասելու «դատաւորները գալիս են», բարձր ձայ-
 նով բղաւեց. «Տօրէադօր, համարձակ դուրս եկ».
 ճիշտ եմ ասում... (միջոց) Ուրեմն դուք «Օր-
 ֆէյն»-էիք նայում։ Այսօր էլ կինս է պատրաստ-
 ւում հօր հետ օպերէտ գնալու, նա ձեզ էլ աչ-
 քի առաջ ունի։

ԿՕՐ.—Իսկ դուք չէիք գնալ:

ԼՕԺ.—Հազիւ թէ կարողանամ: Ինչո՞ւ էք հարցնում:

ԿՕՐ.—Հէնց այնպէս... լաւ կը լինէր, որ Արսենի վիկտորովիչ, դուք էլ գայիք, միասին լինէինք:

ԼՕԺ.—Այդ ի՞նչ է, հոգեակս, քանի ժամանակ է ես նկատում եմ, որ դուք, կարծես, վախենում էք կնոջս հետ միասին երևալ:

ԿՕՐ.—Ես չեմ վախենում, միայն թէ... գիտէք, որ բամբասանքները անվերջ են:

ԼՕԺ.—Իսկ դուք թքեցէք այդ բամբասանքներին վրայ: Ձեզ ես ճանաչում եմ, իսկ կնոջս աւելի քան. Օթելլօի հետ ազգակցական կապեր չունիմ, ուրեմն... Տէք, խնդրեմ ձեր լուցկին:

ԿՕՐ.—(տալով) Ի՞նչ շատ էք ծխում, Արսենի վիկտորովիչ:

ԼՕԺ.—Ա՛յո, բաւականին... նամանաւանդ երբ գրում եմ, կամ թուղթ խաղում:

ԿՕՐ.—Չէ՞ որ ծխախոտը փաստակար է:

ԼՕԺ.—Այո, օգտաւէտ բան չէ:

ԿՕՐ.—Անկասկած, ազդում է ուղեղի և սրտի վրայ:

ԼՕԺ.—Շատ հաւանական է:

ԿՕՐ.—Տօլստոյը ասում էր, որ նա թմրեցնում է:

ԼՕԺ.—Թող ասի:

ԿՕՐ.—Այժմ շատերն են ծխելը թողնում:

ԼՕԺ.—Ամեն մէկը իր կամքի տէրն է: Կարելի է ես էլ թողնէի, եթէ միայն...

ԿՕՐ.—Եթէ միայն ի՞նչ...

ԼՕԺ.—Եթէ միայն շատ չը ձանձրացնէին խրատներով:

ԿՕՐ.—Ներեցէք, բայց ես... ես միայն նրա համար թոյլ տւի ինձ, որովհետեւ...

ԼՕԺ.—Որովհետեւ կինս է խնդրել ձեզ, չէ՞...

ԿՕՐ.—Ճիշտն ասած Մարիա Ալէքսէևնան հաւատացած է, որ եթէ դուք ծխելը թողնէք, ձեզ շատ լաւ կը զգաք:

ԼՕԺ.—Ես առանց դրան էլ ինձ շատ լաւ եմ զգում: Իսկ դուք երբէք չէք ծխել:

ԿՕՐ.—Գիմնազիայում ծխում էի 10 տարի շարունակ, յետոյ վճռեցի և թողի:

ԼՕԺ.—Իսկ ինչո՞ւ թողիք:

ԿՕՐ.—Հէնց այնպէս, զրազ բռնեցի:

ԼՕԺ.—Դժւար էր:

ԿՕՐ.—Առաջին շաբաթը, յիշում եմ, դժւար էր, իսկ յետոյ ամենևին նրա մասին չէի էլ մտածում: (միջոց):

ԼՕԺ.—Ես էլ մի անգամ փորձեցի քչացնել թիւը և իջայ օրական 40 գլանակի:

ԿՕՐ.—Ո՛չ, այդպէս չի կարելի, պէտք է միանգամից:

ԼՕԺ.—Ի հարկէ, եթէ թողնել է, պէտք է

միանգամից, միայն թէ... Դուք ահա 10 տարի ծխում էիք, իսկ ես չեմ յիշում, թէ երբ չեմ ծխել: Ես ընտելացել եմ նրան այնքան, որ չեմ կարող երևակայել ինձ առանց ծխախոտի: Առանց ծխախոտի ես նման կը լինեմ... Խնչպէս ասեմ ձեզ, օրինակ... անվարարք մարդու:

ԿՕՐ.—Բայց չէ՞ որ առանց ծխախոտի էք ծնւել:

ԼՕԺ.—Ձեմ յիշում, սիրելիս, մանկաբարձուհուս պէտք է հարցնել: (Ժիծաղում են. միջոց):

ԿՕՐ.—Պատրաստ է: (Տալիս է նրան):

ԼՕԺ.—Շնորհակալութիւն: (Նայում է թղթին) Այդպէս, այդպէս... Սենատում մենք նրանց ցոյց կը տանք...

ԿՕՐ.—Այնուամենայնիւ ամիսս որ նահանգական դատարանում մեր գործը չանցաւ, այդ անաջողութիւնը ինձ վրայ շատ վատ ազդեց:

ԼՕԺ.—Թթւածին էք դուք, դրա համար էլ ազդել է ձեզ վրայ. մարդ պէտք է ապրի, ոչ թէ թթի: Կեանքը, հոգիս, շատ լաւ, ուրախ բան է: Կեանքումս ես երեք բան չեմ սիրում. ծովային հիւանդութիւն, օպօպօնաքս օծանելիքը և տրամադրութիւն ունեցող պիեսները:

ԿՕՐ.—Ամեն բան կեանքում ձեզ յաջողւում էր, դրա համար էլ դուք...

ԼՕԺ.—Այդ դեռ հարց է. դրա համար եմ ես այսպէս, որ ինձ յաջողւում էր, թէ նրահամար էր ինձ յաջողւում, որ ես այսպէս եմ:

ՏԵՍԻԼ 2

Նոյնք, ՄԱՐԻԱ ԱԼԷՔՍԵԵՆԱ և ՊՕՄԵՐԱՆՍԿԻ

ՄԱՐ. ԱԼ.—Կարելի է: (Դռնների մէջ):

ԼՕԺ.—Աւելի քան կարելի է: (Մտնում են Մարիա Ալեքսէննա և Պօմերանսկի):

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դու լսել ես, հայրիկը պատրաստւում է ուրբաթ օրը գնալու:

ԼՕԺ.—Ռուսաստանում ամեն մի կարգին քաղաքացի շաբաթւայ մէջ մի քանի ուրբաթ ունի, այդ պատճառով էլ յոյս ունիմ... (Մըտնում է Կատեսն):

ՏԵՍԻԼ 3

Նոյնք և ԿԱՏԵԱ

ԿԱՏԵԱ.—(Այգետոմս տալով Լօժքինովին) Ձեր գործում են շատաւ գործի համար ընդունել:

ԼՕԺ.—Հրաւիրեցէք միւս ընդունարանը: (Կատեսն գնում է) Բարի եղէք, Գէորգիյ Սերգէեիչ, ընդունեցէք նրան և եթէ կարելի է, առանց ինձ վերջացրէք:

ԿՕՐ.—Այցետոմսը սև շրջանակ ունի, երևի էլի որևէ ողբերգական գործ է:

ԼՕԺ.—Նա ձեզ ողբերգութիւն, իսկ դուք նրան «մենք բոլորս կը գնանք, կը գնանք» երգեցէք: (Կօրինկինը գնում է):

ՄԱՐ. ԱԼ.—(հորը) Ի՞նչ պէտք է շինէք տանը:

ՊՕՄ.—Ո՛հ, աւելի լու է դու ինձ ասա, ի՞նչ պիտի շինեմ այստեղ: Ես կեսարի նման— եկայ, տեսայ և... գնացի: Զը սիրեցի ես ձեր Պետերբուրգը:

ԼՕԺ.—Այդ նրանից է, որ դուք դեռ համը չէք տեսել: Սպասեցէք, մի երկու-երեք օրից մի մեծ գործ ունեմ, կը վերջացնեմ և միասին երիտասարդութիւններս կը յիշենք:

ՊՕՄ.—Առանց գործի շատ ախուր է:

ԼՕԺ.—Դուք էլ մի որևէ գործով զբաղեցէք, մի որևէ լուրջ գործով, որ յարմարւի ձեր աստիճանին, տարիքին և զիրքին:

ՊՕՄ.—Օրինակ:

ԼՕԺ.—Օրինակ ֆլիրտով:

ՊՕՄ.—Ո՞ւմ հետ կը հրամայէք:

ԼՕԺ.—Այդ ապրանքից շատ կայ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Նախ և առաջ նրա յաճախորդ տիկիներին հետ:

ԼՕԺ.—Զէ, հոգեակս, նրանք ուրիշ պտուղներ են:

ՊՕՄ.—Երևի առաւելութիւն են տալիս շիկահերներին:

ԼՕԺ.—Որպէսզի հաստատեմ իմ հիւրասիրութեան ամբողջ լայնութիւնը, գնանք իսկոյն մի մասնագէտի մօտ և թող նա ծրուելիով ձեզ դարձնի իսկական շիկահեր:

ՊՕՄ.—Ո՛հ, եղբայր, այդ չի անցնի: Ես մի ծանօթ ունիմ, որ նոյնպէս ցանկութիւն ունեցաւ շիկահեր դառնալու և դրա փոխարէն...

ԼՕԺ.—Աչքը կուրացաւ:

ՊՕՄ.—Աւելի վատ. շարժական ջերմաչափ դարձաւ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Այդ ի՞նչպէս:

ՊՕՄ.—Այնպէս, որ փոխանակ շիկահերի, նրան մոխրագոյն դարձրին: Մի շաբաթ նա մոխրագոյն էր, իսկ յետոյ եղանակին նայելով սկսեց գոյնը փոփոխել. հէնց որ անձրև էր գալիս, նրա միրուքը կապտագոյն էր դառնում, չոր եղանակին վարդագոյն, իսկ կայծակի ժամանակ՝ կարմրագոյն: (հեռախօսի զանգակ):

ՄԱՐ. ԱԼ.—(Մօտենալով հեռախօսին) Այո, Լօժբինովի բնակարանն է, ի՞նչ, երկո՞ւ հազար, կարելի՞ է ուղարկել, բայց նա դիտէ, ի՞նչ... (Ամուսնուն) Մօտեցիր ինքդ, ես բան չեմ հասկանում:

ԼՕԺ.—(հեռախօսին մօտենալով): Լսում եմ: Այո, ի հարկէ, թող մնայ ձեզ մօտ, իսկ երկու հազարը ուղարկեցէք, միայն շուտ, մի բանի հատ է մնացել: (Կնոջը) Այդ գործարանիցն են հարցնում ծխախոտի մասին:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դարձեա՞ւ 2000. 6000 էլ պահեստում... Լսիր, Արսենիյ, ես ցանկանում եմ քեզ հետ լուրջ խօսել:

ՀԾԺ.—Արդէն գիտեմ ինչի մասին:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Առաջ դու ծխում էիր ամիսը 1000 հատ, այժմ 2000: Այդպիսով ցուր կը հասնի: Ամբողջ բնակարանում մի առարկայ չը կայ, որից ծխախոտի հոտ չը գայ, ամեն մի ակն...
 ՀԾԺ.—Իսկ դու ակնոսերից հոտ մի քաշիր, նրանք դրա համար չեն շինւած:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դու ինքդ էլ ծխում ես:

ՊՕՄ.—Ինչ որ ճիշտ է, ճիշտ է:

ՀԾԺ.—Դուք ինքներդ չէք ծխում, ի՞նչ է:

ՊՕՄ.—Է՛հ, ես ինչ եմ ծխում, որ... ես այնպէս, կատակ եմ անում:

ՀԾԺ.—Ես էլ նոյնպէս կատակի համար:

ՊՕՄ.—Դու չե՞ս ընդունում, որ այդ փաստակար է:

ՀԾԺ.—Իսկ դո՞ւք:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ձէ՛ որ նիկոտինը թոյն է:

ՀԾԺ.—Իսկ այն ամենը, ինչ որ մենք ուտում-խմում ենք... թոյն չէ: Իսկ օդը—թոյն չէ:

ՊՕՄ.—Առանց դրանց ապրել չի կարելի, իսկ ծխախոտը—աւելորդաբանութիւն է, իսկ ամեն մի քաղաքակրթւած մարդ աւելորդաբանութիւններից ոչ թէ կարող է, այլ և պարտաւոր է ձեռք քաշել: Սպասիր, լուցկին մի հանգցնիր: (ծխախոտ է վառում):

ՄԱՐ. ԱԼ.—Հայրիկ, գիտե՞ս ինչ եմ մտածում, արի դո՛ւ էլ թող ծխելը: Յոյց տուր նրան,

և հաստատիր, թէ որքան այդ հեշտ է:

ՀԾԺ.—Դէ, ցոյց տւէք:

ՊՕՄ.—Ուրախութեամբ, թէպէտեւ քեզ համոզելը շատ դժւար է: Իմ ծխատուփում ընդամենը 10 ծխախոտ կայ, բայց...

ՀԾԺ.—Եւ նրանցից էլ չէք կարող ի հարկէ հրաժարւել:

ՊՕՄ.—Ի՞նչպէս թէ չեմ կարող, եթէ ցանկանամ...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դէ, հայրիկ ջան, ցանկացիր...

ՊՕՄ.—Ես մինչև անգամ հաւատացած եմ, որ իմ ախորժակն էլ կը բացւի...

ՀԾԺ.—Եւ հեոցքդ էլ կը թեթեւանայ. այո՛, Ալէքսէյ Պետրովիչ, դուք անպատճառ պիտի թողնէք ծխելը:

ՊՕՄ.—Եւ կը թողնեմ, այ, կը գնամ գիւղ և իսկոյն կը թողնեմ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Իսկ չի՞ կարելի, հայրիկ, թողնել այստեղ և ոչ գիւղում:

ՀԾԺ.—Այո՛, այդ աւելի համոզեցուցիչ կը լինէր:

ՊՕՄ.—Այդ ի՞նչ է, ինձ չե՞ս հաւատում: Ես, եղբայր, երկու անգամ ազնականների ներկայացուցչութիւնից հրաժարւել եմ, իսկ ծխախոտից հրաժարւելը դժւար բան չէ:

ՀԾԺ.—Դժւար է թէ հեշտ, յամենայն դէ-

պըս, դուք չէք թողնի:

ՊՕՄ.—Ձեմ թողնի, չեմ թողնի՞, ասում ես: Դէ ստացիր, ահա, տես... (հանում է արծաթէ ծխատուփը, միջից հանում ծխախոտները եւ ճըմլում, գետին թափում), Տեսա՞ր...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Կեցցես, հայրիկ: (Ամուսնուն) Տեսա՞ր: Իսկ դու թոյլ բնաւորութեան տէր, կամակոր մարդ ես: Եթէ ես իմանայի, որ դու այդպիսին ես, ես չէի...

ԼՕԺ.—Ձէիր ամուսնանայ, հմ... Դէ, դրա ուղղելը հեշտ է, արի՛ բաժանւենք:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ձը համարձակեա ինձ բարկացնել, ապա թէ ոչ, ես...

ԼՕԺ.—Օհօ, մինչեւ անգամ սպառնալիք: Շատ հետաքրքիր է թէ այդ սպառնալիքը ինչպէս կը գործադրէիր:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Հետաքրքիր է: Շատ հետաքրքիր է... Դէ լաւ, ես, ես... Տո՛ւր ինձ ծխատուփը, տուր լուցկին, ահա... (ծխախոտ է վառում) ես էլ կը ծխեմ: (հազում է)

ԼՕԺ.—Դէ դէն ձգիր, Մարուսեա, յիմարութիւն մի անիլ: (Ուզում է խել ծխախոտը):

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ձը համարձակեա, չեմ տալ: Դու ծխում ես 2000 հատ, ես էլ կը ծխեմ 5000, 10,000 հատ: Ես թոքախտ կստանամ եւ կը մեռնեմ: Դու այդ էիր ուզում, շատ չես սպասիլ, ես արդէն զգում եմ... (լալիս է եւ գնալով, տա-

նում է իւր հետ ամուսնու ծխատուփը):

ԼՕԺ.—Ինչ ցանցառութիւն է: Երբէք նա այդպիսի բան չէ արել, ես նրա լացը չեմ տեսել, իսկ այժմ ահա, մի քանի օր է, որ ամեն մի ցանցառ բանի համար լալիս է:

ՊՕՄ.—Իսկ եթէ ցանցառութիւն է, դու էլ յարգիր նրա խնդիրը. տեսա՞ր, ես համաձայնւեցի:

ԼՕԺ.—Թողէք գոնէ մտածեմ, կարելի է ես էլ... Անպատճառ իսկոյն եւ եթ խօսենք կոտորտելու բոլոր ծխախոտները: Ո՞ւր տարաւ նա ծխատուփը:

ՊՕՄ.—Կարծեմ նա իւր հետ տարաւ: (հանում է զրպանից կաշուէ ծխատուփը եւ նրան ծխախոտ առաջարկում) Ահա, վերցրու նոյն տեսակի ծխախոտներից է: (Երկուսն էլ ծխում են)

ԼՕԺ.—Թոյլ տւէք հարցնել, ռրտեղից են այդ ծխախոտները, չէ՞ որ դուք կոտորեցիք եւ դէն ածեցիք:

ՊՕՄ.—Այն արծաթէ տուփիցն էր, իսկ սա կաշուէ տուփ է, պահեստի համար: Բայց սա ինձ համար աւելի թանկագին է, քան արծաթինը, որովհետեւ մի մեռած ընկերոջս ընծան է:

ԼՕԺ.—Այո, այդպիսի յիշատակը լաւ պէտք է պահել, տւէք: (Փակելով սեղանի արկղում) Այստեղ աւելի ապահով կը մնայ:

ՊՕՄ.—Այդ ի՞նչ էք անում:

ԼՕԺ.—Իմ կողմից տգեղ կը լինէր այն ժամանակ այդ վարմունքը, եթէ դուք իմ ներկայութեամբ հանդիսաւոր երդում չը լինէիք տըւած ձեր աղջկան:

ՊՕՄ.—Ես չը երդեցի, այլ ասացի, եթէ ցանկանամ թողնել՝ կը թողնեմ: Եւ այդ ճիշտ է: Եւ չեմ անում միմիայն քո պատճառով:

ԼՕԺ.—Շատ շնորհակալ եմ:

ՊՕՄ.—Այո, որովհետեւ այդ խայտառակութիւն է, որ քեզ, ինչպէս մի փոքրիկ երեխայի, պիտի ասել. «Վանիչկա, սրբիչով քիթդ մի սըրբիլ, որովհետեւ Պէտինկան էլ չի սրբում»:

ԼՕԺ.—Այդ դուք ասացէք Վանիչկային և Պէտինկային, իսկ ծխատուփը յամենայն դէպս, ես ձեզ չեմ տայ:

ՏԵՍԻՒ 4

Նրանք և ՕԼԳԱ ՎԱՍԻԼԵՒՆԱ

ՕԼ. Վ.—(մտնելով) Մարիա Ալեքսէնան ծխախոտ է խնդրում:

ԼՕԺ.—Ի՞նչ ծխախոտ, ի՞նչու համար:

ՕԼ. Վ.—Ձեր տուփի մէջ եղածները նա արդէն ծխել վերջացրել է, մէկը միւսի յետեւից... Տիրուհին դեռ երկու անգամ վատ էլ ըզգաց իրան:

ՊՕՄ.—Տեսնում ես, թէ ուր հասցրիր կընջդ:

ԼՕԺ.—Ասացէք Մարիա Ալեքսէնային, որ ինքներս էլ ծխախոտ չունինք:

ՊՕՄ.—Այն տուփի մէջ 4 հատ կայ դեռ:

ԼՕԺ. Այն տուփի գոյութեան մասին դուք մոռացէք:

ՕԼ. Վ.—Ես ուզում էի իմ ծխախոտներից առաջարկել, բայց թամբաքուն շատ վատ տեսակիցն է և այն էլ 2 հատ է մնացել միայն:

ՊՕՄ.—Իսկ դուք ո՞ր տեսակիցն էք ծխում:

ՕԼ. Վ.—Միջակ տեսակի, մի րուբլի 30 կոպէկանոց:

ՊՕՄ.—Երևակայում եմ: Երբէք կեանքիս մէջ չեմ ծխել այդ տեսակի: Տւէք, փորձեմ: (Նա եւ ԼՕԺինովը վերցնում են մի մի հատ եւ ծխում)

ԼՕԺ.—Այո... իսկապէս որ «թամբաքուն»

ՊՕՄ.—Գերմանացիները դրան «երեք տղամարդու ծխախոտ» են ասում:

ԼՕԺ.—Ի՞նչու երեք տղամարդու:

ՊՕՄ.—Որովհետեւ միաժամանակ երեք հոգու վրայ է ազդում. մինչև մէկը ծխում է, միւս երկուսի սիրտն է խառնում:

ՕԼ. Վ.—Ամենին էլ չէ, ընդհակառակը, բժիշկները ասում են, որ էժանանոց թամբաքուն աւելի քիչ է վնասում: Իհարկէ, ամեն

մէկը ինքը պէտք է զգայ, որքան ծխելը վընաս է: Այ, օրինակի համար, ես. առաջ անկողնումս էլ էի ծխում, բայց երբ իմացայ, որ դա շատ վնաս է, թողի:

ԼՕԺ.— Ի՞նչից հասկացաք:

ՕԼ. Վ.— Ծխախոտը ձեռքիս քունս տարաւ և ես քնեցի, իսկ վերմակս կրակ էր ընկել և քիչ մնաց հրդեհ պատահէր: (Լօժքինովը եւ Պօմերանսկին ծիծաղում են) Այ, ծխելու ժամանակ ծիծաղելն էլ վնաս է:

ՊՕՄ.— Իբրեւ թէ:

ՕԼ. Վ.— Մի գնդապետի մօտ էի ծառայում, նա սիգար էր ծխում և շատ էլ ազահ մարդ էր, երբէք դէն չէր ձգում սիգարը, մինչև որ շրթունքները չէր այրում: Մի անգամ ծիծաղից այնպէս եղաւ, որ քիչ մնաց մեռնի:

ԼՕԺ.— Այդ. ինչպէս:

ՕԼ. Վ.— Սիգարը կոկորդն ընկաւ. Աստուած վըկայ... նրա ազգականները, որ նրա ժառանգներն էին, ուզում էին իսկոյն իմաց տալ ոստիկանութեան, բայց պատահեց այդ բոլորին մի պարոն, որ նրա վզակովին բռնեց քով այնքան խփեց, որ սիգարի կտորը յետ եկաւ: Իսկ նա ինչ արաւ, ինչ էք կարծում. կարծում էք, դէն ձգեց այդ կտորը, — ոչ, սրբեց թեքով, դրեց նորից բերանը և ծխեց: Ահա թէ ինչպիսի ազահ մարդ էր:

ՏԵՍԻԼ 5

ՆՐԱՆՔ և ՄԱՐԻԱ ԱԼԵԿՍԵՅԵՆԱ

ՄԱՐ. ԱԼ.— Այդ սուր կորաք, Օլգա Վասիլենա:

ՕԼ. Վ.— Ներեցէք, խօսքի բռնեցի այստեղ: Սրանք էլ ծխախոտ չունին:

ԼՕԺ.— Դու օպերետի տոմսակ վերցրել ես արդէն: Ուզում ես, իսկոյն գնամ վերցնեմ: Իսկ աւելի լաւ է, միասին գնանք և գնենք: Դէ թող յիմարու թիւններդ, ինչ ես քիթդ կախել:

ՄԱՐ. ԱԼ.— Թող ես յիմար լինեմ, թող վերցրու ուրիշին, մի խելօքին:

ԼՕԺ.— Մի մտածիր, թէ ինչ ես խօսում, Մարուսեա:

ՄԱՐ. ԱԼ.— Կարգադրեցէք, Օլգա Վասիլենա, որ պարոնի անկողինը այստեղ բերեն երեկոյեան, կամ միւս ընդունարանը, կամ թէ ուր ինքը ցանկանայ, միայն ոչ իմ նշարանում:

ԼՕԺ.— Հա, հա, հա... մինչև անգամ անա թէ ինչ, իսկ եթէ...

ՄԱՐ. ԱԼ.— Մի մօտենաք, ես ատում եմ ձեզ, ես ատում եմ ամեն ինչ, բոլորը, ինչ որ ձեզ շրջապատում է, բոլոր աշխարհը, և այս սենեակը, և ձեր յիմար թղթերը, բոլորը, բոլորը... (սեղանի վրայից դէն է ձգում քուլորը):

ՀՕԺ.—Մարուսեա, խելքի եկ, յիմարութիւնս արիր, է բաւական է:

ՊՕՄ.—Այո, բաւական է: Այդ ասում եմ ես. ես հայր եմ և թոյլ չեմ տալ ձեզ տանջել իմ աղջկան: Բաւական է: (Բռունցքով խփում է սեղանին, ոտերը գետնին զարկում),

ՕԼ. Վ.—(Մարիա Ալէքսէնայի մօտ է)—Եւ ճշմարիտ, պարոն, ինչո՞ւ էք դուք նրան տանջում: (Հալիս է),

ՀՕԺ.—Ե՞ս եմ տանջում, ես եմ չարչարում: (Կնոջը) Դէ հանգստացիր գոնէ մի րոպէ: Կարճ և պարզ բացատրիր թէ ինչ ես դու ցանկանում:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Թո՛ղ ծխելը:

ՀՕԺ.—(Պօլեքրանսկուն) Իսկ դո՞ւք:

ՊՕՄ.—Թո՛ղ ծխելը:

ՀՕԺ.—(Օլգա Վասիլենային) Իսկ դո՞ւք:

ՕԼ. Վ.—Երբ խնդրում են, թողէք էլի:

ՀՕԺ.—Ուրեմն միաձայն: Իսկ դուք ինքնեք չէք ծխելու:

ՊՕՄ.—Իմ խօսքը—խօսք է:

ՀՕԺ.—(Օլգա Վասիլենային) Հապա դո՞ւք:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Նա ինձ սիրում է, իմ սիրոյ համար նա կը թողնի: Օլգա Վասիլենա, ես ձեզ խնդրում եմ:

ՕԼ. Վ.—Ձեր սիրոյ համար—համեցէք, օրը հինգ ծխախոտից աւել չեմ ծխիլ:

ՄԱՐ.—ԱԼ.—Ո՛հ, ո՛հ, բոլորովին թողէք:

ՕԼ. Վ.—Բոլորովին կը թողնեմ:

ՀՕԺ.—Եւ խօսք էք տալիս:

ՊՕՄ. } Տալիս ենք:

ՕԼ. Վ. }

ՀՕԺ.—Գեղեցիկ. (հանում է սեղանից կաշւէ տուփը) ես էլ ազնիւ խօսք եմ տալիս, որ եթէ մի ամբողջ շաբաթ չը ծխէք, բոլորովին կը թողնեմ, իսկ առայժմ... (հանում է մի ծխախոտ եւ սկսում է ծխել: Աղմուկը սկսում է, մտնում է Կօրինկինը):

ՏԵՍԻԼ 9

Նրանք և ԿՕՐԻՆԿԻՆ

ԿՕՐ.—Ի՞նչ է պատահել:

ՀՕԺ.—(նրան ցած) Ուշադրութիւն մի դարձնէք,—աւելի շուտ կը հանգստանան: (ըարժր) Ո՞վ էր այն տիկինը և ի՞նչ էր ուզում:

ԿՕՐ.—Մի ինչ որ պարոնի այրի, որ կարծեմ շատ էլ խելօքներից չէ. նա երեւի սպիրիտիզմով է պարապում և մօրֆի գործածում:

ՀՕԺ.—Բանն ի՞նչու՞ն է:

ԿՕՐ.—Նրա ամուսինը իւր կեանքը ապահովագրել է և մեռել է լեզւի վրայի բակից, իսկ ապահովագրական ընկերութիւնը չի վճարում նրան փողը, գտնելով որ ինքնասպանութիւն է եղել և ոչ բնական մահ:

մէկը ինքը պէտք է զգայ, որքան ծխելը վընաս է: Այ, օրինակի համար, ես. առաջ անկողնումս էլ էի ծխում, բայց երբ իմացայ, որ դա շատ վնաս է, թողի:

ԼՕԺ.—Ի՞նչից հասկացաք:

ՕԼ. Վ.—Ծխախոտը ձեռքիս քոշնս տարաւ և ես քնեցի, իսկ վերմակս կրակ էր ընկել և քիչ մնաց հրդեհ պատահէր: (Հօժրինովը եւ ՊՕ՝ մերանսկին ծիծաղում են) Այ, ծխելու ժամանակ ծիծաղելն էլ վնաս է:

ՊՕՄ.—Իբր թէ:

ՕԼ. Վ.—Մի գնդապետի մօտ էի ծառայում, նա սիգար էր ծխում և շատ էլ ազահամարդ էր, երբէք դէն չէր ձգում սիգարը, մինչև որ շրթունքները չէր այրում: Մի անգամ ծիծաղից այնպէս եղաւ, որ քիչ մնաց մեռնի:

ԼՕԺ.—Այդ ի՞նչպէս:

ՕԼ. Վ.—Սիգարը կոկորդն ընկաւ. Աստուած վըկայ... նրա ազգականները, որ նրա ժառանգներն էին, ուզում էին իսկոյն իմաց տալ ոստիկանութեան, բայց պատահեց այդ ըոպէին մի պարոն, որ նրա վզակովին բռունցքով այնքան խփեց, որ սիգարի կտորը յետ եկաւ: Իսկ նա ի՞նչ արաւ, ի՞նչ էք կարծում. կարծում էք, դէն ձգեց այդ կտորը, — ո՛չ, սրբեց թևքով, դրեց նորից բերանը և ծխեց: Ահա թէ ինչպիսի ազահամարդ էր:

ՏԵՍԻԼ 5

Նրանք և ՄԱՐԻԱ ԱԼԷՔՍԵՆԻՆԱ

ՄԱՐ. ԱԼ.—Այդ սէր կորաք, Օլգա Վասիլենա:

ՕԼ. Վ.—Ներեցէք, խօսքի բռնեցի այստեղ: Սրանք էլ ծխախոտ չունին:

ԼՕԺ.—Դու օպերետի տոմսակ վերցրել ես արդէն: Ուղո՞ւմ ես, իսկոյն գնամ-վերցնեմ: Իսկ աւելի լաւ է, միասին գնանք և գնենք: Դէ թող յիմարուծիւններդ, ի՞նչ ես քիթդ կախել:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Թող ես յիմար լինեմ, թող վերցրու ուրիշին, մի խելօքին:

ԼՕԺ.—Մի մտածիր, թէ ի՞նչ ես խօսում, Մարուսեա:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Կարգադրեցէք, Օլգա Վասիլենա, որ պարոնի անկողինը այստեղ բերեն երեկոյեան, կամ միւս ընդունարանը, կամ թէ ուր ինքը ցանկանայ, միայն ոչ իմ ննջարանում:

ԼՕԺ.—Հա՛, հա՛, հա՛... մինչև անգամ ահա թէ ինչ, իսկ եթէ...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Մի մօտենաք, ես ատում եմ ձեզ, ես ատում եմ ամեն ինչ, բոլորը, ինչ որ ձեզ շրջապատում է, բոլոր աշխարհը, և այս սենեակը, և ձեր յիմար թղթերը, բոլորը, բոլորը... (սեղանի վրայից դէն է ձգում ջուրը):

ԼՕԺ. — Մարուսեա, խելքի եկ, յիմարութիւն արիւր, է բաւական է:

ՊՕՄ. — Այո, բաւական է: Այդ ասում եմ ես. ես հայր եմ և թոյլ չեմ տալ ձեզ տանջել իմ աղջկան: Բաւական է: (Քոռունցքով խփում է սեղանին, ոտերը գետնին զարկում),

ՕԼ. Վ. — (Մարիա Ալէքսէնանայի մօտ է) — Եւ ճշմարիտ, պարոն, ինչո՞ւ էք դուք նրան տանջում: (Հայիս է),

ԼՕԺ. — Ե՛ս եմ տանջում, ե՛ս եմ չարչարում: (Կնոջը) Դէ հանգստացիր գոնէ մի րոպէ: Կարճ և պարզ բացատրիր թէ ինչ ես դու ցանկանում:

ՄԱՐ. ԱԼ. — Թո՛ղ ծխելը:

ԼՕԺ. — (Պօլերանսկուն) Իսկ դո՞ւք:

ՊՕՄ. — Թո՛ղ ծխելը:

ԼՕԺ. — (Օլգա Վասիլենային) Իսկ դո՞ւք:

ՕԼ. Վ. — Երբ խնդրում են, թողէք էլի:

ԼՕԺ. — Ուրեմն միաձայն: Իսկ դուք ինքնեք չէք ծխելու:

ՊՕՄ. — Իմ խօսքը — խօսք է:

ԼՕԺ. — (Օլգա Վասիլենային) Հապա դո՞ւք:

ՄԱՐ. ԱԼ. — Նա ինձ սիրում է, իմ սիրոյ համար նա կը թողնի: Օլգա Վասիլենա, ես ձեզ խնդրում եմ:

ՕԼ. Վ. — Ձեր սիրոյ համար — համեցէք, օրը հինգ ծխախոտից աւել չեմ ծխիլ:

ՄԱՐ. — ԱԼ. — Ո՛չ, ո՛չ, բոլորովին թողէք:

ՕԼ. Վ. — Բոլորովին կը թողնեմ:

ԼՕԺ. — Եւ խօսք էք տալիս:

ՊՕՄ. } Տալիս ենք:

ՕԼ. Վ. }

ԼՕԺ. — Գեղեցիկ. (հանում է սեղանից կաշւէ տուփը) ես էլ ազնիւ խօսք եմ տալիս, որ եթէ մի ամբողջ շաբաթ չը ծխէք, բոլորովին կը թողնեմ, իսկ առայժմ... (հանում է մի ծխախոտ եւ սկսում է ծխել: Աղմուկը սկսում է, մտնում է Կօրինկինը):

ՏԵՍԻԼ 9

Նրանք և ԿՕՐԻՆԿԻՆ

ԿՕՐ. — Ի՞նչ է պատահել:

ԼՕԺ. — (նրան ցած) Ուշադրութիւն մի դարձնէք, — աւելի շուտ կը հանգստանան: (ըարձր Ո՞վ էր այն տիկինը և ի՞նչ էր ուզում:

ԿՕՐ. — Մի ինչ որ պարոնի այրի, որ կարծեմ շատ էլ խելօքներից չէ. նա երևի սպիրիտիզմով է պարապում և մօրֆի դործածում:

ԼՕԺ. — Բանն ի՞նչու՞ն է:

ԿՕՐ. — Նրա ամուսինը իւր կեանքը ապահովագրել է և մեռել է լեզուի վրայի բակից, իսկ ապահովագրական ընկերութիւնը չի վճարում նրան փողը, գտնելով որ ինքնասպանութիւն է եղել և ոչ բնական մահ:

ԼՕԺ.— Բայց չէ՞ որ դուք ասում էք, որ բա-
կից է մեռել:

ԿՕՐ.— Այո, բայց բժշկի ասելով բակը գո-
յացել է չափազանց շատ ծխելուց: (Բոլորն էլ
միանգամից լուռ են):

ԼՕԺ.— Միթե՞ ծխելուց: Բակ լեզվի վրայ:

ԿՕՐ.— Ամբողջ մի տարի չարհարւել է և
մեռել է քաղցից:

ԼՕԺ.— Քաղցից:

ՄՍՐ. ԱԼ.— Արսենիյ, միթէ այդ նախա-
խնամութեան նախազգուշացումն չէ, նախախնա-
մութեան...

ԼՕԺ.— Քաղցից... Բռռ... Բայց այնուամե-
նայնիւ ռրտեղ է այստեղ ինքնասպանութիւնը:

ԿՕՐ.— Տիկնոջը դժւար է հասկանալ, բայց
որքան ես կարողացայ գուշակել նրա խօսքերից,
ընկերութիւնը այն է ասում, թէ մի մարդ, որ
գլխէր թէ շատ ծխելուց բակ պէտք է գոյանայ
լեզւի վրայ և այնուամենայնիւ շարունակում
էր ծխել...

ՊՕՄ.— Ի՞նչ տեսակի ծխախոտ էր նա գործ
ածում:

ԿՕՐ.— Կինը ասում էր, ինչ որ 8 ըռւբլիա-
նոց:

ՊՕՄ. } Նոյն գնանոցից:

ԼՕԺ. }

ԿՕՐ.— Երկու անգամ անդամահատել են նը-

բա լեզուն, փորձել են կտրել վէրքը, այնպէս
որ խեղճը մեռել է համարեա թէ առանց լեզւի:
ՄՍՐ. ԱԼ.— Արսենիյ, Արսենիյ...

(Պառլաւ)

ԼՕԺ.— Ահա ինչ, պարոնայք, այս ծխատու-
փում կայ դեռ էլի 3 ծխախոտ. բացի դրանից ամ-
բողջ բնակարանում ոչ մի հատ չը կայ, եթէ ի
հարկէ... (Պոմերանսկուն) դուք մի 20 մեռած
ընկերներ էլ չունիք... Մէկ ծխախոտը ձեզ, միւ-
սը (Օլգա Վասիլենային) ձեզ և երրորդը ինձ:
Ծխենք նրանց և թող այդ վերջինը լինի: (Բո-
լորն էլ ծխում են):

ՄՍՐ. ԱԼ.— Դու ինձ վրայ մի բարկանալ,
ես քո մասին եմ հոգ տանում: Եւ ջղերս էլ ինչ
որ լարւած են: Դեռ երկուշաբթի օրւանից է,
ինչ որ ինձ լաւ չեմ զգում: Ես չէի ուզում քեզ
ասել, շատ անյարմար էի զգում:

ԼՕԺ.— Ի՞նչու անյարմար:

ՄՍՐ. ԱԼ.— Ես կարծում էի, թէ կարելի
է այդ հէնց այնպէս... ինձ թւում է միայն...
բայց բժիշկը այսօր ասաց որ... (փսփսում է ա-
մուսնու սկանչին):

ԼՕԺ.— «Մենք ամենքս կգնանք, կգնանք»...
Կեցցե՛ս... թանկագինս, հա՛, հա՛, հա՛... (Նը-
րան զրկում է) Ալէքսէյ Պետրովիչ, եկէք գիր-
կըս, զգում էք, զգում էք հա՛... պապիկ, պա-
պիկ...

ՊՕՄ.—(զրկելով փեսային)—Ահա տեսար, եղբայր, որքան դու անշնորհակալ կենդանի ես։ Նա քո սիրոյ համար ամեն բան անում է, իսկ դու չես կարողանում...

ԼՕԺ.—Ի՞նչպէս թէ չեմ կարողանում, այժմ ամեն ինչ կարող եմ։ Վերջ, հանգցրի և թողի ծխելը։ Ձգեցէք և դուք։

ՊՕՄ.—Այս բոպէիս։ Միայն թող մի անգամ էլ ծխեմ։

ԼՕԺ.—Օլգա Վասիլենա, այդ ի՞նչ էք թագցնում ձեր գրպանում։

ՕԼ. Վ.—Ձը կարողացայ վերջացնել, մնացորդն է, յետոյ կը ծխեմ։

ԼՕԺ.—Ո՛հ, ո՛հ, դէն ձգեցէք, Այս տանը ծըխախոտներին վերջ է դրած։

ՏԵՍԻԼ 7

Նրանք և ԿԱՏԵԱ

ԿԱՏ.—(մտնելով)—Գործարանից գործակատարը 2000 հատ ծխախոտ է բերել։

ՄԱՐ. ԱԼ.—Հարկաւոր չէ, հարկաւոր չէ։ Թող յետ տանի։

ՊՕՄ.—Անյարմար է այդպիսի վարմունքը, ծխախոտները նախ առանձին պատէրով են շինւած և թանկագիններին են։ Ես կը վճարեմ

փողը և յետոյ կը տանեմ գիւղը ընծայ։ Կը տանէք նրանց, Կատեա, իմ սենեակը։

ԼՕԺ.—Սպասեցէք, գիւղ գնալիս դուք կարող էք վերցնել մնացած 6000 հատը, իսկ դրանք թող մնան այստեղ, հիւրերի և յաճախորդների համար։ Այդ մինչև անգամ անհրաժեշտ է։

ՕԼ. Վ.—Այստեղ շատ չոր է, թամբաքուն կը չորանայ և կը փշրւի, աւելի լաւ է, թոյլ տւէք ես տանեմ իմ սենեակը։

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ո՛հ, ո՛հ, աւելի լաւ է, Կատեա, դուք նրանց թագցրէք ձեր սենեակում և ոչ ոքի չը տաք առանց իմ հրամանի։ Ձէ՞ որ դուք ինքներդ չէք ծխում։

ԿԱՏ.—Ի՞նչ էք ասում, տիրուհի։

ՄԱՐ. ԱԼ.—Այդպէս աւելի ապահով է։ Դէ այժմ փառք Աստծոյ, ես այնպէս ուրախ եմ, այնպէս ուրախ։ Իսկ դուք ուրախ չէք, հա՛, ուրախ չէք։

ՕԼ. Վ.

ՊՕՄ.

ԼՕԺ.

Ուրախ ենք, շատ ուրախ։

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Բ. Ա. Ր. Ա. Ր. Ի. Ա. Ծ.

Նոյն սենեակը: Ճաշից յետոյ

ՏԵՍԻԼ 1

ՄԱՐԻԱ ԱԼԷՔՍԵԵՒՆԱ և ԿՕՐԻՆԿԻՆ

ՄԱՐ. ԱԼ.—Նրա վրայ այդ շատ վատ կազդէր. ահա չորս տարի է, մենք ամուսնացած ենք և նա դրանով երկրորդ գործն է, որ տանուլ է տալիս:

ԿՕՐ.—Բայց և պաշտպանելու գործն էլ չընչին բան էր. այդպիսի գործեր է նա պաշտպանել:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Զարմանալի է, նա շատ է փոխւել այս քանի օրը և այդ բանը ինձ շատ է մրտաժելու առիթ տալիս, նամանաւանդ որ ես չը գիտեմ պատճառը, կարծես նրա սրտի վրայ մի բան է ծանրացած և նա կուռում է ինքն իրա հետ:

ԿՕՐ.—Բաւական է, Մարիա Ալէքսէեւնա, այդ արդէն, թոյլ տւէք, ձեր ֆանտազիան է:

ՄԱՐ. ԱԼ. Այն յաջողութիւնը, որ նա ունի կանանց մօտ... Մինչև այժմ մի այդպիսի բան դեռ չեմ նկատել, բայց չէ՞ որ...

ԿՕՐ.—Արսենիյ Վիկտօրովիչը այնպիսի մի օրինակելի ամուսին է և այնպէս լուրջ է նա-յում այդպիսի բաներին, որ հազիւ թէ...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Է՛հ, քիչ բան է պատահում աշխարհում:

ԿՕՐ.—Միայն ոչ նրա հետ և ոչ էլ այդ: (Մարիա Ալէքսէեւնան մտածմունքի մէջ է ընկնում եւ հանելուկ զրպանից մի ծխախոտ, սկսում է ծխել) Այդ ի՞նչ է, դուք ծխում էք:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ա՛խ, ես բոլորովին մոռացայ, որ միայնակ չեմ: Ես այնպէս յուզւած եմ: Միայն դուք ոչ ոքի չասէք: Չէ՞ք ասիլ: Ես ահա հինգ օր է, ինչ ծխում եմ, այն օրից, երբ նրա ջգրու սկսեցի ծխել: Զրգիտեմ ինչու, բայց ծխախոտ ծխելով, ես ինձ զգում եմ մի տեսակ առոյգ և ոչ այնպէս միայնակ: Ես օրական միայն 3—4 հատ եմ ծխում:

ԿՕՐ.—Եթէ յանկարծ սովորէք, յետոյ...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Օ՛, ո՛չ, ես չէ՞ որ այդ միայն այժմ, քանի... այսպէս ջղերս քայքայւած են. յետոյ կը թողնեմ: Արսենին ոչինչ չի իմանայ: Միայն թէ դուք ինձ չը մատնէք, ապա թէ ոչ նրանք կը սկսեն ծիծաղել և ով գիտէ նա նորից էլի սկսի ծխել: Ես այնպէս ուրախ եմ, որ նա ծխելը թողել է: Այդ ի՞նչու էք շարունակ ձեր թուշը շփում:

ԿՕՐ.—Երեք օր է ինչ ատամս ցաւում է:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Եօդ քսեցէք:

ԿՕՐ.—Քսել եմ, բայց այժմ էլ չնգերքս է ցաւում և աւելի վատ, քան ատամս:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Գիտէք ինչ, փորձեցէք ծուխը ատամի վրայ պահել, ասում են հանգստացնում է: Փորձեցէք: (Տալիս է նրան մի ծխախոտ) Ծուխը տաք է, իսկ նիկոտինը...

ԿՕՐ.—Այո, նիկոտինը պէտք է նարկոսացնել: (Ծխում է Պաուլա):

ՄԱՐ. ԱԼ.—Է՛, ինչպէս է:

ԿՕՐ.—Իսկապէս, կարծէք, մի քիչ անցաւ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ահա, տեսնում էք: Վերցրէք էլի մի քանի հատ, չէ՞ որ դուք չունիք: (Կօրինակինը վերցնում է): Եւ այդպէս, Գէորգի Սերգէիչ, ես ձեզ խնդրում եմ, հէնց որ դուք մի բան իմացաք, թէ ինչու է Արսենին այդպէս փոխւել՝ եկէք և իսկոյն ինձ ասացէք, միևնոյն է որքան էլ դա սարսափելի բան լինի: Գալիս են... (Շտապով հանգցնում են ծխախոտները եւ ձեռքերով ծուխը ցրում) Տեսէք, չը մատնէք ինձ: Այդ մեր զաղտնիքն է:

ՏԵՍԻԼ 2

Նրանք և ՊՕՄԵՐԱՆՍԿԻ

(Բտնում է Պոմերանսկին)

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դու, հայրիկ, դատարանից ես գալիս. հապա ռըր է Արսենին:

ՊՕՄ.—Կառապանին հայրոյեց թէ ինչու է նա այսօր հարբել, այն ինչ խեղճը ամենեւին էլ հարբած չէ:

ԿՕՐ.—Արսենիյ Վիկտորովիչը մի գուցէ շատ տխրել է գործը տանուլ տալուց:

ՊՕՄ.—Սատանան զիտէ, ինչու է նա այդպէս:

ԿՕՐ.—Այդ գործի համար նա մինչև անգամ ծրագիր էլ չէր կազմել:

ՊՕՄ.—Կարող է կազմել, երբ ինձ հետամուտ լինելուց և հոտոտելուց ուրիշ բանի համար ժամանակ չէ գտնում: Դու կարծում ես ինչու համար է նա իմ ննջարանը տեղափոխւել. նրա համար, որ զիջերներն էլ հետամուտ լինի ինձ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Իսկ ինչո՞ւ է նա այդ անում:

ՊՕՄ.—Որ ես չը ծխեմ: Այդպէս չը հաւատալն էլ խոզութիւն է, կարծես եթէ ես ուղեւամ տեղ և ժամանակ չեմ կարող գտնել:

ԿՕՐ. Իսկ միթէ՞ դուք երբէք ծխել չէք ուզում:

ՊՕՄ.—Ամենեւին: Այդ բանում ես ինձ շատ լաւ եմ ճանաչում: Ա՛յ, դատարանում, ծխելու սենեակում ամենքն էլ ծխում էին, իսկ ինձ համար միևնոյն էր: Մինչև անգամ զգաւորս էր գալիս: (Բտնում է Լօժքինովը, նրա յետեւից էլ Կատեան):

ՏԵՍԻԼ 3

Նրանք, ԼՕԺԲԻՆՈՎ և ԿԱՏԵԱ.

ԼՕԺ.—(Կատեային) Քսան անգամ ես ձեզ ասել եմ, որ հազուստը պէտք է սրբել խողանակով և ոչ թէ աւելով:

ԿԱՏԵԱ.—Ձեր ֆրակը հէնց այսօր բերեց դերձակը, նա է արդուկել:

ԼՕԺ.—Խնդրեմ առանց հակաճառումների, կանչեցէք այստեղ Օլգա Վասիլենային: (Կատեան զննում է):

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դու մինչև անգամ չես ուղղում ինձ բարեկ:

ԼՕԺ.—Ընդհակառակը... ես... (համըռուվ է կնոջը) նրանք բոլորն էլ ինձ չարացնում են և կարծես դիտմամբ: Սուրճը առաւօտեան սառած բերին, սերից նաւթի հոտ էր գալիս:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ձի կարող լինել:

ԼՕԺ.—Կը նշանակի ես սո՛ւտ եմ ասում:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ո՛չ, դու ինչ որ բանից անբաւական ես և քեզ բոլորը թւում է:

ԼՕԺ.—Բոլորը թւում է: Ուրեմն ես խելագար եմ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Արսենիյ, արդէն ծանր է այդ ամենը տանել:

ԼՕԺ.—Իսկ ինձ համար թեթեւ է: (Ժիծաղ): (Պովերանկուն) Ի՞նչու էք ծիծաղում:

ՊՕՄ.—Ի՞նչ, դու ինձ ծիծաղել էլ ես արգելում:

ԼՕԺ.—Խնդրեմ, ծիծաղեցէք, խնդացէք, բառանչեցէք, ինձ համար միևնոյն է: Ձէ որ ես գիտեմ ինչն է ձեզ ծիծաղ պատճառում: Տարօրինակ է, ի հարկէ, որ այդպէս է պահում իրեն մեզ մօտ մարդը, կնոջս հայրը:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ի՞նչ է որ:

ԼՕԺ.—Որ այսօրւան իմ խորտակումը Պէորգիյ Սերգէևիչի սրտովն է, այդ շատ բնական է. ինչպէս չուրախանայ օգնականը, երբ նրա պատրոնը ցեխի մէջ է ընկնում:

ԿՕՐ.—Ես, Արսենիյ Վիկտորովիչ, այդ ձեր կողմից կատակ եմ հաշւում և միևնոյն ժամանակ շատ վիրաւորական ինձ համար:

ՊՕՄ.—Եթէ դու պարապէիր այդ գործով, ինչպէս հարկն է, վաղօրօք ծրագիր կազմէիր...

ԼՕԺ.—Տասն ծրագիր կազմեցի և բոլորն էլ պատռեցի:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ինչո՞ւ:

ԼՕԺ.—Որովհետեւ ես չեմ կարողանում երկու նախադասութիւն կապել մէկ մէկու հետ, որովհետեւ իմ գլխում միայն մի միտք է նստած...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ինչո՞ւ ես թագցնում մեղանից, ասա միանգամից և դու էլ թեթեւութիւն կը գդաս:

ԼՕԺ.—Ի՞նչ ասեմ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Եթէ դու իմանայիր, թէ որքան եմ ես տանջւում:

ԼՕԺ.—Իսկ եթէ իմանայիր դու... Այս ի՞նչ է, ո՞վ է այստեղ ծխել, ի՞նչ էք լռել... (Պօմբերանսկուն)—Ի՞նչպէս են ընկել այստեղ այս 2 ծխախոտների մնացորդները:

ՊՕՄ.—Ես ի՞նչ իմանամ: Ես ինքս էլ հէնց քո գալուց առաջ մտայ սենեակ:

ԿՕՐ.—Այդ ես... ես եմ ծխել:

ԼՕԺ.—Դձբ, հա, հա, հա...

ԿՕՐ.—Իմ լնդերքն են ցաւում, իսկ ծուխը թէ տաքացնում և թէ նարկոսացնում: Դուք իզուր էք ծիծաղում, Արսենիյ Վիկտորովիչ: Ես ստելու պատճառ չունեմ և դրանով էլ չեմ պարապում:

ԼՕԺ.—Այո, ես այդ տեսնում եմ: Այս ըռպէ-ին էլ դուք անթել հեռագրի փորձեր էիք անում:

ԿՕՐ.—Ի՞նչ հեռագրի բան կայ այստեղ:

ԼՕԺ.—Այդ մասին հարցրէք Մարիա Ալէքսէանային, չէ որ դուք նրան էիք հեռագրներ տալիս-ստանում:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ինչեր ասես, որ չը հնարես դու, և ինչպէս էլ չես ամաչում: Ես մինչև անգամ չեմ կարող թոյլ տալ, որ...

ԼՕԺ.—Թոյլ տւէք առայժմ սեփական աչքերիս հաւատալ: (Մտնում է Կատեան):

ՏԵՍԻԼ 4

Նրանք և ԿԱՏԵԱ

ԿԱՏ.—Օղբա Վասիլենան այս ըռպէ կը գայ, իսկ այնտեղ եկել և սպասում է դարձեալ նոյն տիկինը, որ սկսել է. խնդրում է իրեն գոնէ 5 ըռպէով ընդունել:

ԼՕԺ.—Խնդրեցէք: (Կատեան գնում է):

ՄԱՐ. ԱԼ.—(ցած ամուսնուն) Դու Գէորգիյ Սերգէեիչի հետ այնպիսի տօնով էիր խօսում, որ ես...

ԼՕԺ.—Ի՞նչ է, դու նրա փոխարէն վերաւորել ես, հա, հա, հա...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Ո՛չ, իմ փոխարէն: Դու իբր թէ...

ԼՕԺ.—(Պօմբերանսկուն) Դուք այդ ճշմարտացի:

ՊՕՄ.—Այս ի՞նչ է. ես սենեակից էլ չեմ կարող դուրս գալ: Դէ... ինձ հարկաւոր է... թէ կը հրամայես աշակերտի նման մատուցարանում և հարցնեմ. «Արսենիյ Վիկտորովիչ, կարելի՞ է դուրս գալ»:

ՄԱՐ. ԱԼ.—(Ամուսնուն) Ո՛չ, դու արդէն աննորմալ ես դառնում, ես կուղարկեմ բժշկի յետևից. գնանք, հայրիկ:

ՊՕՄ.—Սպասիր: Միանգամ ընդ միշտ խնդրում եմ ձեզ, Արսենիյ Վիկտորովիչ, չը հետա-

մտել ինձ նապաստակի նման:

ԼՕԺ.—Ես, Ալէքսէյ Պետրովիչ, որսկան շուռն
չեմ, իսկ դուք աւելի նման էք արջի, բաննա-
պաստակի:

ՊՕՄ.—Ի՞նչպէս էք համարձակուում:

ԼՕԺ.—Մի բղաւէք, դուք ախոռում չէք:

ՊՕՄ.—Ես... դուք... դուք... Ես ձեզ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—(ընկերով հօրը) Հայրիկ... Տէր
Աստուած, այդ ուր կը հասնի: Ես էլ չեմ կա-
րող, գնանք, ուղեկցիր ինձ: (Գնում է հօր հետ
լալով):

ԼՕԺ.—(դէպի դուռը) Խնդրեցէք այստեղ այդ
տիկնոջը: (Կօրինկին) Ձեզ հետ, իմ սիրելիս,
ես դեռ կը խօսեմ ձեր փորձերի վերաբերմամբ:

ԿՕՐ.—Եւ շատ ուրախ կը լինեմ, եթէ դուք...

ԼՕԺ.—Այսինքն շատ էլ ուրախ չէք լինի.
ես սիրելիս նրանցից չեմ, որ մենամարտում են,
այլ նրանցից, որոնք սանդուխներէրից ցած են
գլորում. (մտնում է մի տիկին)

ՏԵՍԻԼ 5

ԼՕԺԲԻՆՈՎ, ԿՕՐԻՆԿԻՆ և մի տիկին

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Այժմ ընդունելութեան ժամը
չէ, ես այդ գիտեմ, բայց ինձ անհրաժեշտ էր,
և ես այստեղ եմ: Դրանով ամեն ինչ աւաճ է:

ԼՕԺ.—Խնդրեմ նստեցէք:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Մի՞թէ դուք կարծում էք, որ
առանց ձեր խնդրելուն ես այդ չէի անի:

ԼՕԺ.—(Կօրինկին) Ինչո՞ւ էք հեռանում:

ԿՕՐ.—Ձեր ասածներից յետոյ... ես գլու-
նում եմ... անկարելի...

ԼՕԺ.—Իսկ ես գտնում եմ անհրաժեշտ ձեր
ներկայութիւնը այստեղ:

ԿՕՐ.—Այդ վայրենի վարմունք է, բայց...
համեցէք... ես մնում եմ և... և... ես այնպէս
յուզւած եմ... և ընդհանրապէս... (ծխում է):

ԼՕԺ.—Ձեք կարող չը ծխել:

ԿՕՐ.—Ո՛չ չեմ կարող: Իմ ատամը ցաւում
է և ես... յուզւած եմ:

ԼՕԺ.—Իմանալով ձեր յուզման պատճա-
ռը... ես իմ հերթին...

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Իսկ երբ հերթը ինձ կը հաս-
նի:

ԼՕԺ.—Ի՞նչով եմ կարող օգտակար լինել:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Ամուսնուս կենդանութեան
ժամանակ՝ ես նրան յարգում էի: Ես չեմ ա-
սում՝ սիրում էի: Ի՞նչ բան է սէրը, յիմարու-
թիւն կամ հիւանդութիւն:

ԼՕԺ.—Ձի՞ կարելի առանց փիլիսոփայական
դատողութիւնների:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Ձի՛ կարելի: Բայց նրա մահից
յետոյ ես համոզւեցի, որ նա այն չէր, ինչ

ներկայացնում էր:

ԼՕԺ.—Այդ ի՞նչպէս, նա կէդ՞ անցաթղթով
էր ապրում:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Համարեա թէ այդպէս. նրա
անցաթղթում գրւած էր, որ նա ստատսկի սո-
վետնիկ է, այն ինչ դուրս եկաւ, որ նա մի սրի-
կայ է:

ԼՕԺ.—Այո, հակասող աստիճաններ են:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Անցեալ անգամ ես մանրա-
մասն պատմել եմ ձեր օգնականին: Իմ ամու-
սինը մեռել է լեզւի բակից:

ԼՕԺ.—Ուրեմն այդ նա էր:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Դուք նրան ճանաչում էիք:

ԼՕԺ.—Կենդանութեան ժամանակ ոչ: Բայց
գլխաւորապէս նրա շնորհիւ է, որ ես մի շա-
բաթ է տանջւում եմ:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Նա ձեզ մօտ էլ է եկել:

ԼՕԺ.—Ի՞նչպէս թէ եկել է, չէ՞ որ ասում
էք, նա մեռել է:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Ի հարկէ մեռել է: Բայց ի՞նչ
բան է կեանքը. լրբութիւն կամ խաբէութիւն:
Ո՞ւր են մահաւանասիմանները: Թաղումից յետոյ
ամեն գիշեր նա, կամ, ճիշտն ասած, նրա մարմ-
նացած հոգին...

ԼՕԺ.—Ներողութիւն: Ես կը բացեմ պա-
տուհանը, իմ գլուխը ինչ որ կարգին չէ: Երևի

ծխիցն է...

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Երէկ նա մինչև անգամ ներ-
կայացաւ սպիրիտիզմի փորձի ժամանակ և տա-
քանում էր, հաստատում էր իւր իրաւունքները
և շտապողական պահանջներ դնում:

ԼՕԺ.—Ներեցէք անհամեստ հարցիս հա-
մար. ձեր առողջութիւնն ի՞նչպէս է:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Այո, այո, բոլորովին քայքայ-
ւած է: Կեանքը ինձ չը խնայեց: Բժշկները հաս-
տատում են, որ դա մօրֆիին է, բայց դա սուտ
է: Ահա ճիշտ երկու տարի է, որ ես թողել եմ
մօրֆին և այժմ միմիայն էֆիր եմ սրսկում:
Այդ հրաշալի միջոց է, նա ուղղակի հրաշքներ է
գործում: Ես մինչև անգամ ծխախոտն էլ եմ
թրջում էֆիրով: (ծխում է) Դուք զգո՞ւմ էք,
մինչև անգամ ծխի մէջ մի ինչ որ բան կայ, որ
միաժամանակ թէ գրգռում է և թէ ինքնամո-
ռացութեան մէջ զցում մարդու: Դուք զգո՞ւմ
էք:

ԼՕԺ.—Ես ոչինչ չեմ զգում: Իմ գլխում ա-
մեն ինչ մէկմէկու է խառնւել. ստատսկի սո-
վետնիկը և մարմնացած սրիկան, թէ մօրֆին և
էֆիրը, թէ ըսկը և թէ ինչ որ պահանջներ...
Ես ոչինչ չեմ հասկանում: Դէ մի ծխէք դուք
էլ է... Միթէ՞ ձեզ համար ձեր ամուսնու մահ-
ւան օրինակը քիչ է:

ՄԻ ՏԻԿԻՆ.—Բայց չէ որ ես ծխում եմ

ծխախոտներ, որ...

ԼՕԺ.—Իսկ նա:

Մի Տիկի՛ն.—Միմիայն չիբուխ և այն էլ աշխարհիս ամենավատ թամբաքուրից:

ԼՕԺ.—8 ըուբլիանոց:

Մի Տիկի՛ն.—Այո, նա բերել էր տալիս Բեսարաբիայից առանց բանդերուի և դրա համար էլ նրան շատ էժան էր նստում, փութը 8 ըուբլի:

ԼՕԺ.—(Կօրինկինին) Փութը... հապա ի՞նչ պէս էիք դուք ասում թէ...

ԿՕՐ.—Երևի ես սխալ եմ հասկացել:

ԼՕԺ.—Տիրուհի, և դուք լաւ յիշում էք, որ նա այդ թամբաքուրից էր լցնում իւր չիբուխը:

Մի Տիկի՛ն.—Հապա ի՞նչպէս:

ԼՕԺ.—Կարելի է նա ծախում էր թամբաքուն, կարելի է դա իսկի թամբաքուր էլ չէր:

Մի Տիկի՛ն.—Հապա ի՞նչ:

ԼՕԺ.—Ես ինչ իմանամ, գուցէ քարածուխ, կիր, կամ մի ուրիշ բան: Օ, սրիկայ...

Մի Տիկի՛ն.—Տէ՛ք ինձ ձեր ձեռքը: Ես ուրախ եմ, որ դուք էլ համամիտ էք ինձ հետ: Դուք այժմ կը հասկանաք թէ ինչու ես չեմ ուզում նրա պատճառով դատուել: Ես արդէն ապահովագրական ընկերութեան հետ գումարի կէսի վրայ համաձայնեցի և վաղը ստանում եմ փողերը: Դուք հաւանութիւն տալիս էք: Ո՛ւր եմ իմ փաստաթղթերը:

ԿՕՐ.—Ես կը վերադարձնեմ իսկոյն:

Մի Տիկի՛ն.—(Կօրինկինին) Այդ ի՞նչ պատահեց նրան: Կաթւած է, ի՞նչ է: Եւ յաճախ է պատահում այդ ձեզ հետ: Ծխախոտ վերցրէք, դէլաւ, վերցրէք:

ԼՕԺ.—Գնացէք, գնացէք:

Մի Տիկի՛ն.—Ի՞նչ տարօրինակ մարդ է: Ես սիրում եմ տարօրինակ մարդկանց: Ասում են որ ես էլ տարօրինակ եմ, աւելի լաւ: Իմ հասցէն այցեւորմանիս վրայ գրած է, կը գա: (Լօժքինովը դուրս պրծնելով նրանից՝ փախչում է) Հա, հա, հա... կը գայ: Իսկ դճւք... Դուք էլ եկէք: (Գնում է, նրա յետեւից Կօրինկինը)

ՏԵՍԻԼ 6

Լուս տեսարան

(Պատուայից յետոյ դուրս է գալիս Պօմերանսկին: Մանրազնին նայելով դռների յետեւը, մինչեւ անգամ քազմոցի տակը, նստում է քազկաթոռի վրայ, հանում է ծխախոտի տուփը եւ ծրխում: Կամաց, կամաց նրա կերպարանքը տխուրից փոխում է ուրախի: Խորամանկ ծելով աչքով անելով դէպի Լօժքինովի գնացած կողմը, սկսում է քթի տակ մի նրզ մոմաւ. քեմը սկսում է մթնել):

ՏԵՍԻԼ 7

ՊՕՄԵՐԱՆՍԿԻ և ՕԼԳԱ ՎԱՍԻԼԵՒՆԱ

(Մտնում է Օլգա Վասիլևնան, առանց Պոմերանսկուց նկատելու մօտենում է էլեքտրական լուսատուրոթեան կոճակին եւ միանգամից լուսատուրում սենեակը):

ՊՕՄ.—Ա՛, ինչո՞ւ... ի՞նչ պատճառով:

ՕԼ. Վ.—Բարի ախորժակ, Ալեքսէյ Պետրովիչ:

ՊՕՄ.—Ա՛, այդ դժուր էք, այնուամենայնիւ հետամուտ եղաք: Նրա խնդիրքով, հա՛, խոստովանեցէք:

ՕԼ. Վ.—Արսենիյ Պետրովիչը խնդրեց լուսատուրել սենեակը:

ՊՕՄ.—Իսկ և իսկ: Նա հրամայեց, իսկ դուք... Եւ չէք էլ ամաչում. պառաւ—պառաւ այդպիսի ստոր բաներով էք զբաղւում: Ես ամեն բան կը ներեմ, միայն ոչ այդ: Ստեցէք, կեղծաւորութիւն, անառակութիւն արէք, միայն...

ՕԼ. Վ.—Ա՛խ, Տէր Աստուած, այդ ի՞նչպէս դուք ինձ վիրաւորում էք, չէ որ ես դեռ, այսպէս ասած, օրիորդ եմ:

ՊՕՄ.—Զեմ հաւատում. օրիորդի քնքոյշ սիրտը այդպիսի ստորութեան չի ձգտի և չի էլ թոյլ տայ իրան գայթակղեցնել:

ՕԼ. Վ.—Աւելի լաւ է ես գնամ:

ՊՕՄ.—Գնացէ՛ք, գնացէ՛ք և մատնեցէ՛ք ինձ, միայն իմացած եղէք, ես չեմ վախենում ձեզանից: Ես ծխել չէի ուզում, ես այդ դիտմամբ արի, որ փեսայիս բռնեմ... Եւ բռնեցի էլ... Իսկ այժմ, բոլոր լրտեսներիդ ջգրու, ես պէտք է ծխեմ, այո, և թքել եմ ձեզ-ամենքիդ վրայ: Առէ՛ք, դուք էլ ծխեցէ՛ք... ծխեցէ՛ք: Կարող էք հանգիստ լինել, ես ձեզ չեմ մատնի: Ծխեցէ՛ք: (Բղաւելով) Ծխեցէ՛ք, ասում եմ ձեզ:

ՕԼ. Վ.—Ի՞նչ էք ուժով ստիպում, միթէ՞ այդպէս կարելի է: Եթէ ես թուլութիւն ունենայի դէպի ծխախոտները... Ես ուզում եմ ամուր կանգնել խօսքիս վրայ: (Հալիս է, ձգում է թաշկինակը գրպանից, որի ժամանակ թափում են ծխախոտներ)

ՊՕՄ.—Հա՛, հա՛... ամբուլթիւնդ փշրեց... հա՛, հա՛... Հաւաքեցէ՛ք, հաւաքեցէ՛ք նրանց, շուտ...

ՕԼ. Վ.—(հաւաքելով) Մնացած թամբաքուրից մի քանի հատ շինեցի եղբորորդու համար, ճշմարիտ:

ՊՕՄ.—Եղբորորդուդ համար... մնացած թամբաքուրից, ապա շունչ քաշիր. (ընում է նրա ուսից եւ մօտեցնում իրան):

ՕԼ. Վ.—Տէր Աստուած, այս ի՞նչ բան է:

ՊՕՄ.—Շունչ քաշեցէ՛ք: (Հօժքինովը երետում է դռներում) Դէ, մէկ էլ, մէկ էլ...

ՏԵՍԻԼ 8

Նրանք և ԼՕԺԲԻՆՈՎ

ԼՕԺ.—Այդ էր պակաս:

ՊՕՄ.—Այդ դու ի՞նչի մասին ես ասում:

ԼՕԺ.—Ձե՞ որ ես սեփական աչքերովս տեսայ այս տեսարանի ամբողջ գարշութիւնը և սեփական աղանջներով լսեցի, թէ ինչպէս էիք դուք խնդրում՝ մէկ էլ, մէկ էլ...

ՕԼ. Վ.—Այ, տեսնո՞ւմ էք, Ալէքսէյ Պետրովիչ, ես ձեզ նախազգուշացնում էի, իսկ դուք ուժով ցանկացաք:

ԼՕԺ.—Ուժով... օրէնքի 2781 յօդածի հիման վրայ...

ՕԼ. Վ.—Ես ասում եմ, իսկ Ալէքսէյ Պետրովիչը թէ՛ անառակութիւն արա, իսկ յետոյ թէ՛ շունչ քաշիր, առանց այդ էլ շունչս կտրւել է:

ԼՕԺ.—Մի ժամ յետոյ որ ձեր շունչը կտրւած լինի այստեղից: (Պովերանսկուն) Իսկ ձեզ խորհուրդ եմ տալիս սրանով լրացնել ձեր գիւղական հարեմի պակասը, ուր, երևի, ձեզ շատ անհամբերութեամբ սպասում են:

ՊՕՄ.—Ախ դու կենդանի: Ես քեզ... դու... դու... (Համարեա շունչը կտրւած, զանազան հընչիւններ է արձակում: Օլգա Վասիլենան լալիս է, Լօժքինովը գլուխը ընկած վազվզում է. սրտնում են Մարիա Ալէքսէնան և Կօրինկինը):

ՏԵՍԻԼ 9

Նրանք, ՄԱՐԻԱ ԱԼԷՔՍԵՅԻՆԱ և ԿՕՐԻՆԿԻՆ

ԼՕԺ.—(ցած կնոջը) Դարձեալ միասին: Դուք էլ առանց մէկ մէկու շնչել չէք կարող:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Արսենիյ, դու խելագարւել ես:

ԼՕԺ.—Ձարմանալու ոչինչ չը կայ:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Հայրիկ, քեզ ի՞նչ է պատահել:

ՊՕՄ.—Նա... նա... նա... ճճ...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դէ դադարեցէք. դուք, Օլգա Վասիլենայ, դուք ի՞նչու էք ոռնում:

ՕԼ. Վ.—Նա... նա... ճճ...

ԼՕԺ.—Այդպէս ապրել չի կարելի:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Այո, այդպէս ապրել չի կարելի: Ասա ամենը, ինչ որ քո սրտին ծանրացած է: Խոստովանիր, դու սիրուհի ունիս: Այդ երեւի վաղուցւայ կապ է, դու ունիս նրանից դաւակներ—հմ: Մէկ՞ը, երկ՞ուր, քանի՞սը...

ԼՕԺ.—12-ը:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դու նրան սիրում ես, իսկ ամուսնացար ինձ հետ միայն նրա համար, որ... բայց ո՞վ է նա, ո՞վ... մի ծածկէք ինձանից, հայրիկ, Օլգա Վասիլենա...

ՕԼ. Վ.—Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ ես... և ոչ էլ նա... Ալէքսէյ Պետրովիչը, նա էր, որ ինձ դայթակղեցրեց:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Հայրիկը... հա՛... դու...

ՊՕՄ.—(Օլգա Վասիլենային) Սատանայ, յիմար, կը խեղդեմ: (Ընդհանուր աղմուկ. ժխոր):

ԼՕԺ.—(Բոլորի ճայնը խլացնելով) Կանգնիր, բաւական է... Ոչ մի խօսք այլ ևս... (հեռախօսով) Միացրէք Միքայէլեան հիւանդանոցի գլխաւորին հետ... Լսում էք, խնդրում եմ այս րոպէին ուղարկել 5 կառք և նոյնքան էլ ծառայողներ խելագարներին հանգստացնող շապիկներով այս հասցէով... ԲՆՀ, ԲՆՀ պէս... տախտակներ... Գրտեղից էք խօսում... տախտակի պահեստից, թիւ... (Ուժասպառ ընկնելով քաղկալածոյի վրայ. պառուզ):

ՄԱՐ. ԱԼ.—Արսենի, թանկագինս... երեսիդ գոյն չը կայ բոլորովին... Չէ որ ես քեզ սիրում եմ... Ինչո՞ւ ես դու այդպէս փոխւել, ԲՆՀն է քեզ տանջում... ԲՆՀ ես ուզում դու:

ԼՕԺ.—Ես ուզում եմ... ես...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Այո, այո... ասա՛... Եւ որքան էլ դա դժւար լինի, այնուամենայնիւ ասա:

ԼՕԺ.—Ես ուզում եմ, ուզում եմ ծխել:

ԲՈԼՈՐԸ.—Նա ծխել է ուզում:

ԼՕԺ.—Այո, այո, ծխել: Խոստովանում եմ, ես այդքան կամքի տէր չեմ, ես թոյլ եմ, ես ուժեղ բնաւորութիւն չունեմ, թող այդպէս լինի, միայն թէ ես ծխել եմ ուզում: Ես ինքս ինձ չեմ ճանաչում, ձեզ էլ չեմ ճանաչում: Այդ

այնպիսի մի տանջանք է, որ ես երկար տանել չեմ կարող, ոյժ չունիմ, ես ծխել եմ ուզում: Դուք ուժեղ էք, դուք կարողանում էք յաղթել ձեզ, փառք ու պարծանք ձեզ, իսկ ես... ես ծխել եմ ուզում:

ՄԱՐ. ԱԼ.—Դէ ծխիր: Ծխիր, թանկագինս: Եւ ԲՆՀ ես այն ժամանակ ստիպեցի թողնել: Եթէ միայն ես իմանայի, որ դա այդպէս դժւար է. և այս բոլորի պատճառը, հայրիկ, դու ես, դու:

ՊՕՄ.—Բայց չէ որ ես էլ չէի կարծում, որ նրա համար այդ մի մեծ քաջութիւն է. ես ինձանով էի դատում:

ԼՕԺ.—Ես ձեզ կը հաստատեմ, որ ծխախոտը այնքան էլ փաստակար չէ...

ՄԱՐ. ԱԼ.—Հարկաւոր չէ, հարկաւոր չէ: Մենք խնդրում ենք քեզ:

ԲՈԼՈՐԸ.—Այո, այո, ծխեցէք, ծխեցէք:

ԼՕԺ.—Դէ թող ձեր ասածը լինի: Ոչ ոք ծխախոտ չունի: Չի փացել արդեօք մէկի մօտ թէկուզ մի ծխախոտ: Ես մինչև անգամ մի լուցկի էլ չունիմ: (Բոլորն էլ միաժամանակ մեկնում են նրան իրանց ծխախոտները եւ լուցկի վառելով դէմ անում նրան) Այս ԲՆՀ է, նշանակում է դուք... (ծխում է. պառուզ) ՕՓ, այժմ եմ սկսում հասկանալ, թէ ո՞ւր եմ ես և ԲՆՀ խելագար էի ներկայացնում ինձանից: Մարուսինկա,

թանկագինս, ներիւր դու ինձ խելագարիս: Ի՞նչ պէս, դու էլ ես ծխում: Եւ ամէնքդ էլ... հա, հա... (սեղմելով Պոմերանսկու եւ Կորինկինի ձեռքերը) և իրաւ հազիւ չը խելագարւեցի: Դէ, ի հարկէ, դուք չէք յիշում-դուք ամենքդ էլ բարի էք: Իմ թանկագիններս. կատեա, կատեա... (կատեան մ'տնում է):

ՏԵՍԻԼ 10

Նրանք և ԿԱՏԵԱ

ԼՕԺ.— Իսկոյն բերէք այն ծխախոտների կապերը:

ԿԱՏ.— Ա՛խ, պարոն, եթէ իմանաք ինչ դժբաղդութիւն է պատահել. չեմ էլ իմանում, թէ ինչպէս յայտնեմ. այն ծխախոտները կորել են:

ՊՕՄ.— Ի՞նչպէս, արդէն ծխել-վերջացրել էք:

ԿԱՏ.— Ո՛չ, ես միայն երկու հատ փորձեցի և յետոյ էլի մի քանի հատ... Բայց այդ երևի կառապան Գերասիմն է գողացել:

ԼՕԺ.— Բայց չէ որ նա չի ծխում:

ԿԱՏ.— Այո, 10 տարի չէր ծխում, իսկ այժմ շարունակ ուխին ծխախոտ եմ տեսնում: Պարոն, ճշմարիտ, ես մեղաւոր չեմ, ես նրան կանչեմ, դուք ինքներդ հարց ու փորձաբէք:

ԼՕԺ.— Հարկաւոր չէ, Աստուծոյն հետ, ծխել է— ծխել: (Հեռախօսով) Ուղարկեցէք իսկոյն իմ ծխախոտները. որքան, առայժմ 1000 հատ, միայն շտապեցրէք գործակատարին:

ՄԱՐ. ԱԼ.— Ինչու խեղճին չարչարել: (Հեռախօսով) 1000 չէ, 2000 հատ:

ՊՕՄ.— Բաւական է. որքան գնովի անպէտք ծխախոտներ ծխեցի: (Հեռախօսով) 2000 չէ, այլ 4000:

ԼՕԺ.— Պարոնայք, էգօիստ չը լինենք, չէ որ պէտք է մտածել և Գէորգիյ Սերգէեւիչի ատամների և Օլգա Վասիլենայի եղբօրորդու մասին: (Հեռախօսով) Թող գործակատարը կառք վերցնի, բերի միանգամից բոլոր 6000 հատը:

ՊՕՄ.— Իրաւ է, եթէ քէֆ է-քէֆ անենք:

ԼՕԺ.— Իսկ եթէ ծխել է-ծխենք:

Պ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Կասակ 1 արար. Չեխովի

Թարգ. Գ. Ր. ԱՒԵՏԵԱՆ

Настоящая пьеса, подъ названіемъ „Пред-
ложеніе“ разрѣшена для представленія на сце-
нахъ края. Тифлисъ, 1900 г.

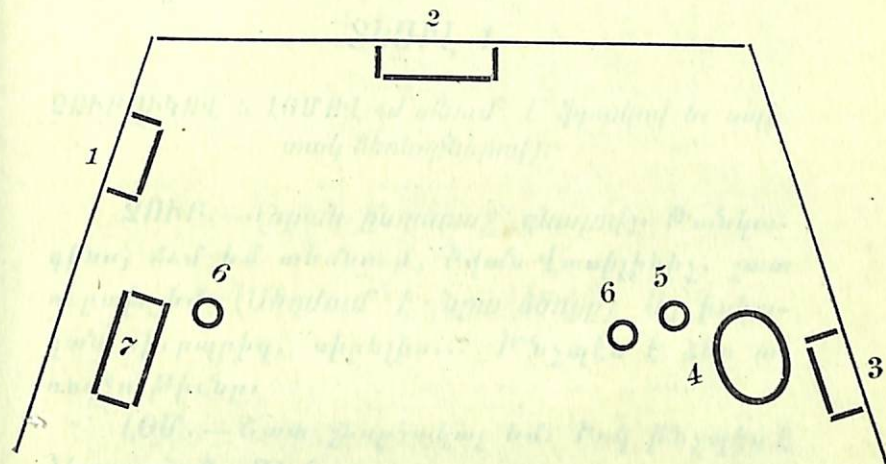
Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ՍՏԵՊԱՆ ՍՏԵՊԱՆՈՎԻԶ ԶՈՒԲՈՒԿՈՎ, կալա-
ծատէր

ՆԱՏԱԼԻԱ ՍՏԵՊԱՆՈՎՆԱ, նրա աղջիկը, 25 տա-
րեկան

ԻՎԱՆ ՎԱՍԻԼԵԻԻԶ ԼՕՄՕՎ, նրանց հարե-
ւանը, առողջ, գեր, բայց շատ կաս-
կածոտ կալածատէր:

Գործողութիւնը կատարւում է Զուբուկովի ամա-
ռանոցում:

1 դուռ դէպի սենեակները, 2 մուտքի դու-
ռը, 3 պատուհան, 4 բազմոց 5 կլոր սեղան,
6 բազկաթոռներ, 7 սեղան:

Զուգուկովի տանը մի հիւրասենեակ:

ՏԵՍԻԼ 1

ԶՈՒԲՈՒԿՈՎ և ԼՕՄՈՎ (մտնում է ֆրակով և սպիտակ ձեռնոցներով):

ԶՈՒԲ.—(նրան ընդառաջ գնալով): Թանկագինս, ռւմ եմ տեսնում, Իվան Վասիլիևիչ, շատ ուրախ եմ: (Սեղմում է նրա ձեռքը) Այ իսկական սիւրպրիզ, սիրելիս... Ի՞նչպէս է ձեր առողջութիւնը:

ԼՕՄ.—Շատ շնորհակալ եմ: Իսկ ի՞նչպէս է ձեր առողջութիւնը:

ԶՈՒԲ.—Ապրում եմք էլի, փոքր առ փոքր, հրեշտակս, ձեր աղօթքներով և մասամբ նորին... նստեցէք, խնդրում եմ... Այ, այդլաւ բան չէ, հարկաններին այդպէս մոռանալը, սիրելիս: Բայց այս ի՞նչ է. Թանկագինս, այսպիսի պաշտօնական կերպարանքը, ֆրակով, ձեռնոցներով և մասամբ նորին: Մի որևէ տեղ էք պատրաստում գնալու, Թանկագինս:

ԼՕՄ.—Ո՛չ, միայն ձեզ մօտ, յարգելի Ստեպան Ստեպանիչ:

ԶՈՒԲ.—Բայց ի՞նչու ֆրակով: Հիանալի է, կարծես նոր տարի շնորհաւորելու համար լինի:

ԼՕՄ.—Գիտէ՞ք բանն ինչու՞ն է. ես եկել եմ ձեզ մօտ, յարգելի Ստեպան Ստեպանիչ, որ անհանգստացնեմ ձեզ իմ մի խնդիրքով: Քիչ անգամ չեմ ես պատիւ ունեցել զիմելու ձեր օգնութեանը և միշտ դուք, այսպէս ասած... Բայց ես յուզուում եմ, ներեցէ՛ք: Ես մի քիչ ջուր կը խմեմ, յարգելի Ստեպան Ստեպանիչ: (խմում է):

ՉՈՒԲ.—(կողմ) Եկել է փող խնդրելու, չեմ տալ: (Նրան) Դէ, բանն ի՞նչու՞ն է, գեղեցիկս:

ԼՕՄ.—Գիտէ՞ք ինչ, Յարգելի Ստեպանիչ... ներողութիւն, Ստեպան Յարգելիչ... այսինքն, ես սաստիկ յուզուում եմ, ինչպէս տեսնում էք: Մի խօսքով, միայն դուք կարող էք օգնել ինձ, թէկուզ, ի հարկէ, ես ոչինչով չեմ արժանացել և... և իրաւունք չունիմ ձեր օգնութեանը սպասելու...

ՉՈՒՄ.—Դէ, մի ծամծամէք, սիրելիս, միանգամից ասացէ՛ք, դէ...

ԼՕՄ.—Իսկոյն, այս ըոպէին: Բանը նրանու՞ն է, որ ես եկել եմ խնդրելու ձեր դստեր, Նատալիա Ստեպանովնայի, ձեռքը:

ՉՈՒԲ.—(ուրախ) Թանկագինս, Իվան Վասիլիչ, մէկ էլ կրկնեցէ՛ք,— ես չը լսեցի:

ԼՕՄ.—Պատիւ ունիմ խնդրելու...

ՉՈՒԲ.—(ընդհատելով) Թանկագինս, սիրելիս... Ես այնքան ուրախ եմ և այլն... Ահա իս-

կապէս և մասամբ նորին... (զրկում է եւ համարորում) Վաղուց ցանկանում էի... Այդ իմ մըշտական ցանկութիւնն էր... (արցունքները աչքերին): Եւ միշտ սիրում էի ձեզ, հրեշտակս, սեփական որդու նման: Երկուսիդ էլ Աստուծ բաղդաւորութիւն և սէր տայ, իսկ ես շատ էի ցանկանում: Ի՞նչ եմ կանգնել յիմարի նման, ուրախութիւնից բոլորովին ապշեցի, բոլորովին ապշեցի, գնամ կանչեմ Նատալիային և մասամբ նորին:

ԼՕՄ.—(յուզւած) Յարգելի Ստեպան Ստեպանիչ, ի՞նչ էք կարծում, կա՞րող եմ յոյս ունենալ, որ նա կը համաձայնի:

ՉՈՒԲ.—Այդպիսի գեղեցիկին նա չը հաւանի: Սև կատուի նման է սիրահարւած և այլն... Ես իսկոյն: (Գնում է):

ՏԵՍԻԼ 2

ԼՕՄՈՎ (միայնակ)

ԼՕՄ.—Յուրա է: Ամբողջովին դողում եմ, կարծես քննութիւն լինեմ տալիս... Գլխաւորը նա է, որ պէտք է վճռես. եթէ երկար մտածես, տատանես, շատ խօսես, սպասես իդէալիդ կամ իսկական սիրոյ, այդպէս երբէք չես ամուսնանալ: Բ՜՛՛՛՛՛՛... ցուրտ է: Նատալիա Ստեպանովնայան լաւ տանտիկին է, տգեղ չէ, կըթւած

է... Էլ ի՞նչ է հարկաւոր ինձ: Այնուամենայնիւ յուզմունքից ականջներս ձայն են տալիս: (Ջուր է խմում) Իսկ չը պսակւել՝ ես չեմ կարող և անկարելի է, նախ՝ ես 35 տարեկան եմ, տարիքս, այսպէս ասած, կրիտիքական է: Երկրորդ՝ ինձ հարկաւոր է կանոնաւոր կեանք վարել. ես մշտական սրտի թրթռոց ունիմ, դիւրագրգիռ եմ և միշտ յուզւող: Հէնց այժմ ահա, շրթունքներս դողում են և աջ կողմս էլ խաղում է: Բայց ամենասարսափելին՝ այդ իմ անքնութիւնն է. պառկում եմ թէ չէ, հէնց այն է սկսում եմ ննջել, մէկ էլ անոնեա ձախ կողքումս մի ինչ որ բան ձգում է և խփում ուղիղ ուսիս և գլխիս: Վեր եմ թռչում խելագարի նման, քայլում եմ մի փոքր և նորից պառկում. բայց էլի հէնց որ ուզում եմ ննջել, նորից է ձգում և այդ կրկընւում է մի քանի անգամ:

ՏԵՍԻՒ 3

ՆԱՏԱԼԻԱ ՍՏԵՊԱՆՈՎՆԱ և ԼՕՄՈՎ

ՆԱՏ. Ս.—(մտնում է)—Դէ տես. այդ դուք էք, իսկ հայրիկը եկել—ասում է. գնա՛, վաճառական է եկել ապրանք առնելու: Բարեւ, Ի վան Վասիլիկիչ:

ԼՕՄ.—Բարեւ ձեզ, յարգելի Նատալիա Ստե-

պանովնա:

ՆԱՏ. Ս.—Ներեցէք, որ գոգնոցով եմ և տանու գգեստով. մենք սիսեռ էինք մաքրում չորացնելու համար: Ի՞նչու այսքան երկար ժամանակ չէիք գալիս մեզ մօտ: Նստեցէք: (Նըստում են) Նախաճաշ չէիք ցանկանալ:

ԼՕՄ.—Շնորհակալ եմ, ես արդէն նախաճաշել եմ:

ՆԱՏ. Ս.—Դէ ծխեցէք... ահա լուցկի: Այսօր հիանալի եղանակ է, իսկ երէկ սարսափելի անձրև էր, այնպէս որ բանւորները ամբողջ օրը դործ չեն շինել: Դուք քանի խուրձ էք հրնձել: Ես, երևակայեցէք, ազահութիւն արի և ամբողջ մարգագետինը հնձեցի, իսկ այժմ ինքս էլ ուրախ չեմ, վախում եմ, մի գուցէ խտր փախ: Լաւ կը լինէր մի քիչ սպասէի: Բայց այս ի՞նչ է, կարծես ֆրակով լինէք, այ քեզ նորութիւն, ի՞նչ է, բալ էք գնում: Ի միջի այլոց, բաւականին գեղեցկացել էք: Իսկապէս ի՞նչու էք այդպէս զուգւել:

ԼՕՄ.—(յուզւելով) Դիտէք ինչ, Նատալիա Ստեպանովնա, բանը նրանումն է, որ ես վճռել եմ խնդրել ձեզ... լսել ինձ: Ի հարկէ, դուք կը զարմանաք և կը բարկանաք, բայց ես... (կողմ) Սարսափելի ցուրտ է:

ՆԱՏ. Ս.—Դէ, ինչո՞ւ լուցիք:

ԼՕՄ.—Ես կաշխատեմ կարճաժամ լինել:

Ձեզ, յարգելի Նատալիա Ստեպանովնա, յայտնի է, որ ես վաղուց, մանկութիւնից, պատիւ ունիմ ճանաչելու ձեր ընտանիքը: Իմ հանգուցեալ տատը և նրա ամուսինը, որոնցից ես, ինչպէս արդէն գիտէք, ժառանգել եմ մի գետին, միշտ խորին յարգանքով եմ վերաբերուել դէպի ձեր հայրը և ձեր հանգուցեալ մայրը: Լօմովների և Չուբուկովների տոհմերը միշտ գտնուել են ընկերական, և մինչև անգամ կարելի է ասել՝ բարեկամական յարաբերութիւնների մէջ: Բացի այդ, ինչպէս դուք գիտէք, իմ գետինն էլ ձեր գետինն է կալած. եթէ դուք պատիւ կանէք յիշելու՝ իմ Եզնամարգագետինը սահմանակից է ձեր Կաղնոտին:

ՆԱՏ. Ս.—Ներողութիւն, ես ձեզ կընդհատեմ. դուք ասում էք «Իմ Եզնամարգագետինը», բայց միթէ նա ձերն է:

ԼՕՄ.—Ի՞նչ է:

ՆԱՏ. Ս.—Այ քեզ բան, Եզնամարգագետինը մերն է և ոչ ձերը:

ԼՕՄ.—Ո՛չ ի՞նչ է, յարգելի Նատալիա Ստեպանովնա:

ՆԱՏ. Ս.—Այդ ինձ համար նորութիւն է: Ո՞րտեղից նա ձերը դառաւ:

ԼՕՄ.—Ի՞նչպէս թէ որտեղից: Ես խօսում եմ այն Եզնամարգագետնի մասին, որ սեպածեմ տնում է ձեր Կաղնոտի և Այրլաժ լճի մէջ:

ՆԱՏ. Ս.—Այո, այո... նա մերն է:

ԼՕՄ.—Ո՛չ, դուք սխալւում էք, յարգելի Նատալիա Ստեպանովնա, նա մերն է:

ՆԱՏ. Ս.—Ուշքի եկէք, Իվան Վասիլևիչ: Վաղո՞ւց է, ինչ նա ձերն է դառել:

ԼՕՄ.—Ի՞նչպէս թէ վաղուց. որքան ես ինձ յիշում եմ, նա միշտ մերն է եղել:

ՆԱՏ. Ս.—Այդ, ասենք, ներեցէք:

ԼՕՄ.—Այդ թղթերից էլ է երևում, յարգելի Նատալիա Ստեպանովնա: Եզնամարգագետինը, ճիշտ է, մի ժամանակ վիճելի է եղել: Բայց այժմ ամենքին յայտնի է, որ նա իմն է: Եւ վիճելու էլ կարիք չը կայ: Ուշագրութիւն դարձրէք, խնդրեմ. իմ տատի տատը տւել էր ձեր հօր պապի գիւղացիներին այդ մարգագետինը ձրիապէս և անորոշ ժամանակով օգտւելու, որովհետեւ նրանք նրա համար աղիւս էին այրում: Ձեր հօր պապի գիւղացիները օգտւելով այդ գետնից 40 տարի, սովորել էին հաշուել իրրե իրենց գետին, բայց երբ որ դուրս եկաւ օրէնքը...

ՆԱՏ. Ս.—Ամենին էլ այդպէս չէ, ինչպէս դուք էք ասում, և իմ պապը ու նրա պապը հաշուում էին, որ իրենց գետինը հասնում է մինչև Այրլաժ լիճը, ուրեմն և Եզնամարգագետինն էլ մերն էլ եղել էլ ինչո՞ւ վիճել՝ չեմ հասկանում, մինչև անգամ կարելի է վիրաւորւել:

ԼՕՄ.—Ես ձեզ ցոյց կը տամ թղթերը, Նա-

տալիա Ստեպանովնա...

ՆԱՏ. Ս.—Ո՛հ, դուք կամ կատակ էք անում, կամ դիտմամբ չարացնում էք ինձ: Ասացէք խնդրեմ. գետնին տէրութիւն ենք անում համարեա թէ 300 տարի և յանկարծ մեզ յայտնում են, որ նա մերը չէ: Իվան Վասիլիչ, ներեցէք, բայց ես ականջներիս չեմ հաւատում: Այդ դետինը ինձ համար մեծ բան չարժէ, այնտեղ ընդամենը 5 դեսեստին չնչին տեղ է և արժէ մի 300 ըուբլի, բայց ինձ վերդովեցնում է անարդարութիւնը: Ասացէք, ինչ ուզում էք, բայց ես անարդարութիւն տանել չեմ կարող:

ԼՕՄ.—Լսեցէք ինձ, աղաչում եմ: Ձեր հօր պապի գիւղացիները, ինչպէս ես արդէն պատիւ ունեցայ ասելու, աղիւս էին այրում ձեր տատի տատի համար: Ձեր տատի տատը կամենալով նրանց համար մի բարիք գործած լինել...

ՆԱՏ. Ս.—Տատ, պապ, տատ, պապ... ոչինչ չեմ հասկանում: Մարգագետինը մերն է, ահա բոլորը:

ԼՕՄ.—Իմս է:

ՆԱՏ. Ս.—Մերն է: Թէկուղ երկու օր հաստատեցէք, թէկուղ 15 ֆրակ հագէք, բայց նա մերն է, մերն է, մերն է... Ձերը չեմ ցանկանում և իմն էլ կորցնել չեմ ուզում: Ինչպէս կամենաք:

ԼՕՄ.—Ինձ, Նատալիա Ստեպանովնա, գետինը հարկաւոր չէ, բայց ես պրինցիպի համար միայն: Եթէ հարկաւոր է, համեցէք, կնւիրեմ ձեզ:

ՆԱՏ. Ս.—Ես ինքս կարող եմ նւիրել ձեզ, որովհետեւ նա իմն է: Այս ամենը աւելի քան տարօրինակ է, Իվան Վասիլիչ: Մինչև օրս մենք ձեզ լաւ հարեան էինք հաշուում, անցեալ տարի տւինք ձեզ մեր ծածկու մեքենան և այդ պատճառով հազիւ կարողացանք մեր հացը նոյեմբերին ծածել, իսկ դուք մեզ հետ վարւում էք, ինչպէս բօշաների հետ: Նւիրում էք ինձ իմ սեփական գետինը. ներեցէք ինձ, այդ հարեանաբար չէ, այդ, իմ կարծիքով, յանդգնութիւն է, եթէ թոյլ կը տաք:

ԼՕՄ.—Ձեր կարծիքով ուրեմն ես յափշտակիչ եմ: Տիրուհի, երբէք ես ուրիշի գետին չեմ սեփականացրել, և մեղադրել ինձ այդ բանում թոյլ չեմ տալ ոչոքի: (Արագ գնում է շիշի մօտ եւ ջուր խմում): Եզնամարգագետինը իմն է:

ՆԱՏ. Ս.—Սուտ է, մերն է:

ԼՕՄ.—Ի՞նչ է:

ՆԱՏ. Ս.—Սուտ է: Ես կը հաստատեմ, այսօր և եթ կողարկեմ այնտեղ իմ հնձուորներին:

ԼՕՄ.—Ի՞նչ:

ՆԱՏ. Ս.—Այսօր և եթ այնտեղ կը լինեն իմ հնձուորները:

ԼՕՄ.— Իսկ ես նրանց վզակոթներին տալով, կը վռնեմ աշխտեղից:

ՆԱՏ. Ս.— Չէք համարձակուի:

ԼՕՄ.— (սիրտը ընկելով): Եզնամարդագետինը իմն է. հասկանում էք, իմն է:

ՆԱՏ. Ս.— Մի գոռաք, խնդրեմ: Կարող էք նախանձից գոռալ և ճշալ ձեր սեփական տանը, իսկ աշխտեղ խնդրում եմ պահել ձեզ քաղաքավարութեան սահմաններում:

ԼՕՄ.— Եթէ, տիրուհի, այս անտանելի և սարսափելի սրտի թրթռոցը չը լինէր, ես ձեզ հետ ուրիշ կերպ կը խօսէի: (Գոռալով) Եզնամարդագետինը իմն է:

ՆԱՏ. Ս.— Մերն է:

ԼՕՄ.— Իմն է:

ՆԱՏ. Ս.— Մերն է:

ԼՕՄ.— Իմն է:

ՏԵՍԻԼ 4

Նոյնք և ՉՈՒԲՈՒԿՈՎ

ՉՈՒԲ.— (մտնելով) Ի՞նչ է, ի՞նչ է պատահել, ինչո՞ւ էք գոռում:

ՆԱՏ. Ս.— Հայրիկ, բացատրիր, խնդրում եմ, այս պարոնին, թէ ում է պատկանում Եզնամարդագետինը՝ մեզ թէ իրան:

ՉՈՒԲ.— (ԼՕՄՈՎԻՆ) Սիրելիս, մարդագետինը մերն է:

ԼՕՄ.— Թոյլ տւէք, Ստեպան Ստեպանիչ, նա ճրտեղից ձերը դառաւ: Գոնէ դուք ողջամիտ եղէք. տատիս տատը տւել էր այդ գետինը անորոշ ժամանակով և ձրի ձեր հօր պապի գիւղացիներին, նրանք էլ օգտւելով 40 տարի, սովորել էին հաշւել իբրեւ իրենց սեփականութիւն, բայց երբ որ օրէնքը...

ՉՈՒԲ.— Թոյլ տւէք սիրելիս, դուք մոռանում էք, որ գիւղացիները չէին վճարում ձեր տատին և մասամբ նորին, որովհետեւ մարդագետինը այն ժամանակ վիճելի էր և այլն... Այժմ ամեն մի շուն գիտէ, որ նա մերն է: Դուք, երեւի, յատկազօր չէք տեսել:

ԼՕՄ.— Իսկ ես ձեզ կը հաստատեմ, որ նա իմն է:

ՉՈՒԲ.— Չէք հաստատիլ, սիրելիս:

ԼՕՄ.— Ո՛չ, կը հաստատեմ:

ՉՈՒԲ.— Թանկագինս, ինչո՞ւ այդպէս գոռալ. անհէնց գոռալով էլ ոչինչ չէք հաստատիլ: Ես ձերը չեմ ցանկանում և իմն էլ զիջել չեմ ցանկանում: Ի՞նչ պատճառով: Բայց երբ բանը այդտեղ հասաւ, այն ժամանակ ես ուրախութեամբ այդ գետինը կը նւիրեմ գիւղացիներին, քան թէ ձեզ: Ահա այսպէս:

ԼՕՄ.— Չեմ հասկանում, ի՞նչ իրաւունքով

մէկի սեփականութիւնը նւիրում էք մի ուրիշին:

ԶՈՒԲ.—Այդ արդէն ես գիտեմ, իրաւունք ունեմ թէ չէ: Իսկ այդ բանին, երիտասարդ պարոն, ես սովոր չեմ, որ ինձ հետ խօսեն այդպիսի ձայնով և մասամբ նորին: Ես, երիտասարդ պարոն, երկու անգամ մեծ եմ ձեզանից և խնդրում եմ խօսել ինձ հետ առանց աժիտացիայի և մասամբ նորին:

ԼՕՄ.—Ո՛չ, դուք ինձ յիմարի տեղ էք դնում, կամ ծիծաղում վրաս: Իմ գետինը ձերն էք համարում և դեռ պահանջում էք, որ ես սառնասիրտ մնամ և ձեզ հետ մարդավարի խօսեմ: Լաւ հարևանները այդպէս չեն վարւում, Ստեպան Ստեպանիչ. դուք ոչ թէ հարևան, այլ յափշտակիչ էք:

ԶՈՒԲ.—Ի՞նչ... Ի՞նչ ասացիք:

ՆԱՏ. Ս.—Հայրիկ, իսկոյն հնձուորներին այնտեղ ուղարկիր:

ԶՈՒԲ.—Ի՞նչ ասացիք, յարգելի պարոն:

ՆԱՏ. Ս.—Եզնամարդագետինը մերն է և ես նրան ոչ ոքի չեմ գիշի, չեմ գիշի, չեմ գիշի...

ԼՕՄ.—Այդ մենք կը տեսնենք. ես ձեզ դատարանով կը հաստատեմ, որ նա իմն է:

ԶՈՒԲ.—Դատարանով. կարող էք դատարան գիմել, երիտասարդ պարոն, և մասամբ նորին... կարող էք: Ես ձեզ ճանաչում եմ, դուք

հէնց այն է, մի պատճառ էք փնտրում, որ դատէք և այլն... Ձեր ամբողջ տոհմը այդպէս էր:

ԼՕՄ.—Խնդրում եմ չը վիրաւորել իմ տոհմը: Լօմոֆների տոհմը ազնիւ մարդկանցից է եղել բաղկացած և ոչ ոք նրանցից դատաստանի տակ չէ ընկել փող վատնելու համար, ինչպէս ձեր հանդուցեալ քեռին:

ԶՈՒԲ.—Իսկ ձեր Լօմոֆների տոհմում բոլորն էլ խելագարներ են եղել:

ՆԱՏ. Ս.—Ամենքը, ամենքը, ամենքը:

ԶՈՒԲ.—Ձեր պապը արբեցող էր, իսկ փոքրիկ քեռակինը ճարտարապետի հետ փախաւ մասամբ նորին:

ԼՕՄ.—Իսկ ձեր մօր կողքը ծուռ էր... (սիրտը ընկելով) Ա՛յ, ինչ որ ձգեց... գլխիս խփեց... ջճւր...

ԶՈՒԲ.—Իսկ ձեր հայրը թղթամոլ էր և շատակեր:

ՆԱՏ. Ս.—Իսկ քեռակինը բամբասասէր, որի հատը չը կար:

ԼՕՄ.—Ձախ ոտս ընկաւ... Իսկ դուք ինտրիզան էք: Ա՛յ, սիրտս... Եւ ոչ ոքի համար դադանիք չէ, որ դուք ընտրութիւնների ժամանակ... Աչքերս շշտակի են տալիս... գլխարկս ձւր է:

ՆԱՏ. Ս.—Ստորութիւն է, ստորութիւն է, վատ է:

ԶՈՒԲ.—Իսկ դուք երկերեսանի և փասա-
կար մարդ էք, այո:

ԼՕՄ.—Ահա, ահա գլխարկս... Սիրտս...
Ո՞ւր գնամ: Ո՞ւր է դուռը... Ա՛խ, մեռնում եմ,
կարծես: Ոտս ցաւում է... (զնում է ղէպի դուռը):

ԶՈՒԲ.—(նրա յետեւից) Որ ձեր ոտը այլևս
իմ տանը չը լինի:

ՆԱՏ. Ս.—Դիմեցէք, դատարան դիմեցէք,
մենք կը տեսնենք: (Լոմովը զնում է):

ՏԵՍԻԼ 5

ԶՈՒԲՈՒԿՈՎ և ՆԱՏԱԼԻԱ ՍՏԵՊԱՆՈՎՆԱ

ԶՈՒԲ.—Սատանան տանի քեզ:

ՆԱՏ. Ս.—Սրիկայ, Արի և սրանից յետոյ
հաւատ ընծայիր հարեաններին:

ԶՈՒԲ.—Զգւելի, ոչխարի գլուխ:

ՆԱՏ. Ս.—Վայրենի, սեփականացրել է ու-
րիշի գետինը և դեռ համարձակւում է հայհոյել:

ԶՈՒԲ.—Լակոտ, դեռ յանդգնում է առա-
ջարկութիւն անել և մասամբ նորին: Առաջար-
կութիւն:

ՆԱՏ. Ս.—Ի՞նչ առաջարկութիւն:

ԶՈՒԲ.—Ապա ի՞նչ: Եկել էր, որ քեզ առա-
ջարկութիւն անի:

ՆԱՏ. Ս.—Առաջարկութիւն. ի՞նչ... ինչո՞ւ

այդ առաջ չասացիր:

ԶՈՒԲ.—Եւ փրակ էլ էր հագել: Ճիճճ:

ՆԱՏ. Ս.—Ի՞նչ, առաջարկութիւն: Ա՛խ...
(Ընկնում է ըսկաթոռի վրայ) Դարձնել նրան...
դարձնել... Ա՛խ...

ԶՈՒԲ.—Ո՞ւմ դարձնել:

ՆԱՏ. Ս.—Շուտ, շուտ, ուշքս գնում է, դարձ-
նել... (Խտերիկա):

ԶՈՒԲ.—Ի՞նչ է պատահել, ի՞նչ ես ուզում...
(Դուրսը ընկելով) Անբաղդ մարդ եմ, ես կը սպա-
նեմ ինձ, կը կախւեմ, տանջեցին...

ՆԱՏ. Ս.—Մեռնում եմ... Դարձնել...

ԶՈՒԲ.—Թի՛ւ... իսկոյն... մի բղաւիր: (Դուրս
է վազում):

ՆԱՏ. Ս.—(միայնակ տնքում է) Ի՞նչ արինք
մենք: Դարձնել, դարձնել...

ԶՈՒԲ.—(ներս վազելով) Իսկոյն կը գայ և մա-
սամբ նորին, սատանան նրան տանի: Ո՛ւֆ...
ինքդ խօսիր նրա հետ, իսկ ես այդ չեմ ուզում
և այլն...

ՆԱՏ. Ս.—(տնքալով) Դարձնել...

ԶՈՒԲ.—(գոռալով) Գալիս է, ասում են քեզ:
Տէր Աստուած, ինչ տանջանք է չափահաս աղ-
ջկայ հայր լինելը: Կը մորթեմ ինձ, անպատ-
ճառ կը մորթեմ... հայհոյեցին մարդուն, վի-

բաւորեցին, անպատեցին և այդ բոլորը դժուար...
դժուար...

ՆԱՏ. Ս.—Ո՛հ, դժուար...

ԶՈՒԲ.—Տեսէք, այժմ ես եմ մեղաւորը:
(Դռնեքում երեսում է Լօմովը) Ինքդ խօսիր...
(գնում է):

ՏԵՍԻԼ 6

ՆԱՏԱԼԻԱ ՍՏԵՊԱՆՈՎՆԱ և ԼՕՄՈՎ

ԼՕՄ.—(մտնում է ուժասպառ եղած) Սիր-
տըս փայտացել է... կողքումս ինչ որ ձգում է:

ՆԱՏ. Ս.—Ներեցէք, մենք տաքացանք, Ի-
վան Վասիլևիչ... Ես այժմ իսկապէս որ մտա-
բերում եմ, Եզնամարգագետինը ձերն է:

ԼՕՄ.—Սիրտս շատ վատ թրթռում է... Այո,
Եզնամարգագետինը իմն է:

ՆԱՏ. Ս.—Ձերն է, ձերն է... Նստեցէք...
(նստում են) Մենք ճիշտ չէինք...

ԼՕՄ.—Ես պրինցիպի համար միայն, գե-
տինը թանկագին չէ, բայց պրինցիպը շատ թանկ
արժէ:

ՆԱՏ. Ս.—Իսկապէս պրինցիպը... Եկէք, խօ-
սենք մի ուրիշ բանի մասին:

ԼՕՄ.—Նամանաւանդ որ ես փաստեր ունիմ.
տառիս տառը այդ գետինը ձեր հօր պապի գիւ-
ղացիներին էր տւել...

ՆԱՏ. Ս.—Բաւական է այդ մասին, բաւա-
կան է: (Կողմ) Ձեմ իմանում, ինչից սկսեմ: (Նը-
րան) Շնորհով էք մտադիր որսի գնալու:

ԼՕՄ.—Տատրակների որսի մտադիր եմ հըն-
ձից յետոյ գնալու, յարգելի Նատալիա Ստեպա-
նովնա: Բայց դուք լսե՛լ էք: Երևակայեցէք, ինչ
դժբաղդութիւն է պատահել ինձ. իմ Զիզիկը, ո-
րին դուք ճանաչում էք, սկսել է կաղալ:

ՆԱՏ. Ս. Ափսոս, ինչո՞ւ:

ԼՕՄ.—Ձը գիտեմ... Երևի ոտքն է դուրս
ընկել, կամ ուրիշ շներն են կծել: (Հոգեց քա-
շելով) Ամենալաւ շունն էր. ես նրան գնելիս,
Միրօնովին 125 ռուբլի վճարեցի:

ՆԱՏ. Ս.—Շատ էք վճարել, Իվան Վասի-
լևիչ:

ԼՕՄ.—Իսկ իմ կարծիքով արժան է, հրա-
շալի շունն է:

ՆԱՏ. Ս.—Հայրիկս իրա Միզիկի համար 85
ռուբլի է վճարել, իսկ չէ՞ որ Միզիկը ձեր Զի-
զիկից լաւ է:

ԼՕՄ.—Միզիկը լաւ է Զիզիկից: Ի՞նչ էք ա-
սում... (ծիծաղելով) Միզիկը լաւ է Զիզիկից:

ՆԱՏ. Ս.—Ի հարկէ լաւ է: Միզիկը, ճիշտ
է, երիտասարդ է, բայց նրա նման լաւ յատկու-
թիւններ ունեցող շուն մինչև անգամ Վօլօնեց-
կին չունի:

ԼՕՄ.—Թոյլ տւէք, Նատալիա Ստեպանովնա,

դուք մոռանում էք, որ նա կարճ-ծնօտ է, իսկ կարճ-ծնօտ շունը երբեք լաւ որսկան չի լինում:

ՆԱՏ Ս.—Կարճ-ծնօտ է: Առաջին անգամն եմ լսում:

ԼՕՄ.—Հաւատացնում եմ ձեզ, ներքեւի ծնօտը կարճ է վերեւից:

ՆԱՏ Ս.—Իսկ դուք չափել էք:

ԼՕՄ.—Փախցնելու համար նա պէտքական է, բայց եթէ բանը խելուն ընկնի, հազիւ թէ:

ՆԱՏ Ս.—Նախ և առաջ մեր Միգրիկը լաւ ցեղից է, նա Լծկանի և Մծկանի որդին է, իսկ ձեր քոսոտ շան ցեղը ճանաչել էլ չի կարելի. յետոյ պառաւ է և տգեղ, սատկած ձիւս նման:

ԼՕՄ.—Պառաւ է. իմ Զիգրիկին ձեր Միգրիկի նման հինգ շան հետ չեմ փոխիլ: Ի՞նչպէս կարելի է Զիգրիկը—շուն է, իսկ Միգրիկը—ամօթ է նրա մասին մինչև անգամ վիճելը: Ձեր Միգրիկի նման շներ ամեն մի հովիւ հարիւրնեւրով ունի: Նրա գինը մի քսանուհինգնոց է:

ՆԱՏ Ս.—Ձեր մէջ, Իվան Վասիլիւիչ, կարճեա այսօր հակառակութեան սատանայ է նրատած: Մէկ հնարեցիք թէ Եզնամարգագետինը ձերն է, մէկ՝ թէ Զիգրիկը Միգրիկից լաւ է: Ընդհանրապէս չեմ սիրում, երբ մարդ ասում է այն, ինչ չի մտածում: Ձէ՛ որ դուք ինքներդ էլ շատ լաւ գիտէք, որ Միգրիկը լաւ է Զիգրիկից. էլ ինչո՞ւ հակառակել:

ԼՕՄ.—Ես նկատում եմ, Նատալիա Ստեպանովնա, որ դուք ինձ կոյրի տեղ էք դնում, կամ յիմարի: Վերջապէս հասկացէք, որ ձեր Միգրիկի ծնօտը կարճ է:

ՆԱՏ Ս.—Սուտ է:

ԼՕՄ.—Կարճ է:

ՆԱՏ Ս.—(Գոռալու) Սուտ է:

ԼՕՄ.—Ի՞նչ էք բղաւում, տիրուհի:

ՆԱՏ Ս.—Իսկ դուք ի՞նչ էք ցանցառութիւններ դուրս տալիս: Ուղղակի վրդովեցուցիչ է: Ձեր Զիգրիկի սպանելու ժամանակն է արդէն, իսկ դուք եկել էք և համեմատում նրան մեր Միգրիկի հետ:

ԼՕՄ.—Ներեցէք, ես չեմ կարող այս վէճը շարունակել, իմ սիրտը թրթռում է:

ՆԱՏ Ս.—Ես նկատել եմ, որ այն որսորդներն են բոլորից շատ վիճում, որոնք ամենքից քիչ են հասկանում:

ԼՕՄ.—Տիրուհի, խնդրում եմ ձեզ, լռեցէք, իմ սիրտը տրաքում է: (Գոռալու): Լռեցէք:

ՆԱՏ Ս.—Ձեմ լռիլ, մինչև որ չը խոստովանէք, որ Միգրիկը հարիւր անգամ լաւ է ձեր Զիգրիկից:

ԼՕՄ.—Հարիւր անգամ վատ է, թող սատկի ձեր Միգրիկը... ժխ, աչքերս... ուսս...

ՆԱՏ Ս.—Իսկ ձեր յիմար Զիգրիկին սատկելու էլ պէտք չը կայ, որովհետև առանց այն

էլ նա սատկած է:

ԼՕՄ.—(լալով) Լուեցէք, իմ սիրտը պայթում է:

ՆԱՏ. Ս.—Ձեմ լուի:

ԼՕՄ.—Լուեցէք:

ՏԵՍԻԼ 2

Առաջինները և ՉՈՒԲՈՒԿՈՎ

ՉՈՒԲ.—Ի՞նչ է պատահել դարձեալ:

ՆԱՏ. Ս.—Հայրիկ, ասա խղճմտանքով, իմ շուէնն է լաւ, մեր Միգիկը, թէ սրա Ձիգիկը:

ԼՕՄ.—Ստեպան Ստեպանիչ, աղաչում եմ, միայն այս ասացէք. ձեր Միգիկի ներքեւի ծնօտը կարճ է վերեւից թէ չէ:

ՉՈՒԲ.—Թէկուզ հէնց այդպէս լինի, մեծ բան... չէ՞ որ ամբողջ նահանգում նրանից լաւ շուէն չը կայ և այլն...

ԼՕՄ.—Բայց չէ՞ որ իմ Ձիգիկը նրանից լաւ է, ազնիւ եղէք, ճիշտն ասէք:

ՉՈՒԲ.—Մի յուզւէք, թանկագինս, թոյլ տըւէք. ձեր Ձիգիկը ունի իր լաւ կողմերը, նա մաքուր ցեղից է, ամուր ոտքեր ունի և մասամբ նորին, բայց այդ շուէնը, եթէ ուզում էք իմանալ, գեղեցիկս, ունի երկու մեծ պակասութիւն. պառաւ է և կարճ դուռն ունի:

ԼՕՄ.—Ներեցէք, իմ սիրտը թրթռում է...

Փաստեր վերցնենք... յիշում էք Մարուսինի արօտատեղում իմ Ձիգիկը վազում էր իշխանի Լուլուկի հետ հաւառար, իսկ ձեր Միգիկը մի ամբողջ մղոն յետ էր մնացել:

ՉՈՒԲ.—Այո, յետ էր մնացել, որովհետեւ իշխանի շնապանը նրան մզրախով խփեց:

ԼՕՄ.—Եւ տեղն էր, ուր իշխանը աղւէսի յետեւից են վազում, իսկ ձեր Միգիկը ոչխարներին:

ՉՈՒԲ.—Սուտ է... Ես, հոգիս, տաքացող մարդ եմ և ահա այդ պատճառով խնդրում եմ վերջացնենք: Խփեց, այո, որովհետեւ ամենքն էլ նախանձում են ուրիշի շներին նայելով: Այո, նախանձոտ են ամենքը: Դուք էլ, աղաս, անմեղ չէք, հէնց որ տեսաք մէկի շուէնը ձերինից լաւ է, իսկոյն սկսում էք այս և այն, մասամբ նորին: Ես լաւ եմ յիշում:

ԼՕՄ.—Ես էլ եմ յիշում:

ՉՈՒԲ.—(Տնազելով) Ես էլ եմ յիշում... Ի՞նչ էք յիշում:

ԼՕՄ.—Սիրտս... Ոտքս... էլ չեմ կարող:

ՆԱՏ. Ս.—(Տնազելով) Սիրտս... Ի՞նչ որսորդ էք դուք. դուք տանը պիտի նստէք և ոչ թէ աղւէսների որսի դուրս գաք. սիրտս...

ՉՈՒԲ.—Եւ իսկապէս, ի՞նչ որսորդ էք դուք: Ձեր այդ սրտի թրթռոցներով տանը պիտի նրստէք և ոչ թէ ձիու վրայ ձոճւէք: Դեռ լաւ է եթէ

որս անէիք, ապա թէ ոչ դուք նրա համար էք միայն որսի գնում, որ վիճէք և ուրիշներ շնորհին խանգարէք, մասամբ նորին: Ես զրգուող եմ, աւելի լաւ է թողնենք այս խօսակցութիւնը: Դուք իսկապէս որ որսորդ չէք:

ԼՕՄ.—Իսկ դուք որսորդ էք: Դուք էլ նրա համար էք գնում, որ քսմսէք իշխանին և ինտրիգներ սարքէք: Սիրտս... Դուք ինտրիգան էք...

ՁՈՒԲ.—Ի՞նչ: Ես ինտրիգան եմ: (Գողալով) Լռեցէք:

ԼՕՄ.—Ինտրիգան:

ՁՈՒԲ.—Լակոտ: Քոթնի:

ԼՕՄ.—Պառաւ մուկը: Ճիգւիթ:

ՁՈՒԲ.—Լռիր, ապա թէ ոչ հրացանով կը տամ, կը սատկեցնեմ:

ԼՕՄ.—Բոլորին էլ յայտնի է, որ... ճի, սիրտըս... որ ձեր հանգուցեալ կինը ծեծում էր ձեզ: Ոտքս... սիրտս... ոտքս... ընկնում եմ, ընկնում եմ...

ՁՈՒԲ.—Իսկ դու քո աղախնի փէշերի տակըն ես մտնում:

ԼՕՄ.—Ա՛յ, ա՛յ, սիրտս պայթեց... Ուսս ընկաւ... Ո՞ւր է ուսս... մեռնում եմ... (ընկնում է քաղկաթոռի վրայ) Բժիշկ (Ուշաթափում է):

ՁՈՒԲ.—Երեխայ, լակոտ... Վատ եմ զգում ինձ... ուշքս գնում է... (ընկնում է թիկնաթոռի վրայ):

ՆԱՏ. Ս.—Ի՞նչ որսորդ էք դուք, դուք ձիու-

վրայ նստել էլ չէք կարող: Հայրիկ, սրան նայիր, նայիր: Իվան Վասիլիչ. նա մեռաւ...

ՁՈՒԲ.—Վատ եմ, շունչս կտրւեց... օդ... օդ...

ՆԱՏ. Ս.—Նա մեռաւ... (Թափահարելով) Իվան Վասիլիչ... Իվան Վասիլիչ, ի՞նչ արինք մենք, հա՛... Նա մեռաւ... (քաղկաթոռի վրայ ընկնելով) Բժիշկ, բժիշկ:

ՁՈՒԲ.—Օ՛ր... ի՞նչ է պատահել... ի՞նչ է, հա՛...

ՆԱՏ. Ս.—(տնքալով) Նա մեռաւ... մեռաւ...

ՁՈՒԲ.—Ո՞վ մեռաւ: (Նայելով Լօմովին): Եւ իսկապէս, որ մեռաւ: Տէր Աստուծո՛ւ, Չո՛ւր, բժիշկ... (Մօտեցնում է նրա բերանին քաթակով ջուր) Խմեցէք. չէ, չի խմում... կը նշանակի մեռաւ և մասամբ նորին... Անբաղդ մարդ եմ ես, ի՞նչու չեմ ճակատիս ատրճանակ արձակում, ի՞նչու չեմ մինչև այժմ մորթել ինքս ինձ... ի՞նչու եմ սպասում... տէք ինձ դանակ, ատրճանակ տէք ինձ... (Լօմովը շարժում է) կենդանանում է, կարծես... Ձուր խմեցէք... Ահա այդպէս:

ԼՕՄ.—Աչքերս շեշտակի են տալիս. ո՛ւր եմ ես:

ՁՈՒԲ.—Պսակեցէք շուտով և թող սատանան տանի ձեզ. նա համաձայն է: (Միացնում է երկուսի ձեռքերը) Նա համաձայն է և մասամբ

նորին: Օրհնում եմ ձեզ և այլն... Միայն թէ հանգիստ թողէք ինձ:

ԼՕՄ.—Ահ, ի՞նչ... Ո՞ւմ:

ԶՈՒԲ.—Նա համաձայն է: Դէ, համբուրեցէք և սատանան ձեզ հետ:

ՆԱՏ. Ս.—Նա կենդանի է... Այո, այո, ես համաձայն եմ:

ԶՈՒԲ.—Համբուրեցէք:

ԼՕՄ.—Ի՞նչ, ո՞ւմ... (համբուրելով Նատանի Ստեպանովնային) Շատ ուրախ եմ: Թոյլ տւէք, բանն ի՞նչու՞ն է: Ահ, հասկանում եմ... Սիրտս... աչքերս... ես բաղդաւոր եմ, Նատանի Ստեպանովնա... (Համբուրում է ձեռքը) Ոտքս ընկաւ...

ՆԱՏ. Ս.—Ես էլ բաղդաւոր եմ:

ԶՈՒԲ.—Օ՛հ, կարծես ուսերիցս սար ընկաւ:

ՆԱՏ. Ս.—Գոնէ հիմա լինի, համաձայնեցէք, որ Զիզիկը վատ է Միզիկից:

ԼՕՄ.—Լաւ է:

ՆԱՏ. Ս.—Վատ է:

ԶՈՒԲ.—Ահա սկսում է ընտանեկան բաղդաւորութիւնը:

ԼՕՄ.—Վատ է:

ԶՈՒԲ.—Շամպայն, շամպայն:

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ԷՍ ԷԼ ՔԵՁ 200,000

Կումեդ. 3 արար. Մեանիցկու

Փոխադր. Գ Ր. Ա Ի Ե Տ Ե Ա Ն

Настоящая пьеса, подъ заглавіемъ „Вотъ тебѣ и 200,000“ ком.-фарсъ въ 3 д. Мясни- каго пер. Аветяна разрѣшена Намѣстникомъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кавказѣ, для представленія на сценахъ края. (Отзывъ Канцеляріи за № 24537).

29 Ноября 1908 г. г. Тифлисъ

И. Д. Предсѣдателя Комитета (подпись)

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ԱՆՆԱ-ԽԱԹՈՒՆ, այրի կին, 65 տարեկան
ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ ԿԱՐԱՊԵՏՈՎ, նրա որդին, 40 տա-
րեկան

ԿԱՏԻՆԿԱ, սրա քոյրը
ՄԻՍԱՅԷԼ-ԲԷԳ ՄԱՄԻԿՈՆՈՎ, Կարապետովի պաշ-
տոնակիցը, 45 տարեկան

ՎԱՌԻՆԿԱ-ԲԱՋԻ, նրա կինը
ՄԱՆԻՉԿԱ, նրանց աղջիկը, 20 տարեկան

ՄԱՐԳԻՍ-ԲԷԳ } Օվա Էս-Բէգի ընկերները, չի-
ՄԱԿԱՐ-ԳԷԳ } նոյնիկներ
ՈՒՆԱՆ-ԲԷԳ }

ՄԱՌԱ-ԽԱԹՈՒՆ, չինոյնիկի այրի, 40 տարեկան
ԼԻՉԱ, նրա աղջիկը, 20 տարեկան

ՄԱՐԻԱՄ-ԲԱՋԻ, չինոյնիկի այրի, 42 տարեկան

ՍՕՆԻՉԿԱ, նրա աղջիկը, 21 տարեկան

ԳՐԻԳՈՐ-ԲԷԳ ՆԱԶՐԻԲԷԳՈՎ, գրագիր

ԿԱՐԱՊԵՏ-ԲԷԳ ԴԱՆԻԷԼԲԷԳՈՎ, Կարապետի գըլ-
խաւորը, գեներալ

ՏՕՏՈՄԵԱՆ, «Լրագրեր» լրագրի թղթակիցը

ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

ԳԱՍՊԱՐ, խոհարար Կարապետոյնի մօտ

Սպասաւոր

Երկու պարոն (անխօս)

Ա. արարւածում Աննա-խաթունը վրացնակ է հագ-
նւած, երկրորդից—եւրոպական:

Գործողութիւնը կատարւում է գաւառական մի-
յեւ ընկած քաղաքում:

Բոլոր չինոյնիկները հագած են վիցմունդիւններ,
իսկ բալի ժամանակ պաշտօնական ֆրակներ: Կանայք
հայկական կամ վրացնակ շորերով են: Ծառան գիւղա-
ցու: Սպասաւորը ֆրակով:

Բէգ բառը գործ է ածւում այն մտքով, ինչմըտ-
քով որ հայկական քաղաքներում անւանում են ամեն
մի չինոյնիկի կամ հասարակ գրագրի:

— Եւ ի վերջոյն իմ անհատական իրաւունքս եւ իմ
 անհատական իրաւունքս — Եւ ի վերջոյն իմ
 անհատական իրաւունքս եւ իմ անհատական իրաւունքս

Եւ ի վերջոյն իմ անհատական իրաւունքս եւ իմ
 անհատական իրաւունքս — Եւ ի վերջոյն իմ
 անհատական իրաւունքս եւ իմ անհատական իրաւունքս

Եւ ի վերջոյն իմ անհատական իրաւունքս եւ իմ
 անհատական իրաւունքս — Եւ ի վերջոյն իմ
 անհատական իրաւունքս եւ իմ անհատական իրաւունքս

Եւ ի վերջոյն իմ անհատական իրաւունքս եւ իմ
 անհատական իրաւունքս — Եւ ի վերջոյն իմ
 անհատական իրաւունքս եւ իմ անհատական իրաւունքս

Եւ ի վերջոյն իմ անհատական իրաւունքս եւ իմ
 անհատական իրաւունքս — Եւ ի վերջոյն իմ
 անհատական իրաւունքս եւ իմ անհատական իրաւունքս

Եւ ի վերջոյն իմ անհատական իրաւունքս եւ իմ
 անհատական իրաւունքս — Եւ ի վերջոյն իմ
 անհատական իրաւունքս եւ իմ անհատական իրաւունքս

Ա. Ա. Ր Ա. Ր Ի Ա. Ծ

Համեստ կահատրուած սենեակ: Դռներ, պատու-
 հաններ, առաջին պլանի պատուհանի վրայ ծա-
 ղիկներ:

ՏԵՍԻՒ 1

ԱՆՆԱ.-ԽԱԹՈՒՆ և ԿԱՏԻՆԿԱ

ԱՆ.-Խ.—(Նստած, զուլպա է զործում)—Կա-
 տինկա, Կատինկա... Աղջի Կատինկա...

ԿԱՏ.—(ղրսից)—Ի՞նչ ա, մայրիկ:

ԱՆ.-Խ.—Մի սհաթին մտիկ արա, քանիսն ա:

ԿԱՏ.—(ղրսից) Չորսը:

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ ես ասում, աղջի, չորսը... Բա
 էս ի՞նչի Օվանէսը չեկաւ ինչրի էս վախտ, մի
 բան չըլնի պատահած:

ԿԱՏ.—(ղուրս զալով)—Ի՞նչ պիտի պատա-
 հի, երեւի դէս ու դէն մտիկ անելով, գալիս ա ի-
 րա համար էլի:

ԱՆ.-Խ.—Չէ, մի բան ա պատահել, թէ չէ
 ամեն օր սհաթի իրեքին ա գալի:

ԿԱՏ.—(պատուհանին ժօտենալով) Այ, Իվան
 Պետրովիչն ա գալի. բարով Իվան Պետրովիչ: Ի՞նչ:
 Մերսի: Ի՞նչպէս ա ձեր առողջութիւնը: Լաւ ա:

Շատ լաւ: Սօնիչկան ինչ ա, հը, նոր շեապա ա
ստացել Թիֆլիսից, լաւն ա... անպատճառ, ան-
պատճառ էս երկու օրը կը գամ-տեսնեմ: Ի՞նչ ա,
ծաղիկներով:

Ան.-Խ.-Աղջի, կատինկա, մի հարցրու,
հըր ա ախպէրդ է:

ԿԱՏ.-Իվան Պետրովիչ, Իվան Պետրովիչ...
(պատուհանից դուրս հանելով գլուխը) ներողու-
թիւն, աղբօրս չէք տեսել: Մերսի: Չի տեսել,
մայրիկ: Չէ, մի տես մեր Սօնիչկան ոնցն ա է,
մարդը հարիւր մանէթ ա ստանում, ամա նա տա-
րեկան չորս շեապա ա առնում, իսկի վէջին չի:
Իմ աղբէրս հօ հէնց մի տարի ա՛ կառնեմ հա՛
կառնեմ անելով, ինձ խաբում ա:

Ան.- Խ.-Կառնի էլի...

ԿԱՏ.-Իշտահ պահիր: Հրէս ամառը պրծաւ,
ես հլա մինչև օրս էլ հին շեապով եմ: Դէ, ա-
սա՛, մայրիկ, էլ որ սարսաղը ինձ վրայ ուշադ-
րութիւն կը դարձնի:

Ան.- Խ.-Ասենք, տղամարդիկը մօղից բան
չեն հասկանում: —

ԿԱՏ.-Ներեցէք, շատ էլ լաւ են հասկա-
նում: Եթէ հասկանալիս չը լինէին, ես հիմա
շատուց կը լինէի մարդու գնացած:

Ան.- Խ.-Մի սպասիր հալա, հէնց որ Օվա-
նէսին դուրսդուրմը բարձրացրին թէ չէ, շեա-
պա էլ կուսենաս, հալա ծածկոց էլ:

ԿԱՏ.-Է՛հ, էտէնց ասելուցդ միշտ էն թուր-
քի մասալան ա միտս ընկնում: (Նստում է մօր
կողքին) Մայրիկ, այսօր ես թուղթ բաց արի,
երեք անգամին էլ ինժիններ դուրս եկաւ:

Ան.- Խ.-Ինժիներ. էդ հիվա... մենք ծանօթ
ինժիններ չունենք, որ...

ԿԱՏ.-Էդ ոչինչ, որ չունենք: Մէկ էլ տե-
սար մէկը դուրս պրծաւ ու ինձ ուզեց: (Գրպա-
նից խաղաթղթեր հանելով) Ուզում ես, մէկէլ
բացեմ:

Ան.- Խ.-Բաց արա՛, հոգիս, բաց արա, մայ-
րիկը քեզ դուրբան: (Ուզում է բացել, մտնում
է Օվանէս-բէզը):

ՏԵՍԻԼ 2

Առաջիններ և Օվանէս-Բէզ

Օվ. Բ.- (ներս վազելով կանգնում է դռնե-
րում) Չեն տեսնում: (Դէն է ձգում պօրտֆէյը,
պիսարկը եւ վերարկուն: Մայրիկ, քոյրիկ...

Ան.- Խ. } — Օվանէս ջան:

ԿԱՏ. } — Եղբայր ջան:

Օվ. Բ.- Թողէք, թողէք մի շունչ քաշեմ...
վազէ-վազ գլուխ կտարելով, թռչելով եմ եկել...
չունչս կտրւում է... (Ընկնում է ըսկաթոռի վը-
րայ):

ԱՆ.-Խ.—Ախր ի՞նչի էիր վազում որ: Դէ մի ասա:

ՕՎ. Բ.—Ինչո՞ւ... (վեր թռչելով) Մայրիկ ջան, քոյրիկ ջան, ուռում բղաւեցէք, ուռում... հա՛ հա՛, հա՛...

ԱՆ.-Խ.—Կատինկա ջան, էս տղան գժւել ա, քաջքով ա ընկել:

ԿԱՏ.—Իսկ որ գժւել ա, մայրիկ ջան:

ՕՎ. Բ.—Ե՞ս եմ գժւել, հա՛, հա՛, հա՛... էս տեսել էք: /

(Բացում է ձեռքում ծմլտած մի թերթ տպած թուղթ եւ ցոյց տալիս) Տեսել էք... ուռում... եկէք, պաշտմ, պաշտմ ձեզ է...

ԱՆ.-Խ.—Դէ մի ասա տեսնենք է, ոռճիկդ են աւելացրել, թէ ի՞նչ ա...

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ ոռճիկ, ի՞նչ բան... 200,000ը ինձ ա ընկել է, 200,000՝ը...

ԱՆ.-Խ.—200,000...ախ... (Ընկնում են ջազ-ԿԱՏ. } կաթոռների վրայ):

ԱՆ.-Խ.—Վայ, ջաններդ մեռնեմ... մեռայ...

ԿԱՏ.—Ես էլ, մայրիկ ջան, ես էլ եմ մեռնում...

ՕՎ.-Բ.—(ընկնում է ջազմոցի վրայ եւ թռչ-թռվ իրան հովհարում) Իմ բանն էլ բուրդ ա, սատանան տանի: Ո՛ւՖ... Մայրիկ ջան, Կատինկա ջան, միք մեռնիլ, էդ սկի հարկաւոր չի... Աստուած վկայ, սկի հարկաւոր չի:

ԱՆ.-Խ.—Ադա՛, հնց չը մեռնեմ, բա 200,000 ես ասում, ախր հնց չը մեռնեմ, հնց ա կարելի:

ԿԱՏ.—Բա իմ սիրտը, քիչ ա մնում դուրս պրծնի, Աստուած վկայ, այ, դուրս կը պրծնի...

ՕՎ.-Բ.—Էդ ոչինչ, կանցկենայ, ես էլ քիչ մնաց սրտածաք ըլնէի... հէնց որ նոմերս տեսայ տպած հեռագիրների մէջը, էն սնաթին ամեն ինչ աչքերիս սկին տաւ, աչքերս մթնեցին, գլուխս պտուտ եկաւ... (վեր է թռչում եւ սենեակի մէջ թռչկոտալով նրզում) 200,000, 200,000, 200,000...

ՏԵՍԻԼ 3

Առաջիններ և ԳԱՍՊԱՐ

ԳԱՍ.—Ախր բողբաշը խարաբ էլաւ, է, հաց էք ուտելու, թէ չէ:

ՕՎ.-Բ.—Ադա, Գասպար, արի ըստեղ, մին պաշտմ քեզ:

ԳԱՍ.—Էդ կարելի ա, խի չի կարելի, ամաթող որ մին պռօշներս սրբեմ, չունքի խարի ծամում: (Սրբում է եւ համբուրում) էս որ աղէքը խմում են, խի լաւն են դառնում:

ՕՎ.-Բ.—Էդ ե՞ս եմ խմածը, այ սարսաղ, սփաթդ կտրւի, իմ քէֆը քեօք ա, ուրիշ ոչինչ: Իսկի բան հասկանում ես. էս օր 200,000 մանէթ եմ տարել է, 200,000... (Ձեռքը զրպանն

է դնում, մի ոտքը առաջ եւ յաղթական գլուխը
յետ ձգում»:

ԳԱՍ.—(պըպըզելով) 2000... բա... էդ ի՞նչ
սարսաղի ես պոկել ո՞ր...

ՕՎ.-Բ.—Խելքի տոպրակ, թուղթ չեմ խա-
ղացել որ, վիզերի՞նքի բիւթով, վիզերի՞նքի...

ԳԱՍ.—Վիզերի՞նք... բա էդքան փող կըլնի
ո՞ր...

ԱՆ.-Խ.—Ադա Գասպար, ուրիշի չասես հա,
թէ չէ տուն կը թափւեն:

ԳԱՍ.—Բա գիժեմ բերանս բաց անեմ, բան
չունեմ: Դէ շնորհաւոր ըլնի, բարով վայելես:

ՕՎ.-Բ.—Շնորհակալ եմ, շնորհակալ: Մայ-
րիկ ջան, հիմի Գասպարին մի արբեշումի ար-
խալուղ կը սագի հա:

ԳԱՍ.—Ջանիդ մեռնեմ, շատ շնորհակալ
եմ: (Համբուրում է նրա ուտը):

ԿԱՏ.—Բրդի արխալուղը լաւ է, եղբայր
ջան:

ԳԱՍ.—Սող ըլես, Կատինկա խանում, շատ
շնորհակալ եմ:

ԱՆ.-Խ.—Բրդինը շուտ խարաբեկանի, չթինը
լաւ ա, չթինը... համ պինդ կըլնի, համ էլ կա-
րելի ա լաւնալ:

ԳԱՍ.—Ապրած կենաս, Աննա խաթուն, շատ
եմ շնորհակալ է... բա հըմի ի՞նչ էք ասում,
սուփրան գցեմ:

ԱՆ.-Խ.—Բա ինչ ա որ, գցիր:

(Գասպարը զնում է):

—

ԱՆ.-Խ.—Մի բան ասեմ, Օվանէս ջան, բալ-
քա սխալ ես իմացել, հաւատալս ինչ որ չի գա-
լիս:

ՕՎ.-Բ.—Ես էլ չէի հաւատում, համա էս
թուղթը հաւատացրեց: Ուպրաւենից գնացի դէմ
ու դէմ Գոսուդարսովէնի բանկը...

ԿԱՏ.—Ձեռաց ամենքին էլ ասացիր:

ՕՎ.-Բ.—Մենակ կասսիրին, էն էլ շատ թա-
քուն, խօսք տւաւ որ ոչովի չասի:

ԱՆ.-Խ.—Ես սկի չեմ հաւատում, ով գիտա
նոմերը սխալ են գրել:

ՕՎ.-Բ.—Է՛հ, դուք էլ է... իմ բիւթի նո-
մերը ո՞րն ա:

ԱՆ.-Խ.—12.

ԿԱՏ.—Սերիան 23450

ՕՎ.-Բ.—Դէ, տեսէք, դուդ ա թէ չէ: (ցոյց
է տալիս):

ԿԱՏ.—Հա, հա, Օվանէս ջան:

ՕՎ.-Բ.—Հիմի հաւատում եք:

ԿԱՏ.—Հա, հա, եղբայր ջան, էդ ի՞նչ լաւ
բան եղաւ: Եղբայր ջան, ես ուզում եմ ինժի-
ների գնալ:

ՕՎ.-Բ.—Ուզում ես, երեքին միասին գնա:
Մայրիկ ջան, բա էսէնց օրը ինչո՞վ ուրախա-

նանք. զրկիր մին բութիլ շամպանսկի բերի:

ԱՆ.-Խ.—Մի բութիլ կարմիր գինի ունենք,
Օվանէս ջան:

Օվ.-Բ.—Բա էդ հնց ա կարելի հացից յե-
տոյ կարմիր գինի խմել. հարուստները շամպան-
սկիյ են խմում:

ԿԱՏ.—Դէ թող անանաս էլ բերի:

Օվ.-Բ.—Դէ, ըստեղ—մեր քաղաքում ա-
նանաս չի լինի, այ թիֆլիս գնանք ապրելու, ըն-
տեղ ամեն բան կը գտնենք:

ԿԱՏ.—Բա ինձ թիֆլիս չէս տանի, այնտեղ
երևի շատ ինժիններն են կան:

Օվ.-Բ.—Բա ի՞նչի չեմ տանի որ... (կան-
չում է) Գասպար, Գասպար...

ՏԵՍԻԼ 4

Առաջիններ և ԳԱՍՊԱՐ

Օվ.-Բ.—Գասպար, առ էս փողը, գնա Մը-
կրտումովի դուքանը, ասա մի բութիլ շամպան-
սկի տան քեզ բեր:

ԳԱՍ.—Էդ ի՞նչ ասիր:

Օվ.-Բ.—Շամպանսկիյ:

ԳԱՍ.—Շալպանսկի՞ն:

Օվ.-Բ.—Շամպանսկիյ, շամ... պան... սկիյ...

գիւփ մէկ ա, գլխու կընկնեն: Վազ տո՛ւ:

(Գասպարը գնում է):

—

Օվ.-Բ.—Մայրիկ ջան, իսկի կարող էի՞ր մը-
տածել, որ էս տեսակ բաղդաւորութիւն պիտի
գայ:

ԱՆ.-Խ.—Մի ասիլ Օվանէս-ջան, ո՞վ էր մը-
տածում որ... ընչրի հիմի էլ խելքս գլուխս չի
գալի:

ԿԱՏ.—Հիմի ինչքան նախանձողներ կընեն
է... մենակ հէնց թորոսովները,—աչքերը դուս
կը գայ. կը տրաքւեն նախանձից. նրանց Վա-
րինկան հօ, շատ էր մեծ-մեծ խօսում, թէ 10,000
պրիդան ունի, դէ գնա հիմի ու ճաքի:

Օվ.-Բ.—Է՛հ, 10,000-ը ինչ պրիդան ա որ,
աղբատի... Չէ, ամենքից շատ իմ նաչալնիկն
ա զարմանալու... «Կարապետով, էս դօկլադը
կազմեցէք», «Կարապետով, արտազրեցէք էս
խնդիրը»... և յանկարծ էդ Կարապետովը 200,000
մ տանում: Հա՛, հա՛, հա՛... Մայրիկ ջան, չէս
գտնում, որ մեր տանը շատ նեղածք ա:

ԱՆ.-Խ.—Չէ, ի՞նչ ա որ...

ԿԱՏ.—Ի՞նչպէս թէ չէ: Ես զարմանում եմ
թէ էս հնց ենք մենք մինչև հիմա կարողացել
ապրել էստեղ, ցածի յարկում. մուտքի դուռը
կեղտոտ, հոտած...

Օվ.-Բ.—Էդ զահրումար խոհանոցի հոտն էլ

դիփ սենեակներումն ա: Ձէ, պէտք ա տեղափոխ-
ւել, էստեղ ապրել չի ըլնի: Ես կարծում եմ,
որ Դվորեանսկի քուչումը բռնենք, լաւ կանենք,
լալաբէզովի տունը:

ԿԱՏ.—Շատ էլ լաւ կը լինի: (Պատուհանից
նայելով) Այս ի՞նչ ա, էնքան խալիս են հաւաքւել
պատուհանի առաջ—քուչումը: Կորէք էստեղից,
կորէք: (Ծածկում է):

ԱՆ.-Խ.—Էդ երեւի էն մեր խելքը պակաս
ա զուռնա փչել քուչումը, եկել են թամաշի:

ՏԵՍԻԼ 5

Առաջիններ և ԳԱՍՊԱՐ

ԳԱՍ.—Հէնց էն ա վազի տալի որ էն զաղը
բերեմ, մտքիցս թռաւ, թէ ինչ ասիր, ես էլ
մեր Գիւքանին հարցրի, թէ որ մարդ 2000 ա
տանում, ուրախութիւնից ի՞նչա խմում, նա էլ
թա ջէջի արաղ:

ԱՆ.-Խ.—Ես հէնց գիտէի, որ պէտք ա խառ-
նես մէկ մէկու. սուփրան գցել ես:

ԳԱՍ.—Է՛հ թողում են որ գցեմ, էնքան
խալիս ա հաւաքւել, մինը հարցնում ա, էն մե-
կէլը հարցնում ա, դիփին էլ պատասխան պէտ-
մա տաս, որ աղէն էսքան ա տարել. չը թողե-
ցին էլ, որ գնամ արաղը բերեմ:

ՕՎ.-Բ.—Շամպանսկիյ ասեցի, արաղ չէ,
այ սարսաղ:

ԱՆ.-Խ.—Արի, արի գնանք, գրեմ, դու գնա
բեր, սուփրան ես կը գցեմ: (Ինում է Գասպա-
րի հետ):

ՕՎ.-Բ.—Էս վերջինն ըլի թող, էգուց լակէյ
ու պովար եմ բռնելու: Էն պասաժի քուչումն
էլ լաւ տներ են տալի բրեհով:

ԿԱՏ.—Ձէ, Դվորեանսկի քուչինը լաւ ա, եղ-
բայր, բաղաքի առաջին քուչան ա, մէկ էլ որ
դիփ մագազինները առաջիդ են, թատրոնը մո-
տիկ... Մէկէլ էնտեղ որ ապրենք՝ պէտք ա ձիա-
ներ էլ պահես:

ՕՎ.-Բ.—Էն էլ 2 ջուխտ եմ առնելու, մի
ջուխտը սեւ, մէկէլը սպիտակ, այ մեր զալաւի
ձիանոց նման:

ԿԱՏ.—Ձէ, եղբայր ջան, մոխրագոյնը լաւ
ա, էնէնց պողպատի ռանգին:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ կայ որ, 200,000-ով ոսկու
ռանգին էլ ձի կառնւի: Կարեթը Թիֆլիսից եմ
բերել տալու, բեզինի շիներով:

ԿԱՏ.—Լանդօն լաւ ա, լանդօն...

ՕՎ.-Բ.—Դէ թող լանդօ ըլնի: Է՛յ, Մակիչ,
լանդօն լծիր, մոխրագոյն ձիաները հա... (Ոտ-
քերը անոռի վրայ դնելով):

ԿԱՏ.—Բա էդ ի՞նչի ես ոտերդ անոռին դրել:

Օվ.-Բ.—Լանդոյով մանգալն եմ սովորում:
Բա մեր գալաւին չե՞ս տեսել ոնց ա ման գալիս.
էսէնց ձգուում ա միշտ: Դու մին ֆուրաշկաս
ինձ տուր ու կողքիցս մտիկ արա... (զխին է
ղնում ու ներկայացնում): Հը, ոնց ա... Թաշախուս-
տին ա, չէ:

ԿԱՏ.—Շատ... Միայն մի քիչ գլուխդ է-
նէնց ծռացրու. / մի քիչ էլ... այ էդէնց: Ջան,
ջան... շատ լաւ ա... (ծափ է տալիս) Սպասիր,
եղբայր ջան, մի ես էլ նստեմ կողքիդ: (նըս-
տում է) Ի՞նչ ա, նման չե՞մ արիստոկրատի:

Օվ.-Բ.—Համարեա թէ, բայց իմ թահրը
աւելի թաշախուստին ա: Դէ, հիմի հէնց գիտանք,
լանդոն ենք նստել ու Դօրեանսկի բուչովը քը-
շում ենք:

ԿԱՏ.—Չէ, աւելի լաւ ա, արի Թիֆլիսի Գա-
լաւինսկի բուչովն անց կենանք:

Օվ.-Բ.—Չէ, չէ, էստեղ լաւ ա: Բա չե՞ս ի-
մացել, որ ասումա, լաւն էն ա գիւղում առա-
ջինն ընես, քան քաղաքում վերջինը: Ես էս-
տեղ միշտ խալխի ուշադրութիւնը ինձ վրայ կը
դարձնեմ, ամա Թիֆլիս ու խալխ էլ չեն մտիկ
տայ: Դէ, քշում ենք Դօրեանսկի բուչով է-
նէնց շուտ, էնէնց շուտ... ոնց որ...

ԿԱՏ.—Ոնց որ քամին... ձիաները վեր վեր
են թռչում, կուշերի աչքերը այրւում են, բե-
ղինի շինները տակից ցեխն ա դէս ու դէն շար-

տում: Եղբայր ջան, քեզ բարե են տալիս:

Օվ.-Բ.—Ո՛վ:

ԿԱՏ.—Էն քո չինովնիկներից-Մակար բէգը:

Օվ.-Բ.—Մակարը... (անտարբեր զխարկը
վերցնելով) բարե ձեզ:

ԿԱՏ.—Չէ, դու, կարծես, հէնց հարուստ
ծնւած լինես:

Օվ.-Բ.—Մի կամթիր ինձ, քոյրիկ, ես հօ ե-
րագում չեմ տարել այդ փողը:

ԿԱՏ.—(կսմթելով) Չէ, չէ...

Օվ.-Բ.—Օ՛յ... հերիք ա, հիմի ես էլ եմ հա-
ւատում, որ երագումս չեմ. էս ո՞վ ա որ ինձ բա-
րեում ա:

ԿԱՏ.—Քո նաշալնիկը—գեներալ Կարապետ
բէգը:

Օվ.-Բ.—(արագ ոտքերը գետին ղնելով) Պա-
տիւ ունիմ, ձերդ գերագանցութիւն: Լաւ ա չէ,
ձիանքը քեզ քշում են, դու թռչում ես, ծա-
նօթ-անծանօթ դիփ քու մասին են հարցնում,
էդ ո՞վ ա, էդ ո՞վ ա... էդ մեր Օվանէս-բէգ Խան—
Կարապետովն ա:

ԿԱՏ.—Խան—Կարապետով. բայց դու ոնց
Խան կը դառնաս:

Օվ.-Բ.—Ի՞նչ կայ որ. կը գնամ Պարսկաս-
տան, էստեղ փողով կարելի ա խանութիւն ձեռք
բերել: Մի 500 մանէթ ա էլի, խանութիւնը
կառնեմ, պրծաւ գնաց: Էնէնց թղթերի տակ ձեռք

քաղերն էլ լազաթով կըլնի. Его благородіе Օվա-
նէս-բէդ Խան-Կարապետով:

ՏԵՍԻԼ 6

Առաջիններ և ԱՆՆԱ ԽԱԹՈՒՆ

ԱՆ.-Խ.—Դէ, սուփրան պատրաստ ա, շու-
տով հաց կուտենք: Էդ Խնչի էք էդպէս ոտ-
ներդ աթոռի վրայ դրել:

ԿԱՏ.—Թող արա, մայրիկ, մենք լանդոյով
ման ենք գալիս:

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ լանդո, քանի որ դիւանի վը-
րան էք նստել:

ԿԱՏ.—Էդ մենք փորձ են անում. աթո-
ռով չը սովորեցի ես պարգալը:

ՕՎ.-Բ.—(վեր կենալով) Ղորթ որ լաւ բան
ա հարստութիւնն է... ինչ որ ուզես, դուլու-
ղումդ հազիր ա: Մայրիկ ջան, Կատինկան ա-
սում ա լանդո առնենք, Խնչ ես կարծում:

ԱՆ.-Խ.—Ինչո՞ւ չառնես, կը պսակես՝ կառ-
նես:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ է, չը պսակածները լան-
դոյով ման չէն գալիս:

ԱՆ.-Խ.—Չէ, լանդոն մարդ ու կնգայ հա-
մար ա:

ՕՎ.-Բ.—Ա՛յ, Կատինկա, տեսնում ես... քիչ
էր ֆնացել լանդո առնէինք ու խայտառակէինք:

Չէ, ֆնաս բարով, լանդո:

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչի ֆնաս բարով, կը պսակես՝
կառնես:

ԿԱՏ.—Ի՞նչ ես ասում, մայրիկ, նա ինչ
փեսացու ա որ, ամեն ժամանակ մի էդպէս յի-
մար բան կասես: Մարդը բոլորովին ժանգո-
տել ա, դու նրան ուղում ես պսակէս:

ԱՆ.-Խ.—Իսկի էլ չի ժանգոտել, ուրիշնե-
րից Խնչով ա պակաս, համ հարուստ, համ գե-
ղեցիկ:

ՕՎ.-Բ.—Չէ, ուշացել եմ, մայրիկ ջան:

ԱՆ.-Խ.—Ղորթ ա, մի քիչ չաղացել ես, բայց
ուրիշ բաներում շատ էլ նախանձելու փեսացու
ես: Մէկ էլ որ ինչո՞ց ու լղար փեսացուն. մէկ
էլ տեսար—վեր ընկաւ ու մեռաւ, էն ա որ դո՞ւ
ես՝ պինդ ես:

ԿԱՏ.—Մայրիկ, դու մոռանում ես, որ 50-ին
մօտացել ա:

ԱՆ.-Խ.—Սուտ ես ասում, 40 տարեկան ա:

ԿԱՏ.—Բա գլխին մտիկ չէս տալիս, էդ ո՞ր
աղջիկը կը գնայ էդպէս քաջալին:

ԱՆ.-Խ.—Ոչինչ, փողը ամեն տեսակի քա-
ջալութիւն կը ծածկի: Մի՛ վախիր, ինքն էլ կը
պսակելի, քեզ էլ մարդու կը տայ: Չէ, Օվանէս
ջան, որդի, անպատճառ պսակելի:

ՕՎ.-Բ.—Ես, ասենք, մայրիկ, էս եմ մտա-
ծում, որ բան ա գեներալը եկաւ, տանը որ տան-

տիկինն չը կայ, մի տեսակ բանը սաղ չի գայ. հարուստ մարդ, երկու ջուխտ ձի, լաւ տուն, ու տանտիկինն չը կայ: (Մօրը)—Ես կարծում եմ, որ կարող եմ դուր գալ, չէ՞...:

Ան.-Խ.—Էն էլ էնէնց... Ա՛յ, կը տեսնես, քանիսն են մէկ-մէկու ձեռքից բեզ խելու:

Օվ.-Բ.—Ղորթ:

ԿԱՏ.—Որ բան է պսակելու լինես, չը մոռանաս պարիկմախերին ասես, որ քաջալիդ համար մի բան շինի—ծածկես:

Օվ.-Բ.—Է՛հ, դու էլ, ասենք, յիմարուծիւններ ես դուրս տալիս, սովա իմանում իմ քաջալուծիւնը ինչից ա, բնութիւնից թէ տարիքից: Հիմիկեայ ջահելները դիւի էլ քաջալ են: Միայն մի բան ա ինձ շատ վախացնում, մայրիկ, ես էդ օրիորդների հետ սովոր չեմ խօսալ:

Ան.-Խ.—Դրա մասին թող աղքատը մտածի, հարուստը ինչ որ ասի, դիւի խելօք ա դուրս գալի:

Օվ.-Բ.—Ասենք էդ շատ դուզ ա: Էլ հին դերձակի մօտ չեմ շորերս կարել տալու, նա ուշացնում ա, ուրիշի մօտ պէտք ա զնամ սերտուկս կարել տալու:

Ան.-Խ.—Դու սերտուկի բանը թող, մի գնան, տես, բիւթիդ չես կորցրել հօ, սնդուկսն ա դեռ թէ չէ:

Օվ.-Բ.—Վա՛յ, մայրիկ, ինչ փիս վախաց-

բիր է: Վայ թէ գողացել են: Գնամ, մի տեսնեմ:

(Վազում է դուրս)

ԿԱՏ.—Ուղղակի հաւատս չի գալի, մայրիկ ջան, որ 200,000-ը մեզ ա ընկել: (Նստելով) Ա՛յ, կը տեսնես, ինչքան որ կաւալերներ ունէի, հիմի դիւի էլ չոքէչոք կանեն առաջիս, դիւի էլ ձեռքս կը խնդրեն: Թորոսեանը, Սամէլովը, Աբրահամեանը... դիւի, դիւի... մեղրի վրայ վազող ճանճերի նման վրայ կը տան: Ինչպէս ուզում ես, մայրիկ ջան, բայց ես նրանց ինձ շանց կը տամ:

Ան.-Խ.—Շանց տուր, քէ մատաղ, շանց տուր: Հարուստ աղջիկը իրաւունք ունի փեսացուներին ատելու, անուշաղիր թողնելու:

ԿԱՏ. Ա՛յ, կասեմ ես նրանց,—դուք յարգելի պարոններ, առաջ էդպէս էիք, հիմա էդպէս: Զէ, ինձ չէք խաբի: Զեզ իմ փողերն ա հարկաւոր, դէ որ էդպէս ա, առէք մարդագլուխ երկու շահի, ֆայտօն նստեցէք ու հայդա:

Ան.-Խ. Ասենք, էդ չես ասիլ:

ԿԱՏ.—Կասեմ, մայրիկ ջան, Սամէլովին դուզ ա, չեմ ասիլ, որովհետեւ նա էնքան յիմար ա, որ ով դիտա, շատ մեծ ուրախութեամբ վէր առնի երկու շահիս ու զնայ: Աբրահամեանցին էլ չեմ ասիլ—նրան շատ եմ խղճում և մէկ էլ

նա էնքան սիրուն միրուք ունի, որ մարդու խելքն ա գնում: Իսկ Թորոսովին ի հարկէ կասէի, բայց շատ անյարմար ա, նա էլ էնէնց քէֆով, ուրախ տղայ ա, որ... Անցեալ օրը Միխայիլ Սեմեօնիչէնց տանը մեզ շատ ծիծաղացրեց. վեր կալաւ ճաշի ժամանակ ու ասաց իրան՝ Միխայիլ Սեմեօնիչին. «կեր Միշէլ, սա է վերմիշէլ»...

Ան.-Խ.—Շատ տափակ տղայ ա:

ԿԱՏ.—Դու մայրիկ, սկի բան չես հասկանում ու խօսում ես:

ՏԵՍԻԼ 7

Առաջիններ և ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ

ՕՎ.-Բ.—Ձէ, սաղ-սալամաթ ա, 200,000-ը տեղն ա, մեր գրպանում: Մայրիկ ջան, մի ձեռքդ դիր գլխիս:

Ան.-Խ. } —(վախեցած) Ի՞նչ ա որ: (Շօ-
ԿԱՏ. } շափում են ծակատը):

ՕՎ.-Բ.—Դու խառն տաք չի:

Ան.-Խ. } —Ձէ:
ԿԱՏ. }

ՕՎ.-Բ.—Բաս հալա խելքս գլխիս ա, ես հէնց իմացայ, թէ գժւել-պրծել եմ: Դժւար բան ա, որ 200,000 տանելուց մարդ գժւի:

ՏԵՍԻԼ 8

Առաջիններ, ՄԻԽԱՅԻԼ-ԲԷԳ և ՍԱՐԳԻՍ-ԲԷԳ

ՄԻԽ.-Բ.—(ընկերում)—Լաւ ես:

ՍԱՐ.-Բ.—(ընկերում)—Ղօշաղ ես:

ՕՎ.-Բ.—Բա, ինչքան ուրախացրիք: Էդ որ խաչիցն ա, տղերք, հը...

ՄԻԽ.-Բ.—Ձէ, մի էս հայւանին մտիկ է, Սարգիս: (Կանանց) Յարգանքներս, Աննա-Խաթուն և օրիորդ Կատինկա:

ՍԱՐ.-Բ.—Խոզ ես, խոզ: (Կանանց) Յարգանքներս տիկիներին:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ ա պատահել ախր է, գժւել էք:

ՄԻԽ.-Բ.—Էդ դու ես գժւել, չէ թէ մենք: Սփաթդ կտրւի բու... 200,000ը տարել ես, ըսկի ընկերներդ մի խօսք ասում ես: Դէ, արի պաշեմ ուխդ: (Համըռուում է):

ՍԱՐ.-Բ.—Էշ զադ ես, ամա դէ Տէր ընդ քեզ: (Համըռուում է) Սրտանց պաշում եմ էդ անճոռնի սփաթդ: Ձէ, ինձ ամենից շատ էն ա կատաղեցնում, որ մարդիկ անշնորհակալ են: Ադա, երկուսով, երեքով, հինգով պարտք էիր ուզում՝ տալիս էի, հիմի որ 200,000ը տարար, էլ ուխիս չէս մտիկ տալիս:

ՄԻԽ.-Բ.—Ադա, Օվանէս, երբ որ ընկերդը եկաւ, ում վիցմունդերն էիր հագել, հը...

իմը: Հէնց որ 200,000ը տարար, էլ ոչ մի խօսք ինձ, հա: Դեռ լաւ ա որ բանկի կասսիւրն ասեց, թէ չէ կուտէիր-կը պըծնէիր, մենք կը մնայինք: Խոզ ես, խոզ, Օվանէս, դէ ինչ որ ա, արի մէկ էլ պաշեմ:

ՍԱՐ.-Բ.—Իսկական խոզա—իսկական: Դէ, արի, գրկիր ինձ... (Համըռուում է ու քարշ տալիս մի կողմ) Ուզո՞ւմ ես մի ընկերական խորհուրդ լսել, փողերդ բանկ չը դնես, նրանցով վիզը չնի բիւթներ առ, լաւ լսիր, էլի 200,000 կը տանես:

ՄԻԽ.-Բ.—(քարշ է տալիս միւս կողմ) Մի լսիր այդ յիմարին, նա ինչ է հասկանում որ... ուզո՞ւմ ես իմ լաւ խորհուրդը լսել:

ՕՎ.-Բ.—Ես լսում եմ:

ՄԻԽ.-Բ.—Արի, գնա Պարթ: Է՛հ, Օվանէս եղբայր, ասում են էնտեղ էնպէս ֆրանցուզի աղջկերք կան որ... բերանիդ ջուրը կը գնայ:

ՍԱՐ.-Բ.—Ցանցառ ես խօսում. եթէ գնալ ա, գնա Վէնա, էնտեղ ասում են էնպէս կանայք կան... ուզո՞ւմ ես միասին գնանք: Ուզո՞ւմ ես...

ՄԻԽ.-Բ.—Ես էլ կը գամ, 28 օրով արձակուրդ կը վերցնեմ և հայդա Վէնա, գնանք ճըշմարիտ, Օվանէս, հա...

ՕՎ.-Բ.—Մի թողէք որ...

ՄԻԽ.-Բ.—Ձեռ ուզում Վէնա գնալ, գնանք Իտալիա: Ինձ համար մէկ է, ընկերոջ խաթրու

թէկուղ աշխարհի էն ծէրը կը գնամ: ~~XXXXX~~
ՕՎ.-Բ.—Այդ բոլորը լաւ, բայց ես կարծում եմ որ սխալ է եղել, երևակայեցէք սխալմունք է եղել. մայրիկ, կատինկա, ճիշտ չէ:

ԱՆ.-Խ. } —Ուղիղ ա, սխալմունք ա եղել: ԿՍՏ.

ՄԻԽ.-Բ.—Սխալմունք ա եղել... Ձէ, մեղ հում տեղ էք դնում որ...

ՍԱՐ.-Բ.—Է՛հ, սարսաղի գլուխ, սխալմունք ա եղել. դէ ցոյց տուր բիւթդ, հ՞ը .. չէս ցոյց տալիս հա... ինչ ուզում ես, արա, բայց շամպանսկի բերել տուր:

ՕՎ.-Բ.—Ես արդէն ղրկել եմ... այսինքն չեմ ղրկել, բայց...

ՄԻԽ.-Բ.—Դէ արի, արի, պաշեմ ուխդ... Ձէ, բաղդաւոր մարդ ես, եղբայր: (Համըռուում է)

ՍԱՐ.-Բ.—Էստեղ արի, էստեղ՝ կըծքիս վըրայ: (Համըռուելով) Առածը լաւ ա ասում, որ յիմարները բաղդը բերում ա... ինչ ուզում ես արա, բայց մի հրաւէրդ պիտի սարքես ու կանչես մեզ ամենքիս էլ:

ՄԻԽ.-Բ.—Առաջ առաջ մեր նաչալնիկին. իմանում ես, որ նա քեզ շատ ա սիրում... Երբ որ նրան ասացի, թէ դու 200,000 ես տարել...

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչպէս, էդպէս շո՞ւտ:

ՍԱՐ.-Բ.—Դիօրեանսկի փողոցում հասանք յետեւեց ու գիտես էլի, միշտ դէս ու դէն նա-

յեւով ա գնում, ասում ենք. ձերդ գերազանցութիւն, լսել էք, մեր Օվանէս կարապետովը 200,000 ա տարել:

ՄԻԽ.-Բ.—Ես էլ աւելացրի. «ճակատագիրը շատ արդար ա, ձերդ գերազանցութիւն, ասեցի, թէև մեր Օվանէսը յիմար ա, բայց լաւ ընկեր ա»:

ՍԱՐ.-Բ.—Իսկ նաչալնիկը, գիտես, ի՞նչ ասաց. «նրան ճանաչելով, չէի կարող թոյլ տալ այդպիսի բան նրա կողմից»: Զարմանալի բան է, թէ որքան ա նա քեզ սիրում:

ՕՎ.-Բ.—Ի հարկէ կը հրաւիրեմ, ես նրաբից շատ բաւական եմ: Այնուամենայնիւ, մայրիկ, էս մեր Գասպարը շատ ուշ ա բերում շամպանսկին:

ՏԵՍԻԼ 9

Առաջիններ և ՄԱԿԱՐ ԲԵՔ

ՄԱԿ.-Բ.—Շամպանսկի... ուրեմն ուղիղ ա, որ 200,000ը դո՛ւ ես տարել:

ՕՎ.-Բ.—Ճիշտն ասած, չեմ իմանում:

ՄԻԽ.-Բ.—Դէ լաւ, քիչ կոտորուի: Տարել ես, բա ինչ ա, որ չես տարել: Խոզի բաղդը բերաւ էլի:

ՄԱԿ.-Բ.—(նրա ձեռքը քննելով, պափոսով) Օ՛վի, թանկագին Օ՛վի եղբայր:

ՄԻԽ.-Բ.—Պաշիւր, պաշիւր բաղդաւորին:

ՏԵՍԻԼ 10

Առաջիններ և ԳԱՍՊԱՐ

ԳԱՍ.—(ձեռքին շամպանսկի) Բերի, տես էս ա:

ՄԻԽ.-Բ.—Շամպանսկի ա, տուր էստեղ, էդ իմ խելքի բան ա, տո՛ւր, որ մի շնորհաւորենք բաղդաւոր Օվանէսին: Դէ, կատինկա ջան, շուտ բաժակները տուր:

ՄԱԿ.-Բ.—Խցահանն էլ տւէք:

ԱՆ.-Խ.—Ա՛յ այդ բանը որ չունինք: Ունէինք, բայց մեր հարեանները տարան մի անգամ ու կոտորեցին:

ՄԻԽ.-Բ.—Է՛հ, ձեզ նման հարուստներին ինչ ասեմ, խցահան էլ չունէք: Դէ որ էտէնց ա, Գասպար, մի մեխ բեր, էդ խօ կա՛յ:

ԳԱՍ.—Ոնց չէ, արաղի բուրիւկան բա միշտ ի՞նչով ենք բացանում: (Գնում է):

ԱՆ.-Խ.—Կատինկա, դու էլ բաժակները բեր:

ԿԱՍ.-Խ.—Իսկոյն, մայրիկ ջան: (Գնում է):

ՕՎ.-Բ.—Տղերք ջան, խցահանի համար ներեցէք, շատ շուտով կառնեմ ամեն ինչ:

ՄԱԿ.-Բ.—Արժէ դատարկ բանի համար մտածել: Գիտես ի՞նչ, Օ՛վի, խցահանից առաջ աւելի լաւ կանես, որ մի տուն առնես, թէ չէ

անյարմար է մի քիչ: Հարուստ մարդ է և յան-
կարժ 40 բուլբիանոց չինոֆիլի նման քարշ
գալ դէս ու դէն:

ՄԻԽ.-Բ.—Էհ, բան չո՞նի, էնքան հարչա-
բանք ունի տունն էլ որ... Աւելի լաւ ա, արի
միասին Վենետիկ գնանք:

ՄԱԿ.-Բ.—Էհ, դուք էլ տեղ գտաք գնալու,
մի քաղաք, որ ջրի վրայ ա, խարբուխ կը ստա-
նաք: Մի լսիր նրանց, Օվի, աւելի լաւ ա տուն
սո. ես էլ քեզ մօտ բնակարան կը վարձեմ:

ՍԱՐ.-Բ.—Եւ տան քրեհն էլ չի վճարի: Ա-
ւելի լաւն էնա, Վենետիկ գնանք: (կոտոր ըննե-
լով եւ քաշելով):

ՄԻԽ.-Բ.—(Միտ կոտոր ըննելով) Իսկ այն-
տեղից Պարիս:

ՕՎ.-Բ.—Առաջ մի թողէք տեսնեմ, տարել
եմ 200,000ը թէ չէ, յետոյ է:

ՄԻԽ.-Բ.—Դէ լաւ է, Սիօնի աղքատի նը-
ման լաց մի լինիր, մէկ ա, ոչ ոք չի հաւատալ
քեզ:

ՏԵՍԻԼ 11

Առաջիններ և ԳԱՍՊԱՐ

ՄԻԽ.-Բ.—Այդ ի՞նչ ա, մէխն ես բերել, տո՛ւր,
տո՛ւր ինձ, Գասպար: (Գասպարը գնում է):

ՄԱԿ.-Բ.—(վերցնում է Օվանէս քէլի կոտոր
եւ տանում դէպի աւանսցենա) Տուն առ, Օվա-
նէս և պսակւիր. լսիր ինձ, յետոյ շնորհակալու-
թիւն կը յայտնես:

ՄԻԽ.-Բ.—(միւս կողմից նոյնը) Պսակւի՛...
նա՛... արժէ, ես իմ Աստուծոյ, արժի: Առանց
կնկայ մի բան չի: Ասենք դու մայր ու քոյր ու-
նիս, բայց էլի էն չի, կնիկը, եղբայր, տան հիմ-
քըն ա, հիմքը... Ուղում ես, ես քեզ համար մի
սիրուն աղջիկ գտնեմ:

ՕՎ.-Բ.—Գիտեմ, գիտեմ, բայց պսակւելու
միտք չունիմ:

ՄԻԽ.-Բ.—Ոչինչ, դատարկ բան ա, դու ա-
սա միայն, ձեռաց կը պսակենք:

ՄԱԿ.-Բ.—Ի հարկէ, դու միայն ասա՝ ձե-
ռաց:

ՕՎ.-Բ.—Ճշմարիտ, ես պսակւելու համար
սկի չեմ էլ մտածել:

ՍԱՐ.-Բ.—Դու էդ յիմաբներին մի լսիլ,
ինչ գործ ունես, որ գլուխդ խաթի մէջ գցես:

ՏԵՍԻԼ 12

Առաջիններ և ԿԱՏԻՆԿԱ

ԿԱՏ.- (մատուցարանի վրայ սուրճի ըստակ-
ներ քերելով) Ներեցէք, խնդրեմ, բոլոր բաժակ-

ները հարեանները կոտորեալ են:

ՄԻԽ.-Բ.—Ոչինչ, օրիորդ կատինկա, մենք գրանցով էլ եօլա կը տանենք: (Ածելով) Դէ, ընկերներ, խմենք և շնորհաւորենք մեր բաղդաւոր Օվանէսին և նրան յաջողութիւն ցանկանանք:

ՄԱԿ.-Բ.—Եւ մի լաւ էլ կնիկ:

ՍԱՐ.-Բ.—Մի գիւծին էլ ճնկլ-ճտեր:

ՏԵՍԻԼ 13

Առաջիններ, ՄԱՐԻԱՄ-ԲԱՋԻ և ՍԱՌԱ-ԽԱԹՈՒՆ

ՍԱՌ.-Խ.—Հէնց որ լսեցինք, ձեռաց վազեցի որ գամ շնորհաւորեմ: Շնորհաւոր ըլնի, Օվանէս բէգ:

ՄԱՐ.-Բ.—Թանկագին Օվանէս-բէգ, թոյլ տւէք գրկեմ ձեզ բոլոր սրտից:

ՍԱՌ.-Խ.—Թողէք, առաջ ես գրկեմ, ես առաջ մօտեցայ նրան (համբուրում է)

ՄԱԿ.-Բ.—Հոգին կը հանեն խեղճի:

ՍԱՌ.-Խ.—Ա՛խ, եթէ իմանաս, ոնց ա իմ կիզան ուրախացել քո տեղ:

ՕՎ.-Բ.—Շնորհակալ եմ:

ՄԱՐ.-Բ.—Իմ Սօնիչկան էլ, նա ուրախութիւնից լաց եղաւ, հէնց որ ասացի նրան:

ՕՎ.-Բ.—Շնորհակալ եմ:

ՄԱԿ.-Բ.—Սպասեցէք, սպասեցէք մի, ես այնքան եմ զգացւած, այնքան զգացւած այս անսովոր դիպածով մեր չինովիկական կեանքում, որ...

ՕՎ.-Բ.—Շնորհակալ եմ, շնորհակալ, Մալար... ես էլ շատ եմ զգացւած:

ՍԱՐ.-Բ.—Դէ շուտ արա, պաշիր, պաշիր, թէ չէ մէկ էլ տեսար լաց եղաւ:

ԿԱՏ.—Եղբայր, ճաշելու ժամանակ ա:

ԱՆ.-Խ.—Խնդրում եմ, պարոններ, բաւականացէք Աստծու տւածով և լիացէք:

ՄԱԿ.-Բ.—Ներողութիւն, Աննա-խաթուն և քոյր կատինկա, ճաշը իրա կարգին, իսկ զգացմունքներն իր: Դուք շատ լաւ էք իմանում, թէ ինչպէս եմ սիրում ձեր Օվանէսին:

ՄԻԽ.-Բ.—(Սարգիս Բէգին) Երէկ շան օրդի ասաց հէնց, է:

ՍԱՐ. Բ.—Ախմախ էլ, ես ինքս լսեցի:

ՄԱՐ.-Բ.—Օվի, սիրելիս, իմ լաւ ընկերս: Մի բան միայն միշտ յիշի՛ր. երբ փոքրիկ և աննշան մարդուն ժպտում է բաղդը, նա պէտք է միշտ շնորհակալ լինի իւր բարեբարից—բաղդից և հրէք չը մոռանայ իւր բարեկամներին, իւր փոքրիկ աննշան ընկերներին, որոնց նման նա ինքն էլ է եղել, ինքը՝ բաղդի փայփայածը և ընտրածը:

ՄԻԽ.-Բ.—Մի քիչ խրթին ա, բայց ուղիղ ա:

ՍԱՐ.-Բ.—Եւ այն էլ ինչպէս ճիշտ, թէ չէ
ես շատ լաւ եմ ճանաչում այդ դուրս պրծնող-
ներին, ձեռաց քիթները մինչև երկինք են բարձ-
րացնում:

ՕՎ.-Բ.—Տղերք ջան, ես չեմ էլ մտածել
քիթս բարձրացնել:

ՄԻԽ.-Բ.—Կը բարձրացնես, առաջինը չես:

ՄԱԿ.-Բ.—Դէ լաւ ա, հերիք ա: ՕՎի, երբ
իմ երեխային կնքում էիր, միտդ ա ինչ ասա-
ցի այն ժամանակ:

ՕՎ.-Բ.—Միտս չի, Տ տարի ա անցկացել,
ինչ միտքս կը փնար:

ՄԱԿ.-Բ.—Ինչ ա նշանակում փող հա...
Միանգամից ուշքը-միտքը կորցրել ա: Դէ ինչ
որ ա, արի մէկ էլ պաշեմ: (Համարում է) Ինչ
ուզում ա՝ լինի, մի քէֆ պիտի սարքես, էն էլ
լաւ քէֆ:

ԿԱՏ.—Ի հարկէ կը սարքենք, ինչ բան է
որ... թիւ... և ուրիշ ոչինչ: Պիանինո կառնենք
և ամենալաւ ածողին էլ կը հրաւիրենք:

ՕՎ.-Բ.—Էն էլ երկուսը միանգամից: Բա-
րեկամներիս համար ոչինչ չեմ խնայիլ, էգուց և
եթ նոր տուն կը բռնեմ և երեկոյթ կը սար-
քեմ:

Բ. Ա. Ր Ա. Ր Ի Ա. Մ

(Հիւրասենեակ, շքեղութեան մօտեցրած սարք ու
կարգով: Անկիւններում տումբաներ ծիւղաւոր աշ-
տանակներով, վառարան, պիանինո: Մէջ տեղ
կամար, որի յետեւ սենեակ՝ ծոխ սլափաստած
սեղանով—[Թէյի համար]:

ՏԵՍԻՆ 1

ԳԱՍՊԱՐ

ԳԱՍ.—(միւս սենեակի դռնից նայելով): Խա-
նում, Աննա խաթուն, Կատինկա խանում... էս
լինչ ա, մա՞րդ չը կայ... (Ներս է մտնում) Մին
ստեղ մտիկ արա՞ է, փահ, փահ, ինչ սարքել
ես, հէնց գիտաս երանալի օթախ ըլնի: Մի
խալուն մտիկ տուր հա. որ ման ես գալիս, հէնց
գիտաս թէ խմոր ես կոխ տալիս, էնքան փա-
փուկն ա:

Չէ՛ս ապրի

ՏԵՍԻԼ 2

ԳԱՍՊԱՐ և ՕՎԱՆԵՍ-ԲԵԳ

ՕՎ.-Բ.—(մտնում է, մագերին թղթի հոսող-
ներ շինած) Դու էստեղ ինչ ես շինում, հը:

ԳԱՍ.—Ես խանութիս եմ ուղում:

ՕՎ.-Բ.—Քանի հետ ասացի, որ դու քո էդ
շան սփաթովդ օթախները չը մտնես:

ԳԱՍ.—Օթախդ չը կերայ հօ:

ՕՎ.-Բ.—Դէ կորի էս սփաթին, գնահ, խո-
հանոցը կորիր:

ԳԱՍ.—Դէ լաւ, մի բղաւիլ, բան չես իմա-
նում իսկի որ... ես խանութին եմ ուղում:

ՕՎ.-Բ.—Ո՞ր խանութին, ջահելին թէ պա-
ռաւին, մօրս թէ քրոջս:

ԳԱՍ.—Պառաւին:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչիդ ա հարկաւոր:

ԳԱՍ.—Բան կայ որ ուղում եմ, հալբաթ:
էն մարդիկն են եկել:

ՕՎ.-Բ.—Լաւ, գնա կորիք, կասեմ կը գայ:
(Գասպարը գնում է):

ՕՎ.-Բ.—(մօտենալով դռներին) Մայրիկ, էն
լակէյներն են եկել կլուբից: Գնահ, ասահ, ինչ
պիտի շինեն:

ՄԱՐ.-Բ.—Կատինկա, աչքիս լուսը: (համ-
քուրում է):

ՍԱՌ.-Խ.—Կատինկա, սրտիս հատորը (համ-
քուրում է) Ուրախ էք, չէ:

ԿԱՏ.—Ի՞նչ մի ուրախանալու բան կայ, բի-
լեթ ա էլի, առաւ եղբայրս ու տարաւ, շատ
հեշտ բան ա:

ՄԱՐ.-Բ.—Էլի, ի՞նչու... յանկարծ էդքան
փող, էն էլ աղբատ մարդկանց համար... Ա՛խ,
ով գիտա, ես գժւէի, որ միանգամից էդքան
փող տանէի:

ՄԻԽ.-Բ.—Նա էլ կը խելագարւի, մի վա-
խէք: Ա՛յ, մի լաւ մտիկ արէք նրա ոէխին:

ՕՎ.-Բ.—Ասենք էդ սուտ ես ասում:

ՄԱԿ.-Բ.—Ոչինչ, էս ըսպէին քեզ ուրա-
խացնենք, խմենք, տղերք, նրա կենացը: (Տալիս
են մի քաժակ եւ Օվանէս ըէզին):

ՄԱՐ.-Բ. } —Շնորհաւոր լինի, բաղդաւոր
ՍԱՌ.-Խ. } լինիս:

ՍԱՐ.-Բ.—Օվի, կենացդ, բայց պսակելը
թող, խորհուրդ չեմ տալիս:

ՄԻԽ.-Բ.—Ձէ, չէ, կը պսակենք:

ՄԱՐ.-Բ.—Սկի չենք էլ թողի, որ մտածի,
ձեռաց կը պսակենք:

ԿԱՏ.-Բ.—Իմ եղբայրը դեռ չի վճռել վերջ-
նական պսակելու հարցը:

ՕՎ.-Բ.—Ի հարկէ ես դեռ կը մտածեմ:

ՄԱԿ.-Բ.—Էհ, մտածելու էլ բան չը կայ, քո տեղ մենք մտածել—պըծել ենք: Դէ, տիկիններ, դուք ասէք, հարուստ մարդուն կը սաղի՞, որ առանց պսակելու լինի:

ԱՆ.-Խ.—Ի հարկէ կը պսակւի, միայն թէ էս սհաթին շատ դժւար աս:

ՄԱՐ.-Բ.—Ի հարկէ լաւ աղջիկ ուղելու համար մարդ պէտք աս մի քիչ մտածի:

ՄԱՌ.-Խ.—Իսկ գլխաւորը, պէտք աս շատ երկար ջոկի, որ չը սխալւի: Ես փորձեալ եմ, էդ բանում շատ կօգնեմ ձեզ իմ խորհրդներով:

ՄԱՐ.-Բ.—Ես էլ: Ես երեք անգամ եմ մարդու գնացել և ամենայն դէպս վատ աղջիկ չեմ ջոկիլ ձեզ համար:

ՕՎ.-Բ.—Շատ շնորհակալ եմ... Բայց, մայրիկ ջան, մենք Էրբ պէտք աս ճաշենք:

ԱՆ.-Խ.—Դէ գնացէք էլի, վաղուց աս սուփրան քցած: Ներողութիւն արէք, խնդրում եմ:

ՄԱԿ.-Բ.—Ոչինչ, մինչև որ շամպանսկին չի պըծել, մենք էստեղ էլ կարանք նստի:

ՄԱՌ.-Խ.—Դէ լաւ, ի՞նչ հարկաւոր են էդ խօսքերը, Աննա Խաթուն, մենք տանու մարդ ենք. ես եկայ, որ մեր սիրելի Օվանէս-բէգին հրաւիրեմ էս իրիկուն մեր տուն չայ խմելու:

ՄԱՐ.-Բ.—Ի՞նչպէս թէ... Ես էլ եմ եկել հրաւիրելու Օվանէս-բէգին չայի իր մօր ու կա-

տինի հետ:

ՄԱՍ.-Խ.—Մարիամ բաջի, ես առաջինը խնդրեցի, ուրեմն Օվանէս-բէգը էսօր իրիկուն ինձ մօտ պիտի լինի:

ՄԱՐ.-Բ.—Ինչպէս չէ. մեր տանը երէկ Սօնիչկի հետ խորհուրդ արինք ու վճռեցինք էսօր դոնախուխ սարքել (Օվանէս-բէգի կոնից ըրունելով) և կանչել սիրելի Օվանէս-բէգին:

ՄԱՌ.-Խ.—(նրա միւս կողմը ընկելով) Ինչպէս որ ուզում էք՝ արէք, բայց Օվանէս-բէգը էսօր իրիկուն մեր տուն պիտի գայ:

ՄԱՐ.-Բ.—Ձեմ կարծում, ես հաւատացած եմ, որ նա մեր տուն կը գայ:

ՕՎ.-Բ.—Ես շատ ուրախ եմ, շատ շնորհակալ եմ, բայց...

ՄԱՌ.-Խ.—Ի հարկէ, էսօր մեր տուն կը գաք: (Ձգում է):

ՕՎ.-Բ.—Սառա Խաթուն:

ՄԱՐ.-Բ.—Ներողութիւն, էսօր նա մերն աս: (Ձգում է):

ՕՎ.-Բ.—Մարիամ բաջի:

ՄԱՌ.-Խ.—Սկի էլ չեմ թողնի, էգուց ձեր տուն, իսկ էսօր մեր տուն կը գայ, էնպէս չի, Օվանէս-բէգ:

ՕՎ.-Բ.—Շատ շնորհակալ եմ, բայց թողէք որ...

ՄԱՐ.-Բ.—Դէ որ էդպէս է, սկի էլ չեմ թող-

հի... (Ձգում է):

ՕՎ.-Բ.—Մարիամ. բաջի:

ՍԱՌ.-Խ.—Հէչ չեմ թողնի: (Ձգում է):

ՕՎ.-Բ.—Սառա խաթուն:

ՄԱՐ.-Բ.—Էդ շատ մեծ անքաղաքավարութիւն ա, Սառա-խաթուն: (Ձգում է):

ՍԱՌ.-Խ.—Ո՛հ, դուք էք անքաղաքավարին: (Ձգում է) Օվանէս.բէգ, մեր տուն կը գաք էս օր իրիկուն:

ՄԱՐ.-Բ.—Ձէ, մեր տուն: (Ձգում է):

ՍԱՌ.-Խ.—Ձէ, մեր տուն: (Ձգում է):

ՄԱՐ.-Բ.—Ձէ, մեր տուն: (Ձգում է):

ՍԱՌ.-Խ.—Ձէ, մեր տուն: (Ձգում է):

(Նրան ձգձգում են այս ու այն կողմ: Պատուհանից երեւում են գլուխներ, որոնք թափում են ծաղկամանները: Ընդհանուր աղմուկ):

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ՏԵՍԻԼ 3

ԱՆՆԱ.-ԽԱԹՈՒՆ և ՕՎԱՆԷՍ.-ԲԵԳ

ԱՆ.-Խ.—(մտնում է կոֆտայով եւ թղթի հոպոսներով) Էդ դժւ ես, Օվանէս:

ՕՎ.-Բ.—Էն լակէյներն են եկել կլուբից, ասա ինչ պիտի շինեն: Բա էն կերակուր եփողը հալա չի՞ եկել:

ԱՆ.-Խ.—Վաղուց ա եկել, իրա բանին ա:

ՕՎ.-Բ.—Գինին բերի՞ն:

ԱՆ.-Խ.—Բերին, բա:

ՕՎ.-Բ.—Դէ որ էդպէս ա, բաս ամեն ինչ կարգին ա: (Ժամացոյցին նայելով) Հիմի օխտի կէսն ա, սհաթի ութին ղոնաղները կը հաւաքւեն:

ԱՆ.-Խ.—Գեներալը բա չի՞ գալու, որդի:

ՕՎ.-Բ.—Ո՞նց թէ չէ, խոստացաւ գալու: Որ տեսնէիր ոնց ընդունեց ինձ, մայրիկ, երեւակայիր, սաղ ձեռքը մեկնեց, հալա երեք անգամ էլ պաչեց երեսիցս:

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ ես ասում:

ՕՎ.-Բ.—Բա՛, առաջ որ բարեւ էր տալիս, մենակ երկու մասն էր դէմ անում, ամա էս անգամ սաղ ձեռքը մեկնեց:

ՏԵՍԻԼ 4

Առաջիններ և ԿԱՏԻՆԿԱ

ԿԱՏ.—(Կոֆտայով եւ թղթի հոպոպներով)
Սկի գեներալը պար ա գալիս:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ ես ասում, աղջի, նա վաթ-
սուն տարեկան ա է: Էնէնց լոք լոք ա անում,
ամա սլար գալը չեմ տեսել:

ԿԱՏ.—Բա էդ ի՞նչ տեսակ գեներալ ա. հի-
մի չեմ իմանում, թէ ում հետ պիտի պար գամ:

ՕՎ.-Բ.—Բա ընկեր չինոյի կեներիցս քիչ կը
լինեն:

ԿԱՏ.—Է՛հ, նրանք բութիկաներին են վազ
տալիս, ի՞նչ պարողներ են որ: Հա, դու պիտ-
նինո ածող կանչե՞լ ես:

ՕՎ.-Բ.—Ինչպէս չէ, սհաթի օխտին պիտի
գայ:

ՏԵՍԻԼ 5

Առաջիններ և ՍՊԱՍԱԻՈՐ

ԱՆ.-Խ.—Բարով: Դու կուրբի լակէ՞յ ես:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Հա, խանում:

ԱՆ.-Խ.—Բա դու է՞ն արա... դիմի էստեղ
ա... էս օր մեզ մօտ դոնադներ կը գան... դու
է՞ն արա... որ...

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Արխային կաց, խանում:

ԿԱՏ.—Միայն չը խմէք հա, իմացէք ում
մօտ էք ծառայում:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Արխային կաց, խանում, մեզ
հետ էդպէս բան չի պատահում:

ԿԱՏ.—Ո՛չ, պատահում ա: Էն օրը Մարտի-
րոսեանները մօտ դու չը կայի՞ր:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Միտս չի:

ԿԱՏ.—Մէկի ոտը կոխ տւին, միւսի վրայ
չայ թափեցին:

ԱՆ.-Խ.—Էն ուրիշներն էին, Կատինկա, ես
նրանց միտս եմ պահել: Դէ, սիրելիս, եկ գը-
նանք ինձ հետ, ես քեզ տամ գինին, զակուս-
կան, գեսերտը... դու էլ ոնց որ կարգն ա՛սարքիր:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Աչքիս վրայ:

ԱՆ.-Խ.—Դեսերտը շուտ շուտ մօտ կը տա-
նես, համեցէք կանես, յետոյ կը դնես էս սե-
ղանի վրայ:

ԿԱՏ.—Մայրիկ, շուտ շուտ համեցէք չեն
անիլ, այդ ընդունւած չի: Հէնց գիտենաս, մեր
դոնադները միւրգ չեն տեսել:

ԱՆ.-Խ.—Ես ուզում եմ, որ ասեն, թէ մենք
դոնադասէր ենք:

ՕՎ.-Բ.—Ղորթ ա, թող իմանան որ մենք
շատ սրտաբաց ենք: Խաղալու թուղթ մոել էք:

ԱՆ.-Խ.—Առել ենք: Դէ գնանք:

(Գնում է սպասաւորի հետ):

ՕՎ.-Բ.—Գեներալը խոստացաւ գալու: Նրա համար պէտք ա յարմար պարտնեօրներ գտնենք:

ԿԱՏ.—Էլ դարդ չունես, դու էլ նրա մօտ փոքրիկ չինոֆիկներէց նստացրու, պրծաւ-զը-նաց:

ՕՎ.-Բ.—Շատ լաւ ես ասում, գոնեա չեն վիճիլ: Դէ, Կատինկա, ես կարծում եմ հագնւելու ժամանակն ա, մէկ էլ տեսար ղոնաղները մի բաշ վախտից առաջ հաւաքւեցին:

ԿԱՏ.—Մենք էլ չենք թողնի. ութին ենք կանչել, 8-ին էլ եկէք:

ՕՎ.-Բ.—Էդ հնց ա կարելի, ասենք հիմի ամառն ա, անձրեւ չը կայ, կարող են քուչումը ման գալ, բայց էլի շատ անյարմար ա...

ԿԱՏ.—Ոչինչ անյարմար բան չը կայ: Մի մոռանալ, որ դու հիմի հարուստ մարդ ես. էդ աղքատ մարդու ղոնաղն ա, որ առաւօտից ա տուն ընկնում, իսկ դու, այսպէս ասած, մեծ մարդ ես հիմա:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ մեծ մարդ, քոյրիկ:

ԿԱՏ.—Ի հարկէ մեծ մարդ ես: Մեծ մարդ որ չը լինէիր, գեներալը հինգ մատով չէր քեզ բարեիլ: Զէ, եղբայր, դու ինձանից օրինակ վեր կալ, տես ես հնց եմ կաւալերների հետ վարւում... երէկ ինձ մօտեցաւ էն սարսաղը-Ջալալովը...

ՏԵՍԻՒ 6

Առաջիններ և ԱՆՆԱ ԽԱԹՈՒՆ

ԱՆ.-Խ.—(Դռներէց) Կատինկա, գնա շորերդ փոխիր:

ԿԱՏ.—Իսկոյն, մայրիկ:

ԱՆ.-Խ.—(գնում է):

ԿԱՏ.—Մօտ ա վազում և ասում. «Ա՛խ, օրիորդ Կատինկա, շատ, շատ ուրախ եմ ձեզ տեսնելուս համար:» Ես էլ պատասխանելու տեղ մի լաւ մտիկ արի նրան ոտքից մինչև գլուխը և սուս ու փուս անցայ, Գիշ մնաց գետինը մտնի: Ասա, խնդրեմ, մի ինչ որ 40 մանէթանոց չինոֆիկ և յանկարծ համարձակում ա. «օրիորդ Կատինկա»... Հա, եղբայր ջան, մոռացայ քեզ մի նոր խաբար ասելու. երեք օրիորդներ են քեզ վրայ սիրահարւել:

ՕՎ.-Բ.—Զէ մի:

ԿԱՏ.—Ասուած վկայ. Մանիչկան, Սօնիչկան և Լիզան: Միայն թէ չասես ուրիշի, էդ գաղտնիք ա:

ԱՆ.-Խ.—(Դռներէց) Կատինկա:

ԿԱՏ.—Գալիս եմ, մայրիկ, գալիս եմ: Զէ, շատ բաղդաւոր ես, եղբայր ջան: (Գնում է):

ՕՎ.-Բ.—Միանգամից երեքը, այ թէ ինչ

բան ա 200,000-ը: Երեք սիրտ միանգամից յադ-
թեցի: (Հայելուն նայելով): Ասենք ես Ապօլլոն
չեմ, բայց և շատ էլ անճոռնի չեմ, ի՞նչ կայ որ,
երեսս մաքուր, քիթս չափաւոր, հասակս մի-
ջակ... Էլ ի՞նչու չը սիրահարւեն վրաս: Մանիչ-
կան ինձ շատ ա դուր գալիս, թուխ-թուխ ադ-
շիկ ա, մէկ էլ Փրանսերէն լաւ ա խօսում... Ե-
րէկ պատահեցի բուշումը, հէնց որ տեսաւ ինձ,
խնձորի նման կարմրեց:

ՏԵՍԻԼ 7

ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ և ՌԻՆԱՆ-ԲԷԳ

ՕՎ.-Բ.—Ես էլ նրան տարայ ու բերայ. «որ-
քան ուրախ եմ ձեզ տեսնելուս» համար: (Գլուխ
է տալիս),

ՌԻՆ.-Բ.—(գլուխ տալով) Ես էլ Օվանէս-
բէգ, շատ ուրախ եմ:

ՕՎ.-Բ.—(վեր թռչելով)—Ա՛խ, այդ դու ես,
Ունան-բէգ, զարմանալի ա, ես զանգի ձայն չը
լսեցի.

ՌԻՆ.-Բ.—Ես, սիրելի Օվանէս-բէգ, բազի
դոներով եկայ, չուզեցի գլուխդ ցաւացնեմ զան-
գակ տալով:

ՕՎ.-Բ.—Էդ ուրիշ բան ա: (Ժամացոյցին նա-
յելով) Բայց դու, կարծեմ, շատ շուտ ես եկել,

դեռ սհաթի օխտն ա:

ՌԻՆ.-Բ.—(Ժամացոյցին նայելով) Ի՞նչ պէս...
Ա՛յ տես, ութն ա:

ՕՎ.-Բ.—Քոնի վրայ 8 ա, իմի վրայ 7-ը:
Քո սհաթը երևի վատ տեսակիցն ա, մէկ էլ որ
ես դեռ չեմ հագնւել: Ասենք մէկ ա, նստիր—
սպասիր:

ՌԻՆ.-Բ.—Ոչինչ, ոչինչ, նեղութիւն մի քա-
շիր, կը նստեմ մի անկիւնում ու պրծաւ-գնաց,
ոչ ոքի չեմ խանգարիլ:

ՕՎ.-Բ.—Ընդհակառակը, շատ ուրախ եմ:
(Նրա ձեռքը սեղմելով): Քանի տարի ա միասին
ենք ծառայում:

ՌԻՆ.-Բ.—Նոյեմբերի 6-ին ուղիղ 18 տա-
րին կը լրանայ:

ՕՎ.-Բ.—Դէ նստիր, ես գնամ հագնւեմ և
ասեմ որ քեզ համար չայ բերեն:

ՌԻՆ.-Բ.—Նեղութիւն մի քաշիր, սամավա-
րը նոր դրին, ես մտայ խոհանոցը և տեսայ:

ՕՎ.-Բ.—Խոհանոցը մտար:

ՌԻՆ.-Բ.—Հա, բա, հալա տեսայ էլ պովա-
րը ոնց էր սօռւս պատրաստում մայօնէզի հա-
մար: Զը նեղանաս, Օվանէս բէգ, ես շատ եմ
հետաքրքրւում. որ 200,000ը տարար՝ ի՞նչ զգա-
ցիր:

ՕՎ.-Բ.—Ի հարկէ յուզւեցի:

ՌԻՆ.-Բ.—Միայն էդ:

ՕՎ.-Բ.—Բա էլ ի՞նչ:

ՈՒՆ.-Բ.—Բաղդաւոր: Ձէ, ես կը մեռնէի, հէնց էնպէս վեր կընկնէի ու հոգոցն հանգուցելոց կը դառնայի: Դէ գնահ, հազնւիբ, ժամանակ ա:

ՕՎ.-Բ.—Ներողութիւն, ես էս սհաթին: (Գնում է):

—

ՈՒՆ.-Բ.—(նստում է երեսը հասարակութեան դարձրած, աւանսցենայի վրայ դրած մի քաղկաթոռի վրայ եւ ամեն մի ծայն լսելիս՝ վեր է կենում եւ ատումատի նման գլուխ տալիս): 200,000ը տարել ա ու սաղ ա: Ես որ լինէի, հէնց էն սհաթին հոգիս կը տայի: Է՛հ, բաղդաւոր:

ՏԵՍԻԼ 8

Նա, ԿԱՏԻՆ ԿԱ և ԱՆՆԱ ԽԱԹՈՒՆ

ԿԱՏ.—(հագնւած, ձեռքին հովհար) Մայրիկ, դէ հիմի տես ոնց ա նստում, լաւ ա: (շուռ ու մուռ է զալիս):

ԱՆ.-Խ.—Լաւ, շատ լաւ ա նստած, Կատինկա ջան:

ԿԱՏ.—Ո՞չ մի տեղը փոտ չի նստում: Գըլուխս հնց ա:

ԱՆ.-Խ.—Գլուխդ էլ լաւ ա:

ԿԱՏ.—Քեզ համար դիփ լաւ ա: Ձէ, շատ յիմարացայ, որ շորկարողիս էլ, պարիկմախերին էլ չը բերել տւի: Բա քայլածքս հնց ա, շախոյ մ:

ԱՆ.-Խ.—Ինչ յիմար-յիմար բաներ ես հարցնում, դէ հրտեղից կը լինի շախոյ քո քայլածքը:

ԿԱՏ.—Բա չէ որ կօշիկներս նոր են:

ԱՆ.-Խ.—Շատ էլ նոր, յետոյ:

ԿԱՏ.—Յետոյ էլ էն, որ քայլածքս էլ պիտի շախոյ լինի: Մի սպասիր, ես մի քիչ անց ու դարձ անեմ: (Անց ու դարձ է անում հովհարելով իրան) չ՛ը, շախոյ մ:

ԱՆ.-Խ.—Իմ կարծիքով դու էծի նման թռչկոտում ես, պէտք ա էսպէս լողաս, լողաս:

ԿԱՏ.—Ինչ զարմանալի բաներ ես ասում, մայրիկ, բա ես հնց լողամ, որ կրունկներիս ամեն մէկը 2 վերշոկ ա: Ձէ, դու բան չես հասկանում:

ՏԵՍԻԼ 9

Առաջիններ և ՍՊԱՍԱՒՈՐ

ՍՊԱՍԱՒՈՐ.—Ներողութիւն, չայր ղոնադներին համեցէք անեմ, թէ իրանք կը գան սեղանի մօտ:

ԱՆ.-Խ.—Ով որ չի մօտենայ սեղանին, նը-

բան համեցէք արէք:

ՍՊԱՍԱԽՈՐ.— Լսում եմ.

ԿԱՏ.— Լսիր, այ տղայ, մոմերը վառիր:

ՍՊԱՍԱԽՈՐ.— Հալա շուտ ա:

ԱՆ.-Խ.— Օրը ցերեկ ա, դու ճրագ ես վառել տալիս:

ԿԱՏ.— Ձէ, մայրիկ, դու բոլորովին ապրելու եղանակը չես իմանում. մենք ի՞նչ ենք սարքել էսօր. երեկոյթ. բա էդ ճրագ ես տեսել երեկոյթը առանց ճրագների: Մէկէլ որ մենք հիմի էնքան հարուստ ենք, որ կարող ենք մի քանի աւելորդ մոմ վառել: Լսիր, դու ցած թող վարագոյրները և մոմերը վառիր:

ՍՊԱՍԱԽՈՐ.— Լսում եմ: (Կատարում է):

ԱՆ.-Խ.— Իսկ իմ շորը, Կատինկա ջան, լաւ մ նստած...:

ԿԱՏ.— (Լօրնետով նայելով) Էնպէս էլի:

ԱՆ.-Խ.— Գլուխս թնց:

ԿԱՏ.— Էնպէս էլի:

ԱՆ.-Խ.— Դէ տես, դիմի էնպէս, չը դովեցիր մի անգամ էլ մօրդ: Էդ ի՞նչու ես ձեռնոցներդ հագնում, ուզում ես որ յիմար տեսն քեզ:

ԿԱՏ.— Ախ մայրիկ, ոչ մի անգամ արիստոկրատների բալում չես եղել ու խօսում ես: Էդ երեկոյթներին դիմի, դիմի էլ ձեռնոցներով են լինում: Ձեռնոցներ, հովհար և լօրնէտ— ահա ե-

րեք բան, առանց որոնց ոչ մի կարգին կնիկ բալ չի գնալ:

ՏԵՍԻԼ 10

Առաջիններ և ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ

ՕՎ.-Բ.— (Ֆրակով) Հը, պատրաստ էք:

ԿԱՏ.— Պատրաստ ենք, եղբայր ջան, ես հրամայել եմ արդէն որ ճրագները վառեն:

ՕՎ.-Բ.— Շատ լաւ ես արել, թէ բալ ա, թող էն իսկական բալի նման լինի:

ԿԱՏ.— Ինչ սաղում ա քեզ ֆրակը:

ՕՎ.-Բ.— Ղոթ ես ասում. մայրիկ, դորթ ա:

ԱՆ.-Խ.— Ամենքին խելքահան կանես:

ՕՎ.-Բ.— Ձէ մի, միայն թէ էս ինչո՞ւ ա կոնատակերս հուպ տալիս:

ԿԱՏ.— Էդ նրանից ա, որ սովոր չես: Բայց շատ սաղում ա է:

ՕՎ.-Բ.— Այ շապկիս օձիքն էլ ինչ որ խեղդում ա:

ԱՆ.-Խ.— Էդ ոչինչ, Օվանէս ջան, կը լայնանայ, երեկոն երկար ա:

ՕՎ.-Բ.— Իսկ ֆացած բաները իրա տեղն են: (Շուտ ու մուտ է գալիս):

ԿԱՏ.— Միայն այ, որ ման ես գալիս, կարծես թրջած հաւ լինես:

Օվ.-Բ.—Դու էլ կասես հա:

ԿԱՏ.—Ի հարկէ թրջւած հաւի ես նման. ման գալու ժամանակ կռներդ էնպէս ես թափահարում, կարծես քամու ջրաղաց լինի, ոտքերդ էնքան ես չոռում և կողքից կողք օրօրւելով քայլում, որ մի շախուժիւն չը կայ մէջդ: Զգւիր, ձգւիր և էնպէս ման արի. այ մի նայի՞ր ես ոնց եմ ման գալիս. տեսնո՞ւմ ես:

Օվ.-Բ.—Տեսնում եմ, բայց անել չեմ կարող: (Զանգակի ձայն) Էդ պիանինո ածողն ա:

ԿԱՏ.—Վերջապէս եկաւ: Քանի որ ոչով չը կայ, ես քեզ հետ մի վալս կը պար գամ, որ միտս լինի:

ՏԵՍԻԼ 11

Առաջիններ և ԳԱՍՊԱՐ

Օվ.—Բ.—Է՞լի եկար. մայրիկ, դուրս արաւրան, թող ջհաննամի տակը գնայ:

ԳԱՍ.—Բա ի՞նչ անեմ, հէ՛ր գնամ ախր. խոհանոց մտայ, էն սպիտակ փափախով մարդը փախցրեց, էստեղ եկայ՝ դու ես դուրս անում: Դուրս ես անում, էլ չես հարցնում, թէ ուր եմ եղել. նամակ ունես ախր, հիմի բերին: (Տալիս է):

ԱՆ.-Խ.—Գնա իմ օթախը, էնտեղ նստիր և

էլ չը դուրս գաս էնտեղից:

ԳԱՍ.—Բալքա քո օթախում դինջ մնամ: (զնում է):

—

Օվ.-Բ.—Էս էլ քեզ նոր խաբար:

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ ա, ի՞նչ ա պատահել:

ԿԱՏ.

Օվ.-Բ.—Պիանինո ածողն ա գրում, որ սաստիկ հիւանդացել ա, ու չի կարող գալ: Հիմի հնց անենք:

ԿԱՏ.—Դու էլ դրկիր էն մէկը գայ:

Օվ.-Բ.—Նրան էլ էս գիշեր հարսանիք են տարել:

ԿԱՏ.—Այ տեսնում ես, եղբայր ջան, ինչ բան ա յետ ընկած քաղաքում ապրելը. սաղ քաղաքում երկու ածող կայ: Զէ, ինչ ուզում ես արա, ես էստեղ ապրող չեմ: Բոլորը կարգին ա, պարողներ կան, իսկ պիանինո ածող չունինք: Հիմի մեր բալը ի՞նչ բալի նման կը լինի:

ԱՆ.-Խ.—Մեծ ցաւ չի, աղջկեանցից մէկն ու մէկը կածի:

ԿԱՏ.—Ո՞վ, մայրիկ, հի:

ԱՆ.-Խ.—Թէկուզ հէնց ինքը՝ Լիզան:

ԿԱՏ.—Բայց նա նոր ա ածելը սկսել, գամփաներից էն կողմը բան չի հասկանում:

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ արած: Էդ էլ հերիք ա, պար կը գաք—ոչինչ:

ԿԱՏ.—Ի՞նչ ես ասում, մայրիկ Է... դամ-
մաներով պար գալ կը լինի:

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ անենք—անճարը կերել և
բանջարը: Մանիշկան հնց:

ԿԱՏ.—Է՛հ, Մանիշկան էլ «Հանգիստ իմ
անոյշ» երգն և միայն իմանում ածել: Մեր աղ-
ջկերանցից ոչ ոք, ոչ ոք ածել չի իմանում:

ՕՎ.-Բ.—Տղերանցից բա ածող չը կա:

ԿԱՏ.—Է՛հ, քո տղերքն էլ. նրանք բռնաբա-
կաների վրայ են լաւ ածում, իսկ պիանինոյի
վրայ ոչ: Ի՞նչ ես կարծում, եղբայր, չը թող-
նենք մեր երեկոյթը էգուցւան:

ՕՎ.-Բ.—Գժւել էս... դոնադներին կանչել
ենք-պըծել, հիմի մի ինչ որ պիանինո ածողի
պատճառով յէտ համեցէք անենք:

ԱՆ.-Խ.—Օվանէսը լաւ և ասում, Կատին-
կա, հէնց մենակ պովարը ինչքան բան և շի-
նել-պատրաստել:

ՕՎ.-Բ.—Բա գեներալը. չեմ կարայ հօ գը-
նամ նրան ասեմ՝ ձերդ գերագանցութիւն, մեր
պիանինո ածողը հիւանդացել և, էսօր մի դաք,
էգուց եկէք, որ յետ դառնայ ու ասի. ջհանգա-
մը, թող սատկի էլ... ինձ ի՞նչ, Ով գիտա մէ-
կին գտնենք. լաւ բան չի, ի՞նչ ասեմ, բայց
ճարներս ի՞նչ, Դէ գոնեա զրկենք էն եաշտիկով
մուգիկան բերել տանք մեր հարկանից:

ԿԱՏ.—Լաւ բալ և՛ խօսք չունիմ, դոնադ-

ները պիտի արգանով պար գան: (Զանգակի ձայն):

ՕՎ.-Բ.—Էս ինչ ա՛, չը լինի դոնադներն են:
(Ժամացոյցին նայելով) Ուղիղ օխտն և:

ԱՆ.-Խ.—Կատինկա, նստիր: (Նստում են
ղիւսնի վրայ):

ՏԵՍԻԼ 13

Առաջիններ, ՄԻԽԱՅԻԼ-ԲԷԳ և ՍԱՐԳԻՍ-ԲԷԳ

ՍԱՐ.-Բ.—(ղոներից) Չէնք ուշացել հօ. Ան-
նա-խաթուն, ձեռքդ, օրիորդ Կատինկա...

ՄԻԽ.-Բ.—Բաղդաւոր, բարով:

ՕՎ.-Բ.—Շատ ուրախ եմ, բարեկամներ: Ա-
սենք դեռ սհաթի օխտն և:

ՄԻԽ.-Բ.—Մենք սհաթին մտիկ էլ չենք ա-
րել, այ սա եկաւ ինձ մօտ թէ՛ արի գնանք...
վեր կացանք ու եկանք: Բայց տունդ լաւ սար-
քել ես, ոչինչ:

ՍԱՐ.-Բ.—Ասենք 200,000-ով էլ աւել կը
սարքուի: (Զանգակի ձայն) Էդ երկի Մակար-բէ-
գըն և:

ԱՆ.—Խ.—Կատինկա, նստիր: (Նստում են):

ՄԻԽ.-Բ.—Անպատճառ նա և: Օվանէս ջան,
բանկ չէս խաղալու դու:

ՕՎ.-Բ.—Ես կեանքումս խաղաթուղթ չեմ
ուսեցել սկի ձեռքումս:

ՍԱՐ.-Բ.—Այ սարսաղ ես խօսու՞մ, սարսաղ:

ՕՎ.-Բ.—Ձեզ համար ես ուրիշ բան եմ մըտածել:

ՏԵՍԻԼ 14

Առաջինները և ՄԱԿԱՐ-ԲԷԳ

ՄԱԿ.-Բ.—Արդէն ճրագները վառել էք, ուրեմն լաւ եմ հասել էլի: Աննա-խաթուն, օրիորդ կատինկա... բարով, աղբեր ջան: Այ, ֆրակըդ լաւ ա՛ դուրս եկել, էդ սիւն ա կարել, էն հրէմն, մի շուռ եկ, մէկ էլ... չէ էդէնց շուտ շուտ չէ, կամաց շուռ արի, չէ, շատ լաւ ա նըստած վրադ: Էնէնց չի՞, տղերք:

ՄԻԽ.-Բ.—Հարուստը որ ալիւրի քսակ էլ հագնի, վրան լաւ կը նստի:

ՄԱԿ.-Բ.—Տունդ—տեղդ էլ լաւ լազաթին ես սարքել: Քոծդ հօ լափ շաքարի կտոր ա... Քրտեղից ես բերել տւել՝ թիֆլիսից:

ԱՆ.-Խ.—Ո՞վ, քոծ՞ը... չէ, ստեղացի ա, մեր հարեաններինն ա, վարձով ենք վերցրել:

ՄԱԿ.-Բ.—Ձէ, ես մեքելի համար եմ առում... (նստում է) Սաղ քաղաքում հէնց քո մահին են խօսում ամենքն էլ:

ԿԱՏ.—Ո՛հ, զահլաներս գնաց բոլորովին:

ԱՆ.-Խ.—Խօսալը ոչինչ, էլ առանց ամօթի-

բանի ներս են թափւում, երեք անգամ զանգակը կտրել են:

ՄԻԽ.-Բ.—Բա չը գիտէք որ մեղրի վրայ ճանճեր կը հաւաքւեն: Իսկ դու էլ, Օվանէս, շատ մի նրանց երես ալ, փողերդ մի բաժանիլ:

ՕՎ.-Բ.—Ես ճարահատեալ թագ եմ կենում, բայց էլի չի օգնում, բան չի դառնում: (Շատ ուժեղ զանգակ):

ՄԻԽ.-Բ.—Էդ անպատճառ իմ կնիկն ա աղջկայ հետ:

ՍԱՐ.-Բ.—Գուցէ իմն ա:

ՄԻԽ.-Բ.—Ես նրա զանգ տալուցը ճանաչեցի, էնէնց հրամայողական զանգակ ա:

ԱՆ.-Խ.—Կատինկա, նստի՛ր: (Նստում են):

ՏԵՍԻԼ 15

Առաջինները, ՎԱՌԻՆԿԱ-ԲԱՋԻ և ՄԱՆԻՉԿԱ

ՎԱՌ.-Բ.—Հոգեակս, Աննա-խաթուն, կատինկա հրեշտակս (համընդուն է):

ՄԻԽ.-Բ.—Հազարից իմ կնկան կը ճանաչեմ իրա զանգակովը:

ԱՆ.-Խ.—Նստեցէք, խնդրում եմ, շատ, շատ ուրախ եմ:

ՎԱՌ.-Բ.—Օվանէս-բէգ, թանկագին բարեկամ, բարով: Իմ Մանիչկան էս գիշեր տեսել ա

ձեզ երազում: Դէ լաւ, ի՞նչ ես կարմրում, Մանիչկա:

Օվ.-Բ.—Ի՞նչ էք ասում—երազում: (Բարեւում են մէկ մ'էկում):

ՎԱՌ.-Բ.—Նամիշտ ում որ շատ աս ուզում, երազումը տեսնում աս:

ՄԱՆ.—Մայրիկ:

ՎԱՌ.-Բ.—Դէ լաւ, սո՛ւտ եմ ասում, սիրելիս: Ա՛խ, որքան լաւ էք սարքել. էս ձեր հիւրասենեակն ա՛, շատ, շատ սիրուն էք սարքել. իսկ է՛ն ի՞նչ աս, սեղանատո՞ւնն աս: (Սպասաւորը ներս է քերում ինքնատեղը միւս սենեակը) Շատ, շատ սիրուն աս: Մանիչկա, մտիկ արա՛, նոր պիանինո էլ են առել, արի, հրեշտակս, երգիր մի «հանգիստն իմ անոյշը»:

ՄԱՆ.—Ա՛խ, ոչ, էսօր իմ ձայնը ինչ որ տեղը չի:

ԿԱՏ.—Իսկ մեզ հետ գիտէք ի՞նչ դժբաղդութիւն աս պատահել. մեր պիանինո ածողը հիւանդացել աս, իսկ միւսին հարսանիք են տարել: Ձեմ իմանում թէ մենք ինչպէս ենք պարգալու:

Օվ.-Բ.—(Մանիչկին) Այ, եթէ դուք ածէիք:

ՎԱՌ.-Բ.—Ձէ, Մանիչկան ինքն էլ աս ուզում պարգալ: Պէտք աս խնդրել տղամարդկանցից մէկն ու մէկին:

ԿԱՏ.—Ո՞ւմ: Մեր ծանօթներից ոչ ոք կար-

ծեմ ածել չը գիտի:

ՄԻԽ.-Բ.—Ի՞նչպէս թէ չը գիտի ոչ ոք, բա Նազրիբէզովը:

ԿԱՏ.—Ի՞նչպէս, նա ածում ա՛:

ՄԻԽ.-Բ.—Դըմդըմբացնում աս, ինչպէս չէ: Լաւ, վատ՝ չեմ հասկանում, բայց մի բան դըմբացնում աս:

ԿԱՏ.—Ա՛խ ինչքան լաւ աս: Մենք նրան կը նստացնենք:

ՎԱՌ.-Բ.—Ի հարկէ:

ԿԱՏ.—Եղբայր ջան, դու նրան կանչել ես:

Օվ.-Բ.—Ի հարկէ: Ես սաղ մեր ուպրաւիկներն կանչել եմ:

ՍԱՐ.-Բ.—Գենեբըն էլ պիտի գայ:

Օվ.-Բ.—Խօսք աս տւել: Ա՛յ, եթէ տեսնէիք ո՛նց ինձ ընդունեց:

ԿԱՏ.—Բարեւիկս հինգ մատն էլ միանգամից աս մեկնել:

Օվ.-Բ.—Լաւ միտս բերիք, նրա հետ վիճապէտք աս խաղաք:

ՍԱՐ.-Բ.—Բայց նա մի յիսուներորդից պակաս չի խաղում:

Օվ.-Բ.—Ինչ ուզում էք՝ արէք, ես նրան ասել եմ, որ իրա հետ խաղալու էք, Սարգիս բէզ, դո՛ւ, Միխայիլ բէզ, դո՛ւ, մէկ էլ, Մակար բէզ, դո՛ւ:

ՄԻԽ.-Բ.—Խաղալը կը խաղամ, բայց ցաւն

էն ա, որ պորտմանումս մկներ են խաղում:

ՄԱԿ.-Բ.—Իմումն էլ:

ՄԱՐ.-Բ.—Բա իմը չէք ասում: Պէտք ա նրանից ներքին փոխառութիւն անել: (Օվանէս քէզի թելը ըննելով):

ՄԻԽ.-Բ.—Առանց դրան բան չի գլուխ գալ: (միւս թելը ըննելով): Մակար-բէզ, սրա պորտմանը ճրտեղ ա:

ՄԱԿ.-Բ.—(նրա ծոցի զրպանից հանելով)

Ահա:

ՕՎ.-Բ.—Դուք շատ էլ չը վերառնէք:

ՄԻԽ.-Բ.—Ի՞նչ հարկաւոր ա որ, դու մեզ ռւմ տեղ ես դնում: Ես կարծում եմ մարդագլուխ 100ը հերիք ա:

ՄԱԿ.-Բ.—(300 հանելով) Ես կարծում եմ էդ էլ ամենայն դէպս: (Ջանգալ):

ԱՆ..Խ.—Կատինկա, նստիր: (նստում են):

ՏԵՍԻԼ 16

Առաջիններ, ՄԱՐԻԱՄ-ԲԱԶԻ և ՍՕՆԻԶԿԱ.

ՄԱՐ.-Բ.—Ասացի քեզ, Սօնիչկա, որ ուշացել ենք... Աննա խաթուն, Կատինկա ջան, թողէք, թողէք մի պաչեմ ձեզ... Թանկագին Օվանէս բէզ, ինչ ուզում են՝ ասեն, բայց ես քեզ էլ պէտք ա պաչեմ: (Ամենքին զլուխ է տալիս եւ

Օվանէս քէզին համըրում) Ես քեզ էնքան եմ սիրում... Ա՛յ, Սօնիչկան քեզ կասի, թէ որքան:

ՕՎ.-Բ.—Շատ շնորհակալ եմ, Մարիամ բաշի, հաւատա որ ես այդ շատ լաւ եմ զգում, շատ... Խնդրեմ նստեցէք: Մայրիկ ջան, չայ խմացրու ղոնաղներին: (Ջանգալ):

ԱՆ.-Խ.—Իսկոյն, Օվանէս ջան, գանգ են տալիս: Կատինկա, նստիր: (նստում են):

ՏԵՍԻԼ 17

Առաջիններ, ՄԱՌԱ ԽԱԹՈՒՆ և ԼԻԶԱ.

ՄԱՌ.-Խ.—Ես քեզ չափ, Լիզա, որ ամենքից վերջինը մենք կը լինենք: Իմ հրեշտակ, Աննա խաթուն. (համըրում է) Կատինկա ջան (համըրում է): Սիրելի Օվանէս-բէզ (համըրում է): Լիզա ջան, մի տես ինչ սիրունն ա է:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ էք ասում, ճրտեղի սիրունն եմ:

ՄԱՌ.-Խ.—Սիրունն ես, բա ինչ ես որ... Ա՛խ, Աննա խաթուն, երանի քեզ, նախանձում եմ, էնպէս խելօք ու համեստ տղայ ունիս, երեքն էլ ես ունիմ, մէկը մէկից վատ, բայց գոհութիւն Աստծոյ, դրա փոխարէն նա ինձ մի աղջիկ ա տւել, որ հատը չը կայ, հատը...

ՄԱՐ.-Բ.—Դէ, ուրիշներ չաղջկերքն էլ քոնից վատը չեն:

ՍԱՌ.Խ.—Էդ քոնը չը լինի:

ՄԱՐ.Բ.—Թէկուզ հէնց իմը:

ՕՎ.Բ.—Մայրիկ ջան, դէ դոնադոնքին չայ խմացրու է: (Մարիամ ըաջու թենն առնելով, իսկ Աննա-խաթունը Սառա-խաթունի) Համեցէք, խնդրում եմ: (Գնում են սեղանատուն):

ՄԱԿ.Բ.—Էս ա կը կուեն հա:

ՄԻԽ.Բ.—Անպատճառ:

ԿԱՏ.—Պարոններ, բա դուք չայ չէք ուզում:

ՄԱԿ.Բ.—Խոնարհաբար շնորհակալ ենք, ա՛յ եթէ չայի տեղ մեզ մի մի ուրմկա օղի տայիք, էդ ուրիշ բան կը լինէր:

ՄԻԽ.Բ.—Թէ չէ բալը բալի նման չի: Մամը շատ — օղին քիչ:

ԿԱՏ.—Էնտեղ-եղբօրս օթախում սարքած ա:

ՄԱԿ.Բ.—Դէ շուտ ասէք էլի, տնաշէնի օրիորդ:

ԿԱՏ.—Միայն թէ մի բան եմ խնդրում, պարոններ, շուտով գեներալը կը գայ, էնպէս որ դուք մի քիչ... քաղաքավարի, չը հարբէք:

ՄԻԽ.Բ.—Օ՛, հանգիստ կացէք, մենք շատ լաւ ենք իմանում, թէ մենք ով ենք և որտեղ ենք:

ՄԱԿ.Բ.—Էդ ինքնըստինքեան յայտնի ա: Մենք էնէնց, մի սատանի գլուխը ջարդել ենք ուզում:

ԿԱՏ.—Դէ գնացէք — ջարդեցէք: (Եկող Օվանէս-բէգին) Եղբայր ջան, ընկերներդ մի մի ուրմկա օղի են ուզում: (Գնում է)

ՕՎ.Բ.—Շատ լաւ, էստեղ համեցէք... իմ օթախը... Գիտէք, մեծ մեծ տներում մինչև ընթրիքը ընդունւած չէ օղի խմելը, ուտելը... դրա համար էլ ես իմ օթախումս եմ մի փոքրիկ սեղան պատրաստել, ցանկացողների համար, այսինքն էնէնց по секрету.

ՄԻԽ.Բ.—Այսինքն հեռու մարդկային չաբախօսութիւններից: Ձէ, շատ լաւ ես մտածել, Օվանէս: Մակար, շատ զգոյշութեամբ բռնիր նրա կուռը և հայդա գնանք մեր բանին:

ՕՎ.Բ.—Ես չէ, պարոններ առանց ինձ, ես աւելի լաւ ա յետոյ:

ՄԱԿ.Բ.—Ի՞նչ ես յիմար, յիմար դուրս տալիս: Գնանք:

ՕՎ.Բ.—Ճշմարիտ, գեներալը կը գայ ու...

ՄԻԽ.Բ.—Քարշ տուր դրան, էդ բաղդաւորին: (Գնում են):

ՈՒՆ.Բ.—(ըարձրանալով նայում է նրանց յետեւից) — Խմելու գնացին: Ո՛չ, ես աւելի լաւ է, կը սպասեմ մինչև ընթրիքը: Անյարմար է, գեներալը պիտի գայ:

(Մտնում է սպասաւորը, ձեռքին մատուցաբան թէյով):

ՈՒՆ.-Բ.—Մ... Էստեղ եկէք:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Էս սհաթին:

ՈՒՆ.-Բ.—Էդ ի՞նչ չայ աս:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Սովորական, Պապովի:

ՈՒՆ.-Բ.—Ա. բա նրա մէջը բան ման չը կ'այ:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Ո՞նց չէ, երկու կտոր շաքար կ'այ:

ՈՒՆ.-Բ.—Հէնց Էդ. կօնեակ կամ ում չը կ'այ:
(Չանգաղ):

ՏԵՍԻԼ 18

(Մտնում են երկու երիտասարդ պարոններ եւ անցնում սեղանատուն):

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Էդպէս բաներ չը կ'այ: Կը հրամայէք:

ՈՒՆ.-Բ.—Ձէ, հոգիս, ես աւելի լաւ է կը սպասեմ ընթրիքին: (Սպասաւորը գնում է):

ՏԵՍԻԼ 19

Առաջիններ, ԿԱՏԻՆԿԱ, յետոյ ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ և ՄԻ-ԽԱՅԻԼ-ԲԷԳ

ԿԱՏ.—Եղբայր, եղբայր:

ՕՎ.-Բ.—(մտնում է) Դու ի՞նչ ես կանչում:
ԿԱՏ.—Այո: Նազրիբէկովը մինչև հիմա չի

եկել, չուղարկեմ նրա յետեւից:

ՄԻ.Խ.-Բ.—(մտնում է ծածկով) Կը գայ, սի-
րելի Կատինկա, գիտէք, ջահելների խելքը մի
քիչ պակաս աս, երեւի մտել աս պարիկմախերի
մօտ ածիլուելու, հոպոպներ շինելու և ուշացել աս:
(Սեղանատնից մտնում են Լիզան եւ Սօնիչ-
կան):

ԿԱՏ.—Կաւալերներ են եկել, օրիորդները
պարել են ուզում, իսկ երաժիշտը չը կ'այ: Էդ
Աստուած աս իմանում, թէ ինչի աս նման:

ՕՎ. Բ.—Դէ, լաւ, ես ինչ եմ կարող անել
որ, մի քիչ սպասենք:

ԿԱՏ.—Դու, եղբայր, պար կը գաս, չէ:

ՕՎ.-Բ.—Էդ որտեղից, ես բացի կադրիլից
ուրիշ ոչինչ չեմ իմանում:

ԼԻԶԱ. } —(նրա թեւերից ընկնելով) Ոչինչ,
ՍՕՆ. } կադրիլ պար եկէք:

ՕՎ.-Բ.—Ես վախում եմ, որ խառնեմ, թան-
կադին օրիորդներ:

ՍՕՆ.—Ոչինչ, մենք չենք թողնի:

ՕՎ.-Բ.—Որ էդպէս աս լաւ աս: Բայց առա-
ջուց եմ ասում, որ ես կը խառնեմ:

ԼԻԶԱ.—Դուք դամա ունեք:

ՕՎ.-Բ.—Ե՛ս: Ես ռոտեղից դամա կուրենամ,
երբ որ ես ամուրի եմ:

ՍՕՆ.—Ձէ, կադրիլի համար եմ ասում:

ՕՎ.-Բ.—Ա՛խ, կադրիլի համար: Կարծեմ ոչ:

ԼԻԶԱ.—Դէ շուտ արեք, հրաւիրեցէք:

ՕՎ.-Բ.—Ո՞ւմ:

ՍՕՆ.—Նրան, ով որ ձեզ շատ է դուր գալիս:

ՕՎ.-Բ.—Ես, ճշմարիտն ասած, չեմ իմանում: Բոլոր օրիորդներն էլ էնքան սիրուն ու լաւն են, որ ես չեմ իմանում որին հրաւիրեմ: Մէկին ինձ տւէք:

ՍՕՆ.—Լաւ, ես կը լինեմ ձեր դաման:

ԼԻԶԱ.—Ի՞նչու դուք և ոչ ես:

ՕՎ.-Բ.—Օրիորդներ:

ՍՕՆ.—Կարծեմ, ես առաջ ասացի, որ Օվանէս-բէկի հետ ես եմ պարում:

ԼԻԶԱ.—Էդ ես էլ էի կարող ասել: (Չանգալ):

ՍՕՆ.—Բայց էլի ես ասացի առաջինը:

ԼԻԶԱ.—Էդ ոչինչ էլ չի նշանակում, էնպէս չի, Օվանէս-բէկ:

ՕՎ.-Բ.—Առաջինը ձեզ հետ, իսկ երկրորդը ձեզ հետ եմ պար գալիս:

ՏԵՍԻԼ 20

Առաջիններ և ՆԱԶՐԻԲԷԿՈՎ (որ մտնում է հարեան սենեակը մազերը խուճուճ արած եւ պէսնէով):

ԿԱՏ.—Այ և Նազրիբէկով:

ԼԻԶԱ. } — Նազրիբէկով, վերջապէս:
ՍՕՆ. }

(Կատինկան գնում է, նրան հետեւում են Լիզան եւ Սոնիչկան):

ՏԵՍԻԼ 21

Առաջիններ և ԱՆՆԱ-ԽԱԹՈՒՆ

ՕՎ.-Բ.—(նրան ղիմատրելով) Մայրիկ, դու նազները եկել են, թող նրանց միրգ տան:

ԱՆ.-Բ.—Իսկոյն, Օվանէս ջան, բայց մի բան ասեմ, լակէյներից երկուսը հարբած են, պէտք չէր բուժիկաները նրանց տայիր բացելու:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ անես, մայրիկ, բալ ա. դոնադներն էլ կը հարբեն, լակէյներն էլ:

ՏԵՍԻԼ 22

Առաջիններ և ՍՊԱՍԱԻՈՐ

ՕՎ.-Բ.—Էյ, էստեղ արի:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Ի՞նչ կը հրամայէք:

ԱՆ.-Խ.—Մի շունչ քաշիր: Դու ի՞նչ բու-
թիլիկաներ ես բացել:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Կարմիր գինու:

ԱՆ.-Խ.—Զարմանալի ա, իսկ քեզանից ա-
րաղի հոտ ա գալիս:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Էդ երէկւանից ա, կլուրից:

ԱՆ.-Խ.—Խնդրում եմ չը խմէք-հարբէք
հա, մեզ խայտառակ կանէք:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Մի՛րգ տա՛նք, թէ վախալ չի:

ՕՎ.-Բ.—Համեցէք արէք, յետոյ բերէք դը-
րէք էստեղ, որ սվ ուզի-մօտենայ:

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.—Լսում եմ: (գնում է):

ՏԵՍԻԼ 23

Բոլոր օրիորդները միւս սենեակից բոթելով բերում
են ՆԱԶՐԻԲԷԳՈՎԻՆ, նրանց հետ են ՄԻՆԱՅԻԼ-ԲԷԳԸ
և ՄԱԿԱՐ-ԲԷԳԸ: Առաջինները:ԿԱՏ.—Լսել չեմ ուզում, դուք պէտք ա
ածէք:

ՆԱԶ.—Օրիորդներ, տիկիներ և պարոն-

ներ, ես ածել չեմ իմանում ախար:

ՄԻՆ.-Բ.—Սուտ ա ասում, կոտորւում ա:
Ես ինքս եմ լսել, ոնց ա դմբդմբացնում:ՆԱԶ.—Հաւատացնում եմ, որ ուրախու-
թեամբ, բայց ես ածել չեմ իմանում:ԿԱՏ.—Լսել չեմ ուզում, լսել... և չէք էլ
ամաչում, երբ ամենքը խնդրում են, օրիորդ-
ները և պարոնները:

ՕՎ.-Բ.—Ես էլ եմ խնդրում:

ՆԱԶ.—Բարով, Օվանէս Հարաբետովիչ, ես
ուրախութեամբ, բայց միայն մի բան եմ ածում:

ԲՈՂՈՐԸ.—Ի՞նչ:

ՆԱԶ.—Անդրանիկի մարշը:

ՄԻՆ.-Բ.—Զասանցի որ ածում ա, իսկ ի՞նչ,
ես ինչ իմանամ: Էդ ա, դուրս ա գալիս որ Անդ-
րանիկի մարշն ա եղել:ԿԱՏ.—Շատ գեղեցիկ, մենք էլ Անդրանիկի
մարշով պար կը զանք կադրիլը:ԱՄԵՆՔԸ.—Ի հարկէ պար կը զանք, շատ
լաւ, շատ հրաշալի...:ԿԱՏ.—Պարոն Նազրիբէգով, նստեցէք խնդ-
րում եմ:ՆԱԶ.—Բայց պարոններ, առաջւանից ձեր
ներողութիւնն եմ խնդրում:ՄԻՆ.-Բ.—Դէ, դու էլ մի կոտորուիլ է,
դմբդմբացրու պրծնի-գնայ:

ՕՎ.-Բ.—Ոչինչ, միայն թէ պինդ ածա:

ՆԱԶ.— Օ՛, էդ լաւ եմ իմանում: (Վերցնում է պէնսնէն, նստում պիանինոի մօտ, աթոռը դրստում իրա տակը, սրբում ձեռքերը թաշկինակով եւ գլուխը թափ տալիս):

ՍՕՆ.— Բա մեր պարերի կառավարիչը ո՞վ պէտք ա լինի:

ԿԱՏ.— Իսկ որ է: Եկէք մէկին ընտրենք. ես կարծում եմ խնդրենք իմ հղբօրը, քնչ էք ասում:

ԲՈՂՈՐԸ.— Ի հարկէ, խնդրում ենք, խընդրում ենք: (Այդ ժամանակ միւս սենեակից դուրս են գալիս եւ միւս հիւրերը):

ՕՎ.-Բ.— Ի՞նչ, բա ո՞ր տեղի կառավարիչն եմ ես:

ԲՈՂՈՐԸ.— Դուք, դուք, լսել էլ չենք ուզում:

ՕՎ.-Բ.— Դէ լաւ, թէկուզ էդ բանից հէչ գըլուխս չի դուրս գալիս: (Բարձր) Les cavaliers, prenez vos dames!

ԿԱՏ.— (մօտենալով նրան կամաց) „Engagez“, հղբայր:

ՕՎ.-Բ.— Այսինքն անգաժէ, ներողութիւն, սխալեցի: (Կանգնում են զոյգ-զոյգ, երկու երիտասարդները Մանիշկի եւ Լիզի հետ, Օվանէս-բէգը Սօնիշկի, իսկ Սարգիս-բէգը Կատինկի հետ) Պատրաստէք: (Ժամի տալով) Պարոն մուգիկ ածող, սկսեցէք premiere figure.

ՆԱԶ.— (տեղից քարձրանալով) Ներողութիւն, Օվանէս Հարաբետովիչ, ես մուգիկ ածող չեմ:

ՕՎ.-Բ.— Ներողութիւն, ես ուզում էի ասել երաժիշտ:

ՆԱԶ.— Էդ ուրիշ բան ա: (Նստում է):

ՕՎ.-Բ.— (ծափ տալով) Premiere figure! (Նա-գրիբէտովը յետ է գցում գլուխը եւ շատ քարձր նազում Անդրանիկի մարշը) — Les cavaliers, առաջ: (Պարում են):

ՏԵՍԻԼ 24

(Պարերի սկզբից սպասաւորը մատուցարանը ձեռքին ուզում է անցնել միւս կողմը, քայց չի կարողանում եւ մնում է կանգնած: Գասպարը դուրս գալով եւ տեսնելով պարողներին, ինքն էլ է սկսում պարել մի կողմում: Ունան-բէգը նստած տեղը սկսում է մատերով չըրթմա խփել):

ՕՎ.-Բ.— Medames, avancez! (Զանգակ):

ԱՆ.-Խ.— (դուրս է վազում):

ՕՎ.-Բ.— Բալանսէ:

ՏԵՍԻԼ 25

(Սպասաւորը տեսնելով մտնող գեներալին Ան-նա-խաթունի հետ՝ վազում է դէպի նա թէյի մատուցարանի վրայ ածած միւրգով, քայց կաշեկով

պարողներին՝ փուում է գետին, ամեն ինչ վայր թափելով)։

ՍՊԱՍԱԻՈՐ.— Գեներալը, գեներալը եկաւ։

(Բոլորը սկսում են միրգը հաւաքել, Գասպարը պարում է, Նազրիքէգովը նազում է, իսկ գեներալը նայում է այս տեսարանին)։

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Գ. Ա. Ր Ա. Ր Ի Ա. Ծ

Երկրորդ արարածի սենեակը

ՏԵՍԻԼ 1

ԳԱՍՊԱՐ և ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ

ԳԱՍ.— (Նստած է ըագկաթոռի վրայ եւ վրան մի կանացի շալ գցած քնած է. խփում է ժամը 10ը)։

ՕՎ. Բ.— (Խալաթով, գլուխը երեսը քիչով փաթաթած մտնում է) Թիւ, սատանան տանի, 40 տարի ապրում եմ աշխարհիս երեսին, բայց էդպէս ցաւ չեմ իմացել։ Շատ խմեցինք, շատ, չափ ու սահման չը կար։ Մի յիմարութիւն չեմ արել ես հօ։ (Նստում է ըագկաթոռի վրայ) Շատ կարելի ա։ Միայն էն ա միտս, որ երեք բաժակ շամպանսկի խմելուց յետոյ մէկի տեղ երեք գեներալ էր աչքիս երևում։ Սհաթի տանն ա, բայց ամենքն էլ քնած են։ (Գլուխը ընկնելով) Օ՛յ, կարծես մի մեծ չաքունով զրմփացնում են կարկաժիս։ 200,000 տանելը համ լաւ ա, համ վատ, շատ վատ։ Մի երկու-երեք էդպէսի բալից յետոյ երեւի միւս աշխարհը կը ճանապարհւեմ։ (Գասպարին տեսնելով) Ըհր, տեսնես ով ա

իրա կնկան մոռացել մեր տանը. չէ, լաւ դոնադ-
ներ են, երեւի էդ Միխայիլ-բէզն ա իրա կնկան
թողել ու գնացել. շատ թիթրիկ մարդ ա, կամ
գլխարկը կը թողնի, կամ կնկան, կամ ով ա ի-
մանում ինչ... (Մօտենում է Գասպարին) Վա-
ռինկա բաջի, կարծեմ էնքան էլ յարմար չի ձեզ
համար: Գնացէք մէկէլ օթախը, կրեսլօն նըս-
տելու համար շատ լաւ ա, բայց քնելու համար
չեմ կարծում: Վառինկա բաջի...

ԳԱՍ.—(գլուխը քարծրացնելով յօրանջում է)
Օ՛ր...

ՕՎ.-Բ.—Գասպար... թիւ...

ԳԱՍ.—(նրան նայելով) Էս ի՞նչ մօլլա ա...
(վեր թռչելով) Բժ, սա աղան ա հօ:

ՕՎ.-Բ.—Էստեղ ի՞նչ ես շինում, էշի գլուխ:

ԳԱՍ.—Բա ճրտեղ գնամ, խոհանոցում էն
սպիտակ փափախով մարդն ա իրա տղերանցով
վեր ընկել, քնել, հացուտելու օթախումը—լա-
կէյները, դալանում լակէյները, բա ես մարդ
չեմ, քնել չեմ ուզում որ...

ՕՎ.-Բ.—Դէ դուրս կորիր, էս սնաթին դուրս
կորիր:

(Գասպարը գնում է մըթմըթալով):

ՕՎ.-Բ.—Ձէ, երևում ա որ ամենքն էլ, ին-
ձանից սկսած, հարբած են եղել: Էս էլ քեզ ա-
րիստոկրատի բալ: (Նստում է քաղկալմոռի վրայ):

ՏԵՍԻԼ 2

ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ և ԱՆՆԱ ԽԱԹՈՒՆ

ԱՆ.-Խ.—(Առաւօտայ կապտով) Գասպար,
Գասպար... (Օվանէս քէզին տեսնելով) Էդ ի՞նչ
ես նստել յիմարի գլուխ, չե՞ս լսում, որ կան-
չում եմ:

ՕՎ.-Բ.—Ո՞րտեղի Գասպարն եմ, էդ ես եմ:

ԱՆ.-Խ.—Օվանէս, Տէր Աստուած, էդ ի՞նչ
չու ես գլխիդ էդ չալման փաթաթել:

ՕՎ.-Բ.—Գլուխս ա ցաւում, հասկանում
ես:

ԱՆ.-Խ.—Դէ լաւ, մի բարկանար, դրանից
աւելի վատ կը ցաւի: Երէկ մի քիչ աւել խմե-
ցիր:

ՕՎ.-Բ.—Մենակ ե՞ս եմ խմել, լակէյներդ
մինչև հիմա էլ քնած են. ի՞նչ էիր պահում,
թողնէիր գնային, կորչէին էլի:

ԱՆ.-Խ.—Ո՞նց գնային, որ ոտի վրայ կանգ-
նել չէին կարում:

ՕՎ.-Բ.—Դուրս արա, դուրս արա, թող էս
սնաթին կորչեն, գնան:

ԱՆ.-Խ.—Կը կորչեն, կը կորչեն, միայն թէ
մի բարկանալ:

ՏԵՍԻՒԼ 3

Առաջինները և ԿԱՏԻՆԿԱ

ԿԱՏ.— (Առաւօտեան կապտաով եւ հովհարով)
էդ ում էք կորցնում: Երևի էդ ինձ համար են
բերել:

ՕՎ.-Բ.— Ի՞նչ են բերել:

ԿԱՏ.— Փունջ պիտի բերէին ինձ համար:

ՕՎ.-Բ.— Փունջ, բան չեմ հասկանում, ի՞նչ
փունջ:

ԿԱՏ.— Նազրիբէգովը պիտի ղրկէր, նա չէ
որ երէկ առաջարկութիւն արեց, էսօր էլ պի-
տի փունջ ղրկէր: Նա ինքն ստաց, որ կը ղրկի:

ՕՎ.-Բ.— Բան չեմ հասկանում. առաջար-
կութիւն, փունջ, նազրիբէգով, բոլորովին բան
չեմ հասկանում:

ԿԱՏ.— Իսկ ես քեզ չեմ հասկանում: Մո-
ռացա՞ր որ ինձ Գրեգորեանը առաջարկութիւն ա-
րեց:

ՕՎ.-Բ.— Ի՞նչ Գրեգորեան:

ԿԱՏ.— Օ՛խ, նազրիբէգովը, նազրիբէգովը,
հասկացա՞ր:

ՕՎ.-Բ.— Նազրիբէգովը քեզ առաջարկու-
թիւն է արել: Նա քո զոյգը չէ:

ԿԱՏ.— Ո՞նց թէ:

ՕՎ.-Բ.— Հէնց էնպէս: Նա էշ ա, իսկ դու
յիմար:

ԿԱՏ.— Բայց չէ՞ որ դու ինքդ երէկ համա-
ձայնեցիր:

ՕՎ.-Բ.— Ե՛ս:

ԿԱՏ.— Ինքդ: Դեռ ստիպեցիր որ ինձ պա-
շի էլ:

ՕՎ.-Բ.— Բան չեմ յիշում: Ամենքի՞ առաջ
պաշեց:

ԿԱՏ.— Ի հարկէ ամենքի: Դու ինքդ ամեն-
քի առաջ չասացիր, որ ես նրա հարսնացուն եմ:

ՕՎ.-Բ.— Իմանում ես, ինչ կասեմ քեզ.
200,000 տանելը մեծ սարսաղութիւն ա: (Զան-
գալ) Էդ շամպանսկին իմ հոգին հանեց:

ԿԱՏ.— Ամենսին ոչինչ չէր երևում, շատ
ուրախ էիր երէկ իրիկուն: (Համըռուօրէն է) Շատ
շնորհակալ եմ:

ՕՎ.-Բ.— Էդ ի՞նչու յանկարծ:

ԿԱՏ.— 50,000ի համար:

ՕՎ.-Բ.— (Վախեցած) Ի՞նչ 50,000

ԿԱՏ.— Որ խոստացար ինձ իբրեւ օժիտ:

ՕՎ.-Բ.— Ե՛ս... և էլի ամենքի՞ առաջ:

ԿԱՏ.— Ո՛չ, երբ որ նազրիբէգովը ինձ ա-
ռաջարկութիւն արեց, դու ինձ քաշեցիր մի ան-
կիւն և ասացիր. սիրելի թանկագին քոյրիկ...

ՕՎ.-Բ.— Հա, եթէ անկիւնում ա եղել, էդ
ուրիշ բան ա: Անիծած շամպանսկի:

ԿԱՏ.— Հա, անկիւնում և յետոյ էլ խօսք
տւիր մի օրում պսակել ինձ հետ միասին:

ՕՎ.-Բ.—(վեր թռչելով) Պսակէ... Ձէ, ամենահին էլ պէտք չէր, որ ես 200,000 տանէի: Էդ համ վրայ պիտի պսակւեմ:

ԿԱՏ.—Այ, էդ չեմ իմանում: Էդ արդէն քո գաղտնիքն ա:

ՕՎ.-Բ.—Ինչ ոտներիս գաղտնիքն ա: Խմել եմ, տրաքւել էդ զահրումար շամպանսկին ու տակից-գլխից դուրս տուել:

ԿԱՏ.—Ձէ, եղբայր, դու շատ լուրջ էիր խօսում: Ես հէնց եմ կարծում, որ դու Լիզին ես առաջարկութիւն արել:

ՕՎ.-Բ.—Դէ լաւ, մի սրտաճաք անիլ դու էլ ինձ Է... Փո՛ւ. (երեստործիչ գլխից քաշելով) Մինչև անգամ գլխիս ցաւը կտրւեց: Էդպէս բան չը կայ, ցանցառ, ցանցառ բաներ ես խօսում:

ԿԱՏ.—Կայ և էն էլ շատ, որովհետեւ երբ որ Լիզան տուն էր գնում, բռնեց ինձ և մի պինդ պաշեց: Ասենք Մանիշկան էլ, Սօնիշկան էլ շատ պինդ պաշեցին:

ՕՎ.-Բ.—Ձէ, ինչպէս երևում ա, դու ուզում ես բաղաքի բոլոր հարսնացուներին գլխիս կապել:

ԿԱՏ.—Դէ լաւ, մի ծածկիր: Մայրիկն էլ ա նկատել, որ դու շարունակ Լիզի հետ էիր խօսում, նրա հետ պար գալիս և մինչև անգամ նրա հետ գետերալին վեր գցեցիր:

ՕՎ.-Բ.—(վեր թռչելով) Ինչպէս թէ վեր գցեցի:

ԿԱՏ.—Վեր գցեցիր էլի. վախի ժամանակ, տաշեղի նման գետնովը տւիր նրան:

ՕՎ.-Բ.—Ձէ, հիմի որ ճաշ կեփւի. ճարս կտրւած, պաշտօնից պիտի դուրս գամ:

ԿԱՏ.—Դու իրիկուն նրան ասացիր, որ էլ չես ծառայելու:

ՕՎ.-Բ.—Ասեցի, տէր Աստուած:

ՏԵՍԻԼ 4

Առաջիններ և ԳԱՍՊԱՐ

ԳԱՍ.—(մի կապոց նամակներ բերելով) Այ էն նամակ բերողը տւեց, սաղ մի տարի հերիք ա քեզ, կարդա՛ հա կարդա՛:

ՕՎ.-Բ.—Ձահլաս տարան էլի:

ԿԱՏ.—Դու էլ մի կարդալ:

ՕՎ.-Բ.—Ձեմ էլ կարդալու: Էդ անիծւած կազեթներումը գրեցին որ 200,000 եմ տարել, հիմի աշխարհի էս ծայրից մինչև էն ծայրը նամակ նամակի վրայ ա, որ գրում են, փող ուզում: (Մէկը քանալով) Ըհ՛ը... կարդա՛, տես... Տոնավարդից... ով ա իմանում, սկի էդպէս քաղաք էլ չը կայ աշխարհիս երեսին: (Չանգալ)

ԳԱՍ.—Երևի էլի նամակ են բերել, ըհ՛ը.

բո ոտը կստրելի հա, եկող: (Գնում է):

ԿԱՏ.— Էդ երեւի փունջն են բերել: (Դռնե-
րի մօտ վազելով) Գասպար, էդ սվ ա, փսնջ են
բերել, ախ, մի ինչ որ տղամարդ ա: (Վազում
է միւս սենեակը)

ՏԵՍԻԼ 5

ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ և ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

ԱԻ.— (կողորած թղթեր ձեռքին) Օվանէս-բէգ
կարապետով: Շատ ուրախ եմ: Աւետիքեան:

ՕՎ.-Բ.— Ներեցէք, ես հագնւած չեմ... Ի՞նչ
կը հրամայէք:

ԱԻ.— (նստելով) — Ես գործի համար եմ ե-
կել: Նստեցէք խնդրում եմ: Կարճառօտ կը լի-
նեմ: Ցանկանում էք միլիօն աշխատել:

ՕՎ.-Բ.— Միլիօն:

ԱԻ.— Եւ այն էլ ոչ թէ մի, այլ մի քանի:
Ես թռչելու մի գործիք եմ հնարել: Ահա նրա
յատակագիծը: Դուք ինձ 20,000 ռուբլի կը տաք,
եւ այդ թռչունը կը շինեմ և ձեզ հետ միասին
կը թռչենք դէպի հիւսիսային բևեռը, կը գրա-
նենք նրան և... միլիօնը գրպանդ կը դնէք:

ՕՎ.-Բ.— (վրդովւած) Դուք վեցերորդն էք
նրանցից, որոնք եկան ինձ առաջարկելու իրանց
հետ բևեռ թռչելու համար: Երկուսը հիւսիսա-
յին, երեքը հարաւային:

ԱԻ.— Ինձ համար միևնոյն է. եթէ ցանկա-
նում էք, թռչենք դէպի հարաւային բևեռ:

ՕՎ.-Բ.— Ոչ մի տեղ թռչելու մտադրու-
թիւն չունիմ, խնդրում եմ ինձ հանգիստ թողէք:

ԱԻ.— Կը նշանակի դուք հաւատ չէ՞ք ըն-
ծայում իմ հնարած գործիքին, նեղութիւն քա-
շեցէք նայելու յատակագիծին:

ՕՎ.-Բ.— Ներողութիւն, ես հագնւած չեմ:

ԱԻ.— Իմ նկարները օրիորդներ չեն, նրանց
խալաթով էլ է կարելի նայել, մեծարգոյ Օվ-
անէս բէգ:

ՕՎ.-Բ.— Ներեցէք, ասում եմ ձեզ, Ոչ մի
բևեռ չեմ ցանկանում և ոչ մի կողակ էլ չեմ
տալ:

ԱԻ.— (վեր կենալով) Զարմանալի է: Բոլոր
կապիտալիստները միևնոյն տեսակի են: Ափսոս,
չստ ափսոս: Ինչ որ գործիքի համար դուք
կորցնում էք միլիօններ, ես ունիմ մի ուրիշ
թռչունի յատակագիծ, որ 10000 արժէ:

ՕՎ.-Բ.— Ներեցէք, պարոն, ես ձեր ազնա-
ւին 10,000 ռուբլի չեմ տալ: Ցտեսութիւն:

ԱԻ.— Հրմ... Այդ դէպքում ինձ հինգ բուբ-
լի պարտք տւէք:

ՕՎ.-Բ.— Ուրախութեամբ: (Տալիս է նրան
5 ընդլի) Գասպար, ճանապարհ դիր այս մար-
դուն:

ԱԻ.— Շատ շնորհակալ եմ: Grand merci!

բայց ափսոս, շատ ափսոս: (Գնում է: Զանգակ):

ՕՎ.-Բ.—Տեսնես էլի ով է: Զահլաա տարան էլի: Մայրիկ:

ՏԵՍԻԼ 6

ՕՎԱՆԷՍ ԲԷԳ և ԱՆՆԱ ԽԱԹՈՒՆ

ԱՆ.-Խ.—Գալիս եմ, Օվանէս ջան, գալիս եմ:

ՕՎ.-Բ. Էդ ցանցառ Գասպարին ասա, որ էլ ոչ մի թռչուն չը թողնի ինձ մօտ:

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ թռչուն, սիրելիս, չը լինի ծտերն են ներս մտել պատուհանով:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ ծտեր, սատանան ա խաբար, նա ումն ա ներս թողնում: Մի քոծ էլ չը բռնեցիք, որ...

ԱՆ.-Խ.—Էսօր կը գայ, Օվանէս ջան, էլ Էրբ բռնէինք, էն օր տեղափոխեցինք, երէկ էլ բալն էր...

ՏԵՍԻԼ 7

Առաջիններ և ԳԱՍՊԱՐ

ԳԱՍ.—(Փռնջով) Կատինկա խանութի համար փունջ են բերել, վեր առնեմ, թէ չէ: Մին մարդ ա բերել, ասում ա Զուռնաբէգով ա զրկել:

ՕՎ.-Բ.—Ախմախ, Նազրիբէգով, ոչ թէ

Զուռնաբէգով: Դիր էդտեղ—սեղանի վրայ ու կորիր, չերևաս էլ աչքիս, թէ չէ... Աստուծ ա իմանում, ինչ կանեմ:

ԳԱՍ.—Լսում եմ, լաւ ա, չեմ գալ: Դուք էլ զահլա տարաք էլի՞ ձեր 2000 մանէթով: (Գնում է: Զանգակ):

ՕՎ.-Բ.—Էլի զանգն են քաշում. էդ ռո սատանան արաւ, որ 200,000 մանէթ տարայ, էլ մի րոպէ հանգստութիւն չունիմ: Մայրիկ ջան, թէ էդ եկողը էլի թռչուն ա, վզակոթին տէք, դուրս արէք, ես գնամ մի շորերս փոխեմ: (Գնում է):

ՏԵՍԻԼ 8

ԱՆՆԱ ԽԱԹՈՒՆ, յետոյ ՏՕՏՕՄԵԱՆ

ԱՆ.-Խ.—Իմ գլուխն էլ ցաւեց. առաւօտից մինչև երեկոյ գալիս են, հա գալիս: Էն, որ առջ մեր տուն ոտ չէր դնի, հիմի ծէզը ծէզին ա գալիս: Մենակ վեց մանէթի սուջուխ են կերել էս շաբաթ:

ՏՕՏ.—(ժտնում է) Պատիւ ունիմ, ինձ հարկաւոր է պարոն Կարապետովի հետ խօսել:

ԱՆ.-Խ.—Նա կարծեմ դուրս ա եկել:

ՏՕՏ.—Ոչ, նա տանն է, նրա գլխարկն էլ, փայտն էլ տանն են և ձեր ծառան էլ ասաց, որ նա տանն է:

ԱՆ.-Խ.—Հա, մոռացայ, նա շորերն ա հագ-

նում. Խնդրեմ նստէք:

ՏՕՏ.—Ներողութիւն, մի բան եմ ցանկա-
նում հարցնել, դուք նրա ամուսինն էք:

ԱՆ.-Խ.—Ոչ, մայրը:

ՏՕՏ.—Ուրեմն նա դեռ շատ երիտասարդ է:

ԱՆ.-Խ.—Շատ: Դուք գործի մասին էք ու-
զում նրան տեսնել, թէ հէնց այնպէս: (Ոտից
մինչև զլուխ նայելով) Ով գիտա, փող էք ու-
զում պարտք վերցնել:

ՏՕՏ.—Ի՞նչպէս ասեմ ձեզ:

ԱՆ.-Խ.—Մենք պարտքով փող չենք տալիս:

ՏՕՏ.—Չէք տալիս: Այդ դիպածում ես
գործով եմ եկել:

ԱՆ.-Խ.—Նա հիմի դուրս կը գայ: (Ժնծե-
լով դուռը) Օվանէս ջան, քեզ մօտ են եկել
գործով:

ՏԵՍԻԼ 9

Առաջիններ, Օվանէս-ԲէԳ, յետոյ ԳԱՍՊԱՐ

Օվ.-Բ.—(սիրտովը հագնելով) Ո՞վ ա եկել:
Ախ, ներողութիւն:

ՏՕՏ.—(վեր կենալով) Թոյլ տէ՛ք ներկայա-
նալ. Տօտօմեան, մայրաքաղաքի լրագրների աշ-
խատակից: Մի շաբաթ առաջ մայրաքաղաքի լր-
ագրներին հեռագիր ուղարկեցի, որ մեր քա-
ղաքացիներին մէկը, ամենայն դեպի պարոն Օ-

վանէս-Բէգ Կարապետովը տարել է 200,000
լուբլի:

Օվ.-Բ.—Ուրեմն էդ դժւք էք տարածել սաղ
Ռուսաստանի մէջ. շատ շնորհակալ եմ:

ՏՕՏ.—Ես. համաձայնեցէք, որ այդպիսի
բացառիկ դէպքի մասին անկարող էի լուի:

Օվ.-Բ.—Եւ դրա շնորհիւ ես հանգստու-
թիւն չունիմ գիշեր-ցերեկ. մտիկ արէք, սեղա-
նի վրայ մի կապոց նամակներ ա ընկած, իսկ
դռանս առաջ հարիւրով աղքատ ա կանգնած:
Իսկ հիմի ի՞նչ էք ուզում:

ՏՕՏ.—Ես կուզէի մի քանի հարց տալ ձեզ՝
լրագրում գրելու համար. զորօրինակ՝ խաղալու
նախընթաց օրը ձեր նախագագմունքը ձեզ ի՞նչ
էր ասում, մի աչքի ընկնող երազ չէք տեսել:

ԱՆ.-Խ.—Ես, սիրելիս, այժ եմ տեսել ե-
րագումս:

Օվ.-Բ.—Իսկ ես էջ:

ՏՕՏ.—Այժ և էջ: Շնորհակալ եմ. թէպէտ
այդ շատ տարօրինակ է, որ մայրը և որդին
տեսել են խաղարկութեան նախընթաց օրը մի-
միայն կենդանիներ: Այժմ ասացէք խնդրեմ,
ի՞նչ զգացիք, երբ իմացաք, որ ձեր տոմսակը
200,000 է տարել:

Օվ.-Բ.—Ուտել ցանկացայ. ներողութիւն,
ես դեռ չայ չեմ իմել: Մայրիկ, ինձ չայ տուր:

ԱՆ..Խ.—Իսկոյն, Օվանէս ջան, իսկոյն:
(Գնում է)

SOS.—Շատ լաւ եղաւ, մի բաժակ էլ ես
կը խմեմ: Եւ այդպէս, թանկագին Օվանէս-բէգ,
դուք ասում էք որ...

Օվ.-Բ.—Ես ասում եմ «ներեցէք», որով-
հետեւ ժամանակ չունիմ: (Վեր է կենում):

SOS.—Միթէ չէք կարող նւիրել 10 ըռպէ:

Օվ.-Բ.—Ներեցէք, չեմ կարող... ես դեռ
չեմ քնել—վերջացրել, և գործ ունիմ... և ցտե-
սութիւն, ուրիշ անգամ շնորհ բերէք: Գասպար:

SOS.—Բայց ես կուզենայի իմանալ գոնէ
ինչ կեանք էիք վարում մինչև 200,000 տանելը:

Օվ.-Բ.—Գասպար:

SOS.—Մի անհանգստանաք, առանց Գաս-
պարի էլ կը դնամ: Բայց թոյլ տւէք մտնել միւս
անգամ մի քանի ըռպէով...

Օվ.-Բ.—Միւս անգամ եկէք, իսկ այժմ նե-
րեցէք: Ցտեսութիւն:

SOS.—Ցտեսութիւն, թանկագին Օվանէս-
բէգ. էլի մի հարց, ձեր խաղատոմսը գրաւ դրած
չէ՞ հօ:

Օվ.-Բ.—Գասպար: (Մտնում է Գասպարը)

Տուր պարոնին վերադիւն: Ցտեսութիւն:

SOS.—Ցըհաճելի տեսութիւն: (Գնում է,
Գասպարը յետեւից):

Օվ.-Բ.—Էդ սատանան ա իմանում, թէ ինչ
յանդգնութիւն ա. առանց ամօթի ներս են մտ-
նում թէ տունս և թէ գրպանս. (զանգակ) էլի...
(վազում է դէպի դուրս եւ քղաւում) Գասպար,
Գասպար, այստեղ արի... (ընում է նրա ձեռքը
ու քաշում առաջ) ես քեզ հայերէն լեզուով ասա-
ցի, կարծեմ, որ դու ոչ ոքի չընդունես:

ԳԱՍ.—Եւ չընդունեցի էլ. այ քո շորն էր
բերել կարողը, չընդունեցի: Հրամայել են ոչինչ
չընդունել՝ ասացի:

Օվ.-Բ.—Իսկ էն մարդը, որ ինձ մօտ էր
հիմի, ինչի ներս թողեցիր:

ԳԱՍ.—Բա դու ինձ ասացիր, որ ներս չը
թողնեմ: Չընդունելու մասին ես ինձ ասել, իսկ
ներս թողնելու մասին էս ա լսելս:

Օվ.-Բ.—Թիւ... քեզ պէս յիմարի հետ սկի
խօսալ էլ չեմ ուզում:

ԳԱՍ.—Յիմար... տասը տարի ա ասըում
եմ, խելօք էի, հէնց որ 2000 տարար—յիմար
դառայ: Ո՛չ, յիմար չեմ. այ դու ասիր, որ
էն սարսաղին վերարկու տամ. որ յիմար լինէի,
վեր կառնէի ու թագա վերարկուդ կը տայի, ա-
մա ես հինը տւի:

Օվ.-Բ.—Ի՞մ վերարկուն տւիր:

ԳԱՍ.—Բա ո՞ւմ:

Օվ.-Բ.—Ես ախար ասացի, որ նրա վերար-
կուն տաս:

ԳԱՍ.—Բա նրան հրաեղից ա, նա առանց վերարկու էր եկել: Ես էլ հէնց գիտացի թէ տա-
րած փողի խաթրու աղքատ ա—բախշում ես:

ՕՎ.-Բ.—Կորիւր աչքիցս, կորիւր... թէ չէ...
(զանգաւ) Եթէ մի անծանօթի ներս ես թողել,
էլ ոտդ էստեղ չը լինի, հասկացա՞ր: Կորիւր:

(Գասպարը զնում է):

ՕՎ.-Բ.—Ձէ, որոնք որ տեսնում եմ, ես պէտք
ա փախչեմ էստեղից, էլ ապրելու հնար չը կայ:
Մէկ էլ երէկւայ շամպանսկին, որ սատանան խել-
քիս փէնց էղքան խմել: Բոլորովին միտս բան
չի գալիս. չը լինի զորթ ես առաջարկութիւն եմ
արել լիզին. ասենք նա շատ լաւ աղջիկ ա, գե-
ղեցիկ ա, բայց շատ յիմար բան ա առանց այլ
և այլութեան վերցնել և առաջարկութիւն անե-
լը: Թէկուզ սպանիր, բան չի միտս գալիս: Հա-
րուստ լինելն էլ մի խաթաբալայ ա, ամեն սար-
սաղութիւն էլ կարելի ա անել: (Բեմի յետեւ աղ-
մուկ) էլի ի՞նչ բան ա, տեսնես ո՞վ ա էլի ուզում
ներս գալ: Սրա վերջը ե՞րբ պէտք ա լինի:

ՏԵՍԻԼ 10

ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ, ՆԱԶԻԲԵԳՈՎ և ԳԱՍՊԱՐ

ՆԱԶ.—(ներս է վազում, Գասպարը ընկած է
նրա ձրակի փէշից) — Թող, քեզ առում եմ, յի-

մարի գլուխ: Մի նայեցէք, խնդրեմ, փէշերս
խօ պատուած չեն:

ՕՎ.-Բ.—Կարծեմ դեռ ոչ:

ՆԱԶ.—Շնորհակալութիւն: Բարի առաւօտ,
Օվանէս-բէգ: (Սեղմում է նրա ձեռքը) Օրիորդ
կատինկան ամողջ է:

ՕՎ.-Բ.—Շնորհակալ եմ, հագնւում ա:

ՆԱԶ.—Իսկ Աննա-խաթունը:

ՕՎ.-Բ.—Նոյնպէս, շնորհակալ եմ, խոհանո-
ցում ա:

ՆԱԶ.—Շատ ուրախ եմ: Ա՛, էդ կարծեմ
իմ փունջն ա: (Վերցնում է եւ նայում) Աւելի
լաւ, ես ինքս կը տամ նրան:

ՏԵՍԻԼ 11

Առաջիններ, ԱՆՆԱ, ԽԱԹՈՒՆ (մի բաժակ թէյով)

ԱՆ.-Խ.—Չայը շատ էլ տաք չի: Էն սար-
սաղ Գասպարը կրակ չի գցել, որ տաքացնի:
Ա՛, բարով պարոն Նազրիբէգով:

ՆԱԶ.—(համբուրում է նրա ձեռքը)

ԱՆ.-Խ.—Ես իսկոյն կասեմ կատինկին:

ՆԱԶ.—Մի անհանգստանաք, նա կարծեմ
հագնւում ա:

ԱՆ.-Խ.—Ես իմանամ, պրծել ա թէ չէ:
(Գնում է):

ՆԱԶ.—Ախ, Օվանէս-բէգ, եթէ իմանաք որ-
քան ուրախ եմ երէկեանից սկսած:

ՕՎ. Բ.—(կողմ) Ինչ ախմախ ուէի ա, Տէր
Աստուած, չը լինի իմն էլ ա էդպէս դառնալու:

ՆԱԶ.—Շատ, շատ բաղդաւոր եմ: Ես այն-
պէս եմ սիրահարւած ձեր քրոջ վրայ, այնպէս
սիրահարւած: (Զանգալ):

ՕՎ. Բ.—Էլի:

ՆԱԶ.—Այսինքն ինչպէս թէ էլի: Ներողու-
թիւն, ես բացի Կատինկան ուրիշ ոչ ոքի վրայ
երբէք սիրահարւած չեմ եղել:

ՕՎ. Բ.—Ես քո մասին չեմ ասում: Ի՞նչ
ես զահլա տանում քո սէրով:

ԱՆ. Խ.—(զուռը քաշելով) Պարոն Նազրիբէ-
գով, Կատինկան քեզ ա սպասում:

ՆԱԶ.—Թոշում եմ: (Վազում է):

ՏԵՍԻԼ 12

Առաջիններ և ՄԻԽԱՅԻԼ-ԲԵԳ

ՕՎ. Բ.—Ի հարկէ Միխայիլ-բէգն ա:

ՄԻԽ. Բ.—Ես եմ բա: Վեր ես կացել հա,
հա, հա... արի մի պաշեմ քեզ: (Համըռուով է)
Չը, ինչպէս ես... քէֆդ ոնց ա, երէկ շատ լաւ
էիր է, լաւ լազաթին:

ՕՎ. Բ.—Ասում են:

ՄԻԽ.—Էնպէս էր լեզուդ բացւել, որ ես

դժւարութեամբ էի ճանաչում քեզ: Սա ի՞նչ բան
ա, ասում էի, սա մեր սուս ու փուս Օվանէսն
ա. ա՛յ, ասում էի, ինչ բան ա հարստութիւնը:

ՕՎ. Բ.—Կարծեմ մի աւելորդ բան չեմ ա-
րել երէկ... Բայց ա՛յ որ գեներալին վեր եմ զը-
ցել, այդ լաւ չի, մէկ էլ որ շատ եմ խմել:

ՄԻԽ. Բ.—Գեներալը չի նեղացել, բայց որ
խմել ես՝ էդ էլ մի մեծ ցաւ չի, որովհետեւ պատ-
ճառ կար. առաջին որ մեծ գումար ես տարել,
երկրորդ որ բոլոր ընկերներդ էին հաւաքւել և
երրորդ... բայց էդ ինչ ա, թթւած ես երևում,
զլուխդ ցաւում ա:

ՕՎ. Բ.—Ցաւում էր, բայց անցաւ: Զան-
լաս տարան էդ փող խնդրողները:

ՄԻԽ. Բ.—Վզակոթներին տալով դուրս ա-
րա: Դու, Օվանէս, հիմի փողերդ պիտի պահես
իմ թոռներին համար:

ՕՎ. Բ.—Քո թոռներին համար:

ՄԻԽ. Բ.—Բա ի՞նչ էիր կարծում: Ասենք
քո փողերի համար հոգս կը տանի հիմի կնիկդ:
Մանիշկին երէկ ասում եմ. մտիկ արա, Մա-
նիշկա, մարդուդ ձեռքիդ մէջ պահիր հա, թէ
չէ նա թրջւած հաւ ա: Դու ինձ ներիր, ես ու-
ղիղն եմ ասում:

ՕՎ. Բ.—Ես չեմ նեղանում, բայց ի՞նչ գործ
ունի էստեղ քո աղջիկը:

ՄԻԽ. Բ.—Ի՞նչպէս թէ գործ: Հա, հա, հա...

Ձէ, ինձ դուր ա գալիս. ի՞նչ գործ ունի նրա ապագայ կնիկը... հա՛, հա՛, հա՛...

Օվ.-Բ.—(վեր թռչելով) Մանիշկան իմ կընիկը: Դու գժւել է՞ս:

Միւս.-Բ.—Ե՞ս եմ գժւել. չէ, դու շատ հանաքչին ես. սրան նայեցէք, աղջկաս առաջարկութիւն ա արել, և ես եմ գժւել. հա՛, հա՛, հա՛...

Օվ.-Բ.—Ե՞ս եմ առաջարկութիւն արել: Ձի կարող էդ լինել:

Միւս.-Բ.—Ձի՞ կարող լինել: (Արագ նրան ժամենալով) Դու ի՞նչ ա, խելքից պակաս ես, խօսքդ յէտ ես վերցնում: Ձէ, կը պսակեմ, դուր ես չարչարւում:

Օվ.-Բ.—Գիտե՞ս ինչ կայ... ես կարծում եմ... էդ երևի չի եղել... այլ...

Միւս.-Բ.—Ես գնամ, մի բերեմ կնկաս ու աղջկաս, տեսնենք էդ ոնց չի եղել:

Օվ.-Բ.—Լսիր, սպասիր...

Միւս.-Բ.—Ձէ, եղբայր, կատակը մի կողմ, դու ինքդ կը խօսաս նրանց հետ: Էսօր կընկաս հետ սաղ քաղաքում ամենքին պատմել ենք, որ դու մեր Մանիշկին ուզում ես, հիմի էդ ոնց թէ չի կարող լինել: Ես, եղբայր, կատակներ չեմ սիրում: (Գնում է):

Օվ.-Բ.—Լսիր, Միխայէլ... (ղոնքրում) Միխայէլ... չէ, գնաց: Ախ, անիծւած շամպանս-

կիյ... և ռը սատանան ա նրան հնարել... Վա՛յ, եթէ իսկապէս Լիզին էլ եմ առաջարկութիւն արել... Թիւ, մինչև անգամ գլուխս պտտեց (ծածկում է երեսը):

ՏԵՍԻԼ 13

ՕՎԱՆԷՍ-ԲԷԳ, ԿԱՏԻՆԿԱ, ԱՆՆԱ. ԽԱԹՈՒՆ և ՆԱԶՐԻ-ԲԷԳՈՎ

ԿԱՏ.—Տես ինչ փունջ ա բերել ինձ համար իմ Գրեգուարը:

Օվ.-Բ.—(մեքենաքար վերցնում է, նայում, աչքերը քացում եւ գլուխը թափահարում):

ԿԱՏ.—Ի՞նչ ա պատահել քեզ:

Օվ.-Բ.—Ոչինչ, մի թիւրիմացութիւն: (Տանելով քրոջը մի կողմ) Ճիշտն ասա, Կատինկա, թե՛մ եմ ես երէկ երեկոյեան առաջարկութիւն արել:

ԿԱՏ.—Ճշմարիտ միթէ՞ ոչինչ չես յիշում:

Օվ.—Բ.—Ոչինչ: Դուրս ա գալիս, որ կօշկակարի նման հարբած եմ եղել. այդ յիշում եմ:

ԿԱՏ.—Ես կարծում եմ, որ եթէ առաջարկութիւն ես արել, երևի Լիզին:

Օվ.-Բ.—Դու հաւատացած ես:

ԿԱՏ.—Հաւատացած չեմ, բայց կարծում եմ: Լիզան տուն գնալիս ինձ էնպէս պաշեց, էնպէս պաշեց:

ՕՎ.-Բ.—(տնազենը) Էնպէս պաշէց, էնպէս պաշէց... Գնա, կորիւր քո պաշերով, ես նրան լուրջ բան եմ հարցնում, իսկ նա ինձ ցանցառ։ Մանիշկին ես առաջարկութիւն կարող էի անել, թէ չէ։

ԿԱՏ.—Մանիշկին էլ կարող էիր, նա էլ գընալուց ինձ էնպէս պաշէց, էնպէս...

ՕՎ.-Բ.—Դէ գնա կորիւր դու էլ։ Մայրիկ, մի ըողպէ...

ԱՆ.-Խ.—Էլի՞ չայ բերեմ։

ՕՎ.-Բ.—Մի դէն կորցրու քո չայն էլ է։ Միայն էս ասա, ռւմ եմ երէկ առաջարկութիւն արել։

ԱՆ.-Խ.—Ոչ տեսել եմ, ոչ լսել։ Եւ երբ տեսնէի, երբ որ լակէյները բալի վերջում էնպէս էին լակել, որ ես ամեն տեղ էլ կոխում էի քիթս։

ՕՎ.-Բ.—Բայց ի՞նչ ես կարծում, ռւմ կարող էի ես առաջարկութիւն անել։

ԱՆ.-Խ.—Իմ կարծիքով Սօնիշկին։

ՕՎ.-Բ.—Սօնիշկին... մայրիկ, իմ բանը բուրդ աս։

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչպէս թէ բուրդ աս։

ՕՎ.-Բ.—Կարծեմ ես բոլորին էլ առաջարկութիւն եմ արել։

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ ես ասում, ի՞նչ ես ասում, Օվանէս ջան, բա էդ ի՞նչպէս էր կարող պատահել։

ՕՎ.-Բ.—Շամպանսկուց մենակ էդ չէր կարող պատահել. էդ դեռ քիչ աս, էդ զահրումարից ես կեանքումս սկի չեմ խմել, իսկ իրիկուն խմում էի, հա խմում... (զանգալ) էդ երեւի իմ զոքանչներից մէկն աս։ Մայրիկ ջան, սենեակումս չեմօդան կայ, յամենայն դէպս դիր նրա մէջ մի փոխնորդ սպիտակեղէն, մի ջուխտ կօշիկ և մի ձեռք հագուստ։ Ով գիտա ի՞նչ ասապատահում։

ԱՆ.-Խ.—Ի՞նչ աս, ուզում ես գնալ։

ՕՎ.-Բ.—Ոչ ոքին խօսք մի ասիլ, ով գիտա, գուցէ վեր կենամ ու փախչեմ։

ՏԵՍԻԼ 14

Առաջիններ և ՄԱՐԻԱՄ ԲԱՋԻ

(Բեմի յետեւ Մարիամ ըաջու ձայնը)

ՕՎ.-Բ.—Զոքանչ առաջին համար։

ՄԱՐ.-Բ.—Բարի լոյս ձեզ, չը խանդանեցի հօ։ (Համբուրում է կանանց)։

ԿԱՏ.—Ամենահին, շատ ուրախ եմք։

ՄԱՐ.-Բ.—Ես մի ըողպէով եկայ միայն. Սօնիշկի հետ գնացինք շոր կարողի մօտ, ու անց էինք կենում ձեր տան մօտով, ասիլ, Սօնիշկա, դու գնա, ես իսկոյն քո յետեւից կը հասնեմ, մի մտնեմ տեսնեմ ի՞նչ քէֆի են։ Ա՛յ, բարով, պարոն Անդրանիկ։

ՆԱԶ.—Ներողութիւն, իմ ազգանունը Նազ-
րիբէզով ա:

ՄԱՐ.-Բ.—Ներողութիւն, ես ձեզ մարշի հետ
խառնեցի, իսկ երբ որ ես յուզուում եմ, միշտ
ամեն բան խառնում եմ մէկ մէկու: Թանկա-
գին Օվանէս-Բէզ... (վազում է զիրկը քաց դէ-
պի նա) Այս ի՞նչ ա, փունջ, և ինչ սիրունն ա.
մ, հասկանում եմ,

ՕՎ.-Բ.—(Կողմ) Բայց ես բոլորովին բան
չեմ հասկանում:

ՄԱՐ.-Բ.—Դու ինչպէս մի սիրալիր փեսայ
ուզում էիր ուղարկես նշանածիդ այդ փունջը.
ի հարկէ այդ շատ քաղաքավարի վարմունք ա...
(վերցնում է փունջը):

ՕՎ.-Բ.—Իմ նշանածի՛ն:

ՄԱՐ.-Բ.—Իհարկէ բո նշանածին, իմ աղ-
ջկան՝ Սօնիչկին:

ՕՎ.-Բ.—Ասացի որ զոքանչս ա:

ԿԱՏ.—Ներողութիւն, Մարիամ բաջի, էդ
իմ փունջն ա:

ՄԱՐ.-Բ.—Քոնն ա... ներողութիւն: Երևի
Օվանէս բէզը ուրիշն ա պատւիրել:

ԿԱՏ.—Ուրեմն ահա ումն ես դու առաջար-
կութիւն արել, եղբայր: Էլ ի՞նչու էիր թագ-
նում, դէ շնորհաւորում եմ:

ՆԱԶ.—(Միա կողմից) Թոյլ տէք ինձ էլ:

ՕՎ.-Բ.—(Նրան ընթերով) Շնորհակալ եմ:

ԿԱՏ.—Ա՛խ, ինչպէս գաղտնապահ ա իմ եղ-
բայրը. այս առաւօտ նրան կայայ, խնդրեցի որ
ասի, չասեց ու չասեց:

ԱՆ.-Խ.—Ա՛յ, տեսնում ես, Օվանէս, ինչպէս
որ ասում էի, այնպէս էլ դառաւ: Շնորհաւո-
րում եմ և ցանկանում եմ ամեն բարիք. մի
բարձի ծերանաք, որդիք:

ՕՎ.-Բ.—Շնորհակալ եմ, մայրիկ ջան, բայց
պայուսակս դարսելը չը մոռանաս:

ՄԱՐ.-Բ.—Սիրելի Օվանէս-բէզ, թոյլ տուր
ես էլ կամպանիի համար պաշեմ քեզ: Զէ, մենք
կնանիքս թագցնել չը գիտենք ոչինչ: Գնում
ենք էսպէս Սօնիչկի հետ և, հէնց կարծես դիտ-
մամբ, շարունակ ծանօթներ են պատահում. ճա-
րըդ կտրած կանգնացնում ես կողքդ և ասում.
«Շնորհաւորեցէք Սօնիչկին, մարդու ա գնում,
Օվանէս-բէզին:» Ա՛յ, այ... խօսքով բռնեցայ,
իսկ խեղճ Սօնիչկան շոր կարողի մօտ ինձ ա
սպասում:

ԿԱՏ.—Էստեղից Սօնիչկի հետ ուղիղ եկէք
մեր տուն:

ԱՆ.-Խ.—Եւ միասին էլ չայ կը խմենք:

ՄԱՐ.-Բ.—Գուցէ դուր չը գայ մեր սիրե-
լի փեսային:

ՕՎ.-Բ.—Ընդհակառակը: (Ժամացոյցին նա-
յելով) Միայն թէ շատ էլ չը շտապէք:

ՄԱՐ.-Բ.—Հասկանում եմ, հասկանում եմ,

երևի ուղղում ես Սօնիչկին սիւրպրիզ անել: Լաւ, լաւ...

ՕՎ.-Բ.— Հա, հա... սիւրպրիզ, սիւրպրիզ... (կողմ) հոգիս դուրս եկաւ:

ՄԱՐ.-Բ.— Դէ ցտեսութիւն, միաս բարով չեմ ասում: (գնում է)

ԲՈՂՈՐԸ.— (բացի Օվանէս-բէգից) Յետեութիւն: (Կատինկան և Եագրիբէգովը նրան ծանապարհում են մինչեւ դռները):

ՕՎ.-Բ.— (Մօրը մի կողմ քաշելով) Ինչքան կարելի ա, շուտ պատրաստիր չեմօդանս, մայրիկ ջան, շուտ, շուտ, ապա թէ ոչ խայտառակութիւն պիտի պատահի: Գնացքը մի սհաթից գնում ա, ես կը գնամ Թիֆլիս, իսկ էնտեղից կը գրեմ ինչ անէք:

ԱՆ.-Խ.— Բայց, Օվանէս ջան, ի՞նչ պիտի անես հարսնացուիդ բանը:

ՕՎ.-Բ.— Ո՞ր հարսնացուի: Ես իրիկուն, ոնց որ տեսնում եմ, բանս շատ եմ փշացրել և վերջը պիտի միանգամից հինգ աղջկայ հետ պսակւեմ: Միխայիլ բէգն ասում ա, որ իրա աղջկան առջարկութիւն եմ արել:

ԱՆ.-Խ.— Նա սուտ ա ասում:

ՕՎ.-Բ.— Սուտ ասել կարող ա, բայց որ ինձ կը խայտառակի սաղ քաղաքում, ամենքի բերանի մաստակը կը շինի— էդ ուղիղ ա: Չէ,

ոնց որ տեսնում եմ, ինձ փախչելուց զատ ուրիշ բան չի մնում անելու և որքան կարելի ա շուտ, իսկ դուք էստեղ ամենքին կասէք, որ գործով Թիֆլիս եմ գնացել, որ շուտով կը վերադառնամ, իսկ յետոյ թող ինձ բռնեն, տեսնեմ որտեղ: Դէ գնա, մայրիկ, թէ չէ ինձ կտոր կտոր կանեն: (Աննա խաթունը գնում է. զանգակ)

ՕՎ.-Բ.— Չը լինի էլի մի ուրիշ գոքանչ ա: Ա՛խ, փող կտրող, վիզդ կտորւի:

ԿԱՏ.— Ես հաւատացած էի, եղբայր, որ դու Լիզի վրայ կը պսակւես:

ՕՎ.-Բ.— Ես էլ էդպէս էի մտածում, բայց չը գիտեմ ինչ որ թարս դուրս եկաւ ամեն բան: (Շկաֆից թղթեր հանելով, զրպանն է գնում):

ՏԵՍԻԼ 15

Առաջիններ և ՍԱՌԱ ԽԱԹՈՒՆ

(Բեմի յետեւ Սառա խաթունի ծայնը)

ՕՎ.-Բ.— Կնկայ ձայն ա, ի հարկէ գոքանչ ա գալիս:

ՍԱՌ.-Խ.— Թանկագին Կատինկա, բարի առաւօտ. (համբուրում է) Պարոն Նազրիբէգով, բարով ձեզ, շատ լաւ տղայ էք, երէկ էնքան լաւ էիք ածում, որ բոլոր օրիորդները հիացել են: Էդ շատ գովելի ա, որ առաւօտից արդէն հարսնացուիդ մօտն ես: Ուրեմն միանգամից երկու

հարսանիք կուենենանք, էլի՜:

ԿԱՏ.—Ուրեմն դժուր էլ էք իմանում: Ամբողջ քաղաքը գիտի, իսկ դու, եղբայր, մեզանից ծածկում ես:

ՍԱՌ.—Խ.—Բա, իսկ ես նրան չեմ էլ տեսնում: Թանկագին... բարով... (համբուրում է) իսկ ես մի րոպեով եմ միայն եկել:

ԿԱՏ.—Ձը լինի թէ դուք էլ էիք շոր կարողի մօտ գնում:

ՍԱՌ.—Խ.—Ի հարկէ: Լիզա ջան, ասում եմ, արի դու գնա, իսկ ես կը մտնեմ փեսացուիդ մօտ և բարեդ նրան կը տանեմ:

ԿԱՏ.—Ի՞նչպէս... Ձեր Լիզան եղբօրս հարսնացունն ա՛, բայց նա կարծեմ ուրիշի վրայ ա ուզում...

ՍԱՌ.—Խ.—Ի՞նչպէս թէ ուրիշի... Կատինկա ջան, երէկ նա հէնց ահա էստեղ առաջարկութիւն արեց և ինձանից էլ հէնց էստեղ, այ, համաձայնութիւն ստացաւ, հասկանում էք, Կատինկա ջան, ինձանից:

ԿԱՏ.—Բա ի՞նչ կանես, եղբայր, Սօնիչկի հետ:

ՕՎ.—Բ.—Սօնիչկի հետ, նա ո՛վ է որ: Սօնիչկան՝ Սօնիչկա կը ֆնայ, Լիզան՝ Լիզա: Էդ շատ դատարկ բան ա: Ես զարմանում եմ, քոյրիկ, ինչու դու էդ չես հասկանում: Ա՛յ, Սառա-խաթունը շատ լաւ ա հասկանում ամեն բան:

ՍԱՌ.—Խ.—Ոնց չէ, շատ լաւ եմ հասկանում:

ՕՎ.—Բ.—Շատ լաւ ա հասկանում: Ի՞նչպէս ա որ դու էլ չես հասկանում: Ուրեմն շոր կարողի մօտ էք գնալու, Սառա-խաթուն, էնտեղից ի հարկէ մեզ մօտ կը գաք... (ժամացոյցին նայելով)...

ՍԱՌ.—Խ.—Ի հարկէ: Լիզիս սիրտը ճաքում ա, ուզում ա շուտով քեզ տեսնի, մենք իսկոյն կը գանք: Ցտեսութիւն, հրեշտակս, Օվանէս ջան: (Գնում է):

ՕՎ.—Բ.—Ցտեսութիւն, ցտեսութիւն, ցտեսութիւն... մայրիկ ջան, չեմօգնանս պատրաստ ա՛:

ՏԵՍԻԼ 16

Առաջիններ և ԱՆՆԱ ԽԱԹՈՒՆ

ԱՆ.—Խ.—Հա, հոգիս, Օվանէս ջան, պատրաստ ա:

ԿԱՏ.—Գնում ես, եղբայր, ո՛ւր:

ՕՎ.—Բ.—Սո՛ւս, իսէր Աստուծոյ, սուս ա՛րէք: Գասպարը էստեղ ո՞՞ չի:

ԱՆ.—Խ.—Նա էնտեղ ա՛ դուրսը:

ՕՎ.—Բ.—Ուրեմն շատ լաւ, թէ չէ իսկոյն խաբարը կը տանի: Մայրիկ, քոյրիկ, իմ ապագայ փեսայ, ես ձեզ հետ պէտք ա խօսեմ պարզ. ինձ մի մեծ դժբաղդութիւն ա պատահել: Առաջին՝ ես 200,000 եմ տարել...

ԿԱՏ.—Դէ էդ ի՞նչ դժբաղդութիւն ա որ...

ՕՎ.-Բ.—Դրանից էլ հէնց սկսեց: Երէկ ես միանգամից երեք աղջկայ առաջարկութիւն եմ արել:

ԿԱՏ.—Երեք. ա՛յ, էդ չէի սպասում քեզանից:

ՕՎ.-Բ.—Ես էլ չէի սպասում և մինչև այժմ էլ չեմ հասկանում, թէ ոնց ա պատահել: Ինքներդ էլ գիտէք, որ երեքի վրայ միանգամից պսակել չեմ կարող. խայտառակել եմ, ոնց որ տեսնում էք և, յետոյ ով ա իմանում, կը վերցնեն և մի լաւ կը դմբղեն ինձ: Ես էլ ստիպւած փախչում եմ, Թիֆլիս եմ գնում, իսկ յետոյ ձեզ էլ կը տանեմ:

ԿԱՏ.—Ուրեմն մեր հարսանիքը Թիֆլիսում կը լինի:

ՕՎ.-Բ.—Միայն թէ ոչ ոքի չասէք առայժմ, թէ ուր եմ գնացել:

ԱՆ.-Խ.—Ախ, Օվանէս ջան, էդպէս բան կը լինի:

ՕՎ.-Բ.—Ի՞նչ անես, մայրիկ ջան, բոլորի պատճառը էդ անիծւած 200,000-ն ա:

ԿԱՏ.—Ես քեզ խորհուրդ եմ տալիս բակի դռնով գնալ, թէ չէ Գասպարը կը տեսնի:

ՆԱԶ.—Ես ձեզ ճանապարհ կը դնեմ, չեմօղանը մինչև կառքը ես կը տանեմ, իսկ դուք յետևիցս կը գաք, իբրև թէ զբօսնելու էք

գնում:

ՕՎ.-Բ.—Հրաշալի միտք ա: Դու էնքան էլ յիմար չես, ոնց որ կարծում էի: Տէք ինձ շէտապաս, փայտա և վերարկուս: (Նազրիբէգովը գնում է) Դէ, մայրիկ, ցտեսութիւն... էգուց ես Թիֆլիս տուն կը բռնեմ և ձեզ էլ նամակ կը գրեմ: Քոյրիկ, ցտեսութիւն: (Նազրիբէգովը հազնաժ, ուզած իրերը քերում է եւ օգնում է Օվանէս-բէգին հագնել) Դէ, Նազրիբէգով, վեր առ չեմօղանը: (Նազրիբէգովը վերցնում է) Դէ, շտապենք, շտապենք, թէ չէ զոքանհներս վրայ կը հասնեն: Ցտեսութիւն ցտեսութիւն: (Դուրս են վազում):

ԱՆ.-Խ.—Դէ, փառք Աստծոյ, գնացին: Կատինկա ջան, Գասպարին ասա, դռները բանայ, հիմի կարելի ա:

ԿԱՏ.—Բա որ եղբօրս տեսնէն:

ԱՆ.-Խ.—Ձեն տեսնի, բակի դուռը միւս փողոցն ա դուրս գալիս:

ԿԱՏ.—Ախ, այդ մոռացել էի: (Վազում է նախասենեակ. լսում են կանացի ձայներ):

ՏԵՍԻԼ 17

Առաջիններ, ՄԱՐԻԱՄ ԲԱԶԻ և ՍԱՌԱ ԽԱԹՈՒՆ աղ-
ջկերանցով:

ՄԱՐ.-Բ.—Դէ, սիրելի Աննա-խաթուն, էս
լինչ բան ա, մի բացատրեցէք ինձ. ճանապարհին
հանդիպում եմ էս մեր Սառա-խաթունին, ասում
եմ իմ Սօնիչկին Օվանէս բէգը ուզել ա, նա էլ
թէ՛ սխալում ես, իմ աղջկան ա ուզել, նա
ա նրան գնում:

ՍԱՌ.-Խ.—Ի հարկէ, իմ Լիզան ա մարդու
գնում, ոչ թէ քո Սօնիչկան: Աննա-խաթուն,
աւելի լաւ է, դո՛ւ ինքդ ասա նրան:

ԱՆ.-Բ.—Ճշմարիտ, ես չեմ իմանում: Էդ
Օվանէսի բանն ա:

ՄԱՐ.-Բ. } — Թող նա մի էստեղ գայ, ո՛ւր
ՍԱՌ.-Խ. } անա, մեր սիրելի Օվանէսը:

ԿԱՏ.—Եղբայրս տանը չի, նա գնաց բա-
զար, բան-ման առնելու. մի երկու սհաթից կը
գայ և էն ժամանակ իհարկէ կասի ձեզ ամենը:
(Զանգակ) Նստեցէք խնդրեմ, չայ չէք ուզում:
(ընմի յետեւ ծայներ)—Ես իսկոյն կասեմ, որ
սամովարը բերեն. (գնում է դէպի դուռը եւ ըզա-
ւում)—Ա՛յ...

ՏԵՍԻԼ 18

(Ամենքից առաջ Գասպարը չեմօղանով, նրա
յետեւից Օվանէս-բէգը, որի կոնքերից ըննած են
Միխայիլ-բէգը իւր աղջկայ հետ, նրանց յետե-
ւից Վատինկա-ըաջին եւ Նազրիբէգովը):

ՄԻԽ.-Բ.—Դռների մօտ բռնեցի: Չէ, Օ-
վանէս, դու առաջ պսակւիր Մանիչկի հետ, իսկ
յետոյ գնա, ուր որ քէֆդ տալիս ա, ման արի:

ՕՎ.-Բ.—Անիծւես դու հա... էս էլ քեզ
200,000 (ըղորդ դէպի նրան են վազում, քացա-
տրութիւն պահանջելու, նա ձեռքերն է թափա-
հարում):

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ԿԱՆԱՑԻ ՑԱՆՑԱՌՈՒԹԻՒՆ

Կասակ. 1 արար. Հեղ. Շչեգովի

Թարգմ. Գ. Ր. ԱԻԵՏԵԱՆ

Настоящая пьеса, подъ заглавіемъ „Женская чепуха“, разрѣшена Г. И. Об. Главно-начальствующаго для представленія на сценахъ края.

18 Марта 1903 г. г. Тифлисъ

Предсѣдатель Комитета Ганель

Секретарь Н. Меликъ Нубаровъ

Հիրասենեակ: Աջ, ծախ եւ մէջտեղ դռներ: Չախ
պատուհան, աջ պիանինո, պատուհանի մօտ զրա-
սեղան իրա պարագաներով:

ՏԵՍԻԼ 1

ՄԻՆԱՅԻԼ ՊԵՏՐՈՎԻՉ (Փրակով նստած է բազկաթոռի
վրայ եւ գիրք է կարդում)

Մ. Պ.—Սքանչելի է, որքան լաւ է հասկա-
ցել նեկրասովը կանանց բնաւորութիւնը: (Աջ
դռնից դուրս է գալիս աղախինը, ձեռին մագեր
ոլորելու ունելիք):

ՏԵՍԻԼ 2

Աղախին և ՄԻՆ. ՊԵՏՐ.

Մ. Պ.—Տիրուհին պատրաստ է:

ԱՂԱԽ.—Այո: Այսինքն, ո՛չ, նա պատրաստ
էր, միայն...

Մ. Պ.—Արդէն անտանելի է դառնում: Ի՞նչ
է պատահել:

ԱՂԱԽ.—Տիրուհուն սկզբում դուր եկաւ
սանրել սովորական ձևով, այսինքն դէպի վար,
իսկ յետոյ դուր չեկաւ և...

Մ. Պ.—Դձուր չեկաւ:

ԱՂԱԽ.—Այո, դուր չեկաւ և նա ցանկացաւ սանրել նոր մօդայով, դէպի վեր:

Մ. Պ.—Ասացէք ձեր տիրուհուն, որ ես մի ժամ է սպասում եմ նրան և այլ ևս սպասելու մտադրութիւն չունիմ:

ԱՂԱԽ.—Լսում եմ:

Մ. Պ.—Ի դէպ՝ հարցրու շվէյցարից, չէ՞ սառել արդեօք կառապանը: Եթէ չէ սառել՝ թող նրան ասէ, որ մենք իսկոյն դուրս կը գանք: (Աղախինը զնում է միջին դռնով):

Մ. Պ.—Իսկ ռը ենք գնում. մի ինչ որ Ֆելիցատա Բերդեաւայի մօտ, որին հազիւ միանգամ տեսած լինեմ՝ կեանքումս, որը իրա կիսախեղաբար ազգականին ամուսնացնում է մի ինչ որ օրիորդի հետ: Ի՞նչ գործ ունիմ ես նրանց հետ. ես նրա, այդ Ֆելիցատայի, ի՞նչն եմ: Յանկարծ կինս ահագին աղմուկ է բարձրացնում՝ գնանք, անպատճառ գնանք, անկարելի է, որ չը գնանք: Շտապով հագուստ է պատելիւմ, կառք է վարձում, աղախինն դէս ու դէն է վազեցնում, կարծես տունը կրակ է ընկել և ամենագլխաւորը՝ ինձ էլ ստիպում է նեղւել այս ֆրակի մէջ ահա ամբողջ մի ժամ: Տեսէք, մինչև նա այնտեղ զուգուում է, ես ամբողջ նեկրասովը ծայրից-ծայր կարդացի: Իմ կարծիքով այդ հարսանիքները մի պատճառ են

նոր հագուստ կարելու համար: (Խփում է ժամը 7^{1/2}) Օհօ, եօթ և կէսն է, մենք կուշանանք, անպատճառ կուշանանք:

(Բեմի յետնից լսում է Սօֆիի ձայնը՝ «Աննուշկա, Աննուշկա»)

ՏԵՍԻԼ 3

Աղախին և ՄԻԽԱՅԻԼ ՊԵՏՐՈՎԻՉ

Մ. Պ.—Հը, չէ՞ սառել հօ կառապանը:

ԱՂԱԽ.—Ո՛չ, չի սառել, բայց հայհոյում է շատ վատ խօսքերով:

Մ. Պ.—Յայտնիր տիրուհուն, որ եթէ նա այս բոլէին դուրս չը գայ, ես էլ կը սկսեմ հայհոյել կառապանի նման: (Բեմի յետնից լսում է Սօֆիի ձայնը՝ «Աննուշկա, Աննուշկա:» Աղախինը զնում է աջ):

Մ. Պ.—Կարող եմ ասել, հաւատացնում եմ, ես բոլորը կը ներէի կանանց. դաւաճանութիւնը, սիրահարի հետ փախչելը, գողութիւնը, մինչև անգամ մարդասպանութիւնը, բայց ի՞նչը չեմ կարող տանել, այդ՝ կանացի ցանցառութիւնները՝ են, կանանց այդ անհասկանալի հրճանքները՝ վրդովեցուցիչ հաւաքածուն, երեակայական տխրութիւնները, անտեղի կամակորութիւնները և զանազան ջղային սիւրպրիզները: Ապրում ես և ինքդ էլ չը գիտես թէ ինչ պէտք է լինի քեզ

հետ հինգ բոլորից յետոյ, հարսանիք քարշ կը տան, թէ զոքանչիդ հոգեհանգիստը կը ստիպեն կատարել տալ... Իմ կարծիքով այժմեան ջըղային և մօզնի կանանց հետ ապրելը միևնոյն է՝ թէ խելագարի հետ ընկերանալը: Երբեք ոչ չինչ, խօսում, դատում են մարդավարի, յետոյ յանկարծ, մէկ էլ տեսնես՝ սկսեց: (Աջ դռնից դուրս է գալիս Սօֆիին քալօի զգեստով եւ երկար սպիտակ ծեռնոցներով, նրան յետետում է աղախինը, տիրուհու վերարկուն ձեռին:)

ՏԵՍԻՆ 4

ՍՕՖԻ, ԱՂԱԽԻՆ և ՄԻԽԱՅԻԼ ՊԵՏՐՈՎԻՉ

ՍՕՖԻ.—(ուրախ) Դէ, ես պատրաստ եմ, ես պատրաստ եմ, ես պատրաստ եմ: (Սկսում է հագնել վերարկուն):

Մ. Պ.—(վերցնելով ցիլինդրը սեղանի վրայից) Փառք Աստծոյ, կը նշանակի գնում ենք:

ՍՕՖԻ.—(Յանկարծ մի բան յիշելով) Դեռ ոչ, մի երկու երեք բոլէ էլ պէտք է սպասել:

Մ. Պ.—Էլի սպասենք դեռ:

ՍՕՖԻ.—Ես կարծում եմ, մի ժամ սպասելուց յետոյ երեք բոլէն մեծ բան չէ:

Մ. Պ.—Լաւ, ի՞նչ մի արտասովոր բան է պատահել...

ՍՕՖԻ.—Արտասովոր ոչինչ, այլ ես՝ յան-

կարծ յիշեցի, որ այսօր բժշկիս կնոջ անւանա-կոչութիւնն է և անհրաժեշտ է շնորհաւորական հեռագիր ուղարկել:

Մ. Պ.—Այդ ո՞ր բժշկի:

ՍՕՖԻ.—Բժշկիս, որ ամառանոցում ջղային հիւանդութիւնից ինձ բժշկում էր... Մակամէ-եվի, և ես ուզում եմ, որ ճիշտ ընթրիքի ժամանակ հասնի: Աննուշկա, դուք քիչ սպասեցէք, ես իսկոյն: (Նստում է զրասեղանի մօտ: Միխ. Պետր. տխրած նստում է քաղկաթոռի վրայ):

ՍՕՖԻ.—(վերցնում է թուղթը, գրիչը եւ արագ գրում է) «Պաւլովսկ. Կօնիւշեննայա, Տա-տեանա Մակամէևային... (քարծր) այ, ի՞նչ արի:

Մ. Պ.—Ի՞նչ պատահեց:

ՍՕՖԻ.—Ես բոլորովին մոռացայ, որ հագիս ձեռնոցներ ունիմ, աջ ձեռնոցս բոլորովին ապականեցի թանաքով: Պէտք է նոր ձեռնոցների յետևից ուղարկել, չեմ կարող ո՞՞ միայն ձախ ձեռքիս ձեռնոց ունենալ: (Հանում է ձեռնոցը):

Մ. Պ.—Ասա խնդրեմ, խելքդ ո՞ւր է:

ՍՕՖԻ.—Այնտեղ, ուր ձերն է: Այժմ բարոյ կարդալու ժամանակ չէ, պէտք է շտապել, ապա թէ ոչ՝ կոնչանանք հարսանիքին: (Փողա-մանից փող է հանում): Ահա, Աննուշկա, տասն բութի, շուտով կառք նստիր, վաղիր կամրջի մօտ, ձեռնոցների խանութը, գիտես:

ԱՆ.—Թոյլ տւէք, ի՞նչպէս չը գիտեմ:

ՍՕՖԻ.—Կը գնէք նոյն այս տեսակից՝ 6¹/₄, 12 կոճակներով: Ի սէր Աստծոյ, միայն շուտ, որքան կարելի է շուտ, ապա թէ ոչ կուշանանք: (Աղախինը գնում է) Իսկ դուք ի՞նչ էք վազվզում անկիւնից անկիւն, աւելի լաւ կը լինէր, որ խոհանոց մտնէիք և ասէիք խոհարարուհուն, որ պատրաստւի հեռագրատուն գրնալու, կարծեմ հեռագիրը թեքը չունի, որ ինքը թռչի: Գնացէք, մինչև ես էլ հեռագիրը պատրաստեմ: Իմացէք, որ մի բոլի անգամ կորցնել անկարելի է, ապա թէ ոչ, մենք կուշանանք:

Մ. Պ.—(Հարացած, դուրս է գնում ծախողնով):

ՍՕՖԻ.—(գրածը կարդալով) «Տատեանա Մակավէկային, Տատեանա Մակավէկային»... էհ, յետոյ... (ծխախոտ է վառում եւ էլի դէն ձգում) «Թանկագին Տատեանա Նիկօլանա, շնորհաւորում եմ և ցանկանում եմ ձեզ»... Ֆհ, որքան շաբլօն դուրս եկաւ: (Պատում է եւ ձգում զամբիւղը) Լաւ է այսպէս գրենք. «Թանկագին Տատեանային ամուր գրկում եմ և... և...» Ամուր գրկում եմ, այս էլ բաւականին մտերմական դուրս եկաւ, նրա ազգականն եմ ես, ի՞նչ է, այդպէս չեղաւ (պատում է): Աւելի լաւ է այսպէս... (Սկսում է գրել, քայց յանկարծ մի քան յիշելով, թողնում է եւ քացում սեղանի արկղը): Այս ուր կո-

րաւ, ես դիտմամբ առաւօտեան մի բուրի դրի այստեղ հեռագրի համար: (Փնտրում է) Այստեղ չէ, այստեղ էլ, այստեղ էլ... Լաւ, յետոյ կը փնտրեմ: (Գրում է եւ կարդում) «Համբուրելով և շնորհաւորելով, ուղարկում եմ ամենայն տեսակի ցանկութիւններ»... Ամենայն տեսակի, ոչ. այդ էլ չեղաւ, կարող են ուրիշ տեսակ բացատրել այդ «ամենայն տեսակ»-ին: (Պատում է) Աւելի լաւ է, ես կգրեմ... (մտածում է եւ վրձնական կերպով հնուացնում թուղթը) Աւելի լաւ է, ես ոչինչ չեմ գրել, այդ կարծեմ ամենից լաւ կլինի: Ի՞նչ յիմար բան է հեռագրով շնորհաւորելը, քանի որ կարելի է անձամբ ներկայանալ: (նոր ծխախոտ վառելով) Այո, անպատճառ վաղը կը գնամ Պաւլովսկ և անձամբ կը շնորհաւորեմ, նամանաւանդ որ ինձ հարկաւոր է մի շունչ քաշել, զգեցի միօրինակ կեանքից. ամեն օր աչքիդ առաջ հէնց միայն ամուսինդ է և ամուսինդ, խելագարւել կարելի է: (Շարտում է ծխախոտը եւ նորից սկսում փնտրել) Շատ զարմանալի է, ուր կորաւ փողը: Միթէ Աննուշկան...

ՏԵՍԻԼ 5

ՄԻԽԱՅԻԼ ՊԵՏՐՈՎԻՉ և ՍՕՖԻ

Մ. Պ.—Գրեցիք հեռագիրը, խոհարարուհին պատրաստ է:

ՍՕՖԻ.—Ո՛հ, ես թողի մտադրութիւնս. ի՞նչ յիմարութիւն՝ հեռագրով շնորհաւորել. վաղը ես անձամբ կը գնամ Պաւլովսկի և ներողութիւն կը խնդրեմ... Հեռագիրը յիմարութիւն է, բանը այժմ դրանում չէ, արկղիկիցս մի ըուբլի է կորել:

Մ. Պ.—Ես չեմ գողացել հօ:

ՍՕՖԻ.—Ձեր կատակները շատ անտեղի են: Ես առաւօտեան դրի այստեղ և այժմ չկայ: Ո՛ւր կարող է կորած լինել:

Մ. Պ.—Ուր որ է, կը գտնւի: Արժէ դատարկ բանի համար անհանգստանալ:

ՍՕՖԻ.—Ո՛հ, դատարկ բան չէ. այժմ մի ըուբլի է կորչում, վաղը կը կորչեն օղերս, միւս օրը պլիւշի վերարկուս... բաւական է, որ այդ անպիտաններին աչքի թող անես:

Մ. Պ.—Անպատճառ անպիտաններ, դարձեալ նրանով կը վերջանայ, որ քսաներորդ աղախինը կը վարձես:

ՍՕՖԻ.—Քսաներորդին, երեսուներորդին, քառասուներորդին կը վարձեմ, բայց գողութիւն իմ տանը թոյլ չեմ տայ: Շուտ ասացէք, օրէնքով ի՞նչ պատիժ է տրուում, երբ փական սեղանից մի ըուբլի են գողանում:

Մ. Պ.—Ընդհանրապէս գողութեան համար...

ՍՕՖԻ.—Ընդհանրապէս գողութեան համար... Ձեր այդ յիմար «ընդհանրապէսը» թո-

ղէք, ցոյց տէք օրէնքի յօդաձը:

Մ. Պ.—Լաւ, կը նայեմ. յետոյ...

ՍՕՖԻ.—Յետոյ չէ, այլ այժմ. կը բերէք ինձ օրինագիրքը, թէ չէ:

Մ. Պ.—Ձարմանում եմ, ի՞նչ հարկաւոր է քեզ, քանի որ կանանց համար օրէնքներ չը կան սահմանած: (Սօֆին չարանում է, Միխ. Պետր. զնում է ձախ):

ՍՕՖԻ.—Տէր Աստուած, դարձեալ ստիպւած եմ հիասթափւել, իսկ ի՞նչպէս էի հաւատում այդ Աննուշկային, դեռ ուզում էի տօներին նրան հին կապոտս նւիրել: Ձարհուրելի է, երբ մտածում ես թէ որքան անբաւականութիւններ են պատահում մի օրւայ մէջ: Տեսներք, ով գիտէ ուրիշ բան էլ կայ պակաս. թանաքամանը այստեղ է, օրացոյցը տեղն է, ծծանը նոյնպէս... (վերցնելիս նրա տակը երեսում է մի ըուբլին) Ահա և ըուբլին, այդ ի՞նչպէս է, որ ես առաջ չը նկատեցի. ասենք այդ հարսանիքը այնքան շփոթեցրեց ինձ, որ զարմանալու չէ, որ գլուխս կորցրել եմ:

(Մտնում է Միխ.-Պետր. բաց զիրքը ձեռքին կարդալով):

ՏԵՍԻՒԼ 6

ՄԻՆԱՅԻԼ ՊԵՏՐՈՎԻՉ և ՍՕՖԻ

Մ. Պ.—Ահա, հազար չորս հարիւր...

ՍՕՖԻ.—(ուրախ, ուրախ) Բայց ես արդէն
ընթերցում եմ և, երևակայիր, ահա, այստեղ,
ծծանի տակը:Մ. Պ.—(գիրքը շարտելով) Ասա, ի սէր Աս-
տուծոյ, չէ՞ս ամաչում ինձ այդպէս չարչարե-
լուդ համար: Քիչ է, կարծես, որ ես մի ժամից
աւել է սպասում եմ հագնւելուդ, խոհանոց մը-
տայ խոհարարուհուն նախազգուշացնելու, պա-
հարանը քրքրեցի օրինագիրքը գտնելու և բոլո-
րը իզուր. ի՞նչ է, դժուր է գալիս քեզ ինձ տան-
ջելը: Եթէ իմանայի, որ այդպիսի հիանալի բնա-
ւորութեան տէր ես...

ՍՕՖԻ.—Եւ ի՞նչ, եթէ իմանայիր որ...

Մ. Պ.—Այդ ձեզ չէ՞ վերաբերում, այդ իմ
սեփական կարծիքն է:ՍՕՖԻ.—Ես գիտեմ այդ ինչ կարծիք է.
դուք զղջում էք որ չամուսնացաք Սօֆիա Պեր-
ֆիլովայի հետ, ոչինչ որ նրա մի աչքը շիւ է և
ձեռները քրտնում են, գոնէ հայրը ահագին հա-
րստութիւն ունի, տներ ունի: Ի՞նչու չէիք այն
ժամանակ ասում, որ ձեզ քարէ տուն է հար-
կաւոր և ոչ կեանքի ընկեր—կին: Օ, Տօլստոյըչատ անդար է, չատ, որ ասել է թէ բոլոր տղա-
մարդկանց պէտք է կախել:Մ. Պ.—Տօլստոյը և ոչ մի այդպիսի բան,
ոչ մի տող չէ գրել:ՍՕՖԻ.—Պէտք է շնորք ունենալ և տողե-
րի մէջը կարդալ: Տէր-Աստուած, Տէր-Աս-
տուած, և ես պէտք է ապրեմ այս մարդու հետ,
որ ստել է մինչև պսակը, ստել է պսակի ժա-
մանակ և ստում է պսակից յետոյ: Ո՛չ, աւել-
ի լաւ է մեռնել, քան այսպիսի կեանքը տա-
նել:

Մ. Պ.—Ի՞նչ, չլինի ուզում էք մորթել ձեզ:

ՍՕՖԻ.—Այո, թէկուզ հէնց մորթել. դուք
կարծում էք, ես կը վախենամ: Իսկոյն, ահա
հէնց այս դանակով: (Վերցնում է թուղթ կտրե-
լու ոսկրէ դանակը):

Մ. Պ.—Այդ ի՞նչպէս, ոսկրէ դանակով:

ՍՕՖԻ.—Ինչու ուզում է լինի, միայն ես
մոռացել եմ, թէ որ կողմն է գտնւում սիրտը՝
աջ թէ ձախ:Մ. Պ.—Նեղութիւն մի կրէք փնտրելու,
կանայք սիրտ չունեն:ՍՕՖԻ.—Դուք ստոր մարդ էք, որ կարո-
ղանում էք այսպիսի բոպէին ծիծաղել մի կնոջ
վրայ: (Վայր է ձգում դանակը): Լաւ, ես ինձ
չեմ մորթիլ, բայց այս գիշեր ես կը կախւեմ.
Լսում էք, հէնց այս գիշեր: Տեսնե՞ք, ի՞նչպէս

կը ծիծաղէք դուք, երբ ինձ ահա այս պատկերից կախած տեսնէք:

Մ. Պ.—Լաւ արիւր, որ նախազգուշացրիր, ես կը հրամայեմ Աննուշկային, որ վերցնի:

ՍՕՖԻ.—Միենոյն է, դուք կը նետուեմ պատահանից: (Վազում է պատուհանի մօտ, Մ. Պ. նրան քաղաքավարի կանգնեցում է):

Մ. Պ.—Ձը նայած, որ երկտակ փեղկեր են:

ՍՕՖԻ.—Ա՛, դուք շարունակում էք... (Հարութիւնից սկսում է հազալ): Ուրախացէք, տեսէք ուր հասցրիք ինձ (հազում է). թոքախտի նշոյններ կային միայն վրաս, բայց դուք գերեզմանին մօտեցրիք ինձ: (Հազալով ընկնում է թիկնաթոռի վրայ):

Մ. Պ.—Ճիշտ որ...

ՍՕՖԻ.—Հապա ի՞նչիցն է այդ հազը: Տեսէք մինչև անգամ խօսել չեմ կարողանում:

Մ. Պ.—Շատ պարզ է, ծխելուց է, շատ ես ծխում:

ՍՕՖԻ.—Լռեցէք, այդ ձեր գործը չէ:

Մ. Պ.—Լռում եմ:

ՍՕՖԻ.—(արտասուքով) Տէր Աստուած, մեռնել ծաղիկ հասակում, սեզօնի ամենալաւ ժամանակը, երեկոյթների ամենատաք միջոցին, նոր հագուստներով ոչոքին չերեցած... ոչոքին... (լալիս է, իստերիկա, Մ. Պ. հովհարում է):

Մ. Պ.—Դէ լաւ, լաւ, Սօֆի, Սօֆի, բա-

ւական է:

ՍՕՖԻ.—Ախ՛, Միկկի, ի՞նչպէս չէք ամաչում, որ ինձ այդպէս տանջում էք: Միթէ չը գիտէք որ այս բաները ինձ համար իզուր չեն անցնում. ահա, հէնց այս բոպէին ես բոլորովին ուժասպառ եմ եղած: Դու չը նեղանաս, Միկկի, եթէ ես քեզ խոստովանեմ, թէ սիրտս այս բոպէին ինչ է ուզում:

Մ. Պ.—Ի՞նչ:

ՍՕՖԻ.—Ես... ես ուտել եմ ուզում:

Մ. Պ.—Ուտե՛լ:

ՍՕՖԻ.—Այո, ուտել. ես ասացի քեզ չէ՛, որ ինձ համար այս տեսարանները իզուր չեն անցնում: Եւ գիտե՛ս ես ի՞նչ կուտէի. սարդին, արտասահմանի լաւ սարդին:

Մ. Պ.—Բայց չէ՛ որ մենք պիտի ընթրենք հարսանիքատանը:

ՍՕՖԻ.—Ես այնտեղ չեմ ուզում ընթրել, ես հիմա եմ ուզում: Քաղցածութիւնից չեմ մեռնելու հօ: (Տնքալով) Ա՛խ Տէր-Աստուած, ինչպէս ուտել եմ ուզում. ինչպէս ես սարդին եմ ուզում: (Աղախինը մտնում է նոր ձեռնոցները քերելով):

ՏԵՍԻԼ 7

ԱՂԱԽԻՆ և առաջինները

ԱՂԱԽ.—Ահա ձեռնոցները:

ՍՕՖԻ.—Դիր այստեղ և իսկոյն գնա սար-
դին գնիր, մի տուփ արտասահմանի լաւ սար-
դին: Փողը բաւականութիւն կանի:ԱՂԱԽ.—Ճիշտ այդքան է քնացել մօտս:
Ո՞րտեղից գնեմ, ցածի հարկան խանութից, թէ
դարձեալ կամրջի մօտ գնամ:ՍՕՖԻ.—Ցածում թէ վերեւում՝ միևնոյն է,
միայն ի սէր Աստծոյ շուտ, անօթութիւնից սիր-
տըս գնում է: (Աղախինը գնում է):ՍՕՖԻ.—Ի՞նչ անեմ տանջանքս մոռանալու
համար, հ՛ը... մի բան կոտրեմ, պատռեմ, ջար-
դեմ... Ի՞նչ անեմ, դաշնամուր նւագեմ, այ լաւ
միտք: (Ծտտում է պիանինօի մօտ):

Մ. Պ.—Իրան տուր տասնուշորս շահին:

ՍՕՖԻ.—Լաւ, ի՞նչ անեմ մինչև աղախնի
գալը, ձեռքերս ծալած չեմ նստելու, ի՞նչի նման
է մեր կեանքը առանց երաժշտութեան: Ա՛խ,
ինչ ասես չէի տալ, գէթ մի անգամ ես լսէի իմ
հրաշալի Շոպէնհաուէրին:Մ. Պ.—Դուք գուցէ Րեդէնհաուէր էիք ու-
զում ասել, որովհետեւ Շոպէնհաուէրը փրկու-
փայ է և ինչքան ինձ յայտնի է՝ երբէք համերգ-
ներ չէ տւել:ՍՕՖԻ.—Բոլորովին անուշի մէջ չէ բանը,
այլ բանը նրանումն է, որ... մուզիկան մեր կեան-
քի ամենաբարձր ուրախութիւնն է, նա զովա-
ցնում է մեր հոգին և հանգստացնում ջղերը,
բացում...

Մ. Պ.—Ախորժակը:

ՍՕՖԻ.—Այո, և ախորժակը: Այդ միայն
դուք չէք սիրում մուզիկան: (Սկսում է նւագել)

Մ. Պ.—Նայած թէ ինչ մուզիկա է:

ՍՕՖԻ.—Ինչ տեսակ էլ որ լինի: Մինչև ան-
գամ վայրենիները չեն կարողանում առանց մու-
զիկայի ապրել: Ա՛յ, մի քանի որ առաջ „Нива“-ի
մէջ մի պատկեր կար, Պիկո... Պիկո... Տէր-Աս-
տուծ, ինչպէս է նրանց անունը: Պիկո... Պի-
կո... (զրգուած) Ի՞նչպէս է ամենավայրենի մարդ-
կանց անունը:

Մ. Պ.—Զգիտեմ. Պապուա...

ՍՕՖԻ.—Ամենեւին ո՛չ: Եթէ չը գիտէք, կա-
րելի է, կարծեմ, բառարանում նայել:Մ. Պ.—Հէնց այս բոպէիս է քնացել, կար-
ծեմ վաղն էլ կարելի է:ՍՕՖԻ.—Այո, անպատճառ այս բոպէին, ո-
րովհետեւ մինչև վաղը կարող եմ մոռանալ: Զէ՛
որ դու ինքդ էիր ասում, թէ պէտք է ինքնա-
կրթութեամբ պարապել: Մի գուցէ դուք ու-
զում էք, որ ձեր կինը ազէտ քնայ:

Մ. Պ.—Ամենեւին էլ չեմ ուզում, որ...

ՍՕՖԻ.—Ուրեմն իսկոյն և եթ զնացէք և բա-
ռարանում գտէք նրանց անունը, ապա թէ ոչ
կը փշրեմ այս ըոպէին այս վազան: (Յոյց է տա-
լիս պիանինոյի վրայի վազան):

Մ. Պ.—Ի՞նչ տանջանք է (զնում է ձախ)

ՍՕՖԻ.—(միայնակ) Տէր-Աստուած, ի՞նչ վայ-
րենիների մասին կարգացի: (Գլաւիշները փոր-
ձելով) Պիկօ... Պիկօ... Պիկօ... (յանկարձ յիշե-
լով) հա, հա, Զուլու, զուլու, զուլու... (Վալս է
նւագում եւ երգում) զուլուներ, զուլուներ...

Մ. Պ.—(մտնում է հաստ գիրքը ձեռքին):

ՏԵՍԻԼ 8

ՄԻԽ. ՊԵՏ և ՍՕՖԻ

Մ. Պ.—(չարացած) Պ. տառով և ոչ մի
վայրենի անուն չը գտայ, այլ միայն թթա-
ծիներէի և հանքերի անուններ (կարդալով) Պի-
կօլին, Պիկրոմիլին, Պիկրոտոսկին, (ըղաւելով որ
պիանինոյի ձայնը խլացնէ) Պիկրօմին, Պիկրօֆիլ,
Պիկրօլիտ:

ՍՕՖԻ.—(Դադարում է նւագելը եւ ամուս-
նուն տնազելով, նոյն տոնով ըղաւում) Պարագիտ,
պամպուլի...

Մ. Պ.—(գիրքը ցոյց տալով, չարացած) Այս-
տեղ դրանք չըկան, չըկան այստեղ դրանք:

ՍՕՖԻ.—Ո՛չ, այդ դու ես պամպուլին, դու,
ի՞նչ ես կանգնել և մունետիկի նման գոռում,

ինչ որ վայրենի անուններ տալիս, ումն են հար-
կաւոր դրանք, մի հարցնող լինի:

Մ. Պ.—Բայց չէ՞ որ դու ինքդ խնդրեցիր
բառարանում գտնել ամենավայրենի մարդկանց
անունը:

ՍՕՖԻ.—Չէ՞ որ ամենավայրենի մարդիկը
աշխարհիս երեսին Զուլուներն են. լսում էք
զուլուները:

Մ. Պ.—Բայց չէ՞ որ դու ասացիր, որ փնտրեմ
Պ. տառով և ոչ Զ:

ՍՕՖԻ.—Այդ էրբ:

Մ. Պ.—Երկու ըոպէ առաջ: (Մտնում է ա-
ղախինը մատուցարանի վրայ սարդին):

ՏԵՍԻԼ 9

ԱՂԱԽԻՆ և առաջինները

ՍՕՖԻ.—Երկու ըոպէ առաջ շատ բան կա-
րող էր պատահել: Դէ այժմ սարդինը բերին,
ուրեմն հարկաւոր է ուտել և ոչ թէ վիճել: Մի
մոռանաք, որ ուղիղ 8 ժամին է հարսանիքը:
(Բոլոր զրքերը թափում է ձախ սեղանից, որի
վրայ եւ դնում է աղախինը մատուցարանը) Այդ-
պիսով մենք կուշանանք: (Սկսում է ազահու-
թեամբ ուտել):

Մ. Պ.—(Ետ ու առաջ է ման գալիս չարա-
ցած: Պառլաւ):

ՍՕՖԻ.—Շէ, ի՞նչ ես աչքերդ չոկ վրաս:

Մ. Պ.—Ոչինչ, այնպէս, նայում եմ և մը-

տածում, թէ ինչպէս Նեկրասովը լաւ է հասկացել ձեզ-կանանց:

ՍՕՖԻ.—Այդ ինչպէս է հասկացել:

Մ. Պ.—(գետնից վերցնելով զիրքը) Ահա, հէնց այս բոլէին շատ յարմար է այս կտորը.

Ամուսինը վախվախելով դիտում է,

Մտածում և չարացած է,

ինչպէս կնոջ շղերը հանգստանում

եւ ախորժակն է բացւում:

Հը, չը հաւանեցի՞ք:

ՍՕՖԻ.—Յիմարութիւն: Բայց սարդինը, ա՛յ հիանալի է, միշտ կօնսերվը պէտք է վերցնել ցածի հարեան խանութից. (ուտելով) ճիշտ, սքանչելի սարդին է: Ուտել չե՞ս ուղում, մի հատ, փոքրիկը:

Մ. Պ.—Այդ էր պակաս: (Յետոյ յանկարծ կակղելով) Լաւ, մի հատ կարելի է, դու այսօր ինձ բոլորովին ուժասպառ արիր: (Նստում է նւերկուան էլ ուտում են)

ՍՕՖԻ.—Վաղուց պէտք է այդպէս անէիր: Ա՛խ, Միկկի, ինչքան լաւ է այսպէս խաղաղ նստել և չը վիճել, չը կռւել:

Մ. Պ.—Բայց չէ որ, Սօֆիկ, միշտ դու ես առաջինը սկսում:

ՍՕՖԻ.—Ոչ, դու, միշտ դու:

Մ. Պ.—Դէ, այժմ վիճելու ժամանակ չէ, հարկաւոր է վերջապէս գնալ: (Սրբում է ընրա-

նը եւ վեր կենում: Պատուա) Ասա խնդրեմ, երկաթ պէտք է զբաղւես դրանով:

ՍՕՖԻ.—Զարմանալի հարց. ինչ, ուղում ես որ ես ճանապարհին վայր ընկեմ, թէ եկեղեցուց ուշաթափ դուրս բերեն: Մինչև այժմ էլ զլուխս պտտւում է:

Մ. Պ.—Յոյս ունիմ որ անօթութիւնից չէ այդ:

ՍՕՖԻ.—Միևնոյն է: Անպատճառ պէտք է մի հանգստացուցիչ բան ընդունել, ապա թէ ոչ, ով գիտէ, յանկարծ մէկ էլ տեսար հիւանդացայ: Ամենալաւը իմ կարծիքով վալերիանի կաթիլներն են: Աննուշկա, Աննուշկա, (Աղախինը զալիս է):

ՏԵՍԻԼ 10

ԱՂԱԽԻՆԸ և առաջինները

Մ. Պ.—Խելքի եկէք, ինչ էք անում, սարդինից յետոյ ո՞վ է լսել վալերեանի կաթիլներ:

ՍՕՖԻ.—Ես մեղաւոր չեմ, որ դուք բոլորովին շղերս քայքայեցիք: Աննուշկա, գնացէք ննջարանս և սեղանի վրայից վերցրէք կաթիլների սրահը և բերէք: Զմոռանաք և գինու բաժակով ջուր բերել: (Աղախինը գնում է):

Մ. Պ.—Կարելի՞ է յուսալ, որ կաթիլներից յետոյ վերջապէս կը ճանապարհւենք:

ՍՕՖԻ.—Անպատճառ, միայն առաջ մի քիչ կվաս կը խմեմ, յետոյ:

Մ. Պ.—Կվա՛... կվա՛... կվա՛ս:

ՍՕՖԻ.—Այո, ինչո՞ւ այդպէս կվկվացիք յանկարծ: Կարծեմ, երեխայ չէք, որ չը հասկանաք թէ աղի բանը միշտ մարդու ծարաւը գրգռում է: Օ՛հ, ինչպէս խմել եմ ուզում, ճիշտ, ինչպէս կվաս եմ ուզում:

ՏԵՍԻՒԼ 11

ԱՂԱԽԻՆԸ և առաջինները

ԱԶԱԽ.—Ահա կաթիլները:

ՍՕՖԻ.—Կորիւր քո կաթիլների հետ միասին. նախ կվաս բեր ինձ համար, շուտ, ճաշից մի շիշ ֆուսցել է: Կարծեմ դու պէտք է գիտենաս իմ սովորութիւնը, որ աղի բան ուտելուց յետոյ, ես միշտ պէտք է կվաս խմեմ:

Մ. Պ.—Լսիր, ասա դռնապանին, թող կառապանին նախազգուշացնի, որ իսկոյն գնում ենք: (Աղախինը գնում է):

ՍՕՖԻ.—Մենք վաղուց գնացած կըլինէինք, եթէ դու ամեն մի չնչին բանի համար վիճել չը սկսէիր:

Մ. Պ.—Ես չէի վիճում, միայն զարմացայ քո անժամանակ սարդին ուտելուդ վրայ: (Ուղ-

ղում է հայելում փողկապը, Սօֆին սկսում է հագնել ձեռնոցները):

ՍՕՖԻ.—Իսկ ինքդ ախորժակով կերար չորս հատ

Մ. Պ.—Երեք:

ՍՕՖԻ.—Ո՛չ, չորս:

Մ. Պ.—Երեք:

ՍՕՖԻ.—Չորս, չորս, չորս... Ա՛յ...

Մ. Պ.—Էլի ի՞նչ պատահեց:

ՍՕՖԻ.—Տեսէք, ձեր պատճառով ձեռնոցս տրաքւեց:

Մ. Պ.—Իսկ ձեր պատճառով իմ համբերութիւնը:

ՏԵՍԻՒԼ 12

ԱՂԱԽԻՆԸ և առաջինները

Մ. Պ.—Չ՛ը, պատրաստ է կառապանը:

ԱՂԱԽ.—Կառապանը չարացաւ և կռքը քշեց գնաց:

ՍՕՖԻ.—Հապա կվա՛սը:

ԱՂԱԽ.—Կվա՛սը, կվա՛սը թափւեց:

Մ. Պ.—Ի՞նչ անենք այժմ:

ՍՕՖԻ.—Ոչինչ, պիտի ուղարկել գելտերեան ջրի համար խանութը:

Մ. Պ.—Ո՛չ, այդչեմ ասում, մենք ի՞նչ պիտի

անենք առանց կառքի:

ՍՕՖԻ.— Ուրախ եմ զնանք:

Մ. Պ.— Բայց չէ որ կուշանանք:

ՍՕՖԻ.— Բոլորովին էլ չենք ուշանալ, որովհետև հարսանիքը նշանակւած է ուղիղ 9 ժամին:

Մ. Պ.— Բայց չէ որ ինքդ ասացիր ուղիղ 8-ին:

ՍՕՖԻ.— Այդ ի՞նչպէս կասէի, բանի որ հրաւիրատոմսի վրայ նշանակւած է 9-ին:

Մ. Պ.— Հրաւիրատոմսը ես չեմ տեսել, բայց կասկածում եմ որ այդպէս ուշ լինի նշանակւած:

ՍՕՖԻ.— Դուք ուղղակի անտանելի բնաւորութիւն ունիք, փառք Աստուծոյ, որ տոմսակը պահել եմ, ահա ինքնեքդ կը համոզւէք, որ հարկաւոր չէ իզուր տեղը վիճել (փնտրում է սեղանի վրայ) Այս ի՞նչ եղաւ (փնտրում է զամբիւղի մէջ եւ գտնում) Ահա կարգացէք. «Ֆելիցատա Անդրէանան խոնարհաբար խնդրում է Ձեզ շնորհ բերել»... (կանգ է առնում, փոքր մտածում եւ յանկարծ ծիծաղում) Հա, հա, հա...

Մ. Պ.— Ի՞նչ պատահեց դարձեալ:

ՍՕՖԻ.— Ձեա ասիլ հարսանիքը եղել-պըրծել է:

Մ. Պ.— Ի՞նչպէս:

ՍՕՖԻ.— Այո, երէկ է եղել, ես թւերը խառնել եմ: Այ, ծիծաղ կլինէր, եթէ յանկարծ շը-

նորհ բերէինք, հա, հա, հա... (Անլի բարձր է ծիծաղում, Մ. Պ. սկզբում չարացած, յետոյ ինքն էլ է սկսում ծիծաղել: Աղախինը փրթկացնում է գոգնոցում: Պատկեր):

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

На основаніи авторскихъ правъ, при постановкѣ настоящихъ 6 пьесъ, изданныхъ Галустяномъ, съ каждаго акта взывается по три рубля. Неуплатившіе авторскихъ, будутъ преслѣдоваться на основаніи Цензурнаго устава. Адресъ для переводовъ: Тифлисъ, Магазинъ Гуттенбергъ, для Гр. Аветянъ.

Гр. Аветянъ

Հեղինակների օրէնքների համաձայն պ. Գալստեանի հրատարակած այս 6 պիէսները ներկայացնելու համար, ամեն մի արարւածը վարձատրվում է երեք րուբլիով: Չվճարողները պատասխանատուութեան կենթարկւեն ցենզուրային կանոնադրութեան համաձայն: Փոխադրելու համար հասցէն է. Тифлисъ Магазинъ Гуттенбергъ для Гр. Аветянъ.

Գր. Աւետեան

Գ. ԳԱԼՍՏԵԱՆԻ

ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ-Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Պոմպէյի վերջին օրերը, Յ. Միրզայեանի . 1 50
2. Ասպետ, Վ. Փափագեանի . . . — 15
3. Կեանքը ծովերի խորքում. 50 պատկերով Լուսինկեվիչի, Թարգմ. Ստ. Մալխասեանի . — 30
4. Տրիլբի, դրամա 4 ար., Թ. Լ. Մելիք-Աղամ. — 25
5. Եադ-աստ, վոդ. 1 արար. Յ. Ղազարեանի . — 25
6. Դարվիճիկ, Դարվիճի պատկերով, Ս. Բալաղեանի. Բ. տպագր. . . — 50
7. Ազնիւ գող, Յ. Մ. Դոստոեւսկու, Թ. Ն. Զ. — 10
8. Ինքնավարութիւն և Զեմստվո, Բէլոկոնսկու. Թարգմ. Կ. Զալալեանի . . . — 15
9. Տնտեսագիտական զրոյցներ. Կարիշևի. Թարգմ. Կ. Զալալեանի. . . — 40
10. Къ введенію на Кавказъ Земскаго Самоуправленія, Кн. Г. М. Туманова. . . — 20
11. Գերականութիւն մայրենի լեզուի, Ա. Բ. և Գ. մաս միասին. Ստ. Պալասանեանի . — 75
12. Ընդհանուր պատմ. Հին-Դար, Վինոգրադովի, Թարգմ. Գ. Խաթակի. . . 1 —
13. Եւրոպա և Հայաստան, Ամֆիտատրովի Թարգմ. Ա. Մխիթարեանի . . . — 10
14. Փուշ զաւակ, դրամա 5 գործ. Գ. Ղարաջեանի. — 50
15. Արիւնի աւետարանը, Թարգմ. Տ. Զաւէնի — 25

- 16-18. Գծագրութեան օրինակներ, Գ. Լեոնեանի
Ա. մաս. 20 կ. Բ. մաս. 20 կ. և Գ մաս. . — 35
19. Դասագիրքը ընդհանուր աշխարհագրութեան,
քաղաքական մաս, կազմեց Լ. Բաբայեան. — 65
20. Начальная книжка для армян, школь.
С. Мандиняна. — 55
21. Կառապան Հենշել, թարգմ. Լ. Բաբայեան . — 50
22. Հող և նրա մշակութիւնը, Գ. Ղազարեանի. — 20
23. Դասագիրքը ընդհանուր աշխարհագրութեան,
Եւրօպա. կազմեց Լ. Բաբայեան . . . — 50
24. Սերմ և ցանք, Գ. Ղազարեանի. . . . — 25
25. Գիրքորը, պատկերազարդ մանկական գիրք
Յովհ. Թումանեանցի — 20
26. Ժողովրդական դպրոցների մեթոդիկա, Ռու-
դէի, գերմ. փոխ. Յ. Տէր. Միրաքեանի 1 50
- 27-29. Հայկական վայելչագրութիւն և գեղա-
գրութիւն, Գ. Լեոնեանի, տետրակ Ա. 40 կ.
տետր. Բ. 40 կ. և Գ. — 40
30. Ընդհանուր աշխարհագր. դաս. Արեղեանի — 70
31. Սենեօբօս, Համառօտ պատմութիւն քաղա-
քակրթութեան ամենահին ժամանակ-
ներից մինչև մեր օրերը. Փրանս. թարգմ.
Մ. Նուպարեան 1 —
32. Հայոց եկեղեցական տարրական դպրոցների
ուսումնական ծրագիրը. խմբագր. Սիր.
Տիգրանեանի — 40
33. Կլէյն. Գործնական կաթնատնտեսութիւն
48 նկարով, թարգմ. Ա. Մխիթարեան — 50
34. Բօկլ. Անգլիայի քաղաքակրթութեան պատ-
մութիւնը, թարգմ. Վարդգէս Աղանեանց . — 75

35. Լոնկեիչ. Նախամարդու կեանքը, պատկե-
րազարդ թարգմ. Յ. Թադէոսեան . . . — 25
36. Ընդհ. աշխարհագրութեան դասագիրք. բնա-
կան մաս, 85 նկարով, Լ. Բաբայեանի (յար-
մարեցրած է և ինքնուսուցման համար) . — 60
37. Ախիլ Լօռիա. Սօցիօլօգիա. Pessimist. — 60
38. Փոթորկից առաջ, վէպ Արիս. Յովհաննիս-
եանի 1 —
39. Գրաբառի հոլովումը և խոնարհումը Ստ.
Մալխասեանի — 25
40. Մովսիսի Խորենացւոյ պատմութիւն Հայոց 1 —
41. Мысли старого служеки, Шеварднадзе . — 25
42. Դասագիրքը ընդհանուր պատմութեան Վի-
նօգրադովի, մասն Բ. թարգմ. Գ. Սաթակ 1 —
43. Այվազեան Բ. Անիի կործանումը . . . 1 —
44. Ժողովրդական թատրօն Արաքսեանի. Ժողո-
վածու մասն Ա., բովանդակութիւն: 1. Թան-
գագին համբոյր. 2. Յանկալին և անսպասե-
լին. 3. Լուսանկարչութեան պատմուհի. 4.
Բարեւոնեան խառնԱւիետսութիւն. 5. Կուան.
աղա. 6. Շփոթուած ծառայ 1 —
45. Ժողովրդական թատրօն. Արաքսեան. Ժողո-
վածու մասն Բ., բովանդակութիւն: 1. Դող.
2. Պաշտօնս է խոմփալ. 3. Զոքանչի դա-
լուստը. 4. Կրէչինսկի իւրկայով. 5. Սիրա-
հարուած մայիօր. 6. Արեան դէպք. . 1 —
46. Հայոց գրականութեան պատմութիւն Վ. Փա-
փազեանի 1 50
47. Երիտասարդութեան մեղքեր, Համմոնդի, Թ.
Արայ Արայեան 1 —

48. Շարլ Մէրէ, Հիդրա. դրամա, թարգմ. Վ. Փա-
փազեանի — 50
49. Դասագիրք ընդհ. պատմութեան, Վինօգրա-
դովի, մասն գ. թարգմ. Գ. Խաթալ. 1 25
50. Հասարակական գաղափարները Ռ. Պատկանեա-
նի և Ս. Շահաղիդի բանաստեղծութիւնների
մէջ Բ. Իշխանեանի 1 —
51. Կենսագրութիւն «Գուտտենբերգի» (մամուլի տակ)
52. Հայերէն գրագիտութիւն ուսուցանելու բա-
նաւոր նախապատրաստութեան մասին ու-
սուցիչների համար Ղ. Աղայեանի — 10
53. Աղա-Նեգրի. Բանաստեղծութիւններ, թարգմ.
Յ. Յակոբեանի երկու հատոր — 50
- 54-55. Դասընկեր, Ռաշմաճեանի և Զիլինգարեանի
Ա. մաս. 50 կ. Բ. մաս. — 50
56. Հայ գրողներ Ա. մաս, կաղմ. Ահարոնեան,
Աղայեան, Թումանեան և Փափազեան 2 —
57. Հայ գրողներ Բ. մաս, կաղմ. Աղայեան, Թու-
մանեան և Փափազեան 2 —
58. Ֆօն-Պօլէնց, Գիւլայի Բիւտնէրը. թարգմ.
Ս. Թառայեանց 1 25
59. Աստուածաշարութիւն. 7-րդ տպ. Գիւտ ա.
ք. Աղանեանի — 50
60. Նամակագիրք, Գ. ք. Աղանեանի — 60
61. Տէրն ու բանւորը, Տօլստօյի, թարգմ. Ռ.
Խան-Աղաւ — 20
62. Հայոց Պատմութիւն, մասն. ա. Խանաղատի
և Վարդանեանի — 50

- Միրբօ. Գործը գործ է պահանջում, կատ.
երեք գործ. թարգմ. Բնագրից Կ. Ջալալեան 40
- » Ժօրժ Դանդէն կամ շփոթուած ամուսինը,
կատակ. երեք արար. թարգմ. Գ. Սունդուկեան 40
- » Կատակերգը. թարգմ. Նուպարեան 2 հատ. 5 40
- Մարիկ Լէօ Դարայեան, դրամա մէկ գործ.
Շէքսպիր, Արքայ Լիր, ողբ հինգ արար.
թարգմ. Մասեհեանցի 50
- » Մակբեթ, ողբերգ. հինգ արար. թարգմա-
նեց Ս. Մալխասեաց 50
- » Վենետիկի վաճառականը, թատերադրու-
թիւն հինգ ար. թարգմ. անդ. Յ. Խան Մասեհեան 40
- » Ինչպէս կուգէք 50
- » Օտէլլօ, ողբեր. 5 արար. Շէքսպիրի կեն-
սագր. Թ. Ս. Սուլխանեանց 60
- Շիլլեր Աւագակներ, ողբերգութ., գերմ.
թարգմանուած. Փ. Վարդանեան 50
- Շիրվանզադէ, Պատուի համար. դրամա 4 գ.
Շանթ. Նսի մարդը, դրամա հինգ արար.
Պշիբընկալի. Երջանկութեան համար, դրա-
մա երեք գործ. թարգմ. Ս. Շիւեանց 50
- Սարգու. Ոգեհարցութիւն, թատերգ. երեք
արարուածով, թարգ. Մելիք-Աղամեանց 50
- Սարգարեան-Արեշտեան. Երազ կամ Օս-
կան Պետրովիչն Եղեմով, Ֆէյերիա 1 գոր. 20
- Սունդուկեան Գ. Էլիմէկ զոհ, կոմեդիա 5 ար. 1 »
- » Պէպօ, կատակ. երեք արարուած 50
- » Ամուսիններ, կատակ. չորս արարուած 1 »
- » Օսկան Պետրովիչն էն կեանքումը, 1 արար. 30
- » Դիշերվան սաբըր խէր է, կատակ. մէկ ար. 30
- » Խաթաբալա, կատակ. 4 ար. և 6 պատկ. 50
- » Բանդաժ օջախ, կատակ. երեք. արար. 50
- » Բաղնիսի Բօխչա, կատակ. երկու արար. 40
- » Եւ այլն կամ Նոր Դիօգիւնէս, 2 արար 40
- Սումբատով, Դաւաճանութիւն, դրամատ.
լեզունդա 5 արար. թարգմ. Ալ. Մատուրեան 50
- Վարդանեան Ա. Անարխիստը, վոդևիլ 1 ար. 15
- Տրիբլի, դրամ 4 ար. թ. Լ. Մելիք-աղամեան 25
- » Մեծն Վարդան, ողբերգութիւն 5 գոր. 50
- Յագարելի, «Սիբիրական» կոմեդիա չորս
գործող. թարգմ. Գ. Միրադեան 50
- Փառնակէս, Նիսիա, վոդևիլ մէկ արար 40
- Փափազեան Վ. Ժայռ, դրամա չորս գործ 1 »
- Ֆրդրի, Փառանձեմ, կօմ. 4 արար 1 »
- Արաքսեան, Սիւրպրիդ. վոդևիլ 1 արար, 20
- Հասարակական 5

467

Դիմել՝ Թիֆլիս, Գուստակաթերզ գրադաճառանոց

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0167515

